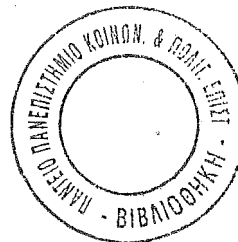

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΑΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΘΕΜΑ: ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ
ΧΩΡΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΟΠΩΣ ΠΡΟΚΥΠΤΕΙ ΑΠΟ ΜΙΑ
ΣΕΙΡΑ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ

ΕΠΩΝΥΜΟ: ΜΠΑΙΡΑΧΤΑΡΗΣ

ΟΝΟΜΑ : ΓΙΩΡΓΟΣ

Α.Μ. Μ 894019

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ: Ν. ΤΑΤΣΟΣ - Ζ. ΔΕΜΑΘΑΣ

ΑΘΗΝΑ 22/5/1997

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1-16

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 :

- Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ (ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ).	
1.1 Α.Ε.Π. ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	17-21
1.2. ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ Α.Ε.Π. ΣΤΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	22-27
1.3 ΑΕΠ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΚΑΙ ΑΕΠ/ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	28-31
1.4 ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΑΕΠ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	32-36
1.5 ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	37-45
1.6 ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	46-62

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:

- ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΤΗΣ	
2.1 ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	63-72
2.2 ΥΠΟΔΟΜΗ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	73-88
2.3 ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	89-94
2.4 ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	95-103

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:

- ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ	
3.1 ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ	104-109
3.2.1 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΔΙΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ	110-118
3.2.2 ΔΙΕΥΡΩΠΑΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	119-134
3.3 ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΠΑΡΑΜΕΘΟΡΙΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ: ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ . INTEREG II.	135-141

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:

- ΣΕΝΑΡΙΑ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ	
4.1 ΓΕΝΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΣΕΝΑΡΙΩΝ	142-147
4.2 ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΕΝΑΡΙΩΝ	148-150
4.3 ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΕΝΑΡΙΩΝ	
4.3.1 ΣΕΝΑΡΙΟ ΠΡΩΤΟ "ΚΑΤΑΚΕΡΜΑΤΙΣΜΟΣ"	151-156
4.3.2 ΣΕΝΑΡΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ "ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ"	157-164
4.3.3 ΣΕΝΑΡΙΟ ΤΡΙΤΟ "ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ"	165-174

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5:

- ΠΡΟΟΔΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ	
5.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ	175-177
5.2 ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ	178-183
5.3 ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ	184-189
5.4 ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΗ ΙΣΟΤΙΜΙΑ ΚΑΙ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΑ ΕΠΙΤΟΚΙΑ	190-193

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6:

- Η ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ - ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΚΑΙ ΜΟΡΦΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	
6.1 ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ	194-198
6.2 ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ Β Κ Π Σ	199-200
6.2.1 ΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΒΑΘΜΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ ΥΠΟΔΟΜΗΣ.	201-201
6.2.2 ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ	201-203
6.2.3 ΑΞΟΝΑΣ 3: ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΙΣΤΟΥ.	204-206
6.2.4 ΑΞΟΝΑΣ 4: ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	207-209
6.2.5 ΑΞΟΝΑΣ 5 : ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΑΝΙΣΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΑΡΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΜΟΝΩΣΗΣ ΤΩΝ ΝΗΣΙΩΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ	210-225

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 : ΠΕΡΙΛΗΨΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	226-247
---	---------

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα εργασία έχει σαν βασικό της στόχο την παρουσίαση της εξέλιξης της ελληνικής οικονομίας στο σύνολό της και των περιφερειών της χώρας βάσει δεδομένων και πληροφοριών που προκύπτουν από συγκεκριμένα έγγραφα της Κοινότητας που εστιάζονται σε θέματα οργάνωσης του χώρου και προοπτικών ανάπτυξης του Κοινοτικού εδάφους, κοινωνικής και οικονομικής συνοχής, προσόδου στην πορεία προς την Ο.Ν.Ε., πολιτικής για την ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα και απασχόληση κ.λ.π., τα οποία εκτενώς θα παρουσιασθούν στη συνέχεια. Προκειμένου να πραγματοποιηθεί αυτός ο στόχος κρίνουμε σκόπιμο στο σημείο αυτό να περιγράψουμε τις γενικότερες κοινωνικοοικονομικές εξελίξεις στο εσωτερικό της Κοινότητας καθώς και τις κατευθύνσεις της κοινοτικής περιφερειακής πολιτικής, εξελίξεις που αντανακλώνται στα κοινοτικά έγγραφα στα οποία και στηρίχθηκε η παρουσίαση του θέματος.

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα αποτελεί ένα σύνθετο οικοδόμημα που ξεκίνησε την δεκαετία του 50 με τρεις ιδρυτικές συνθήκες. Έτσι είχαμε τη Συνθήκη Ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας άνθρακα και χάλυβα, βάση της οποίας δημιουργείται μια κοινή αγορά, στην οποία ειατίθενται ελεύθερα τα προϊόντα των ανθρακορυχείων και της χαλυβουργίας, τη Συνθήκη Ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (Ρώμη 1957) όπου η κοινή αγορά επεκτείνεται και υπάρχει η δυνατότητα ελεύθερης διακίνησης προϊόντων, εφοδωμένων, υπηρεσιών και κεφαλαίων και η Συνθήκη Ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (1957), που δημιουργεί μια κοινή αγορά στον τομέα της ατομικής ενέργειας.

Σταθμός στην θεσμική συγκρότηση της Κοινότητας αποτελεί η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, που τροποποιεί τις ιδρυτικές Συνθήκες προσανατολιζόμενη κυρίως στην ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς. Η ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη αποτέλεσε την νομική και θεσμική έγκριση της νέας ισορροπίας που διαμορφώθηκε με την έγκριση της Λευκής Βίβλου της Επιτροπής, τον Ιούνιο του 1995. Η τροποποίηση της Συνθήκης από την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη είχε σαν αποτέλεσμα μια σειρά αλλαγών που διευρύναν την βάση και

την πολιτική της Κοινότητας. Οι αλλαγές αυτές αφορούν α) την εσωτερική αγορά όπου προβλέπεται η ολοκλήρωση μιας ευρείας κοινής αγοράς μέσα στην οποία θα παρέχεται η δυνατότητα ελεύθερης διακίνησης εμπορευμάτων, προσώπων, υπηρεσιών και κεφαλαίων με προθεσμία την 31η Δεκεμβρίου 1992, β) την δυνατότητα συνεργασίας σε θέματα νομισματικής πολιτικής, γ) την κοινωνική πολιτική με μια σειρά διατάξεων προσανατολισμένων στην βελτίωση του εργασιακού περιβάλλοντος στο εσωτερικό της κοινότητας, δ) την οικονομική και κοινωνική συνοχή που συνεπάγεται στην εξασθένιση των περιφερειακών ανισοτήτων και την μείωση των διαφορών μεταξύ των κρατών μελών της Κοινότητας με ιδιαίτερη ευαισθησία στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες και κράτη μέλη της Κοινότητας, ε) την έρευνα και τεχνολογία με στόχο την ενίσχυση των επιστημονικών και τεχνολογικών βάσεων και την βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών βιομηχανικών επιχειρήσεων, στ) στην προστασία του περιβάλλοντος και την ορθολογική χρήση και αξιοποίηση των φυσικών πόρων. Με βάση την Ενιαία Πρόξη η Κοινότητα προέβη σε θέσπιση νέων πολιτικών και μέτρων προσανατολισμένων στην προώθηση της ενοποιητικής διαδικασίας. Έτσι είχαμε το πρώτο πακέτο Delors, που υιοθετήθηκε με πρόταση της Επιτροπής το Φεβρουάριο του 1988 και αφορά την μεταρρύθμιση της κοινής γεωργικής πολιτικής, την χρηματοδότηση του προϋπολογισμού, την μεταρρύθμιση των διαρθρωτικών ταμείων, την προώθηση των δράσεων για την πλήρη οικονομική και νομισματική ένωση από τον Φεβρουάριο του 1988 και το χάρτη των βασικών κοινωνικών δικαιωμάτων που υπέγραψαν τα κράτη μέλη της Κοινότητας το Δεκέμβριο του 1989.

Η τελευταία Συνθήκη υπογράφηκε στο Maastricht στις 7 Φεβρουαρίου 1992 και τέθηκε σε εφαρμογή την 1 Νοεμβρίου του 1993. Με τη Συνθήκη του Maastricht η Κοινότητα εισέρχεται σε μια φάση ιδιαίτερα κρίσιμη για την ολοκλήρωσή της. Η Συνθήκη εγκαθιδρύει την Ευρωπαϊκή Ένωση θέτοντας νέους στόχους, πολιτικές και μορφές συνεργασίας. Τα βασικά τρία μέρη που εμπεριέχονται στην Συνθήκη είναι η ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η τροποποίηση των τριών ιδρυτικών Συνθηκών και η ενίσχυση της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής

ασφάλειας όπως επίσης και την προώθηση της συνεργασίας σε τομείς όπως η δικαιοσύνη και οι εσωτερικές υποθέσεις. Η τροποποιημένη Συνθήκη περιλαμβάνει νέα στοιχεία, τα σημαντικότερα των οποίων αποτελούν η καθιέρωση κοινού ευρωπαϊκού νομίσματος το αργότερο μέχρι το 1999, η καθιέρωση της ιθαγένειας της Ένωσης, η αύξηση των δράσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και η ενίσχυση των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής σε τομείς που αφορούν την οικονομική και νομισματική πολιτική, την κοινωνική πολιτική, την παιδεία, τον πολιτισμό, την δημόσια υγεία, την προστασία των καταναλωτών, τα διευρωπαϊκά δίκτυα, την βιομηχανία, την οικονομική και κοινωνική συνοχή, την έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη και το περιβάλλον.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονισθεί ότι οι διατάξεις για την Οικονομική και Νομισματική Ένωση είναι ιδιαίτερα σημαντικές στη νέα Συνθήκη. Βάση των διατάξεων θεσπίζεται μια δεσμευτική διαδικασία και προγραμματίζεται ένα χρονοδιάγραμμα για την εγκαθίδρυση της Ο.Ν.Ε. σε τρία στάδια εκ των οποίων το πρώτο ξεκίνησε την 1η Ιουλίου 1990 και αφορούσε ρυθμίσεις για την απελευθέρωση της κίνησης κεφαλαίων, την θέσπιση προγραμμάτων ονομαστικής σύγκλισης, τον συντονισμό και την εποπτεία των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών και ρυθμίσεις για το Τραπεζικό Σύστημα.

Το δεύτερο στάδιο ξεκινάει αυτόματα την 1η Ιανουαρίου 1994 και εστιάζεται στην συστηματική προσπάθεια των κρατών μελών για την συρρίκνωση των δημοσιονομικών τους ελλειμμάτων και την παράλληλη κίνηση των διαδικασιών για την ανεξαρτητοποίηση των Κεντρικών Τραπεζών. Με την έναρξη του δεύτερου σταδίου τίθεται σε λειτουργία το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ινστιτούτο. Ο υψηλός βαθμός οικονομικής σύγκλισης αποτελεί βασική προϋπόθεση για την έναρξη του τρίτου σταδίου της ΟΝΕ. Με βάση τα κριτήρια οικονομικής που απαιτούνται προκειμένου ένα κράτος μέλος της Κοινότητας να εξασφαλίσει την συμμετοχή του στην ΟΝΕ το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θα πρέπει να έχει αποφασίσει πριν από το τέλος του 1996 το κατά πόσον η πλειοψηφία των κρατών μελών της Κοινότητας παρουσιάζει σημαντική πρόοδο στην ονομαστική οικονομική σύγκλιση και ως αποτέλεσμα αυτού στο κατά πόσο εφικτό είναι να εισέλθει η

Κοινότητα στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ και αν είναι δυνατόν, να ορισθεί και ημερομηνία έναρξης αυτού. Σε περίπτωση που η κατάσταση ωθεί στην μη ορισθείση έναρξης του τρίτου σταδίου, αυτό ξεκινάει αμετάκλητα την 1η Ιανουαρίου του 1999, χωρίς πλέον να λαμβάνεται υπόψη ο αριθμός κρατών μελών που τηρούν τις προϋποθέσεις για την υιοθέτηση ενιαίου ευρωπαϊκού νομίσματος. Όσα κράτη μέλη δεν έχουν εξασφαλίσει επιτυχώς την συμμετοχή τους στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ, θα χορηγηθεί προσωρινή παρέκλιση βάση της οποίας παρέχεται η δυνατότητα αναστολής του δικαιώματος ψήφου για αποφάσεις που αφορούν την ΟΝΕ και τα όργανά της. Τα κριτήρια ονομαστικής σύγκλισης αφορούν α) την σταθερότητα των τιμών που σημαίνει ότι το μέσο ποσοστό του πληθωρισμού δεν θα πρέπει να κυμαίνεται σε επίπεδα υψηλότερα της 1-1/2 ποσοστιαίας μονάδας των τριών κρατών μελών με την καλύτερη επίδοση στην σταθερότητα των τιμών, β) σταθερότητα των δημοσίων οικονομικών που συνεπάγεται τη συρρίκνωση του δημοσιονομικού ελλείματος στο 3% του Α.Ε.Π. και του δημοσίου χρέους στο 60% του Α.Ε.Π. γ) τήρηση κανονικού περιθωρίου διακύμανσης των συναλλαγματικών ισοτιμιών, που σημαίνει ότι ένα κράτος μέλος θα πρέπει να κινείται μέσα σε κανονικά περιθώρια διακύμανσης των συναλλαγματικών ισοτιμιών (+ 2,25%), χωρίς καμία αλλαγή τα δύο τελευταία χρόνια ενώ ταυτόχρονα περιορίζεται στο να μην προβεί σε θέλημένη υποτίμηση του νομίσματος του έναντι του νομίσματος οποιουδήποτε άλλου κράτους μέλους της Κοινότητας, δ) τα ονομαστικά μακροπρόθεσμα επιτόκια δεν θα πρέπει να ανερχονται περισσότερο από 2 ποσοστιαίες μονάδες εκείνων των τριών κρατών μελών με τις καλύτερες επιδόσεις.

Οποιοσδήποτε και αν είναι οι αντιρρήσεις σχετικά με την Συνθήκη του Maastricht είναι γεγονός αναμφισβήτητο ότι η συμμετοχή όλων των κρατών μελών της Κοινότητας στην ΟΝΕ θα αποβεί προς όφελος της Κοινότητας. Σίγουρα η πολιτική για την κατάργηση όλων των εθνικών νομισμάτων προς όφελος του Ευρωπαϊκού νομίσματος δεν είναι μια εύκολη υπόθεση στο βαθμό που απαιτείται αφενός μεν συντονισμός των δημοσιονομικών πολιτικών των κρατών μελών, αφετέρου δε επιβάλλεται η άσκηση μιας πολιτικής από πλευράς κοινότητας κατευθυνομένης στην

μεταβίβαση χρηματοδοτικών πόρων από τις πλουσιότερες στις φτωχότερες περιφέρειες της Κοινότητας.

Η σταθερότητα των τιμών επίσης που αποτελεί βασική προϋπόθεση για την Ο.Ν.Ε. θα έχει σαν αποτέλεσμα την ανάπτυξη της οικονομίας στο βαθμό που θα επιτρέψει στο μηχανισμό των τιμών να επενεργεί στην κατανομή των πόρων. "Οι εθνικές δημοσιονομικές πολιτικές και επομένως τα δημόσια έσοδα και οι δαπάνες θα υποβάλλονται σε πειθαρχία. Αλλά χάρη στην εξάλειψη των επιβαρύνσεων για τον συναλλαγματικό κίνδυνο και τον πληθωρισμό, θα υπάρξει μείωση των επιτοκίων και αυτό θα παρουσιάσει σημαντικά οφέλη που θα υπερκεράσουν την απώλεια εσόδων από την έκδοση νομίσματος.

Πρέπει βέβαια να ληφθεί υπόψη ότι τα περισσότερα βάρη του περάσματος στην ΟΝΕ θα τα φέρουν τα κράτη μέλη κατά τις πρωτοταρκτικές φάσεις της διαδικασίας, ενώ οπτομένα σημαντικά πλεονεκτήματα δεν θα εμφανισθούν παρά μόνο στο τελικό στάδιο με την ύπαρξη του ενιαίου νομίσματος. Σε τελική ανάλυση όμως, η ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς μαζί με την εξάλειψη των επιβαρύνσεων των συναλλαγών, της αστάθειας ως προς την συναλλαγματική τιμή θα ωφεληθούν την Ευρωπαϊκή Οικονομία. Χάρη στη βελτίωση της αποδοτικότητας των κεφαλαίων, λόγω της εξάλειψης του συναλλαγματικού κινδύνου και γενικότερα χάρη στην βελτίωση του επιχειρηματικού κλίματος, η κοινοτική οικονομία θα εμφανίσει ένα νέο δυναμισμό ως προς τις επενδύσεις, την ανάπτυξη και την απασχόληση".*

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι η Συνθήκη του Maastricht κατέστησε βασικό στόχο την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς και της νομισματικής ένωσης. Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι η Κοινότητα αποτελείται από κράτη - μέλη τα οποία παρουσιάζουν διαφορές στο επίπεδο ανάπτυξης τους, και στην δυνατότητά τους να αναπτυχθούν μελλοντικά. Στο εσωτερικό των κρατών μελών υπάρχουν απομονωμένες και περιθωριοποιημένες

* ΜΟΥΣΗΣ Ν.Σ. "ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ. ΘΕΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ - ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΡΑΞΗΣΗ - ΑΘΗΝΑ 1993. σ. 152

περιφέρειες, επίσης η Κοινότητα αποτελείται από χωρικά σύνολα όπως για παράδειγμα αυτό της Κεντρικής Μεσογείου, που χαρακτηρίζονται από συγκεκριμένα κοινωνικο-οικονομικά προβλήματα, η επίλυση των οποίων είναι δύσκολη χωρίς την άσκηση περιφερειακής πολιτικής σε κοινοτικό επίπεδο. Η ανάκαμψη αυτών των περιοχών δεν είναι αυτόματα και συχνά επιβάλλεται η άσκηση μιας ειδικής περιφερειακής και γενικότερα χωροταξικής πολιτικής προσαρμοσμένης στην ενίσχυση αυτών των χωρικών συνόλων. Ωστόσο όπως σαφέστατα προκύπτει από τα κοινοτικά έγγραφα Ευρώπη 2000 και Ευρώπη 2000+, η Κοινότητα προβαίνει σε ρυθμίσεις που αφορούν την οργάνωση του χώρου, δεν φαίνεται όμως να ασκεί χωροταξική πολιτική. Η πρώτη έκθεση Ευρώπη 2000 που δημοσιεύθηκε το 1991 ήταν απλώς μια προσπάθεια να τονισθεί η αναγκαιότητα της κοινής δράσης σε θέματα που αφορούν τον χωρικό σχεδιασμό και η Κοινότητα να ωφεληθεί όσο το δυνατόν περισσότερο από την ενιαία αγορά και παράλληλα οι λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές της Κοινότητας να συμμετάσχουν στην γενικότερη ευημερία που θα προκύψει. Στην δεύτερη έκθεση, Ευρώπη 2000+, τονίζεται εντονότερα η αυξανόμενη αλληλεξάρτηση των ευρωπαϊκών εδαφών, η οποία και ωθεί σε στενότερη συνεργασία στον τομέα του χωροταξικού σχεδιασμού.

Η έννοια που καθιερώθηκε για να εκφράσει την βούληση της Κοινότητας για την μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων, στον ευρωπαϊκό χώρο, που αξίζει να σημειωθεί το βάθος στοιχείων παρεχομένων από τις περιοδικές εκθέσεις, για την κοινωνικο-οικονομική κατάσταση και εξέλιξη των περιφερειών στην Κοινότητα συνεχίζει να είναι σημαντική, είναι η έννοια της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Η έννοια της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής αντανακλά τις ανισότητες στον κοινοτικό χώρο, εκφρασμένες μέσα από δείκτες όπως το Α.Ε.Π., ο ρυθμός αύξησης του Α.Ε.Π., το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π., η απασχόληση, η ανεργία, όπως επίσης και από την ανταγωνιστικότητα των οικονομικών συστημάτων, που είναι μια συνισταμένη πολλών παραγόντων, όπως οι επαρκείς υποδομές, το ευέλικτο εκπαιδευτικό σύστημα, η δυνατότητα αξιοποίησης περιφερειακών μέσων πολιτικής, παράγοντες που καθιστούν την περιφέρεια ελκτική στην προσέλκυση κεφαλαίου και έτσι ωθούν στην τόνωση

της απασχόλησης, του Α.Ε.Π. κ.λ.π.

Η έννοια της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, βρέθηκε πρόσφατα στο επίκεντρο της κοινοτικής περιφερειακής πολιτικής, μιας πολιτικής που όμως ξεκίνησε αρκετά αργά σε σχέση με άλλες κοινοτικές πολιτικές. Στην αρχική Συνθήκη της Ε.Ο.Κ. δεν συμπεριλαμβάνεται η περιφερειακή πολιτική ρητά ως πολιτική, σε ορισμένα σημεία βέβαια, υπήρξαν αναφορές σχετικά με την δυνατότητα άσκησης περιφερειακής πολιτικής τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και από την Κοινότητα, που όμως συναρτάται έμμεσα με την κοινοτική πολιτική ανταγωνισμού και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων. Αν και έμμεσες ωστόσο οι αναφορές αυτές είχαν σαν αποτέλεσμα την κινητοποίηση των λιγότερο εύπορων περιοχών στην νομιμοποίηση του αιτήματός τους για την διαμόρφωση ολοκληρωμένης πολιτικής σύγκλισης των οικονομικών τους. Ουσιαστικότερες προσπάθειες έγιναν μετά το 1967 με την συγχώνευση των εκτελεστικών οργάνων των τριών Κοινοτήτων και την δημιουργία της 16ης Γενικής Διεύθυνσης Περιφερειακής Πολιτικής, όπου η Επιτροπή προωθεί την δράση της στην προσπάθεια συγκρότησης κοινοτικής περιφερειακής πολιτικής. Ένα χρόνο αργότερα στο σχέδιο Werner που ήταν το σχέδιο που προετοίμασε την οικονομική και νομισματική ένωση τονίσθηκε ότι η πορεία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης εμποδίζεται από τις περιφερειακές ανισότητες στον Ευρωπαϊκό χώρο. Έτσι στα επόμενα χρόνια διαμορφώθηκε ένα κλίμα μέσα στο οποίο άρχισε σταδιακά να διαφαίνεται η ανάγκη παρέμβασης από πλευράς Κοινότητας με στόχο την συρρίκνωση των περιφερειακών ανισοτήτων, οι οποίες μετά την πρώτη διεύρυνση της Κοινότητας, βρέθηκαν σε έξαρση και τέθηκε έτσι το πρόβλημα στο κατά πόσο θα μπορούσε να πραγματοποιηθούν οι στόχοι της οικονομικής και νομισματικής ένωσης μέσα σε ένα περιβάλλον έντονων περιφερειακών ανισοτήτων.

Το 1974 η έκθεση Thompson περιλαμβάνει προτάσεις για την επίλυση των προβλημάτων στις περιφέρειες της Κοινότητας, ενώ ταυτόχρονα υπογραμμίζει την ανάγκη άσκησης κοινοτικής περιφερειακής πολιτικής, η οποία θα πρέπει να συμπληρώνει και όχι να υποκαθιστά τις εθνικές περιφερειακές πολιτικές.

Από τον επόμενο χρόνο μέχρι και το 1985, διαμορφώθηκε η

κοινωνική περιφερειακή πολιτική με αφετηρία την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης. Ακολούθησαν το 1979 η πρώτη τροποποίηση της λειτουργίας του Ε.Τ.Π.Α., το 1984 η συνολική αναμόρφωση αυτού και το 1985 τα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα.

Στην ενιαία πράξη η περιφερειακή πολιτική εισηχθή στις ιδρυτικές συνθήκες, εντάχθηκε στο κεφάλαιο της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ. με τον τίτλο οικονομική και κοινωνική συνοχή, ο οποίος προσετέθη στο άρθρο 130. Στο νέο τίτλο περιέχονται πέντε άρθρα βάση των οποίων καθορίστηκαν οι στόχοι, οι δράσεις, και τα μέσα για την υλοποίηση της συνοχής. Ετσι στο άρθρο 1309Α αναφέρεται ότι προκειμένου να προωθηθεί η ισόρροπη ανάπτυξη στο σύνολο του κοινοτικού χώρου, η Κοινότητα αναπτύσσει τις δράσεις της προσανατολιζόμενη στην ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, με στόχο τη μείωση του χάσματος μεταξύ των περιφερειών και πολύ περισσότερο τη μείωση της καθυστέρησης στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες. Τα μέσα για την υλοποίηση των στόχων αυτών ορίζονται στο άρθρο 1308 και είναι ο συντονισμός των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών, οι κοινές πολιτικές και η εσωτερική αγορά όπου εδώ υπάρχει σαφής δέσμευση από πλευράς κοινότητας στην ενσωμάτωση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής σε όλες τις πολιτικές διασφαλίζοντας ότι αυτές δεν θα έχουν αρνητικές επιπτώσεις, ούτε θα αναιρούν τους στόχους της συνοχής και η χρηματοδότηση των διαρθρωτικών Ταμείων και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων. Το Ε.Τ.Π.Α. (130 γ) εντάσσεται στην Συνθήκη Ε.Ο.Κ και η δραστηριότητά του κατευθύνεται σε περιοχές που χαρακτηρίζονται από βιομηχανική παρακμή των διαρθρωτικών Ταμείων και παράλληλα η έκδοση ενός κανονισμού που θα αποτελέσει πλαίσιο με στόχο τον καθορισμό των καθηκόντων και την μέθοδο των παρεμβάσεων των διαρθρωτικών Ταμείων.

Βάση του Κανονισμού 2052/88 προσδιορίστηκαν πέντε πρωταρχικοί στόχοι για τα τρία διαρθρωτικά Ταμεία που είναι:

α) Ο στόχος 1 : προώθηση της ανάπτυξης και της διαρθρωτικής προσαρμογής των καθυστερημένων περιοχών μέσω των διαρθρωτικών Ταμείων Ε.Τ.Π.Α., Ε.Ε.Ο.Γ.Α και Ε.Κ.Τ. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο Ελλαδικός χώρος εντάσσεται στο σύνολο του στον στόχο 1.

β) Στόχος 2: Προσανατολίζεται στην μετατροπή των περιοχών που πλήττονται από παρακμή της βιομηχανίας.

γ) Στόχος 3: Που αφορά την καταπολέμηση της μακροχρόνιας ανεργίας.

δ) Στόχος 4 που κατευθύνεται στην βελτίωση της επαγγελματικής ένταξης των νέων.

ε) Στόχος 5α : Επιτάχυνση της προσαρμογής των γεωργικών διαρθρώσεων και

στ) Στόχος 5β με προσανατολισμό στην ενίσχυση των γεωργικών ζωνών.

Για την πραγματοποίηση αυτών των στόχων ο κανονισμός 2052/88 καθόρισε επίσης και την μέθοδο των διαρθρωτικών παρεμβάσεων, η οποία βασίστηκε σε μια σύμπραξη μεταξύ της Επιτροπής και των κρατών μελών και των αρμοδίων αρχών του κάθε κράτους —μέλους σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Ετσι τα κράτη μέλη της Κοινότητας υπέβαλαν στην Επιτροπή τα Σχέδια Περιφερειακής Ανάπτυξης στα οποία περιλαμβάνονται οι βασικές προτεραιότητες για την περιφερειακή ανάπτυξη, όλων των περιοχών που εμπίπτουν στις διατάξεις του Κανονισμού. Αρμοδιότητα της Επιτροπής αποτελεί η εκτίμηση αυτών των σχεδίων και η κατάρτιση των Κοινοτικών πλαισίων Στήριξης σε συμφωνία με το κράτος μέλος όπου και καθορίζονται τα πεδία παρέμβασης των Κοινοτικών Διαρθρωτικών ταμείων. Στα Σ.Π.Α. συμπεριλήφθηκαν οι προτεραιότητες και οι μορφές της κοινοτικής παρέμβασης, ενδεικτικό χρηματοδοτικό σχέδιο και η διάρκεια των παρεμβάσεων. Τα Κ.Π.Σ. για την περίοδο 1990-1993 υιοθετήθηκαν στο τέλος του 1989 και αφορούν κυρίως την βελτίωση των συνθηκών δημιουργίας και ανάπτυξης παραγωγικών δραστηριοτήτων, την παρόρμηση για την δημιουργία νέων επιχειρήσεων βιοσιμμένων στο ενδογενές δυναμικό των περιοχών, την βελτίωση του περιβάλλοντος, την προώθηση του τουρισμού, την στήριξη της έρευνας για την ανάπτυξη καθώς και την επαγγελματική κατάρτιση".*

* ΜΟΥΣΗΣ Ν.Σ. "ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ". ΘΕΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ - ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ - ΑΘΗΝΑ 1993. σ.145

Τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης τα οποία αποτελούν ένα πλαίσιο αναφοράς για τον καθορισμό των πεδίων παρέμβασης των Κοινοτικών διαρθρωτικών τομέων, αποτελούν επίσης ένα μέσο συντονισμού των εθνικών περιφερειακών πολιτικών στο βαθμό που δίνουν την δυνατότητα στην Επιτροπή να διαπιστώνει τους πόρους που διατίθενται για την περιφερειακή ανάπτυξη τόσο για τους γενικούς περιφερειακούς στόχους όσο και για τα δημόσια έργα και υποδομές. Για την εκτίμηση αυτών των προγραμμάτων, η Επιτροπή διαθέτει μια Τράπεζα δεδομένων βάση των στοιχείων της οποίας, η Επιτροπή δημοσιεύει ανά τριετία τις περιοδικές εκθέσεις για την κοινωνικοοικονομική κατάσταση και εξέλιξη των περιφερειών της Κοινότητας, οι οποίες όπως προαναφέρθηκε αποτέλεσαν βασική πηγή για την παροχή δεδομένων στην παρούσα εργασία. Επίσης ο κανονισμός 2052/98 παρέχει την δυνατότητα στην Επιτροπή να προωθεί τις κοινοτικές πρωτοβουλίες οι οποίες είναι προγράμματα κοινοτικού ενδιαφέροντος διεθνικής εμβέλειας και κοινών στόχων για όλες τις επιλεξιμες περιοχές με προσανατολισμό στην ενίσχυση των επιχειρήσεων που είναι χωροθετημένες σε αναπτυξιακά καθυστερημένες περιφέρειες και σε περιφέρειες που χαρακτηρίζονται από παρακμή της βιομηχανίας.

Στην Συνθήκη του Maastricht ενισχύεται η περιφερειακή πολιτική στο βαθμό που η οικονομική και κοινωνική συνοχή εντάσσεται στους γενικότερους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αναδιατυπώνονται τα σχετικά άρθρα και δημιουργείται μια σειρά πολιτικών που έχουν χωριστή διάσταση όπως τα Διευρωπαϊκά δίκτυα καθώς και μια σειρά νέων κοινοτικών οργάνων όπως η Επιτροπή των Περιφερειών ή το Ταμείο Συνοχής. "Η οικονομική κατάσταση ορισμένων κρατών μελών απαιτεί μια ειδική προσπάθεια αφενός για την προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και αφετέρου για να μπορέσουν αυτά να ανταποκριθούν στα κριτήρια σύγκλισης που απαιτούνται για την μετάβαση στο τρίτο στάδιο της Ο.Ν.Ε. Γι' αυτό το άρθρο 130Α και ένα πρωτόκολλο προσορτημένο στην Συνθήκη του Maastricht προβλέπουν την δημιουργία ενός Ταμείου Συνοχής, το οποίο συμμετέχει σε χρηματοδοτικά σχέδια περιβάλλοντος και διευρωπαϊκών δικτύων στον τομέα της υποδομής των μεταφορών στα κράτη μέλη στα οποία το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. είναι χαμηλότερο από το 90% του

κοινοτικού μέσου όρου (Ελλάδα, Πορτογαλία, Ισπανία, Ιρλανδία) και τα οποία διαθέτουν πρόγραμμα με στόχο την εκπλήρωση των όρων της οικονομικής σύγκλισης"*.

Αυτό που είναι ιδιαίτερα σημαντικό και σαφώς πρέπει να τονισθεί είναι ότι ενώ στην Ενιαία Πράξη υπάρχει διασύνδεση μεταξύ συνοχής και ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς στην Συνθήκη του Μάαστριχτ δεν παρατηρείται κάτι τέτοιο. Η έλλειψη αυτή από πλευράς Κοινότητας ερμηνεύεται ως αποφυγή της δέσμευσης δράσεων στα πλαίσια της ΟΝΕ που θα συνδέονταν με την συνοχή στο βαθμό που οι στόχοι της ΟΝΕ δεν συμβιβάζονται ή ακόμα και αντιτρατευούνται τους στόχους της συνοχής. Τα κράτη μέλη της Κοινότητας είναι στην ουσία υποχρεωμένα να εφαρμόσουν παράλληλα δύο αντικρουσμένων επιπτώσεων πολιτικές. Ετσι από τη μία απαιτείται η άσκηση πολιτικής ώστε να επιτευχθεί η ονομαστική σύγκλιση, από την άλλη η πολιτική για την οικονομική και κοινωνική συνοχή, είναι απαραίτητη προκειμένου να προωθηθούν αναπτυξιακές παρεμβάσεις στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες της Κοινότητας με στόχο την μείωση των ανισοτήτων και την ύπαρξη μεγαλύτερης συνοχής στο εσωτερικό της Κοινότητας.

Οι επιπτώσεις των πολιτικών για την συμμετοχή στην ΟΝΕ που λειτουργούν σε βάρος της συνοχής, κινούνται πρώτα από όλα στο επίπεδο του παραγωγικού συστήματος. Βασικός στόχος της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, ως το ανώτερο επίπεδο ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς, αποτελεί η ενίσχυση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας θεωρητικά στο σύνολο της Κοινότητας. Στην πραγματικότητα τα οφέλη που θα προκύψουν από την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς θα αφορούν κυρίως τις πιο δυναμικές επιχειρήσεις που ως επί το πλείστον είναι χωροθετημένες στις ανεπτυγμένες περιφέρειες και κράτη μέλη της Κοινότητας. Η κατάργηση των εθνικών συνόρων και η απελευθέρωση της εσωτερικής αγοράς θα έχει ως απόρροια την εξάλειψη των προστατευτικών πολιτικών που ασκούν τα κράτη μέλη για περιορισμό των εισαγωγών και προστασία των εγχωρίων προϊόντων.

* ΜΟΥΣΗΣ Ν.Σ. "ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ, ΘΕΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ" ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ, ΑΘΗΝΑ 1993

Επιπλέον η εγκαθίδρυση της Ο.Ν.Ε. καθιστά ανέφικτη την προσπάθεια πολλών κρατών μελών να προσαρμόζονται σε αντίθετες οικονομικές συνθήκες και να ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα των εγχωρίων προϊόντων με πολιτικές όπως η υποτίμηση των νομισμάτων τους. Ετσι στο μέλλον είναι γεγονός πως δύο μέσα εθνικής πολιτικής που κατά κύριο λόγο χρησιμοποιούνταν από λιγότερο ανεπτυγμένα κράτη καθίστανται ανενεργά.

Από την άλλη εξέσου σημαντικό αποτελεί το γεγονός ότι οι ασθενέστερες χώρες της Κοινότητας θα πρέπει να καταβάλλουν τεράστιες προσπάθειες προκειμένου να εξασφαλίσουν την συμμετοχή τους στην ΟΝΕ μέσω κυρίως άσκησης περιοριστικής πολιτικής. Οι πολιτικές λιτότητας και εξυγίανσης των δημοσίων οικονομικών σε πολύ μεγάλο βαθμό δεν θα επιτρέψουν κυρίως στα ασθενέστερα οικονομικά κράτη να υλοποιήσουν τους στόχους της συναχής. Η μείωση των κρατικών δαπανών θα επηρεάσει όλες τις κρατικές πολιτικές και ιδιαίτερα τις εθνικές περιφερειακές πολιτικές γεγονός που θα επιδράσει αρνητικά στην ανάπτυξη των λιγότερο ανεπτυγμένων περιοχών σε όλες τις χώρες και βέβαια πολύ περισσότερο στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες.

Τόσο η Συνθήκη της Ενιαίας Ευρωπαϊκής πράξης όσο και η Συνθήκη του Μάαστριχτ, διεύρυναν την περιφερειακή πολιτική της Κοινότητας ενισχύοντας και προσθέτοντας νέους τομείς δράσης που αφορούν την κοινωνική πολιτική, το περιβάλλον, την έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη, τον πολιτισμό, την δημόσια υγεία, την προστασία των καταναλωτών, την βιομηχανία, την παιδεία, επαγγελματική εκπαίδευση κ.λ.π. Όλες αυτές οι πολιτικές είναι άμεσα συνδεδεμένες με την περιφερειακή πολιτική στο βαθμό που στο άρθρο β προωθείται η περιφερειακή διάσταση σε όλες τις κοινοτικές πολιτικές.

Το Συμβούλιο του Εξιμβούργου έκανε δεκτή την πρόταση της Επιτροπής για την χρηματοδότηση των Ταμείων το λεγόμενο Β' πακέτο Delors το Δεκέμβριο του 1992 και τον Ιούνιο του 1993 εγκρίθηκαν οι νέοι κανονισμοί των Διαρθρωτικών Ταμείων.

Το πλαίσιο της περιφερειακής πολιτικής 1994 - 1999 αντανακλά την επιθυμία να μειωθούν οι περιφερειακές ανισότητες στο εσωτερικό της Κοινότητας, οι οποίες παραμένουν σημαντικές, μέσα από την προοπτική που διαφαίνεται και εκφράζεται με την

αυξημένη χρηματοδοτική ενίσχυση στις περιφέρειες που παρουσιάζουν αναπτυξιακή καθυστέρηση, τη Λευκή Βίβλο της Επιτροπής για την ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα και απασχόληση, τα διευρωπαϊκά δίκτυα και τις νέες κοινοτικές πρωτοβουλίες, καθώς και μέσω συγκεκριμένων πολιτικών όπως τα Κ.Π.Σ., η αξιοποίηση των οποίων δίνει την δυνατότητα στα κράτη μέλη της Κοινότητας να επωφεληθούν από τους πόρους του Κ.Π.Σ. που είναι αυξημένοι για την περίοδο 1994 - 1999 και ειδικά για τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες αποτελεί ίσως την τελευταία ευκαιρία στην προσπάθεια στο να καταφέρουν να διαδραματίσουν έναν σημαντικό ρόλο μέσα στις γενικότερες εξελίξεις και να αποτρέψουν την πιθανή περιθωριοποίησή τους που θα προκύψει από τη μη συμμετοχή τους στο τελικό στάδιο της ΟΝΕ.

Ειδικά όσον αφορά τις περιοχές στόχου όπου μας ενδιαφέρει, εφόσον ο Ελλαδικός χώρος στο σύνολό του εντάσσεται στις περιοχές αυτές η χρηματοδοτική ενίσχυση των διαρθρωτικών Ταμείων για την περίοδο 1994 - 1999 ανέρχεται στα 109 δισ. εcu και καλύπτουν το 62% του συνόλου των διαρθρωτικών Ταμείων με ρυθμό ετήσιας αύξησης να υπερβαίνει το 7%. Για τις περιοχές του στόχου 1 προβλέπεται ο διπλασιασμός των χρηματοδοτικών πόρων των διαρθρωτικών Ταμείων, συμπεριλαμβανομένου και του Ταμείου Συνοχής. Εξαιτίας των προβλημάτων που έχουν δημιουργηθεί στις περιοχές αυτές και απορρέουν από την εφαρμογή αυστηροτέρων δημοσιονομικών πολιτικών, το ποσοστό της κοινοτικής συγχρηματοδότησης μπορεί να ανέρθει έως και 85% του κόστους των συνολικών παρεμβάσεων για την περίοδο 1994 - 1999 υπό την προϋπόθεση τα κράτη μέλη να συνεχίζουν επιτυχώς το πρόγραμμα οικονομικής σύγκλισης.

Για την ίδια περίοδο οι τομείς που φαίνεται να έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα στο γενικό προϋπολογισμό εκτός των διαρθρωτικών πολιτικών και της κοινής γεωργικής πολιτικής που καλύπτουν το 81% του συνολικού προϋπολογισμού είναι η έρευνα και η τεχνολογική ανάπτυξη, ο τομέας εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης και οι πολιτικές που άμεσα συνδέονται με την εσωτερική αγορά όπως τα διευρωπαϊκά δίκτυα.

Οι αναδιανεμητικοί μηχανισμοί στον Κοινοτικό χώρο θα έπρεπε να είναι τέτοιοι που να κατευθύνονται και να προωθούν

την ενίσχυση στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες, εφόσον η περιφερειακή ενίσχυση των διαρθρωτικών ταμείων δεν αρκεί προκειμένου να αρθούν οι υπάρχουσες ανισότητες, όπως επίσης και το συνολικό μέγεθος του προϋπολογισμού που κυμαίνεται περίπου στο 1,2% του Κοινοτικού Α.Ε.Π. κρίνεται ιδιαίτερα χαμηλό για την υλοποίηση των στόχων της συνοχής.

Όσον αφορά την Λευκή Βίβλο της Επιτροπής για την ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας και την απασχόληση που δημοσιεύθηκε το 1993, αποτελεί ένα πλαίσιο για την κοινοτική δράση μέχρι το έτος 2000 στο βαθμό που οι προτάσεις της δεν αφορούν ούτε και συνιστούν συγκεκριμένη πολιτική παρέμβασης των Διαρθρωτικών Ταμείων, ούτε και άλλων κοινοτικών δραστηριοτήτων, αλλά τονίζεται γενικότερους προσανατολισμούς και κατευθύνσεις που θα πρέπει να έχει η κοινοτική δράση με κύριο στόχο την εξασθένιση του φαινομένου της ανεργίας που εξελίσσεται σε ένα έντονο κοινωνικό και οικονομικό φαινόμενο που μπορεί να πάρει εκρηκτικές διαστάσεις στο εσωτερικό της Κοινότητας, ειδικά τώρα που τα περισσότερα κράτη μέλη δεν μπορούν να ασκήσουν αναπτυξιακή πολιτική που θα αναιρούσε την προσπάθεια εξασφάλισης της συμμετοχής τους στην Ο.Ν.Ε., απειλώντας έτσι την βάση του Ευρωπαϊκού οικοδομήματος.

Στο πρώτο μέρος της Λευκής Βίβλου διατυπώνονται οι γενικές κατευθύνσεις για την οικονομία, την απασχόληση και την κοινοτική δράση. Το δεύτερο μέρος επικεντρώνεται στην ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα, και την απασχόληση, το οποίο έχει επιχειρησιακό χαρακτήρα και απευθύνεται στα Συμβούλια των Υπουργών που θα προσανατολίσουν την δράση τους στα συγκεκριμένα θέματα. Το τρίτο μέρος αφορά την απασχόληση και δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην προσαρμογή των συστημάτων εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης, στην μετατροπή της ανάπτυξης σε θέσεις απασχόλησης και τις υποχρεωτικές φορολογικές επιβαρύνσεις επί της εργασίας. Στο τέταρτο και τελευταίο μέρος της Λευκής Βίβλου διαμορφώνεται ο προβληματισμός σχετικά με ένα νέο αναπτυξιακό πρότυπο στηριζόμενο στην αξιοποίηση των ανθρωπίνων και φυσικών πόρων.

Για την περίοδο 1994 - 1999 έχουν εγκριθεί δεκατρείς νέες κοινοτικές πρωτοβουλίες οι οποίες και εστιάζονται κυρίως στην

ανάπτυξη διαπεριφερειακής και διασυνοριακής συνεργασίας, στην ανάπτυξη της υπαίθρου, στην ενίσχυση των ιδιαίτερα απομακρυσμένων περιοχών στην αξιοποίηση και ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού, την διαχείριση των βιομηχανικών μεταβολών, την ανάπτυξη του αστικού χώρου και την ανασυγκρότηση του αλιευτικού τομέα.

Μέσα λοιπόν σε αυτό το γενικότερο πλαίσιο των εξελίξεων στην Κοινότητα η εργασία αυτή μέσα από τα κεφάλαια που ακολουθούν φιλοδοξεί να δώσει μια εικόνα της ελληνικής οικονομίας στα σύνολά της, αλλά και των περιφερειών της, συγκεντρώνοντας στοιχεία από κοινοτικά έγγραφα όπως οι τριετείς περιοδικές εκθέσεις για την κοινωνικοοικονομική κατάσταση και εξέλιξη των περιφερειών της Κοινότητας. Τα Κοινοτικά έγγραφα Ευρώπη 2000 και 2000+, την Λευκή Βίβλο, την έκθεση συναχής, την Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση κ.λ.π. εστιάζοντας έτσι σε θέματα που αφορούν την πρόοδο της Ελληνικής Οικονομίας στην ονομαστική οικονομική σύγκλιση, την παρουσίαση οικονομικών δεικτών που παρέχουν την δυνατότητα να διατυπωθούν οι θετικές και αρνητικές εξελίξεις σχετικά με το κατά πόσον υπάρχουν δυνατότητες για πραγματική σύγκλιση της Ελλάδας με την Κοινότητα, την διερεύνηση των προοπτικών ανάπτυξης της χώρας και των περιφερειών της που προκύπτουν από την εφαρμογή κοινοτικών πολιτικών που έχουν χωρικές επιπτώσεις όπως τα δευρωπαϊκά δίκτυα και οι Κοινοτικές Πρωτοβουλίες και τέλος η παρουσίαση συγκεκριμένων πολιτικών για το σύνολο της χώρας και για τις περιφέρειες που προκύπτουν κατά την διάρκεια εφαρμογής του δεύτερου Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης.

Όπλοδὴ στην ουσία γενικός στόχος αυτής της εργασίας αποτελεί η καταγραφή της γενικότερης κοινωνικο-οικονομικής κατάστασης της χώρας και των περιφερειών της, την προοπτική της χώρας στον Κοινοτικό χώρο που προκύπτει από την παρέμβαση της Κοινότητας και την πολιτική που θα ασκηθεί την περίοδο 1994-1999 με στόχο την εξισορρόπηση των όποιων προβλημάτων που προκύπτουν από την γενικότερη κοινωνικο-οικονομική κατάσταση και την προοπτική ή την μη προοπτική ανάπτυξης του Ελλαδικού χώρου, με πληροφορίες παρεχόμενες από τα κοινοτικά έγγραφα που προαναφέρθηκαν και σαφώς αντανακλούν την εξέλιξη που

περιγράψαμε στην Κοινότητα .

Στο σημείο αυτό θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε όλους όσους βοήθησαν στην αποπεράτωση της εργασίας και ιδιαίτερα τον υπεύθυνο καθηγητή κ. Ζ. Σεμαθά για την βοήθειά του και την προθυμία του να μας παρέχει τις σχετικές οδηγίες τόσο για την εύρεση πηγών όσο και για τον τρόπο παρουσίασης και ανάλυσης του θέματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

1.1. ΑΕΠ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

" Το πρώτο μέσο που εφαρμόζεται στα κοινοτικά έγγραφα για τη μέτρηση του επιπέδου της ανάπτυξης και τη σύγκριση του ύψους της παραγωγής στις χώρες κράτη - μέλη της Κοινότητας είναι το Α.Ε.Π. το οποίο μετρά σε χρηματικές μονάδες το σύνολο των τελικών προϊόντων και υπηρεσιών που παράγονται ετήσια σε μία οικονομία και διακινούνται μέσω της αγοράς. Ο δείκτης χρησιμοποιήθηκε κυρίως για διεθνείς συγκρίσεις και η εφαρμογή του ήταν αποτέλεσμα αφ' ενός της ανάγκης μέτρησης της ανάπτυξης και σύγκρισης του επιπέδου ανάπτυξης μεταξύ των χωρών αφ' ετέρου προήλθε από τις ανάγκες της νεοκλασικής και κεϋνσιανής θεωρίας για την εκτίμηση των εθνικών λογαριασμών με βάση τα μεγέθη της συνολικής ζήτησης. Βασική αδυναμία του Α.Ε.Π. ως μέτρο σύγκρισης της ευημερίας αποτελεί το ότι ο δείκτης αυτός απλά μετρά το σύνολο των προϊόντων με βάση τις τιμές που δημιουργούνται στην αγορά χωρίς να παρέχει την δυνατότητα πληροφόρησης για ποιον παράγεται και για το αν η διανομή είναι δίκαιη. Άρα είναι σκόπιμο ν' αναφερθεί ότι χρησιμοποιείται κυρίως από παλαιούς και τεχνοκράτες χωρίς αυτό βέβαια να σημαίνει ότι η σημασία του είναι μηδαμινή.

Στο πρώτο μέρος της τρίτης περιοδικής έκθεσης για την κοινωνικοοικονομική κατάσταση και εξέλιξη των περιφερειών της κοινότητας που παρουσιάζει τις περιφερειακές ανισότητες στην Κοινότητα χρησιμοποιούνται στοιχεία και για το Α.Ε.Π. η Ελλάδα ορίζεται ως το φτωχότερο κράτος - μέλος της Κοινότητας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1
ΠΟΣΟΣΤΑ ΕΤΗΣΙΑΣ ΑΥΞΗΣΗΣ Η Α.Ε.Π. (ΑΓΟΡΑΙΕΣ ΤΙΜΕΣ)

	GR	E	IRL	P	EUR4	EUR8	EUR12
1986	1,6	3,2	-0,4	4,1	2,9	2,9	2,9
1987	-0,5	5,6	4,5	5,3	4,7	2,6	2,9
1988	4,4	5,2	4,2	3,9	4,9	3,3	4,3
1989	3,5	4,7	6,2	5,2	4,7	2,9	3,5
1990	-1,1	3,6	9,0	4,4	3,4	1,4	3,0
1991	3,3	2,2	2,6	2,1	,23	1,0	1,5
1992	0,9	0,8	4,8	1,1	1,1	-0,5	1,0
1993	-0,2	-1,0	2,5	-1,2	-0,7	-0,5	-0,5
1986 - 1993	1,5	3,0	4,1	3,1	2,9	2,2	2,3

ΠΗΓΗ : 5η ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

Στον πίνακα 1 παρουσιάζονται τα ποσοστά ετήσιος αύξησης του Α.Ε.Π. στις περιφέρειες του στόχου ένα και στην κοινότητα απ' όπου και προκύπτει ότι η ελληνική οικονομία μέσο σε μία διάρκεια 8 ετών πέτυχε υψηλότερους ρυθμούς αύξησης του Α.Ε.Π. σε σχέση με την κοινότητα μόνο τα έτη 1988, 1991, 1992.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2
Α.Ε.Π. ΣΕ ΕΚ. ΔΡΧ. ΣΤΑΘΕΡΕΣ ΑΓΟΡΑΙΕΣ ΤΙΜΕΣ

1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	Π Η Γ Η
454.998	477.221	494.992	488.297	504.744	508.744	506.261	513.473	ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛ- ΛΑΔΟΣ ΜΗΝΙΑΙΟ ΣΤΑΤΙΣΤΙ- ΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1995 ΣΤΑΘΕΡΕΣ ΤΙΜΕΣ 70

* ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΥΝΟΧΗ: ΟΙ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ - ΠΕΜΠΤΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΔΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ 1994 ΣΕΛ. 35

Η εικόνα αυτή επιβεβαιώνεται και από τα στοιχεία του πίνακα 2. Εδώ παρέχονται πληροφορίες για το ύψος του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος σε εκ. δρχ. και σε σταθερές τιμές 70 όπου επιβεβαιώνεται η εικόνα του προηγούμενου πίνακα. Βλέπουμε έτσι ότι το 1990 και το 1993 έχουμε μείωση του πραγματικού Α.Ε.Π. σε σταθερές τιμές 70 και 88 εφόσον τα έτη εκείνα είχαμε αρνητικούς ρυθμούς αύξησης του Α.Ε.Π. -1,1 και -0,2 αντίστοιχα. Γενικότερα οι πληροφορίες που μας παρέχονται οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η ελληνική οικονομία έχει εγκλωβισθεί σε χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης του πραγματικού της Α.Ε.Π. και εφόσον ισχυριζόμαστε ότι αποτελεί ένα αειλόπιστο δείκτη ευημερίας τουλάχιστον οικονομίας θα πρέπει να πούμε ότι η παραγωγή βρίσκεται σε χαμηλά επίπεδα. Το ανησυχητικό βέβαια είναι ότι όσο η Ελλάδα αναπτύσσεται με βραδύτερους ρυθμούς από το κοινοτικό μέσο όρο και δεδομένου ότι οι υπόλοιπες περιφέρειες του στόχου 1 απ' ότι δείχνει ο πίνακας 1 αναπτύσσονται με ταχύτερο ρυθμό από τη Ελλάδα, η Ελλάδα κινδυνεύει να αποκλίνει όχι μόνο από το κοινοτικό μέσο όρο αλλά και από τις χώρες όπου βρίσκονται και αυτές στο στόχο 1 και αποτελούν τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες της Κοινότητας και ομάδα που θα πρέπει η Κοινότητα να παρέμβει με στόχο την αύξηση της παραγωγικότητάς τους προκειμένου να επιτευχθεί η σύγκλιση και η συνοχή στην Κοινότητα. Το έτος 1994 το Α.Ε.Π. σημείωσε αύξηση κατά 1,5% και το 1995 κατά 2%. Η αύξηση αυτή σύμφωνα με στοιχεία για την εκθέσεων του διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας παρήλθε για το έτος 1994 από τον τομέα των υπηρεσιών και της γεωργικής παραγωγής ενώ για το 1995 η αύξηση του κλάδους των κατασκευών και η θετική εξέλιξη της μεταποιητικής δραστηριότητας συντέλεσαν κυρίως στην αύξηση του Α.Ε.Π. Η ποσοστιαία μεταβολή του Α.Ε.Π. για τα δύο αυτά έτη συνέχισε στην Ε.Ε. και είναι μεγαλύτερη 2,6% και 3% για τα αντίστοιχα έτη (πίνακας 3).

Βάση των στατιστικών στοιχείων τα οποία περιλαμβάνονται στη εισηγητική έκθεση του κρατικού προϋπολογισμού οικονομικού έτους 1997, προβλέπεται πραγματική αύξηση του Α.Ε.Π. σε αγοραίες τιμές και τιμές συντελεστών παραγωγής 3,2% το 1997 έναντι 2,6% το 1996.* (Την εκτίμηση διατυπώνει το Υπουργείο

Εθνικής Οικονομίας).

Ωστόσο τα στοιχεία αυτά μάλλον είναι υπεραισιόδοξα εφόσον υπάρχει πολύ μεγάλο ποσοστό ανεργίας στη χώρα μας πράγμα που δεν μας επιτρέπει ν' αναμένουμε ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης πάνω από το 3%. Η πρόβλεψη για την ποσοστιαία μεταβολή του Α.Ε.Π. το έτος 1996 σύμφωνα με τον Ο.Ο.Σ.Α. είναι της τάξης του 2,2% όπου μάλλον κρίνεται πιο ρεαλιστικός (Πίνακας 3).

Ωστόσο θα πρέπει να τονισθεί ότι σε τριμηνιαίο ένθετο με διαχρονικά στοιχεία για την ελληνική οικονομία που δημοσιεύτηκε στον Οικονομικό Ταχυδρόμο υποστηρίζεται ότι η οποιαδήποτε αύξηση του πραγματικού Α.Ε.Π. τα τελευταία τρία χρόνια προέρχεται κυρίως από έκταση της καταναλωτικής ζήτησης που σημαίνει αύξηση των εισαγωγών με συνεπακόλουθο την διάβρωση της παραγωγικότητας της εθνικής οικονομίας εφόσον οι ελληνικές επιχειρήσεις αδυνατούν να αυξήσουν την εξαγωγική τους δραστηριότητα και να διαδραματίσουν ένα θετικό ρόλο διεθνώς και οδηγούνται βαθμιαία σε κλείσιμο σε μία περίοδο όπου το διεθνές οικονομικό περιβάλλον διδάσκει ότι η οικονομική ευρωστία μιας χώρας εξαρτάται άμεσα από την δραστηριότητα των ανταγωνιστικών επιχειρήσεων που διαθέτει.

Αν και σε κάθε περίπτωση τα δεδομένα δεν είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικά θα πρέπει να σημειώσουμε ότι η ελληνική οικονομία έχει στο παρελθόν περιόδους με υψηλά επίπεδα ανάπτυξης, κάτι που μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι ο στόχος της σύγκλισης δεν είναι αδύνατος αν δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες.

" Για παράδειγμα στην περίοδο 1948 - 1973 ο μέσος ρυθμός αύξησης του Α.Ε.Π. ήταν 7% ετησίως και η σύγκλιση ήταν ταχύτερη. Ακόμη και μετά το πρώτο πετρελαϊκό σοκ στην περίοδο 1975 - 1979 ο μέσος ρυθμός αύξησης του Α.Ε.Π. ήταν 9%". *

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 3
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ Α.Ε.Π.
(ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΙΟΝ)

Αγοραίες - σταθερές τιμές

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996 *
ΗΠΑ	1,3%	-1,0%	2,7%	2,2%	3,5%	2,0%	2,3%
ΙΑΠΩΝΙΑ	5,1	4,0	1,1	0,1	0,5	0,9	2,2
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	5,7	5,0	2,2	-1,2	2,9	1,9	0,5
ΓΑΛΛΙΑ	2,5	0,8	1,2	-1,3	2,8	2,2	1,0
ΙΤΑΛΙΑ	2,1	1,2	0,7	-1,2	2,2	3,0	1,7
Μ. ΒΡΕΤΑΝΝΙΑ	0,4	-2,0	-0,5	2,3	3,8	2,4	2,2
ΚΑΝΑΔΑΣ	-0,2	-1,8	0,8	2,2	4,6	2,2	2,1
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	1,4	-1,6	2,6	4,0	5,2	3,1	3,1
ΑΥΣΤΡΙΑ	4,2	2,8	2,0	0,4	3,0	1,8	0,8
ΒΕΛΓΙΟ	3,4	2,2	1,8	-1,6	2,2	1,9	1,0
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΣΕΧΙΑΣ	-	-	-	-	2,6	4,8	5,6
ΔΑΝΙΑ	1,4	1,3	0,2	1,5	4,4	2,6	1,1
ΦΙΛΑΝΔΙΑ	0	-7,1	-3,6	-1,2	4,4	4,2	2,4
ΕΛΛΑΔΑ	0	3,1	0,4	-1,0	1,5	2,0	2,2
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	7,8	2,2	3,9	3,1	6,4	7,7	6,0
ΜΕΞΙΚΟ	4,4	3,6	2,8	0,6	3,5	-6,8	3,0
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	4,1	2,3	2,0	0,2	2,7	2,4	1,6
ΝΕΑ ΖΗΛΑΝΔΙΑ	0,1	-3,7	0,3	5,5	4,1	2,2	2,7
ΝΟΡΒΗΓΙΑ	1,6	2,9	3,4	2,1	5,7	3,7	4,2
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	4,3	2,1	1,1	-1,2	0,8	2,5	2,3
ΙΣΠΑΝΙΑ	3,7	2,3	0,7	-1,2	2,1	3,0	2,3
ΣΟΥΗΔΙΑ	1,4	-1,1	-1,4	-2,2	2,6	3,0	1,3
ΕΛΒΕΤΙΑ	2,3	0	-0,3	-0,8	1,2	0,7	0,5
ΤΟΥΡΚΙΑ	9,3	0,9	6,0	8,0	-5,5	7,3	4,5
Ε.Ε.							
ΕΥΡ. ΕΝΩΣΗ	3,0	1,6	1,0	-0,5	2,8	2,5	1,4
ΟΟΣΑ ²	2,7	0,8	1,8	1,0	2,7	1,9	2,1
ΝΟΤΙΑ ΚΟΡΕΑ	9,5	9,1	5,1	5,3	8,4	9,0	6,8
ΤΑΙΒΑΝ	4,9	7,2	6,5	6,1	6,1	5,9	5,0
ΧΟΝΓΚ-ΚΟΝΓΚ	3,4	5,1	6,0	5,8	5,4	4,6	5,0
ΣΙΓΚΑΠΟΥΡΗ	8,8	6,7	6,0	10,1	10,2	8,9	7,8
ΤΑΥΛΑΝΔΗ	11,6	8,4	7,9	8,2	8,5	8,9	8,0
ΜΑΛΑΙΣΙΑ	9,7	8,7	7,8	8,3	8,7	9,3	8,0

ΒΑΜΒΟΥΚΑ Γ (1996) ΑΡΘΡΟ "ΑΡΙΘΜΟΙ ΚΑΙ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΓΟΡΑ" ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΕΝΘΕΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ Φ 36 (2209)

5 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1996 ΣΕΛ. 54

1.2. ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ Α.Ε.Π. ΣΤΟΥΣ ΤΡΕΙΣ ΤΟΜΕΙΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Το έτος 1970 το 18,24% του συνολικού Α.Ε.Π. προερχόταν από τον πρωτογενή τομέα, το 31,39% από το δευτερογενή (19,10% ήταν το Α.Ε.Π. από την μεταποίηση) και το 50,37% ήταν η συμμετοχή του τριτογενή τομέα στο συνολικό Α.Ε.Π. Όσον αφορά τον πρωτογενή τομέα παραγωγής παρατηρήθηκε μία σταδιακή μείωση της συμμετοχής του στο συνολικό προϊόν της χώρας καθ' όλη τη διάρκεια της δεκαετίας του 1970 όπου και σχεδόν στα περισσότερα έτη (με εξαίρεση το 1972, 1975) παρατηρούνται αρνητικοί ρυθμοί ανάπτυξης. Αξίζει να σημειωθεί ότι στη διάρκεια της δεκαετίας του 1980 και συγκεκριμένα τα έτη 1983 και 1990 σημειώνονται οι υψηλότεροι αρνητικοί ρυθμοί εφόσον οι ετήσια εκατοστιαία μεταβολή του προϊόντος σε σταθερές τιμές του 1970 ήταν -8,90% και -11,89% για τα έτη 1983 και 1990 αντίστοιχα.

Η αρνητική αυτή εξέλιξη της συμμετοχής του τομέα στο συνολικό Α.Ε.Π. οδήγησε σύμφωνα με πιο πρόσφατα στοιχεία σε πολύ χαμηλή συμμετοχή σε σχέση με το 1970 της τάξης του 11% περίπου για το έτος 1996 (πρόβλεψη). Ο δευτερογενής τομέας παραγωγής στο σύνολό του κινείται στα ίδια επίπεδα τα τελευταία 26 χρόνια ενώ ο τριτογενής τομέας παραγωγής παρουσιάζει αυξημένη συμμετοχή στο συνολικό Α.Ε.Π. που φθάνει το 57,88% του συνολικού Α.Ε.Π. έναντι του 50,37% το 1970. Θα πρέπει να τονίσουμε ότι καθ' όλη τη διάρκεια της δεκαετίας του 1970, 1980, και 1990 οι ετήσιες εκατοστιαίες μεταβολές του προϊόντος για το τριτογενή τομέα ήταν πάντα θετικές.

Η περιφέρεια Αττικής βάση στοιχείων για το έτος 1991 συμμετέχει στο ύψος του συνολικού Α.Ε.Π. της χώρας με ποσοστό 35,89%. Η περιφέρεια παρουσιάζει ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά συμμετοχής του τριτογενή τομέα στον Α.Ε.Π., της περιφέρειας της τάξης του 71,24%. Η μικρή σημασία συμμετοχή του πρωτογενή τομέα στη διαμόρφωση του Α.Ε.Π. (1,41%) η πρόβλεψη για το 1996) υφίσταται περαιτέρω περιοριστικές πιέσεις ως απόρροια του έντονου φαινομένου της αικοπεδοποίησης που βέβαια σημειώνουμε ότι ευθύνεται και για την καταστροφή των δασών. Ο

δευτερογενής τομέας παραγωγής διαμορφώνεται στο 27,81% του συνολικού Α.Ε.Π. και θα πρέπει βέβαια να τονισθεί ότι στην περιφέρεια πρωτεύουσής συγκεντρώνεται το 38,5% των μεταποιητικών μονάδων της χώρας με συνολικό αριθμό 50.000 βιοτεχνικών και βιομηχανικών μονάδων που αποτελούν το 5,23% και το 19% αντίστοιχως της οικονομικής δραστηριότητας της περιφέρειας. Παρά το γεγονός ότι παρουσιάζονται φαινόμενα αποβιομηχανίσης η Αττική αποτελεί έως και σήμερα το κυριότερο βιομηχανικό και βιοτεχνικό κέντρο της χώρας παρουσιάζοντας μεγάλη εξειδίκευση σε δυναμικούς κλάδους της οικονομίας. Ο τριτογενής τομέας παρουσιάζει αυξητικές τάσεις με δυναμικότερους κλάδους το εμπόριο τα τραπεζικά ιδρύματα και τις Υπηρεσίες.

Η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας συμβάλλει στη διαμόρφωση του συνολικού Α.Ε.Π. με ποσοστό 16,22% (1991). Για το έτος 1991 ο πρωτογενής τομέας παραγωγής συμμετέχει στο Α.Ε.Π. με ποσοστό 15,13% υψηλότερο έναντι αυτού του συνόλου της χώρας (12,29%). Ο δευτερογενής τομέας παραγωγής συμμετέχει με ποσοστό 32,41% που είναι και εδώ υψηλότερος από τον αντίστοιχο για το σύνολο της χώρας 29,80%. Υπάρχει όμως η τάση βάση των προβλέψεων για τα επόμενα έτη το 1996, δευτερογενής τομέας παραγωγής να συμμετέχει στο συνολικό Α.Ε.Π. της περιφέρειας με ποσοστό 34,40%. Το Α.Ε.Π. της περιφέρειας αναπτύχθηκε το 1991 με ρυθμό υψηλότερο από αυτόν της χώρας.

Η περιφέρεια Θεσσαλίας είναι η τρίτη μετά την περιφέρεια Πρωτεύουσής και Κεντρικής Μακεδονίας που συμμετέχει στο σχηματισμό του συνολικού Α.Ε.Π. της χώρας (6,35%). Όσον αφορά την γενικότερη οικονομική εξέλιξη αυτής τα ποσοστά συμμετοχής των τομέων είναι 26,57%, 29,52%, 43,91% για τον πρωτογενή δευτερογενή και τριτογενή τομέα αντίστοιχα (1991). Παραμένει κάτω από το μέσο εθνικό όρο σχετικά με το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. και του ρυθμού ανάπτυξης του Α.Ε.Π. της.

Ακολουθεί η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας με ποσοστό 6,61% στη διαμόρφωση του Α.Ε.Π. της χώρας. Ο πρωτογενής τομέας παραγωγής διαμορφώνεται σε επίπεδα υψηλότερα του εθνικού μέσου όρου με ποσοστό συμμετοχής 16,88% έναντι 12,29% για το σύνολο της χώρας. Παρουσιάζει όμως αρνητικές ποσοστιαίες μεταβολές

που προφανώς θα οδηγήσουν σε συρρίκνωση τα επόμενα έτη (14,38% η πρόβλεψη το 1996). Ο δευτερογενής τομέας παραγωγής βρίσκεται σε υψηλά επίπεδα σε σχέση με το μέσο όρο (εθνικό) 44,57% με τάσεις μείωσης ενώ ο τριτογενής τομέας συμμετέχει στο συνολικό Α.Ε.Π. της περιφέρειας με ποσοστό 38,59% και αναμένεται αύξηση αυτού. Πρέπει ν'αναφερθεί ότι παρά το γεγονός ότι η πρόβλεψη για τις εκατοστιαίες μεταβολές του δευτερογενή τομέα είναι χαμηλή αναμένουμε αύξηση της συμμετοχής της μεταποιητικής δραστηριότητας από 32,98% σε 37,57% για το έτος 1996.

Οι περιφέρειες Βορείου Νοτίου Αιγαίου και Ιονίων Νήσων συμβάλλουν στο ύψος του συνολικού Α.Ε.Π. με ποσοστό 5,79%. Αναλυτικότερα για την περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου θα πρέπει να πούμε ότι η συμμετοχή του τριτογενή στο τομέα στη διαμόρφωση του Α.Ε.Π. παρουσιάζει συνεχόμενη αύξηση και εκτιμάται γύρω στο 72,12% ποσοστό συγκριτικά πολύ υψηλότερο από το 57,91% που είναι η συμμετοχή του τριτογενή τομέα στο συνολικό Α.Ε.Π. της χώρας κατά το έτος 1991. Αντίθετη εμφανίζεται η κατάσταση στους άλλους δύο τομείς (7,93% για τον πρωτογενή 21,23% για το δευτερογενή) οι οποίοι και παρουσιάζουν τάσεις μείωσης. (Το 1970 τα ποσοστά συμμετοχής για τους δύο τομείς ήταν 20,73% και 27,91% αντίστοιχα). Το 1991 το Α.Ε.Π. της περιφέρειας αυξανόταν με ρυθμούς υψηλότερους από το συνολικό Α.Ε.Π. της χώρας.

Υψηλότερος ρυθμός ανάπτυξης εμφανίζεται κατά το ίδιο έτος και στην περιφέρεια Ιονίων Νήσων στην οποία ο πρωτογενής τομέας συμβάλλει στο Α.Ε.Π. με ποσοστό 15,80% προβλεπόμενες οι αρνητικές όμως ποσοστιαίες μεταβολές του προϊόντος για το συγκεκριμένο τομέα ωθούν σε φαινόμενα μείωσης αυτού που θα φθάσει το 1996 στο 12,68% του συνολικού Α.Ε.Π. και που απορρέει από την έλλειψη εξειδίκευσης των παραγωγικών δραστηριοτήτων στο αγροτικό τομέα. Περιορισμένος εμφανίζεται επίσης ο δευτερογενής τομέας (17,65%) ο οποίος ναι μεν δεν φαίνεται να μειώνει τη σημασία του τα επόμενα έτη, προβλέπεται όμως να παρουσιασθούν χαμηλοί ρυθμοί ανάπτυξης στην μεταποίηση που φαίνεται να εξασθενεί. Στον τριτογενή τομέα (66,44% του συνολικού Α.Ε.Π. της περιφέρειας) σημαντικό ρόλο διαδραματίζει ο τουρισμός όπου και προβλέπεται ν' αυξήσει την δυναμικότητα

του στο μέλλον.

Η περιφέρεια Βορείου Αιγαίου συμμετέχει με πολύ μικρό ποσοστό στο συνολικό Α.Ε.Π. της χώρας (1,35%). Εμφανίζει τάσεις μείωσης του Α.Ε.Π. της που προέρχεται από το πρωτογενή τομέα (16,06% 1991, πρόβλεψη για το 1996 13,61%). Σχετικής σημασίας παρουσιάζεται η συμμετοχή του δευτερογενή τομέα στην συμβολή του Α.Ε.Π. με ποσοστό 22,73% κινούμενα κάτω από τα επίπεδα του αντίστοιχου για το σύνολο της χώρας αλλά με τάσεις σχετικής αύξησης. Όπως και στις δύο προηγούμενες περιφέρειες και εδώ ο τριτογενής τομέας παίζει το σημαντικότερο ρόλο στην οικονομική εξέλιξη της περιφέρειας με ποσοστό που ανέρχεται στο 61,20% του συνολικού προϊόντος.

Το Α.Ε.Π. της περιφέρειας Πελοποννήσου κατά το έτος 1991 ήταν 631,9 δισ. δρχ. (τρέχουσες τιμές που αντιστοιχεί περίπου στο 9,66% του συνολικού Α.Ε.Π. και η συμβολή των τομέων στην οικονομία στη διαμόρφωση αυτού ήταν 24,50%, 32,70%, 42,80% για τον πρωτογενή, δευτερογενή και τριτογενή τομέα αντίστοιχα. Το έτος 1991 η περιφέρεια αναπτυσσόταν με ρυθμούς υψηλότερους από το σύνολο της χώρας και ιδιαίτερα υψηλή ήταν η ποσοστιαία μεταβολή του προϊόντος στον πρωτογενή τομέα της τάξης του 11,59% έναντι του προηγούμενου έτους. Για το 1996 αναμένεται μείωση της συμμετοχής του πρωτογενή τομέα σε 20,41% αύξηση του δευτερογενή τομέα σε 36,54% και σχετική μείωση του τριτογενή σε 43,05%.

Στην περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας η εξέλιξη των παραγωγικών τομέων στη διαμόρφωση του συνολικού προϊόντος είναι από 29,90% για τον πρωτογενή 26,94% για το δευτερογενή και 54,60% αντίστοιχα για το έτος 1996 ενώ σχετική βελτίωση αναμένεται στην μεταποιητική δραστηριότητα από 15,16 σε 15,77%. Θα πρέπει να τονίσουμε ότι στη Δυτική Ελλάδα περιλαμβάνονται δύο από τους λιγότερο αναπτυγμένους νομούς της χώρας, ο νομός Αιτωλοακαρνανίας και ο νομός Ηλείας (44ος και 42ος στην κατάταξη βάση δεικτών ανάπτυξης του ΚΕΠΕ), ενώ επίσης παρουσιάζει έντονα φαινόμενα ερήμωσης της υπαίθρου και μη αξιοποίησης των φυσικών τουριστικών πόρων της. Στη σύνθεση της αγροτικής παραγωγής συμμετέχει με ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά της τάξης του 69% η φυσική παραγωγή. Ο δευτερογενής τομέας

εμφανίζει προβλήματα που σχετίζονται με την έλλειψη βασικών βιομηχανικών υποδομών, έλλειψη εκσυγχρονισμού των επιχειρήσεων στη διοίκηση, ανεπαρκή παραγωγή, έλλειψη συνεργασίας επιστημονικών και παραγωγικών φορέων και σοβαρή αποβιομηχάνιση.

Το Α.Ε.Π. στην περιφέρεια Κρήτης ανέρχεται στο 4,95% του συνολικού Α.Ε.Π. της χώρας. Ο τριτογενής τομέας είναι αυτός που κατά βάση διαμορφώνει σημαντικό μέρος αυτού (60,65%) ενώ η πρόβλεψη για το 1996 εμφανίζει αυξημένη τη συμμετοχή του με ποσοστό 63,24%. Ο πρωτογενής τομέας συμβάλλει στο συνολικό ύψος του Α.Ε.Π. κατά 20,94% και ο δευτερογενής κατά 18,41%. Συνολικά η περιφέρεια αναπτύσσεται με ρυθμούς υψηλότερους από τη χώρα.

Η περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας συμμετέχει στο συνολικό Α.Ε.Π. με ποσοστό 3% και ο ρυθμός ανάπτυξης του Α.Ε.Π. είναι χαμηλότερος από το αντίστοιχο για το σύνολο της χώρας (1991). Η συμβολή του δευτερογενή τομέα στο συνολικό Α.Ε.Π. κινείται σε επίπεδο υψηλότερο από την αντίστοιχη για τη χώρα (50,91% έναντι 29,80%). Μόνο το 8,65% του συνολικού δευτερογενή τομέα καταλαμβάνει η μεταποίηση.

Η δυναμικότητα του τομέα φαίνεται να ενισχύεται βάση των προβλέψεων για τα επόμενα χρόνια σε αντιδιαστολή με τον πρωτογενή τομέα (12,61%, 10,02% η πρόβλεψη για το 1996) και τον τριτογενή (36,15%, 35,57% για το 1996). Η πολύ μεγάλη συμμετοχή του δευτερογενή τομέα στο Α.Ε.Π. σε σχέση με τον αντίστοιχο στη χώρα πορρέει κυρίως από την συγκέντρωση εξορυκτικών δραστηριοτήτων και την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Αξίζει να σημειωθεί ότι στην περιφέρεια παράγεται το 70% της ηλεκτρικής ενέργειας του συνόλου της χώρας εκ του οποίου το 50% στο νομό Κοζάνης. Επίσης σημαντική είναι η παραγωγή γούνας στην Κοστοριά και στα Σιάτιστα. Το φαινόμενο της συγκέντρωσης της βιομηχανικής και μεταποιητικής δραστηριότητας στην περιφέρεια έχει σαν συνέπεια την ύπαρξη ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων έτσι διαμορφώνονται δύο ζώνες μία αναπτυγμένη που αφορά τους άξονες Κοζάνης Πτολεμαΐδας, Αμύνταιο και Κοστοριάς και την υπόλοιπη με λιγότερο αναπτυγμένες και προβληματικές περιοχές.

Η περιφέρεια Ηπείρου συμβάλλει στη σύνθεση του Α.Ε.Π. της χώρας με ποσοστό 2,42%. Ο πρωτογενής τομέας συμμετέχει στο Α.Ε.Π. κατά 21,68% και αποτελεί βασική πηγή πρώτης ύλης για τις μεταποιητικές μονάδες της περιφέρειας, η δραστηριότητα των οποίων συμβάλλει στο ύψος του συνολικού Α.Ε.Π. κατά 9,30% με τάσεις ανόδου βάσει των προβλέψεων για τα επόμενα έτη. Ο δευτερογενής τομέας συνολικά συμμετέχει στο Α.Ε.Π. με 26,01% και ο τριτογενής με 52,32% παρουσιάζουν και οι δύο αυξητικές τάσεις έναντι του πρωτογενή. Σημειώνουμε ότι η μεταποιητική δραστηριότητα στην περιφέρεια χαρακτηρίζεται από συγκέντρωση σε παραδοσιακούς κλάδους και χαμηλή αποδοτικότητα.

Το Α.Ε.Π. της περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης συμμετέχει στη διαμόρφωση του συνολικού Α.Ε.Π. της χώρας με ποσοστό 4,88%. Η σύνθεσή του είναι 29,2% για τον πρωτογενή τομέα, 31,8% για το δευτερογενή τομέα και 39% για τον τριτογενή τομέα. Την περίοδο 1981 - 1989 η μέση ποσοστιαία μεταβολή του Α.Ε.Π. της περιφέρειας ήταν 1,3% έναντι 2,04% για τη χώρα. Ο πρωτογενής τομέας χαρακτηρίζεται από χαμηλή παραγωγικότητα των συντελεστών παραγωγής κάτι που έχει σαν αποτέλεσμα την εμφάνιση χαμηλών εισοδημάτων και υποασχόληση στο γεωργικό τομέα. Για το δευτερογενή τομέα παραγωγής θα πρέπει να αναφέρουμε ότι η ύπαρξη ορυκτού πλούτου και της ζώνης γεωθερμικής ενέργειας καθώς και η υποθαλάσσια ζώνη υδρογονανθράκων δύναται να διαδραματίσουν ένα σημαντικό αναπτυξιακό συγκριτικό πλεονέκτημα στην περιφέρεια. Η μεταποίηση στην περιφέρεια χαρακτηρίζεται από έλλειψη μονάδων μεγάλης κλίμακας. Η εγκατάσταση μεγάλων βιομηχανικών μονάδων πέρα από το ευνοϊκό σύστημα κινήτρων που ισχύει απαιτεί την ολοκλήρωση δικτύου υποδομής.

1.3. Α.Ε.Π. ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΚΑΙ Α.Ε.Π./ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Η παραγωγικότητα των οικονομικών συστημάτων στα περισσότερα κοινοτικά έγγραφα προσδιορίζεται βάση του κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. και του Α.Ε.Π. ανά απασχολούμενο εκφρασμένο σε μονάδες ίσης αγοραστικής δύναμης προκειμένου να επιτυγχάνεται σύγκριση με κοινοτικό μέσο όρο. Θα ήταν σκόπιμο να αναφερθεί ότι κριτική έχει ασκηθεί τόσο για τον υπολογισμό όσο και για το τι μετρά το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. Προβλήματα παρουσιάζονται κυρίως όσον αφορά τη μέτρηση του πληθυσμού όπου ειδικά στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες παρουσιάζει ανυπέρβλητες δυσκολίες. Παράλληλα η χρησιμοποίηση αυτών των δεικτών ως μέτρα ευημερίας οδηγεί συχνά σε λανθασμένα και παραπλανητικά συμπεράσματα εφόσον δεν αντικατοπτρίζουν τον τρόπο διανομής του εισοδήματος. Ωστόσο χρησιμοποιείται ευρέως στα κοινοτικά έγγραφα και τουλάχιστον εφόσον είναι εκφρασμένος σε μονάδες ίσης αγοραστικής δύναμης παρέχει την δυνατότητα μίας αξιόπιστης σύγκρισης μεταξύ περιφερειών της κοινότητας.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η παραγωγικότητα των τεσσάρων ασθενέστερων κρατών μελών της κοινότητας (Ελλάδα, Ισπανία, Ιρλανδία, Πορτογαλία). Το 1986 μετά την διεύρυνση της κοινότητας με την προσχώρηση της Ισπανίας και της Πορτογαλίας στην Κοινότητα τα τέσσερα ασθενέστερα μέλη της Κοινότητας είχαν κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. κατώτερο από τα 2/3 του μέσου κοινοτικού όρου. Αν και το 1993 το μέσο κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. ανήλθε στα 70% περίπου του μέσου κοινοτικού όρου κρίνεται ανησυχητικό το γεγονός ότι ο κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. εκφρασμένο σε μονάδες ίσης αγοραστικής δύναμης ακολουθεί φθίνουσα πορεία στην Ελλάδα από 51 ΜΑΔ σε 49 (1993) το οποίο σαφώς αντανακλά την μειωμένη παραγωγικότητα του ελληνικού οικονομικού συστήματος.

Στην Ελλάδα η οικονομική ανάπτυξη φαίνεται να υστερεί σχέση με την κοινότητα εφόσον το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. είναι κατώτερο του μισού του μέσου κοινοτικού όρου. Το έτος 1988 το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. στην Ελλάδα ήταν 908.580 δρχ., το 1989 παρουσίασε όνοδο (σε σταθερές τιμές), ενώ το 1990 και 1993

είχε πτωτική πορεία: κάτι που βέβαια ενισχύει την εικόνα που παρουσιάζεται στις περιοδικές εκθέσεις της κοινότητας για την κοινωνικοοικονομική κατάσταση των περιφερειών της κοινότητας.

Όσον αφορά το Α.Ε.Π./ανά απασχολούμενο και εδώ η κατάσταση για την Ελλάδα εμφανίζεται ανησυχητική εφόσον 1984 ήταν περίπου στο μισό του μέσου κοινοτικού όρου και δέκα χρόνια μετά φαίνεται να βελτιώνεται μόνο κατά 3 περίπου μονάδες ίσης αγοραστικής δύναμης. Βέβαια είναι σκόπιμο ν'αναφερθεί ότι γενικότερα στην κοινότητα η παραγωγικότητα κυρίως από το 1984 και μετά ακολούθησε καθοδική πορεία αλλά επανέρχεται μετά 1990. Παρ'όλα αυτά κατά την περίοδο της κρίσης μετά το 1984 στην Ιρλανδία, Πορτογαλία και Ηνωμένο Βασίλειο, παρατηρήθηκαν ρυθμοί αύξησης του δείκτη υψηλότεροι από το μέσο κοινοτικό όρο, ενώ η Ελλάδα όπως προαναφέρθηκε απέτυχε να μειώσει τη διαφορά της παραγωγικότητάς της με τα υπόλοιπα κράτη μέλη της κοινότητας.

Στον πίνακα 4, παρουσιάζεται η παραγωγικότητα του οικονομικού συστήματος μέσω της πραγματικής ποσοστιαίας μεταβολής του δείκτη Α.Ε.Π. ανά απασχολούμενο. Παρατηρείται η δυσμενής θέση της ελληνικής οικονομίας εφόσον κατά την περίοδο 1991 - 1996 η πραγματική αύξηση του Α.Ε.Π. ανά απασχολούμενο ανέρχεται σε 23% ή 0,46% κάθε χρόνο την ίδια στιγμή που στην Ε.Ε. ανέρχεται σε 10,4% ή 2,08% κάθε χρόνο. Επιπλέον για μία χρονική διάρκεια τριών συνεχόμενων ετών (1992, 1993, 1994) είναι η μόνη χώρα που πετυχαίνει αρνητικούς συνεχόμενους ρυθμούς εξέλιξης του δείκτη όρα διαπιστώνεται και εδώ η χαμηλή παραγωγικότητα της ελληνικής οικονομίας σε αντιδιαστολή με τις χώρες της κοινότητας των οποίων η παραγωγικότητα των οικονομικών τους συστημάτων αυξάνεται με ικανοποιητικούς ρυθμούς. Ο εγκλωβισμός σε χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης της παραγωγικότητας αντανακλά την εθασθένιση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας.

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 4
ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ Α.Ε.Π. ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟ
ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ %

	1961-70	1971-80	1981-90	1991	1992	1993	1994	1995	1996
ΒΕΛΓΙΟ	4,3	3,1	1,7	2,1	2,3	-0,4	2,9	1,6	1,2
ΔΑΝΙΑ	3,4	1,6	1,5	2,9	0,9	2,5	5,0	1,1	1,3
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	4,2	2,6	1,7	2,5	0,8	-0,3	3,6	2,2	1,3
ΕΛΛΑΔΑ	8,5	4,0	0,5	4,9	-1,0	-3,2	-0,4	1,1	0,9
ΙΣΠΑΝΙΑ	6,7	4,2	2,2	1,3	2,2	2,6	2,7	0,3	0,5
ΓΑΛΛΙΑ	4,9	2,8	2,1	0,7	2,1	-0,4	2,6	1,0	1,0
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	4,2	3,8	3,8	2,2	3,5	2,5	3,5	4,0	3,2
ΙΤΑΛΙΑ	6,2	2,7	1,6	0,3	1,6	1,8	3,7	3,4	1,6
ΛΟΥΞΕΜΒ.	2,9	1,4	1,8	-1,0	-0,6	-1,7	0,8	6,7	0,8
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	3,9	2,7	1,6	0,9	1,0	0,4	2,6	1,0	0,7
ΑΥΣΤΡΙΑ	5,2	2,8	1,4	1,1	1,5	0,8	-0,8	1,9	1,8
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	6,2	4,7	2,8	-0,6	2,9	0,7	1,2	3,1	2,4
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	4,4	3,2	2,7	-2,0	3,7	5,7	5,7	2,2	1,3
ΣΟΥΗΔΙΑ	3,9	1,2	1,3	0,4	3,2	3,2	3,6	1,4	0,6
ΑΓΓΛΙΑ	2,6	1,7	2,1	1,1	1,4	3,7	3,8	1,8	1,5
Η.Π.Α.	1,9	0,6	0,9	0,5	2,6	1,6	0,4	0,6	1,5
ΙΑΠΩΝΙΑ	8,9	3,7	2,9	2,2	1,0	-0,6	0,5	0,6	2,3
Ε.Ε.	4,6	2,7	1,9	1,3	1,7	1,2	3,1	1,9	1,2

ΒΑΜΒΟΥΚΑ Γ (1996) ΑΡΘΡΟ "ΑΡΙΘΜΟΙ ΚΑΙ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΓΟΡΑ" ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΕΝΘΕΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ Φ 36
 (2209) 5 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1996 ΣΕΛ 53

Τ' αποτελέσματα της χρησιμοποίησης του δείκτη ενισχύουν την άποψη ότι η φιλόδοξη θέση της Κυβέρνησης για επίτευξη ρυθμών ανάπτυξης του Α.Ε.Π. το 1997 πάνω από 3% είναι μάλλον ανέφικτη με τόσο χαμηλή παραγωγικότητα.

Ο βασικότερος στόχος της ελληνικής πολιτικής θα πρέπει να εστιάζεται στην τόνωση της παραγωγικότητας που παράλληλα θα συνοδεύεται από αύξηση της παραγωγής. Το ερώτημα βέβαια που τίθεται είναι τι ρυθμούς ανάπτυξης θα πρέπει να πετύχει η ελληνική οικονομία στο σύνολό της προκειμένου να επιτευχθεί η σύγκλιση της παραγωγικότητάς της με τον κοινοτικό μέσο όρο. Σε σχετική έρευνα που πραγματοποιήθηκε από τον Γ. Αλογοσκούφη και Κ. Προδρομίδη υποστηρίζεται ότι εφόσον ο μέσος ρυθμός μεγέθυνσης του κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. είναι περίπου στο 2% ετησίως η ελληνική οικονομία θα πρέπει να πετυχαίνει ετήσιους ρυθμούς υψηλότερους από 2%. Η έρευνα δείχνει ότι προκειμένου να επιτευχθεί η σύγκλιση στο 80% του μέσου κοινοτικού όρου μέσα σε 5 χρόνια με την προϋπόθεση ότι αυτό αυξάνεται μόνο κατά 2% ετησίως ο μέσος ρυθμός μεγέθυνσης της ελληνικής κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. θα πρέπει να αυξάνεται με ρυθμό 12% το χρόνο. Για δέκα χρόνια το ποσοστό είναι 6,9% και για 15 3,2%. Επομένως βάση της έρευνας είναι μάταιο να επιθυμούμε σύγκλιση της παραγωγικότητας της ελληνικής οικονομίας με την κοινότητα την επόμενη δεκαετία.

BAMBOYKAS ΓΙΩΡΓΟΣ (1996) ΑΡΘΡΟ "ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΣ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ
ΟΔΗΓΟΣ Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ"
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ Φ 50 (2219) 12 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1996 ΣΕΛ. 57

1.4. ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ Α.Ε.Π. ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Ο πίνακας 5 παρέχει την δυνατότητα πρόσβασης σε περιφερειακά δεδομένα που αφορούν την εξέλιξη του μέσου κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. για τις περιόδους 86-88 και 89-91 βάση στοιχείων δημοσιευμένων στην τέταρτη και πέμπτη περιοδική έκθεση για την κοινωνικοοικονομική κατάσταση και την ανάπτυξη των περιφερειών της κοινότητας όπου γίνεται σύγκριση με το κοινοτικό μέσο όρο εφόσον τα στοιχεία έχουν μετασχηματισθεί σε δείκτη όπου ο μέσος κοινοτικός όρος είναι το 100 και το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. στις περιφέρειες παρουσιάζεται σε μονάδες ίσης αγοραστικής δύναμης μετρημένο σε ECU. Η τέταρτη περιοδική έκθεση που παρέχει πληροφορίες για την περίοδο 86-88 όσο και η πέμπτη (89-91) εμφανίζουν το Βόρειο Αιγαίο ως την περιφέρεια με το χαμηλότερο μέσο κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. και τη Στερεά Ελλάδα με το υψηλότερο και για τις δύο περιόδους. Όμως πρέπει να τονισθεί ότι και οι δύο περιφέρειες παρουσιάζουν μείωση του μέσου κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. στην περίοδο (89-91) από 67,3 ΜΑΑΔ σε 58 για την περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας κι από 39,9 σε 35,2 για το Βόρειο Αιγαίο. Το γεγονός ότι και οι δύο περιφέρειες εμφανίζονται να έχουν ενισχύσει τη θέση τους σε σχέση με τις περιφέρειες της Κοινότητας υφίσταται εξ αιτίας του ότι για την περίοδο 1989-1991 συμπεριλήφθησαν στην κατάταξη και οι περιφέρειες της Δανίας με το χαμηλότερο κατά κεφαλήν Α.Ε.Π.

Οι περιφέρειες Αττικής, Στερεάς Ελλάδας, Νοτίου Αιγαίου και Αν. Μακεδονίας και Θράκης για την περίοδο 88-91 είχαν μέσο κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. υψηλότερα του μισού του μέσου κοινοτικού όρου και για την περίοδο 86-88 στην ομάδα αυτή συμπεριλαμβάνονταν και οι περιφέρειες Θεσσαλίας, Κεντρικής Μακεδονίας, Ιονίων Νήσων, Πελοποννήσου. Αξίζει να σημειωθεί ότι αν και οι περισσότερες περιφέρειες της Ελλάδας βελτιώνουν την θέση τους σε σύγκριση με τις υπόλοιπες 166 περιφέρειες της κοινότητας παρουσιάζουν όλες μείωση του μέσου κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. στην περίοδο 89-91 με εξαίρεση την περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας που ενισχύει τη θέση της στη χώρα από την 3η στη 10η θέση (η κατάταξη γίνεται από τις περιφέρειες με το χαμηλότερο στις περιφέρειες με το υψηλότερο κατά κεφαλήν

Α.Ε.Π.), βελτιώνεται σε σύγκριση με τις υπόλοιπες 166 περιφέρειες της κοινότητας από την 7η στην 23η θέση και σαφώς παρατηρείται μία τόνωση της παραγωγικότητάς της τάξης των 3 μονάδων (σημ. αγοραστικής δύναμης για την περίοδο 86-88). Οι υπόλοιπες περιφέρειες όπως προαναφέρθηκε, παρουσιάζουν εξασθένιση της παραγωγικότητάς τους σε ορισμένες δε από αυτές το φαινόμενο εμφανίζεται ιδιαίτερα έντονα (Δυτική Ελλάδα, Ανατολική Μακεδονία Θράκη, Στερεά Ελλάδα, Πελοπόννησος). Η Κρήτη φαίνεται να είναι περιφέρεια της οποίας ο μέσος όρος της παραγωγικότητάς της την τριετία 89-91 εξασθένησε με το αργότερο ρυθμό.

Στον επόμενο πίνακα (6) δίνονται στοιχεία για το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. των περιφερειών της χώρας για τα έτη 1970, 1988 και 1991 και μετασχηματισμένος δείκτης Α.Ε.Π. με βάση το σύνολο της χώρας (χώρα = 100). Εξετάζοντας τα στοιχεία, παρατηρείται η γενικότερη τάση μείωσης των περιφερειακών ανισοτήτων στην εξέλιξη του κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. εφόσον το 1980 η περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας που εμφάνισε το υψηλότερο κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. ήταν περίπου διπλάσια παραγωγή από την περιφέρεια Βορείου Αιγαίου που είχε το χαμηλότερο κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. Παρόλληλα η σχετική θέση των περιφερειών ως προς το επίπεδο του κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. μεταβάλλεται αισθητά την περίοδο 1980 - 1988. Το 1980 η Στερεά Ελλάδα παρουσίαζε το υψηλότερο κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. με δεύτερη την περιφέρεια Αττικής.

Η θέση των δύο περιφερειών ήταν αντίστροφη το 1970. Το 1988 η Στερεά Ελλάδα συνεχίζει να βρίσκεται πρώτη μεταξύ περιφερειών (807.153 δρχ.) ακολουθούμενη από την περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου (739.476 δρχ.), ενώ η Αττική είναι η τρίτη πλέον περιφέρεια της χώρας με το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. της να κινείται σε επίπεδα λίγο υψηλότερα του μέσου όρου της χώρας. Τέλος το 1991 βάση προσωρινών στοιχείων προβλέπεται ότι οι περιφέρειες Στερεάς Ελλάδας και Νοτίου Αιγαίου εδραιώνουν τη θέση τους, τρίτη θα είναι η περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, ενώ η Αττική φαίνεται ν' υποχωρεί και να παίρνει την τέταρτη θέση.

Αξίζει ν' αναφερθεί ότι στην περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας όπου εμφανίζεται ιδιαίτερα προωγική οι περισσότερες

επιχειρήσεις της περιφέρειας έχουν την έδρα τους στη γειτονική Μητροπολιτική περιφέρεια της Αττικής, όπως επίσης εκεί βρίσκεται και η μόνιμη κατοικία ενός μέρους του πληθυσμού της. Η γειτνίαση αυτή με την Αττική, αποτελεί αιτία πολλών προβλημάτων που αφορούν κυρίως τη συνεχή απορρόφηση από την πρωτεύουσα υδάτινων πόρων και εξειδικευμένου προσωπικού, αλλά συμβάλλει σε μία σειρά πλεονεκτημάτων, όπως η απορρόφηση των προϊόντων του πρωτογενούς τομέα της περιφέρειας όπως επίσης και η τουριστική ανάπτυξη των παράκτιων ζωνών.

Όσον αφορά την περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου της οποίας το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. διατηρείται σε υψηλά επίπεδα φθάνοντας το 112,37% το 1991 το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. της χώρας κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί ότι παρουσιάζει έντονο το φαινόμενο της εσωτερικής ανισορροπίας στο ρυθμό ανάπτυξης πράγμα που απορρέει από τη μεγάλη συγκέντρωση πληθυσμού και οικονομικών δραστηριοτήτων σε μικρό αριθμό νησιών. Έτσι η δυναμικότητα της περιφέρειας όσο αφορά τα ψηλά επίπεδα που κυμαίνεται το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. ουσιαστικά διαμορφώνεται από τις μεμονωμένες επιδόσεις ανάπτυξης της Ρόδου, Μυκόνου, Σαντορίνης ενώ τα υπόλοιπα νησιά παρουσιάζουν χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης και κατά κεφαλήν Α.Ε.Π.

Στη περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας όπου βάση των στοιχείων που παρέχονται από τον πίνακα το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. ανέρχεται στο 108,16% του αντίστοιχου για το σύνολο της χώρας, ο Νομός Κοζάνης ξεπερνά το 130% αυτού (Α.Ε.Π. Δυτικής Μακεδονίας).

Στην περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας παρατηρείται ιδιαίτερα χαμηλή παραγωγικότητα των αγροτικών εκμεταλλεύσεων ως απόρροια του κατακερματισμένου γεωργικού κλήρου της κακής οργάνωσης, της έλλειψης σύγχρονων μέσων και της μη εφαρμογής σύγχρονων μεθόδων στην καλλιέργεια. Επίσης παρουσιάζονται αποκλίσεις στην κατανομή του Α.Ε.Π. μεταξύ ορεινών και πεδινών περιοχών της περιφέρειας.

Στην Περιφέρεια Πελοποννήσου το υψηλότερο κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. εμφανίζεται στο Νομό Κορινθίας και το χαμηλότερο στο νομό Λακωνίας.

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 5

ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΒΑΣΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ Α.Ε.Π. ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ

ΕΣΩΤ. 171 ΕΥΡ12 ΣΥΓΚ. ΕΣΩΤ. 89.90.91
 ΚΑΤ. ΠΕΡ. =100 179 ΚΑΤ. ΕΥΡ12=100
 86.87.88 ΠΕΡΙΦ.

1. ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	1	1	39,9	6	1	35,2	ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	1
2. ΗΠΕΙΡΟΣ	2	3	41,9	8	2	36,2	ΗΠΕΙΡΟΣ	2
3. Δ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	3	7	46,7	11	3	40,8	Δ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	3
4. ΚΡΗΤΗ	4	8	48,5	12	4	43,3	ΚΡΗΤΗ	4
5. ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	5	10	50,0	13	5	43,7	ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	5
6. ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	6	12	50,2	14	6	43,7	ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	6
7. ΘΕΣΣΑΛΙΑ	7	13	51,6	16	7	45,5	ΘΕΣΣΑΛΙΑ	7
8. Κ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	8	14	52,8	17	8	46,8	Κ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	8
9. ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	3	16	55,6	18	9	47,3	ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	9
10. ΑΝ.ΜΑΚΕΔ.ΘΡΑΚΗ	10	17	56,1	21	10	50,2	ΑΝ.ΜΑΚΕΔ.ΘΡΑΚΗ	10
11. ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	11	18	56,4	23	11	52,2	ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	11
12. ΑΤΤΙΚΗ	12	20	58,5	24	12	52,3	ΑΤΤΙΚΗ	12
13. ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	13	28	67,3	29	13	58,0	ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	13

* ΚΟΝΣΟΛΑΣ ΝΙΚΟΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
 ΑΘΗΝΑ 1993 ΣΕΛ. 16

ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ Α.Ε.Π. ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ - 1970, 1980, 1988 ΚΑΙ 1991

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	Α.Ε.Π.				Δείκτης Α.Ε.Π. με βάση το σύνολο της χώρας (χώρα = 100)			
	1970	1980	1988	1991	1970	1980	1988	1991
ΑΝ.ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ & ΘΡΑΚΗ	19.323	120.575	552.505	950.980	65,85	76,30	84,03	90,04
Κ.ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	27.202	152.351	647.390	949.120	92,71	96,41	98,46	90,26
Δ.ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	22.858	140.363	668.158	1.137.290	77,90	88,33	101,61	108,16
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	22.234	141.243	603.840	959.380	75,77	89,38	91,83	91,24
ΗΠΕΙΡΟΣ	17.467	110.312	485.547	790.410	59,53	69,81	73,84	75,17
ΙΟΝΙΟΙ ΝΗΣΟΙ	22.033	120.530	609.878	954.670	75,09	76,27	92,75	90,79
ΔΥΤ.ΕΛΛΑΔΑ	23.702	133.657	546.276	881.600	80,78	84,58	83,08	83,84
Κ.ΕΛΛΑΔΑ	32.448	211.477	807.153	1.262.800	110,58	133,83	122,75	120,09
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	24.676	151.609	626.411	1.034.800	84,10	95,94	95,27	98,41
ΑΤΤΙΚΗ	37.876	173.801	671.824	1.131.700	129,08	109,99	102,17	107,63
ΝΗΣΟΙ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	20.443	104.985	486.906	724.950	69,67	65,44	74,05	68,95
ΝΗΣΟΙ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	23.334	133.265	739.476	1.181.510	79,52	84,33	112,46	112,37
ΚΡΗΤΗ	22.458	128.879	613.362	1.017.790	76,54	83,56	93,28	96,80
ΣΥΝΟΛΟ ΕΛΛΑΔΑΣ	29.342	158.022	657.549	1.051.480	100	100	100	100

* ΚΟΝΣΟΛΑΣ ΝΙΚΟΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΑΘΗΝΑ 1993

1.5. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Μια από τις βασικότερες προϋποθέσεις για την οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας αποτελεί η απασχόληση του εργατικού της δυναμικού, η οποία μπορεί να αποδειχθεί τόσο ως μοχλός ανάπτυξης όσο και να διαδραματίσει έναν αρνητικό ρόλο όταν κυμαίνεται σε χαμηλά ποσοστά. Η παραγωγικότητα ενός οικονομικού συστήματος αντανακλάται μέσα από τα ποσοστά απασχόλησης στο σύνολο της οικονομίας και στα κάθε κλάδο ξεχωριστά παρέχοντάς μας τη δυνατότητα επισημάνσης τάσεων και εξελίξεων τόσο για την οικονομική όσο και για την κοινωνική ανάπτυξη μιας οικονομίας.

Στην τρίτη περιοδική έκθεση για την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη και εξέλιξη των περιφερειών της κοινότητας επισημαίνεται ότι μετά τη διεύρυνση της κοινότητας από την προσχώρηση της Ισπανίας και της Πορτογαλίας παρουσιάζεται άμβλυνση των ανισοτήτων στην απασχόληση και στα ποσοστά ανεργίας. Η Ιρλανδία και η Ισπανία πέτυχαν την υψηλότερη επίδοση στα ποσοστά ανεργίας που κειμήνονταν σε επίπεδα πολύ υψηλότερα από τον κοινοτικό όρο ενώ τα δύο φτωχότερα κράτη (Ελλάδα, Πορτογαλία) έτοι όπως χαρακτηριστικά ορίζονται στην έκθεση έχουν ποσοστά ανεργίας χαμηλότερα από το μέσο όρο, τονίζεται όμως ότι τα ποσοστά αυτά εμφανίζονται χαμηλά λόγω διάφορων μορφών υποαπασχόλησης. Πιο συγκεκριμένα η αγροτική διάρθρωση της Ελλάδας, Ιταλίας και Πορτογαλίας οδηγούν στην ύποβη διαρθρωτικής υποαπασχόλησης δύσκολα υπολογιζομένης που μάλιστα συγκεντρώνεται περισσότερο από 80% στην Ελλάδα που αντιστοιχεί στο 4% του συνολικού όγκου εργασίας των χωρών αυτών. Γι' αυτό το λόγο τονίζεται ότι η τάση της ανεργίας είναι στατιστικά σημαντικότερη εκεί όπου τα ποσοστά συμμετοχής των μισθωτών απασχόλησης είναι υψηλότερα.

Στην τέταρτη περιοδική έκθεση παρέχονται στοιχεία για το μέσο ρυθμό ανάπτυξης της απασχόλησης στο σύνολο των ταμείων για τις πενταετίες 80-85 και 85-90. Στην πρώτη περίοδο ο μέσος ρυθμός αύξησης της απασχόλησης ήταν 1,3% έναντι -0,4 για το κοινοτικό μέσο όρο. Την ίδια περίοδο θετικούς ρυθμούς

αύξησης της απασχόλησης σημείωσαν μόνο η Ελλάδα, η Ιταλία και το Λουξεμβούργο. Η εικόνα αυτή ανατρέπεται στο σύνολο και την επόμενη πενταετία όπου ο μέσος ρυθμός ανάπτυξης της απασχόλησης για τη κοινότητα ήταν 1,4% έναντι 0,8% για την Ελλάδα.

Την πενταετία 85-90 όλες οι χώρες πέτυχαν θετικούς ρυθμούς. Αξίζει να σημειωθεί η επίδοση της Ισπανίας από -1,5% σε 3,3%, ενώ η Ελλάδα παρουσιάζει τάσεις συρρίκνωσης από 1,3% σε 0,8%. Συνολικά για όλη τη δεκαετία ο μέσος κοινοτικός ρυθμός εξέλιξης της απασχόλησης ήταν 0,5% και για την Ελλάδα 0,9% που κειμένεται βέβαια σε επίπεδα υψηλότερα του κοινοτικού μέσου όρου αλλά η εξέλιξη της κατά την πενταετία 85-90 δείχνει τάσεις περαιτέρω μείωσης. Η μεταβολή αυτή της απασχόλησης κατά την πενταετία 85-90 συνοδεύεται και από αλλαγές στην κατανομή των επιμέρους τομέων. Έτσι στην εν λόγω περίοδο εμφανίζονται τάσεις αύξησης της συμμετοχής της απασχόλησης στον τομέα των υπηρεσιών που ανέρχεται το 1990 στο 61% της συνολικής απασχόλησης έναντι 32% και 6,5% για το δευτερογενή και τριτογενή τομέα αντίστοιχα. Η μεγάλη αυτή συγκέντρωση της απασχόλησης στον τομέα των υπηρεσιών συναντάται περισσότερο στη Βόρεια Ευρώπη ενώ στην Ισπανία, Πορτογαλία, Ιρλανδία υστερεί σημαντικά ο τομέας. Επίσης όπως είναι φυσικό παρατηρείται περισσότερο σε αστικά κέντρα συμπεριλαμβανομένου της Αθήνας και της Μαδρίτης.

Όσον αφορά τον τριτογενή τομέα παραγωγής επισημαίνεται και στην πέμπτη περιοδική έκθεση η παραδοσιακή διάρθρωση της απασχόλησης στη γεωργία σε ορισμένες περιοχές της Ελλάδας, της Νότιας Ισπανίας, της Πορτογαλίας και της Νότιας Ιταλίας όπου τονίζεται ότι στις χώρες αυτές "υπάρχουν σημαντικές προοπτικές αναδιάρθρωσης κατά τα επόμενα χρόνια γεγονός που περικλείει κινδύνους και δυνατότητες. Οι κίνδυνοι απορρέουν από τη μεγαλύτερη μείωση της απασχόλησης στον τριτογενή τομέα παραγωγής αν και το μεγαλύτερο βάρος δίνεται στο εισόδημα σε σχέση με τη στήριξη των τιμών στο πλαίσιο της αναμόρφωσης της κοινής γεωργικής πολιτικής, θα πρέπει να συμβάλλει στη διατήρηση των μικροοικονομικών εκμεταλλεύσεων, οι οποίες και αποτελούν χαρακτηριστικό στοιχείο των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών. Οι ευνοϊκές προοπτικές αφορούν κυρίως τη δυνατότητα

ανάπτυξης του τομέα των υπηρεσιών, εφόσον παράλληλα με την αύξηση του εισοδήματος αυξάνονται και οι δαπάνες για τις υπηρεσίες".

Ένα ακόμη σημείο το οποίο θα πρέπει να αναφέρουμε είναι η αύξηση των θέσεων μερικής απασχόλησης κατά την περίοδο 85-90 κυρίως στα Βόρεια κράτη - μέλη. Δημιουργήθηκαν συνολικά 9.000.000 θέσεις απασχόλησης όπου περίπου το 1/3 αυτών ήταν θέσεις μερικής απασχόλησης (1991) οι οποίες συνολικά συγκέντρωσαν σε ποσοστό της τάξης του 80% γυναίκες.

Όσον αφορά την ανεργία στην κοινότητα θα πρέπει να πούμε ότι η Ε. Κοινότητα απέτυχε να δημιουργήσει αρκετές θέσεις απασχόλησης, τόσες όσες θα χρειαζόνταν ώστε να εγκλωβισθεί ο ρυθμός αύξησης της ανεργίας σε χαμηλά επίπεδα. Έτσι η ανεργία αυξήθηκε από 2,6% το 1973 σε 10,8% το έτος 1985. Κατά την επόμενη πενταετία της γενικότερης οικονομικής ανάκαμψης η αύξηση της απασχόλησης οδήγησε σε συμπίεση και ποσοστού από 10,8% σε 8,3% το 1990 το οποίο θα κειμένεται σε χαμηλότερα επίπεδα αν δεν παρουσιάζοταν σταθερή αύξηση του εργατικού δυναμικού κατά την ίδια περίοδο. Την περίοδο 1990 - 1992 οι χαμηλοί ρυθμοί οικονομικής ανάπτυξης είχαν σαν αποτέλεσμα την μείωση της απασχόλησης με αποτέλεσμα κατά το έτος 1993 ο αριθμός των εργαζομένων να μειωθεί κατά περίπου 3.000 έναντι του 1991. Και ως απόρροια αυτού εμφανίσθηκε άνοδος του ποσοστού ανεργίας σε 10,9% το 1993 (παράλληλη αύξηση του εργατικού δυναμικού). Από μία άποψη ότι φαίνεται να αποκτήθηκε κατά την περίοδο 1985 - 1990 φαίνεται να χάνεται την επόμενη πενταετία. Η σκληρή μονατεριστική πολιτική που απαιτείται για την οικονομική σύγκλιση φαίνεται ότι εγκλώβισε το ρυθμό αύξησης των νέων θέσεων εργασίας, περιόρισε την επενδυτική δραστηριότητα οδήγησε σε άσκηση περιοριστικής πολιτικής στα περισσότερα κράτη - μέλη της κοινότητας με αποτέλεσμα το φαινόμενο της ανεργίας να παίρνει έντονες διαστάσεις στην κοινότητα και να απειλεί τη βάση του κοινοτικού οικοδομήματος.

* ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΥΝΟΧΗ: ΟΙ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ-ΠΕΜΠΤΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ 1994 ΣΕΛ. 45

Το φαινόμενο παίρνει ανησυχητικές διαστάσεις αν συμπεριλάβουμε και τις περιφερειακές ανισότητες στα ποσοστά ανεργίας τα οποία διευρύνονται και αυτά μετά το 1990 ενώ στην περίοδο της οικονομικής ανάκαμψης 85-90 η μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων που αφορούν τα ποσοστά ανεργίας δεν υπήρξε "αυτόματα" εξ αιτίας του ότι το γενικότερο ευνοϊκό κλίμα της ανάκαμψης δεν επηρέασε εξ' αρχής πολλές περιφέρειες με υψηλά ποσοστά ανεργίας. Η μείωση των ανισοτήτων άρχισε από το 1988 ως απόρροια σημαντικής βελτίωσης των ποσοστών σε ορισμένες περιφέρειες που είχαν πληγεί από το φαινόμενο, όμως ακόμα και αυτές μετά το 1990 παρουσίασαν πάλι έντονο το φαινόμενο. Επομένως οι προοπτικές για την εξέλιξη των ποσοστών της ανεργίας στην κοινότητα και η πρόκληση της μείωσης των περιφερειακών ανισοτήτων στην απασχόληση διαγράφονται μάλλον δυσμενείς εφόσον βάση των εκτιμήσεων για να συμπιεσθούν τα ποσοστά ανεργίας απαιτείται ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης ετησίως να υπερβαίνει το 2,5% πράγμα που δεν παρατηρήθηκε κατά την Ζετία (1990 - 1993) και παράλληλα οι ασθενέστερες περιοχές θα πρέπει να παρουσιάζουν ρυθμούς αύξησης απασχόλησης μεγαλύτερου του μέσου κοινοτικού όρου για να επιτευχθεί η σμίκρυνση των περιφερειακών ανισοτήτων στόχος που γίνεται όλο και πιο δύσκολο εφόσον σε ορισμένες ήδη πληγμένες περιφέρειες παρατηρείται αύξηση υψηλότερη από το μέσο κοινοτικό όρο του πληθυσμού σε παραγωγική ηλικία του εργατικού δυναμικού.

Αρα κρίνεται ιδιαίτερα σημαντικός ο ρόλος των Διαρθρωτικών Ταμείων για την προώθηση των επενδύσεων με στόχο την αύξηση της ανταγωνιστικότητας και παραγωγικότητας των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών σε ένα γενικότερο πλαίσιο προσπάθειών για την δημιουργία μιας σταθερής βάσης αύξησης της παραγωγής και της απασχόλησης. " Η ανεργία πρέπει να αποτελέσει τον κόμβο συνάντησης όλων των ακολουθούμενων ή προτεινόμενων πολιτικών είτε μακροοικονομικών, είτε φορολογικών, είτε διαρθρωτικών θα πρέπει να αποτελέσει το σημείο στο οποίο θα δοκιμασθεί η αποτελεσματικότητα και τελικά η ορθότητα αυτών των πολιτικών. Σήμερα η επενδυτική δραστηριότητα δεν αποτελεί ικανή συνθήκη αύξησης ή έκτασης των επενδύσεων. Το επενδυτικό κλίμα σαφώς επηρεάζεται και από

πολλούς παράγοντες. Η μακροοικονομική σταθερότητα επίσης αν και είναι αναγκαία δεν είναι ικανή συνθήκη να δημιουργήσει ανάπτυξη. Η ιδιομορφία των σημερινών συνθηκών έγκειται στο ότι η ανάπτυξη δεν δημιουργεί απαραίτητα νέες θέσεις εργασίας τόσες όσες χρειάζονται. Στο σημείο αυτό εστιάζεται και η μεγάλη σημασία των διαρθρωτικών πολιτικών οι οποίες καλούνται να διαμορφώσουν μία νέα κατάσταση στην αγορά εργασίας, κατάσταση η οποία και μπορεί να επιδράσει θετικά και στις μακροοικονομικές εξελίξεις. Πάνω απ' όλα όμως σήμερα και στο μέλλον μία αποτελεσματική πολιτική καταπολέμησης της ανεργίας πρέπει να λάβει υπόψη της τις θεματικές αλλαγές στις τεχνολογίες και στην διεθνοποίηση της οικονομίας που επιφέρουν μεταβολές στον υπάρχον μέχρι σήμερα παραγωγικό μοντέλο". *

Οι μετρήσεις της ανεργίας στην Ελλάδα πραγματοποιούνται με δύο τρόπους. Μετρήσεις γίνονται από την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία, τα συμπεράσματα της αποδίδονται βάση έρευνας στατιστικού δείγματος και ο Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού που παρουσιάζει κάθε μήνα απολογιστικά στοιχεία για τους εγγεγραμμένους στα μητρώα ανέργους. Ανεξάρτητα από αυτούς τους τρόπους και οι δύο οδηγούν στο ίδιο συμπέρασμα στο ότι το φαινόμενο ακολουθεί αυξητική τάση. Μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 80 η ανεργία ως ποσοστό του εργατικού δυναμικού στην Ελλάδα ήταν πολύ χαμηλή (2,2 το 1980) και κυμαινόταν σε επίπεδα πολύ χαμηλότερα από το κοινοτικό μέσο όρο. Την πενταετία 1980 - 1985 η γενικότερη κρίση που έχει ήδη περιγραφεί επηρέασε και την Ελλάδα όπου έφθασε το 1984 σε ποσοστό της τάξης του 8,1%. Ακολουθεί μία περίοδος σταθεροποίησης του ποσοστού (1985 - 1991) και μετά σημειώνεται έξαρση του φαινομένου αγγίζοντας το 1994 το 10,1%. Υπολείπεται βέβαια του μέσου κοινοτικού όρου όμως την προσεγγίζει στοδιακό.

" Το 1994 η άνοδος της συνολικής απασχόλησης δεν ήταν επαρκής ώστε να περιορισθεί το ποσοστό ανεργίας. Η φυσική αύξηση του ενεργού πληθυσμού, η διευρυνόμενη συμμετοχή των γυναικών των αστικών περιοχών στο εργατικό δυναμικό και ο

* KANNEΛΟΠΟΥΛΟΥ Α. (1996) ΑΡΘΡΟ "ΑΠΑΙΤΕΙΤΑΙ ΝΕΑ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ" ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 1-9-1996

μεγαλύτερος αριθμός των μεταναστών (αλλοδαπών και ομογενών) είχαν ως αποτέλεσμα να παραμείνει υψηλό το ποσοστό ανεργίας. Για την αντιμετώπιση της η Κυβέρνηση λαμβάνει σειρά μέτρων που αποσκοπούν στην : α. Αμβλυνση των επιπτώσεων της ανεργίας βραχυχρόνια και β. Στην αποτελεσματική αξιοποίηση των πόρων του δεύτερου κοινωνικού πλαισίου στήριξης για την χρηματοδότηση προγραμμάτων που έχουν ως στόχο την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και την προώθηση της απασχόλησης". *

Η συνολική απασχόληση σύμφωνα με την ετήσια έρευνα της ΕΣΥΕ σημείωσε άνοδο κατά 0,9% το 1995 η οποία προήλθε από το τριτογενή τομέα (αύξηση 2,4%) ενώ ο αριθμός απασχολούμενων στη γεωργία και στον δευτερογενή τομέα συνέχισε να μειώνεται. Αξίζει να σημειωθεί ότι ήδη από τα μέσα του 1995 υπήρξαν ενδείξεις ανακοπής της πτωτικής τάσης που χαρακτήριζε την απασχόληση κατά την προηγούμενη πενταετία γεγονός οφειλόμενο στην ανάκαμψη της βιομηχανικής παραγωγής και την εξασθένιση των επιπτώσεων από τις απολύσεις του προσωπικού των προβληματικών επιχειρήσεων.

" Η προσφορά εργασίας ωστόσο αυξήθηκε κατά 1,3% δηλαδή ταχύτερα από την απασχόληση, αντανakλώντας την άνοδο του ποσοστού συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό. Η άνοδος αυτή οφείλεται σε διάφορους παράγοντες, διαρθρωτικούς και συγκυριακούς μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται η συνεχής αύξηση του ποσοστού συμμετοχής των γυναικών των αστικών περιοχών. Επίσης η οικονομική ανάκαμψη στην διετία 1994 - 1995 και ο πολλαπλασιασμός των προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης - επανεκπαίδευσης είχαν ως αποτέλεσμα να βελτιωθούν οι προοπτικές εργασίας και να μειωθεί ο αριθμός εκείνων των τομέων που επειδή αποθαρρύνονται, δεν συμμετέχουν πλέον στο εργατικό δυναμικό. Τέλος επισημαίνεται η αυξημένη παρουσία μεταναστών από τις γειτονικές χώρες και την Ανατολική Ευρώπη γενικότερα. Οι μετανάστες αυτοί όμως μόνο κατά ένα μέρος καταγράφονται στις επίσημες έρευνες.

Η ταχύτερη αύξηση της προσφοράς εργασίας σε σχέση με τη ζήτηση οδήγησε σε αύξηση του ποσοστού ανεργίας σε 10% περίπου για το 1995 (ο ΟΑΕΔ εμφανίζει την εγγεγραμμένη ανεργία το ίδιο διάστημα γύρω στο 8% και το κοινοτικό μέσο όρο στο 11,2%). Ο αριθμός των ανέργων υπερβαίνει τις 400.000 (από τους οποίους ποσοστό 52% περίπου ζητεί εργασία για διάστημα μεγαλύτερο των 12 μηνών), ενώ ιδιαίτερα υψηλά είναι τα ποσοστά ανεργίας μεταξύ των νέων κάτω των 25 ετών (30% περίπου) και των γυναικών (15% περίπου). Για την αντιμετώπιση του σοβαρού αυτού προβλήματος εξαγγέλθηκε ήδη από τον Ιούλιο του 1995 η "νέα διαρθρωτική πολιτική για την απασχόληση" με κύριο στόχο την μετάβαση από την παθητική πολιτική προώθησης της απασχόλησης, σύμφωνα με την οποία επιδοτείται η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και η επαγγελματική κατάρτιση, έτσι ώστε να μειωθεί η ανεργία και να αυξηθεί η ευκαμψία της αγοράς εργασίας". *

Βάση έκθεσης του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, βασικές αιτίες των υψηλών ποσοστών ανεργίας είναι:

- α. Η συντήρηση αναχρονιστικών δομών στην ελληνική οικονομία παρά την εισαγωγή νέων τεχνολογιών.
- β. Η αποβιομηχάνιση όπου γενικότερα στον τομέα όπως έχουμε ήδη προαναφέρει παρουσιάζονται μειωμένα ποσοστά συμμετοχής της απασχόλησης.
- γ. Οι ανεπαρκείς ρυθμοί ανάπτυξης του Α.Ε.Π. που κυμαίνονται κάτω από το 3%.
- δ. Στην αύξηση του εργατικού δυναμικού με μεγαλύτερο ρυθμό από την αύξηση της απασχόλησης.
- ε. Στην παρεχόμενη εκπαίδευση - επιμόρφωση - επαγγελματική κατάρτιση του εργατικού δυναμικού που κρίνονται χαμηλού επιπέδου και επιπλέον δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες και στις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας.

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι η ανεργία στη χώρα μας παρουσιάζει τα εξής χαρακτηριστικά:

* ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ : ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΗ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1995 - ΑΘΗΝΑ 1996 - ΣΕΛ. 39 ΚΑΙ 40.

- α. Σε ορισμένες περιοχές όπου λειτουργούσαν προβληματικές επιχειρήσεις και έκλεισαν, δημιουργήθηκε ένα οξύτατο κοινωνικό πρόβλημα που διαδραμάτισε ένα εξαιρετικά αρνητικό ρόλο οδηγώντας πολλές φορές σε ποσοστά ανεργίας της τάξης του 70-90%.
- β. Φαίνεται ότι το φαινόμενο πλήτει συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού όπως οι νέοι (30%) και οι γυναίκες (52% του συνόλου των ανέργων).
- γ. Οι μακροχρόνιοι άνεργοι υπολογίζονται γύρω στις 15.000 δηλαδή περίπου το 4% του συνόλου των ανέργων (400.000) για τους οποίους αξίζει να σημειωθεί ότι δεν προβλέπεται καμία κάλυψη επιδόματος πέρα των 12 μηνών στερούνται δε και την στοιχειώδη ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Στο σύνολό τους οι μακροχρόνιες άνεργοι είναι συνήθως άτομα μεγάλης ηλικίας όπου δεν διαθέτουν κατά βάση δυνατότητες προσαρμογής στις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας.
- δ. Τα αστικά κέντρα Αθήνας και Θεσσαλονίκης συγκεντρώνουν το 42,4% του ενεργού πληθυσμού της χώρας.
- ε. Στις ίδιες περιοχές παρατηρούνται έντονη συγκέντρωση των ανέργων που κειμένεται σε επίπεδα πάνω του 50% των συνολικών ανέργων έναντι 47,9% για το 1990.

Τα τελευταία στοιχεία της εγγεγραμμένης ανεργίας που ανακοινώθηκαν από τον Ο.Α.Ε.Δ. και αφορούν το μήνα Μάιο του 1996 παρατηρείται μεν μία μείωση σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα της τάξης του 1,31% αλλά συγκρινομένη με τα ποσοστά για το ίδιο μήνα του προηγούμενου έτους βλέπουμε μία αύξηση του ποσοστού κατά 0,39%. Η εγγεγραμμένη ανεργία κυμαίνεται στο ποσοστό του 16,32% και οι εγγεγραμμένοι άνεργοι στα μπηρώα του ΟΑΕΔ 157.401. Ο αριθμός των νέων τοποθετήσεων ανέργων σε εργασία ανέρχεται το Μάιο του 1996 σε 76.590 όπου αξίζει να σημειωθεί ότι είναι ο υψηλότερος τα τελευταία 5 χρόνια. Παρατηρείται επίσης μία σταθεροποίηση του ποσοστού των απολύσεων (16.900 άτομα) για τρίτη συνεχόμενη χρονιά γεγονός που οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η αγορά εργασίας βελτιώνει τις δυνατότητες απορρόφησης των ανέργων. Η σημαντική αύξηση των νέων τοποθετήσεων του Μαΐου 1996 (20.177) σε σχέση με το 1985 (18.119), το 1994 (16.825) και το 1993 (16.951) στην

περιφέρεια Αττικής και το αντίστοιχο φαινόμενο των αυξημένων τοποθετήσεων στα Νομό Θεσσαλονίκης 1996 (7.152) έναντι 6.324 (1995) και 5.709 (1994) είναι ενδεικτικά της βελτίωσης της απορρόφησης των ανέργων για τα δύο αστικά κέντρα της Ελλάδας στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη.

Βάση έρευνας της Γ.Σ.Ε.Ε. για τα αίτια των απολύσεων απορρέει ότι σε ένα ποσοστό της τάξης του 54% οφείλονται στη μείωση των δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων 19% στο κόστος εργασίας, 15% στον τεχνολογικό εξοπλισμό, 8% σε αναδιάρθρωση της επιχείρησης και 4% σε άλλους λόγους εν αντιθέσει με τις βασικές αιτίες των προσλήψεων όπου η έρευνα δείχνει ότι είναι σε ποσοστό 49% στην ανάπτυξη των δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων κατά 36% στην αντικατάσταση του αποχωρόντος προσωπικού, κατά 13% στον εκσυγχρονισμό των επιχειρήσεων και κατά 2% σε άλλους λόγους.

Ένα άλλο στοιχείο το οποίο απορρέει από την έρευνα είναι και η άποψη των εργοδοτών για το ύψος του κόστους εργασίας στην Ελλάδα. Το 55% αυτών πιστεύουν ότι το κόστος εργασίας στην Ελλάδα βρίσκεται σε υψηλά επίπεδα και ταυτόχρονα το 70% αυτών παραδέχεται ότι οι αμοιβές των εργαζομένων στην Ελλάδα κυμαίνονται σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Αν ληφθεί υπόψη και η άποψη τους για τη δυνατότητα μείωσης της ανεργίας τότε προκύπτει το συμπέρασμα περί χαμηλής ανταγωνιστικότητας και παραγωγικότητας των επιχειρήσεων και των εργαζομένων σε αυτές.

1.6. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Η πρόσβαση σε στοιχεία για την απασχόληση στις περιφέρειες επιχειρείται μέσω των δημοσιευμένων πινάκων του Eurostat και των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων για τις 13 περιφέρειες στην Ελλάδα. Στον πρώτο πίνακα παρέχονται πληροφορίες για τους κύριους περιφερειακούς δείκτες (EUROSTAT 1992). Παρέχονται στοιχεία που αφορούν την έκταση, την πυκνότητα (κατοικία ανά χιλιόμετρο), την εξέλιξη του πληθυσμού, το ποσοστό του πληθυσμού για τις ηλικίες κάτω των 25 και άνω των 65 χρόνων, ποσοστά γεννητικότητας (σχέση μεταξύ γεννήσεων, ζώντων και μόνιμου πληθυσμού, θνησιμότητα βρεφών (σχέση μεταξύ θανάτων βρεφών έως ενός έτους και γεννήσεων ζώντων), ποσοστά ενεργού πληθυσμού και ανεργίας (είναι η σχέση μεταξύ ενεργού πληθυσμού και του συνολικού πληθυσμού αντίστοιχης ηλικίας από το ποσοστό ανεργίας αποτελεί τη σχέση μεταξύ αριθμού ανέργων και ενεργού πληθυσμού), ο βαθμός εξάρτησης (σχέση μεταξύ ενεργών και μη ενεργών ατόμων όπου οι χαμηλές τιμές σημαίνουν ότι ο ενεργός πληθυσμός έχει τη δυνατότητα αποταμίευσης και επομένων επένδυσης, άρα αποτελεί ένδειξη ικανοποιητικής προοπτικής για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας) και ποσοστά απασχόλησης για τους τρεις παραγωγικούς τομείς.

Στους επόμενους πίνακες παρέχονται στοιχεία τόσο για τ' απασχολούμενα άτομα (εργαζόμενοι συν άνεργοι που προσφέρονται για εργασία) όσο και για το μη ενεργό πληθυσμό (μη εργαζόμενοι και άνεργοι που δεν προσφέρονται για εργασία), για την απασχόληση κατά κλάδο και για την ανεργία (στο σύνολό της, ως ποσοστό για τους άνδρες και για τις γυναίκες και ως ποσοστό για ομάδες ηλικίας άνω και κάτω των 25 ετών). Συνδυάζοντας αυτά τα στοιχεία με πληροφορίες προερχόμενες από τα Π.Ε.Π. των περιφερειών μπορούμε αναλυτικότερα να εξετάσουμε την κάθε περιφέρεια ξεχωριστά.

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗ

Στην περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, ποσοστά παιδικής θνησιμότητας και γεννήσεων κειμένονται στα ίδια

επίπεδα με αυτά του συνόλου της χώρας, ενώ το 57% του συνολικού πληθυσμού, αποτελεί τον ενεργό πληθυσμό αντίστοιχης ηλικίας όπου είναι και το υψηλότερο ποσοστό για όλες τις περιφέρειες της Ελλάδας. Το αντίστοιχο ποσοστό για τους άνδρες, ανέρχεται στο 71,1% και για τις γυναίκες το 44,3% (επίσης τα υψηλότερα ποσοστά απ' όλες τις περιφέρειες). Η ανεργία κυμαίνεται σε επίπεδα χαμηλότερα του εθνικού μέσου όρου (7,4% έναντι 8,9% για το σύνολο της χώρας). Το φαινόμενο παρουσιάζεται εντονότερο στις γυναίκες. Η διάρθρωση της απασχόλησης στους παραγωγικούς τομείς είναι 46,7% για τον πρωτογενή, 18,4% για τον δευτερογενή και 34,9% για τον τριτογενή τομέα έναντι 21,3%, 24,2% και 54,5% για το σύνολο της χώρας στους παραγωγικούς τομείς αντίστοιχα. Όσον αφορά το μη ενεργό πληθυσμό, βλέπουμε ότι στην περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης το 68,2% του συνολικού μη ενεργού πληθυσμού ηλικίας άνω των 15 το αποτελούν γυναίκες. Μεταξύ 1993 και 1994 παρατηρείται μία ελαφρά κόμψη του ποσοστού ανεργίας από 7,5% σε 7,4% το οποίο κειμένεται σε επίπεδα χαμηλότερα τόσο του εθνικού όσο και του κοινοτικού μέσου όρου. Ωστόσο παρατηρείται αύξηση της ανεργίας των ανδρών και αύξηση της ανεργίας για ομάδα της ηλικίας κάτω των 25% (19,6%, 22,4%). Το ποσοστό μειώνεται για τις γυναίκες και για τις ηλικίες άνω των 25 ετών.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Στην περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, τα ποσοστά γεννήσεων και παιδικής θνησιμότητας ανέρχονται σε ποσοστά που κυμαίνονται στα επίπεδα των εθνικών. Το 48,3% του συνολικού πληθυσμού αποτελεί τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό (ελαφρώς χαμηλότερο από το εθνικό μέσο όρο). Όπως στην προηγούμενη περιφέρεια, έτσι και εδώ, παρατηρείται το φαινόμενο οι άνδρες να συμμετέχουν στο συνολικό πληθυσμό ως οικονομικά ενεργοί σε ποσοστά υψηλότερα των γυναικών (64,3% έναντι 33,7%). Η κατανομή της απασχόλησης είναι 21,9% στον πρωτογενή, 27,7% στο δευτερογενή και 50,5% για τον τριτογενή. Συνολικά η απασχόληση βρίσκεται σε υψηλότερα επίπεδα έναντι του εθνικού μέσου όρου μόνο στο δευτερογενή τομέα. Ο οικονομικά μη ενεργός πληθυσμός

(1.037.000) αποτελείται στο 70% από άτομα ηλικίας ανώτερης των 15 ετών εκ των οποίων το 67% είναι γυναίκες. Η ανεργία κυμαίνεται σε επίπεδα κοντινά στο μέσο εθνικό όρο και παρουσίασε ελαφρά πτώση το 1994, από 9,0% σε 8,2% η οποία προφανώς απορρέει από τη μείωση του ποσοστού ανεργίας για τις γυναίκες και για τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό άνω των 25 ετών.

ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Τα τελευταία 20 χρόνια, ο πληθυσμός της περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, αυξάνεται με ρυθμό πολύ χαμηλότερο από του συνόλου της χώρας (1,87% έναντι 5,38%) εξ αιτίας καθαρής εκροής ατόμων. Η ερήμωση της υπαίθρου και των ορεινών περιοχών, απαιτεί έντονες διαστάσεις και είναι ένα από τα πιο αξιοσημείωτα φαινόμενα στην Ελλάδα.

Για το έτος 1992 τα ποσοστά γεννήσεων και βρεφικής θνησιμότητας ανέρχονται σε επίπεδα ανάλογα με του συνόλου της χώρας. Η περιφερειακή κατανομή της απασχόλησης βάση των δημοσιευμένων στοιχείων της Eurostat είναι 26,5%, 33,8% 39,7% για το πρωτογενή, δευτερογενή και τριτογενή τομέα αντίστοιχα (21,3%, 24,2% και 54,5% τα ποσοστά για την Ελλάδα). Ανάλογα είναι και τα στοιχεία που παρέχονται από τα Π.Ε.Π. για το ίδιο έτος (27,8%, 35,4% και 36,8% για τους παραγωγικούς τομείς αντίστοιχα). Κατά την τριετία 1988-1991, παρατηρείται στην περιφέρεια το φαινόμενο της στροφής των απασχολούμενων από τον πρωτογενή στον τριτογενή τομέα. Η ανεργία ανέρχεται για το 1991 σε ποσοστά 8,97% (7,7% χώρα). Καθόλη τη διάρκεια της τριετίας 1988-1991 εμφανίσθηκε έντονη αύξηση του ποσοστού ανεργίας κατά 42% εν αντιθέση με το σύνολο της χώρας που παρουσίασε σχετική μείωση. Όπως βλέπουμε και από τα στοιχεία της Eurostat το 1993 το ποσοστό ανεργίας στην περιφέρεια υπήρξε υψηλότερο του μέσου κοινοτικού όρου και παρά τη μείωση του ποσοστού το 1994 βρίσκεται ακόμα σε πολύ υψηλά επίπεδα για τη χώρα. Το φαινόμενο πλήττει κυρίως τον κλάδο του μετάλλου, εξαιτίας κλεισίματος μεταλλευτικών μονάδων της περιοχής καθώς και την απασχόληση στη γουνοποιία. Χαρακτηριστική είναι η ανεργία των ατόμων κάτω των 25 ετών που εκτινάσσεται σε ποσοστά

της τάξης του 45,1% για το 1993 και του 36,9% για το 1994 όπου είναι η υψηλότερη στη χώρα και σχεδόν διπλάσια από το κοινοτικό μέσο όρο.

ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Ο πληθυσμός της περιφέρειας παρουσίασε αύξηση την δεκαετία 1981-1991, φθάνοντας τους 731.230 κατοίκους, όμως στην δεκαετία 1971-1981 η αύξηση αυτή άγγιζε το ποσοστό του +11,1% σε αντίθεση με την επόμενη δεκαετία όπου ο πληθυσμός αυξήθηκε περίπου κατά 5,4%. Το αποτέλεσμα αυτό προέρχεται από μεταναστευτικά ρεύματα που καταγράφονται, δεδομένου ότι υπάρχουν ενδείξεις περιορισμένης αλλά υπαρκτής παλινόστησης και για τους 4 νομούς κάτι που συμβαίνει για πρώτη φορά μεταπολεμικά. Ταυτόχρονα είναι ιδιαίτερη σημαντική η συμπίεση σε όρους πληθυσμού των διανομαρχικών ανισοτήτων. Υπολείπεται το ποσοστό αστικοποίησης της σε σχέση με την υπόλοιπη χώρα (42,9% έναντι 58,9%) ωστόσο λαμβάνοντας υπόψη το μεγάλο βάρος της Αθήνας που οδηγεί τη διαμόρφωση του δείκτη σε υψηλά επίπεδα για τα ελληνικά δεδομένα κρίνεται υψηλός ο βαθμός αστικοποίησης της περιφέρειας αν και συνιστά συγκριτικό αναπτυξιακό πλεονέκτημα εφόσον καταδεικνύει τάσεις δυναμικότητας στην περιφέρεια. Στην περιφερειακή διάρθρωση της απασχόλησης σημαντικό ρόλο φαίνεται να διαδραματίζει ο τριτογενής τομέας και ταυτόχρονα παρατηρείται εκροή από τον πρωτογενή τομέα ο οποίος στο παρελθόν αποτελούσε τον παραγωγικότερο τομέα στην περιφερειακή κατανομή των απασχολούμενων. Το ποσοστό απασχόλησης για τους τρεις παραγωγικούς τομείς είναι 38,5%, 19,5% 42% (πρωτογενής, δευτερογενής τριτογενής). Η απασχόληση στον πρωτογενή τομέα παρά την εκροή, βρίσκεται ακόμα σε υψηλότερα επίπεδα από το ποσοστό συμμετοχής της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα στο σύνολο της οικονομίας. Ο οικονομικά ενεργό πληθυσμός αποτελεί το 49,5% του συνολικού πληθυσμού και εμφανίζει ποσοστιαία μείωση, μεταβολή της τάξης του -4,0% κάτι που οδηγεί στο συμπέρασμα ότι απαιτείται αύξηση του ρυθμού νέων θέσεων εργασίας.

Στο ίδιο συμπέρασμα οδηγεί και το φαινόμενο της ανεργίας

στην περιφέρεια που ανέρχεται από 6,9% (1981) σε 7,8% για το 1990 (Π.Ε.Π.). Το 1993 η ανεργία φάνηκε να έχει σταθεροποιηθεί σε αυτό το ποσοστό ενώ το επόμενο έτος παρουσιάζεται ελαφρά μείωση. Εντονότερο το φαινόμενο όπως φαίνεται από τα στοιχεία της Eurostat είναι για τις γυναίκες και τους νέους. Γενικότερα στην περιφέρεια παρατηρούνται φαινόμενα ανελαστικότητας στην αγορά εργασίας συνδισζόμενα με προβλήματα προσαρμογής σε νέα δεδομένα και έλλειψης στελεχών. Όσον αφορά τον πρωτογενή τομέα παρά τη μείωση ποσοστού συμμετοχής της απασχόλησης δεν παρουσιάζει συμπτώματα κρίσης εφόσον η κατά κεφαλή σχετική παραγωγικότητα αυξάνεται ειδικά στο τμήμα του πρωτογενή τομέα που αφορά την εντατική αρδευόμενη γεωργία. Στον δευτερογενή τομέα, η μείωση του ποσοστού συμμετοχής της απασχόλησης αποδεικνύεται μικρότερη της μείωσης του προϊόντος γεγονός που απορρέει από την μικροοικογενειακή δομή της μεταποίησης. Ο τριτογενής τομέας χαρακτηρίζεται από ανομοιογένεια οπότε και οι επιμέρους κλάδοι του ενδέχεται να παρουσιάσουν διαφορές ως προς την δυναμικότητά τους.

ΗΠΕΙΡΟΣ

Το σημαντικότερο πρόβλημα που αφορά την περιφέρεια Ηπείρου, είναι η διόρθωση του πληθυσμού κατά ομάδες ηλικίας. Από το 1951 έως το 1991 ο πληθυσμός αυξήθηκε κατά 26%, ο αριθμός των νέων κάτω των 25 ετών μειώνεται κατά 30%, ενώ το ποσοστό του πληθυσμού για τις ηλικίες των 65 και άνω ετών εμφανίζει μία εκρηκτική αύξηση της τάξης του 180%. Παρουσιάζει δηλαδή φαινόμενα γήρανσης του πληθυσμού. Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός ανέρχεται σε 107.428 (βάση απογραφή 1991) που αναλογεί στο 2,7% του συνολικού εργατικού δυναμικού της χώρας. Το ποσοστό βρεφικής θνησιμότητας για το 1992 ήταν υψηλότερο του μέσου όρου της χώρας ξεπερνάει το 1%. Το 1993 τα ποσοστά συμμετοχής της απασχόλησης ανά τομέα παραγωγής είναι 32,5%, 20,1% και 47,4% (για πρωτογενή, δευτερογενή, τριτογενή), (21,3%, 24,2%, 54,5% χώρα). Παρατηρείται μία τάση εξασθένησης του ποσοστού συμμετοχής της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα που φαίνεται και εδώ να διοχετεύεται στον τριτογενή τομέα.

Ένα χαρακτηριστικό γνώρισμά της περιφέρειας αποτελεί η απασχόληση στο πρωτογενή τομέα της ομάδας ηλικιών 45-64 ετών που κυμαίνεται σε ποσοστά της τάξης του 47%. Όσον αφορά το ποσοστό ανεργίας το 1991 βρισκόταν σε επίπεδα ανώτερα του εθνικού ποσοστού (9,8%) με μεγαλύτερη επίπτωση στους νέους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ βάση των στοιχείων που δίνει του Eurostat το 1993 και το 1994 κυμάνθηκε σε επίπεδα χαμηλότερα του εθνικού ποσοστού (8,9%, 8,0% το 1993 και 1994 έναντι 9,4% και 8,9% για τη χώρα αντίστοιχα).

ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ

Ο πληθυσμός της περιφέρειας αυξήθηκε καθόλη τη διάρκεια της δεκαετίας (1981-1991) σε 191.000 περίπου δηλαδή σημείωσε αύξηση 4,6%. Βάση της απογραφής του 1991 ο οικονομικός ενεργός πληθυσμός ανέρχεται σε 77.200 άτομα που αποτελούν το 40,4% του συνολικού πληθυσμού της περιφέρειας. Το Eurostat για το έτος 1993 εμφανίζει το ίδιο ποσοστό να κυμαίνεται σε υψηλότερα επίπεδα (49,4%). Το ποσοστό των οικονομικά ενεργών ανδρών στο συνολικό είναι γύρω στο 64,3%, ενώ για τις γυναίκες 35,6% (1993 Eurostat). Η κατανομή της περιφερειακής απασχόλησης στους παραγωγικούς τομείς είναι το 1991 37,6% στον πρωτογενή, 16,2% στο δευτερογενή και 46,2% στον τριτογενή (Π.Ε.Π.), ενώ για το έτος 1993 τα αντίστοιχα ποσοστά είναι 27,9%, 19,1% και 53,0% (Eurostat). Το ποσοστό της ανεργίας στην περιφέρεια είναι από τα χαμηλότερα στη χώρα (1991, 1993, 1994 ήταν τα χαμηλότερα ποσοστά). Εντονότερο εμφανίζεται το πρόβλημα στις γυναίκες και στους νέους υπολείπεται όμως του εθνικού όσο και του κοινοτικού ποσοστού ανεργίας για τις δύο αυτές ομάδες. Θα πρέπει να τονίσουμε ότι όπως ήδη φαίνεται από την ανάλυση των στοιχείων, ο τριτογενής τομέας, διαδραματίζει έναν καθοριστικό οικονομικό ρόλο στην περιφέρεια και πιο συγκεκριμένα ο τουρισμός ο οποίος και αναμένεται να παρουσιάσει θετική εξέλιξη τα επόμενα χρόνια στον τομέα της απασχόλησης που ενδεχομένως να οδηγήσει σε περιβαλλοντική υποβάθμιση πολλών περιοχών της περιφέρειας αν η ανάπτυξή του γίνει ανεξέλεγκτη. Στον πρωτογενή τομέα όπως προαναφέρουμε, υπάρχει η τάση για

μείωση της απασχόλησης που πιθανώς να διαχέτεται στον τριτογενή (παράλληλη απασχόληση).

Ωστόσο αποτελεί συγκριτικά με τον τουρισμό εναλλακτικό τομέα ανάπτυξης εφόσον χαρακτηρίζεται από εκμετάλλευση παραδοσιακών γεωργικών προϊόντων και υπάρχουν δυνατότητες ανάπτυξης νέων καλλιεργειών. Θα πρέπει να τονισθεί ότι κατά τη διάρκεια των χειμερινών μηνών η ανεργία εκτινάσσεται από το 3,4% στο 10% περίπου (Π.Ε.Π.).

ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ

Ο πληθυσμός της περιφέρειας βάση της απογραφής του 1991 είναι 716.202 δηλαδή το 6,9% περίπου του συνόλου της χώρας. Καθόλη τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980, παρουσίασε αύξηση του πληθυσμού 9,3% η οποία απορρέει από την αύξηση του πληθυσμού στο νομό Αχαΐας εξαιτίας των συγκριτικών πλεονεκτημάτων των δύο μεγάλων αστικών κέντρων (Πάτρα - Αιγία) και από τον περιορισμό του μεταναστευτικού κύματος. Ο ενεργός πληθυσμός ανέρχεται συνολικά σε 341.772 άτομα, για το 1991 και αποτελεί περίπου του 50% του συνολικού περιφερειακού πληθυσμού το 1993 (Eurostat). Η περιφερειακή διάρθρωση των απασχολούμενων, είναι για το 1993 43,9% για τον πρωτογενή, 15,9% για τον δευτερογενή 40,2% για τον τριτογενή τομέα. Η περιφέρεια συνολικά παρουσιάζει έντονο το φαινόμενο της αποβιομηχάνισης, εφόσον το 14% των βιομηχανιών/βιοτεχνιών έχει κλείσει από το 1985 με αποτέλεσμα έξαρση της ανεργίας στους κλάδους αυτούς που φθάνουν πολλές φορές μέχρι και το 70% των εγγεγραμμένων ανέργων στην περιφέρεια. Ως αποτέλεσμα αυτού τα ποσοστά ανεργίας της περιφέρειας, κυμαίνονται σε ποσοστά υψηλότερα του συνόλου της χώρας και πλήττουν κυρίως και εδώ τους νέους και τις γυναίκες. Το θετικό στην περιφέρεια ότι παρουσιάσθηκε αύξηση του πληθυσμού στην ομάδα ηλικιών 0-14 ετών κατά 21% (1981-1991).

ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ

Η περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, εμφανίζει γεωγραφική και κοινωνική ανομοιογένεια. Χαρακτηρίζεται και αυτή από αποβιομηχάνιση εφόσον ορισμένες περιοχές της υφίστανται

αρνητικές επιπτώσεις της βιομηχανικής τους παραγωγής και πλήττουν τον τομέα της απασχόλησης. Βάση της απογραφής του 1992 το 28,4% του συνολικού περιφερειακού πληθυσμού αποτελεί τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό (165.500 άτομα), το 70% των οποίων είναι άνδρες. Τα ποσοστά γεννήσεων και βρεφικής θνησιμότητας βρίσκονται σε χαμηλότερο επίπεδα από τα ποσοστά για το σύνολο της χώρας. Το 1993 εμφανίζει υψηλότερο βαθμό εξάρτησης απ' ότι για το σύνολο της χώρας. Η κατανομή των απασχολούμενων ανέρχεται σε ποσοστό 30,4% για τον πρωτογενή τομέα, 30,7% για το δευτερογενή και 38,9% για τον τριτογενή τομέα, ενώ αναμένεται ενίσχυση της απασχόλησης στον τριτογενή τομέα και παράλληλα εξασθένιση του δευτερογενή τομέα που όπως προαναφέρθηκε πλήτεται από αποβιομηχάνιση η οποία συντελεί στο να διαμορφωθούν τα ποσοστά ανεργίας για την περιφέρεια σε ποσοστά υψηλότερα της χώρας (11,98% έναντι 8,67% για τη χώρα το 1992, 10,1% έναντι 9,4% το 1993 και 10,6% έναντι 8,9% για το 1994). Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στην ανεργία των νέων και των γυναικών που παρουσιάζουν ποσοστά υψηλότερα τόσο του συνόλου της χώρας όσο και του κοινοτικού ποσοστού.

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

Ο πληθυσμός της περιφέρειας σύμφωνα με απογραφή του 1991 είναι 605.663 άτομα που αντιστοιχεί στο 5,9% του συνολικού πληθυσμού της χώρας. Μετά την παρατεταμένη μείωση του πληθυσμού τις δεκαετίες (1961-1971) και (1971-1981) παρατηρήθηκε αύξηση την δεκαετία (1981-1991) η οποία και αποδίδεται σε φαινόμενα μετακίνησης του πληθυσμού από άλλες περιφέρειες της χώρας και όχι σε φυσική εξέλιξη αυτού. Όσον αφορά την διάρθρωση του πληθυσμού σε ομάδες ηλικιών παρατηρείται ότι στην περιφέρεια Πελοποννήσου, το ποσοστό του πληθυσμού πάνω των 65 ετών είναι υψηλότερο του αντίστοιχου της χώρας (18,5% έναντι 14,6%). Το σύνολο του ενεργού πληθυσμού της περιφέρειας ανέρχεται στα 210.169 άτομα που αντιστοιχεί στο 6,6% του συνολικού ενεργού πληθυσμού της χώρας (Π.Ε.Π. 1992). Η περιφερειακή διάρθρωση της απασχόλησης είναι 45,8% για τον πρωτογενή τομέα, 16,9% για το δευτερογενή και 37,3% για τον τριτογενή. Και εδώ εμφανίζονται τάσεις για μείωση της

απασχόλησης στο δευτερογενή τομέα που θα διοχετεύει κατά πάσα πιθανότητα στο τομέα των υπηρεσιών (που εμφανίζει τάση αύξησης) και στον πρωτογενή. Η ανεργία υπολείπεται αισθητά της χώρας και της κοινότητας και ανέρχεται το έτος 1994 σε 6,3% (έναντι 8,9% για τη χώρα και 11,4% για την κοινότητα). Εμφανίζονται στην περιφέρεια υψηλά ποσοστά ανεργίας νέων που διανέμονται σε επίπεδα ανώτερα του εθνικού και του κοινοτικού ποσοστού και ανεργίας γυναικών που υπολείπεται της χώρας και της κοινότητας (για το έτος 1994).

ΑΤΤΙΚΗ

Ο συνολικός ενεργός πληθυσμός της περιφέρειας πρωτεύουσας ανέρχεται σύμφωνα με απογραφή του 1991 σε 1.304.000 και 1.348.000 το 1993 (βάση στοιχείων Eurostat) το 64,39% του οποίου αποτελείται από άνδρες. Η απασχόληση στον πρωτογενή τομέα παραγωγής έχει συρρικνωθεί αισθητά τις τελευταίες δεκαετίες και είναι μόλις 1,1% περίπου για το 1993 έναντι 27,9% για το δευτερογενή και 70,9% για τον τριτογενή τομέα ο οποίος τις τελευταίες δεκαετίες εκτινάχθηκε σε εξαιρετικά υψηλά ποσοστά. Κατά το έτος 1994 η ανεργία στην περιφέρεια κειμενόταν σε υψηλά επίπεδα για το σύνολο της χώρας (11,1% έναντι 8,9% για τη χώρα) και βρίσκεται σε λίγο χαμηλότερα επίπεδα από το κοινοτικό ποσοστό ανεργίας. Αξίζει βέβαια να σημειωθεί ότι βάση των παρεχόμενων πληροφοριών του Eurostat το προηγούμενο έτος το ποσοστό ανεργίας στην περιφέρεια ξεπέρασε το κοινοτικό ποσοστό. Μεγαλύτερη επίπτωση φαίνεται να έχει η ανεργία στους νέους και στις γυναίκες που ανέρχονται σε ποσοστά ιδιαίτερα υψηλά της τάξης του 16,5% για το 1994 (ανεργία γυναικών) και 30,8% (ανεργία νέων 1994).

ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ

Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της περιφέρειας Βορείου Αιγαίου, όπως φαίνεται από τους περιφερειακούς δείκτες των Eurostat είναι η διάρθρωση της ομάδας ηλικιών του πληθυσμού. Έτσι η περιφέρεια εμφανίζει το υψηλότερο ποσοστό πληθυσμού άνω των 65 ετών της τάξης του 21,5% για το 1995. Ως αποτέλεσμα η υψηλή τιμή του δείκτη εθάρτησης για το επόμενο έτος 2,1 όπου

σκιαγραφεί τον εγκλωβισμό της περιφέρειας σε μη αναπτυξιακές διαδικασίες ενώ αξίζει ν'αναφερθεί και η συμμετοχή του ενεργού πληθυσμού στο συνολικό που είναι 37,8% (βάση Eurostat) και αποτελεί το χαμηλότερο ποσοστό συμμετοχής στο σύνολο των περιφερειών της χώρας. Ο σημαντικότερος τομέας στην περιφέρεια είναι ο τριτογενής όπου συγκεντρώνει το 53,4% του συνολικού αριθμού των απασχολούμενων με αμέσως σημαντικότερο τον πρωτογενή με ποσοστό συμμετοχής 27,4%. Η περιφερειακή απασχόληση στο δευτερογενή τομέα υπολείπεται της συνολικής με ποσοστό 19,2% έναντι 24,2% για το σύνολο της χώρας (Eurostat 1993). Η ανεργία στην περιφέρεια Βορείου Αιγαίου ήταν το 1994 της τάξης του 7,0 (8,9% για τη χώρα) και σημαντικότερη και εδώ στις γυναίκες (σε υψηλότερα ποσοστά από τη χώρα) και στους νέους (χαμηλότερα ποσοστά από τη χώρα αλλά με τάσεις περαιτέρω αύξησης).

ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ

Στην περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, εμφανίσθηκαν μεταπολεμικά συμπτώματα δημογραφικής κόμψης περισσότερο έντονα δε στο νομό Κυκλάδων που οφείλεται στην αύξηση του μεταναστευτικού ρεύματος τόσο προς το εξωτερικό όσο και προς τα αστικά κέντρα. Ακολούθησε η δεκαετία 1960 και 1970 όπου υπάρχει σταθεροποίηση του πληθυσμού, ενώ τις επόμενες δεκαετίες, ο πληθυσμός άρχισε να αυξάνεται. Βάση της απογραφής του 1991 ανέρχεται σε 257.481 κατοίκους και υπολογίζεται ότι αυξήθηκε για την εικοσαετία 1971-1991 κατά 24,17% και για τη δεκαετία 1981-1991 κατά 10,15% (Π.Ε.Π.). Η αύξηση αυτή προφανώς απορρέει από την αντικατάσταση των παραδοσιακών δραστηριοτήτων από τουριστικές και ως αποτέλεσμα αυτού στα νησιά της περιφέρειας όπου η απασχόληση στον τομέα του τουρισμού ενισχύθηκε, παρατηρήθηκε πληθυσμιακή αύξηση. Συνολικά ο τριτογενής τομέας συγκεντρώνει 67,9% της περιφερειακής απασχόλησης και αναμένεται να αυξηθεί περισσότερο, ενώ η απασχόληση στον πρωτογενή υπολείπεται αισθητά του συνόλου της χώρας (10,7% έναντι 21,3% 1993), αποτελεί τη δεύτερη περιφέρεια μετά την περιφέρεια Αττικής που παρουσιάζουν τόσο χαμηλά ποσοστά συγκέντρωσης της περιφερειακής απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα. Χαρακτηριστικό

είναι και το ποσοστό ανεργίας στην περιφέρεια όπου εμφανίζει συνεχώς μειωμένα ποσοστά σε όλες τις κατηγορίες μεταξύ 1993 και 1994 (Eurostat). Ωστόσο τα στοιχεία αυτά αποτελούν απλώς ενδείξεις εξ αιτίας της μεγάλης εσωτερικής ανισορροπίας και της έντονης εποχικότητας στην απασχόληση.

ΚΡΗΤΗ

Στην περιφέρεια Κρήτης, ο πληθυσμός ανέρχεται σε 536.980 κατοίκους (απογραφή 91), όπου το 56,96% αποτελεί τον ενεργό πληθυσμό της περιφέρειας. Εμφανίζει μαζί με την περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης τα υψηλότερα ποσοστά συμμετοχής του ενεργού πληθυσμού στο συνολικό πληθυσμό με αποτέλεσμα ο δείκτης εξάρτησης να διαμορφώνεται σε επίπεδα χαμηλότερα της χώρας. Η περιφερειακή απασχόληση κατανέμεται σε 43,5% στον πρωτογενή τομέα, 17,1% στο δευτερογενή και 39,41% στον τριτογενή τομέα (1991) ενώ για το 1993 ενισχύεται η απασχόληση στον τριτογενή τομέα εις βάρος των δύο άλλων (36,6%, 14,6% και 48,8% τα αντίστοιχα ποσοστά για τους αντίστοιχους τομείς το 1993). Τα ποσοστά ανεργίας κινούνται σε χαμηλότερα επίπεδα από τη χώρα και την κοινότητα σε όλες τις κατηγορίες ενώ θα πρέπει να αναφερθεί ότι για το έτος 1993 εμφανίζει το χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας γυναικών στο σύνολο των περιφερειών και ένα από τα χαμηλότερα για την ομάδα ηλικίας κάτω των 25 ετών.

Συνοψίζοντας, μπορούμε ν'αναφέρουμε τα βασικά χαρακτηριστικά του ελληνικού περιφερειακού προβλήματος. Στον πληθυσμό, εμφανίζεται η τάση μείωσης του ρυθμού αύξησης η οποία και παίρνει μεγαλύτερες διαστάσεις στις περιμετρικές περιφέρειες της χώρας. Η απασχόληση συγκεντρώνεται σ'ένα πολύ μεγάλο ποσοστό στα αστικά κέντρα Αθήνας και Θεσσαλονίκης. Εξειδίκευση στην βιομηχανία εμφανίζουν οι περιφέρειες που γειτνιάζουν με την περιφέρεια πρωτεύουσας και Κεντρικής Μακεδονίας. Ωστόσο, το φαινόμενο της αποβιομηχάνισης σ'αυτές, συχνά οδηγεί σε εκρηκτικά ποσοστά ανεργίας. Υψηλή συμμετοχή στον τριτογενή εμφανίζουν οι περιφέρειες Αττικής, Νησιών (Αιγαίου). Η ανεργία βρίσκεται σε υψηλά επίπεδα στην Αττική και Κεντρική Μακεδονία και εμφανίζεται έντονα σε περιμετρικές

ορείνες και υδατικές μη τουριστικές περιοχές.

ΚΥΡΙΟΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ EUROSTAT 1992

ΕΚΤΑΣΗ	ΠΑΛΗΘΥΣΜΟΣ								ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	
	ΠΥΚΝΟΤΗΤΑ		ΕΞΕΛΙΞΗ		ΗΛΙΚΙΑ 25	ΗΛΙΚΙΑ 65	ΠΟΣΟΣΤΟ ΓΕΝΝΗΣΕΩΝ	ΠΑΙΔΙΚΗ ΘΝΗΣΙΜ.	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΔΡΕΣ
	1992	φ 1972-82	1982-92	1 - 1 - 1992	1992	1992	1992	1993		
	1m²	hab km²		%	%		%			
ΕΥΡ 12										
ΕΛΛΑΔΑ	131.625	78	1,0	0,5	33,7	14,6	1,0	0,8	48,7	64,2
Α.ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ & ΘΡΑΚΗ	14.158	40		-0,1	33,1	13,7	1,0	0,9	57,0	71,1
Κ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	18.811	92		0,7	34,4	12,2	1,0	0,9	48,3	64,3
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	9.452	31		0,3	34,4	13,7	1,0	0,6	49,5	65,5
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	14.037	53		0,5	33,3	14,9	1,0	0,6	49,5	67,7
ΗΠΕΙΡΟΣ	9.204	38		0,7	32,6	16,5	0,8	1,1	45,6	61,5
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	2.307	84		0,5	31,0	18,8	0,9	0,7	49,4	64,3
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	11.351	63		0,7	36,1	14,9	1,0	0,9	50,0	63,7
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	15.550	39		1,1	39,9	15,8	0,8	0,6	46,5	64,6
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	15.491	40		0,8	31,0	18,5	0,8	0,7	50,8	65,7
ΑΤΤΙΚΗ	3.808	923		0,4	33,4	13,2	1,1	1,0	47,1	62,1
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	3.836	50		-0,3	30,4	21,5	1,0	0,4	37,8	56,0
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	5.286	49		0,9	35,6	13,7	1,2	0,6	49,2	66,9
ΚΡΗΤΗ	8.336	65		0,8	36,1	15,5	1,1	0,7	55,0	68,2

Π Ι Ν Α Κ Α Σ Β
ΚΥΡΙΟΙ ΠΕΡΙΦΕΡΙΑΚΟΙ ΔΕΚΤΕΣ ΕΥΡΩΣΤΑΤ 1992

	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΒΑΘΜΟΣ ΕΞΑΡΤΙΣΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ			ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ			ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ Α.Ε.Π.	
			ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΓΕΩΡΓΙΑ	ΒΙΟΜΗΝΙΑ	ΥΠΗΡ.	ΕCΥ	PSS SPA
		1993		04 1994			1993		1992	1992
				%			ΣΥΝΟΛΟ = 100		ΕΥΒ12=100	ΕΥΒ12=100
ΕΥΒ12									100	100
ΕΛΛΑΔΑ	34,5	1,5	8,9	6,0	13,7	12,3	24,2	54,5	45	61
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ & ΘΡΑΚΗ	44,3	1,1	7,4	5,4	10,3	46,7	18,4	34,9	41	56
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	33,7	1,5	8,2	5,7	12,5	21,9	27,7	50,5	44	59
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	33,8	1,5	9,1	6,8	13,4	26,5	33,8	39,7	44	60
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	32,9	1,5	6,9	3,7	12,6	38,5	19,5	42,0	41	56
ΗΠΕΙΡΟΣ	31,3	1,6	8,0	5,8	11,8	32,5	20,1	47,4	34	47
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	35,6	1,4	3,4	2,2	5,1	27,9	19,1	53,0	39	53
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	36,7	1,5	10,5	6,1	17,7	43,9	15,9	40,2	38	52
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	29,4	1,6	10,6	7,1	17,8	30,4	30,7	31,9	54	73
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	36,3	1,4	6,3	3,5	10,9	45,8	16,9	37,3	45	61
ΑΤΤΙΚΗ	33,8	1,5	11,1	7,9	16,5	1,1	27,9	70,9	50	68
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	21,2	2,1	7,0	4,4	13,9	37,4	19,2	53,4	33	45
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	31,6	1,6	3,5	2,6	5,5	10,7	21,4	67,9	44	60
ΚΡΗΤΗ	42,8	1,3	3,8	2,2	6,3	36,6	14,6	48,8	40	55

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 9
ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΕΥΡΩΣΤΑΤ 1993 ΣΤΟΙΧΕΙΑ

	ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΑ ΑΤΟΜΑ						ΜΗ ΕΝΕΡΓΑ ΑΤΟΜΑ		
	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΩΡΑΡΙΟ ΠΛΗΡΕΣ	ΜΕΡΙΚΗ ΑΠΑΣΧ.	ΗΛΙΚΙΑ 15	ΗΛΙΚΙΑ 15		
							ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ
ΕΥΡ12	138.195	81.803	56.332	117.734	20.401	61.332	125.972	44.341	81.631
Α.ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ & ΘΡΑΚΗ	241	145	96	230	11	97	195	62	133
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	633	414	219	613	20	302	755	242	493
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	104	70	34	100	5	55	118	40	78
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	248	167	81	237	11	130	272	83	189
ΗΠΕΙΡΟΣ	99	65	34	93	6	48	128	43	85
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	74	47	27	70	4	28	78	27	52
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	217	141	76	208	9	119	240	86	154
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	170	120	50	161	8	82	215	69	146
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	214	141	73	194	20	92	220	76	144
ΑΤΤΙΚΗ	1.348	868	480	1.299	49	695	1.700	576	1.124
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	55	39	16	52	2	28	94	32	62
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	100	69	31	97	3	55	108	35	73
ΚΡΗΤΗ	214	129	85	201	13	98	181	62	119
ΕΛΛΑΔΑ	3.715	2.414	1.299	3.554	161	1.768	4.285	1.431	2.853

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 10
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟΥΣ EUROSTAT (1993)

	ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟΥΣ (1.000)							ΜΙΣΘΩΤΩΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟΥΣ (1.000)						
	A	B	Γ	Δ	Ε	ΣΤ	Z	Α	Β	Γ	Δ	Ε	ΣΤ	Ζ
	ΣΥΝΟΛΟ	ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΔΑΣΟΚΛΑΣ ΑΛΙΕΙΑΣ	ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	ΒΙΟΜΗΧΑΝ. ΠΡΟΪΟΝ.	ΟΙΚΟΔΟΜΕΣ	ΕΜΠΟΡΕΥΣΙΜΕΣ ΥΠΗΡΕΣ.	ΜΗ ΕΜΠΟΡΕΥΣΙΜΕΣ ΥΠΗΡΕΣ.							
ΕΥΡ12														
ΕΛΛΑΔΑ	3.632	807	48	639	246	1.410	483	1.983	32	45	472	153	709	572
Α. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ & ΘΡΑΚΗ	234	100	2	35	11	61	26							
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	619	156	4	135	36	219	68							
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	97	29	7	18	5	27	10							
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	251	91	1	41	20	71	28							
ΗΠΕΙΡΟΣ	97	34	1	11	11	28	13							
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	71	24	0	6	7	27	7							
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	217	85	2	25	15	63	27							
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	181	69	3	35	12	49	14							
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	211	96	5	19	17	55	18							
ΑΤΤΙΚΗ	1.316	16	19	287	83	678	232							
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	61	13	1	4	6	27	11							
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	83	7	1	9	10	46	11							
ΚΡΗΤΗ	194	87	2	16	13	58	18							

ΜΗ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ

	ΣΥΝΟΛΟ		ΑΝΔΡΕΣ		ΓΥΝΑΙΚΕΣ		ΗΛΙΚΙΑ 25		ΗΛΙΚΙΑ 25		ΙΣΤΙΑ		ΑΝΔΡΕΣ		ΓΥΝΑΙΚΕΣ		ΗΛΙΚΙΑ 25		ΗΛΙΚΙΑ 25	
	1993	1994	1993	1994	1993	1994	1993	1994	1993	1994	1993	1994	1993	1994	1993	1994	1993	1994	1993	1994
ΕΥΡΩΠΗ											10,6	11,4	9,5	10,2	12,1	13,1	20,8	21,6	8,8	9,6
ΕΛΛΑΔΑ	385,6	368,2	158,8	156,6	228,8	211,6	158,9	143,6	226,7	224,6	9,4	8,9	6,1	6,0	15,0	13,7	28,8	27,7	6,4	6,2
Α.ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ & ΘΡΑΚΗ	19,7	18,6	7,2	8,1	12,4	10,5	7,7	7,6	12,0	11,0	7,5	7,4	4,7	5,4	11,5	10,3	19,6	22,4	5,4	5,1
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	62,4	58,6	24,7	25,8	37,7	32,8	23,2	23,0	39,1	35,7	9,0	8,2	5,6	5,7	14,7	12,5	27,1	27,7	6,4	5,7
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	14,0	10,8	6,9	5,3	7,1	5,5	7,0	4,8	7,0	6,0	11,9	9,1	9,0	6,8	17,3	13,4	45,1	36,9	6,9	5,7
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	20,9	19,0	7,3	6,6	13,6	12,4	9,0	6,6	11,9	12,4	7,8	6,9	4,2	3,7	14,4	12,6	30,0	23,7	5,0	5,0
ΗΠΕΙΡΟΣ	9,7	9,0	3,7	4,1	6,0	4,9	4,4	4,3	5,2	4,7	6,9	8,0	5,3	5,8	15,1	11,8	41,0	40,5	5,4	4,6
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	3,5	2,6	1,6	1,1	1,9	1,6	1,6	1,2	1,8	1,5	4,5	3,4	3,3	2,2	6,6	5,1	17,1	12,2	2,7	2,1
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	24,7	26,3	9,7	9,5	15,1	16,8	11,4	11,7	13,4	14,6	10,2	10,5	6,4	6,1	16,6	17,7	29,3	31,2	6,6	6,8
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	19,0	19,6	6,7	8,7	12,3	10,8	9,9	9,2	9,1	10,4	10,1	10,6	5,3	7,1	19,9	17,8	35,8	38,4	5,6	6,5
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	15,2	14,9	4,4	5,2	10,8	5,7	7,9	6,4	7,3	8,5	6,6	6,3	3,0	3,5	13,0	10,9	30,2	24,9	3,6	4,0
ΑΤΤΙΚΗ	179,2	172,6	77,0	75,8	102,2	96,8	67,1	62,0	112,2	110,6	11,7	11,1	2,1	7,9	17,6	16,5	31,9	30,8	8,5	8,2
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	3,2	3,9	1,5	1,8	1,6	2,1	1,4	1,7	1,8	2,2	5,5	7,0	3,8	4,4	9,5	13,9	19,4	22,7	3,5	4,6
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	5,6	3,7	2,4	1,8	2,6	1,9	3,1	1,8	1,9	2,0	4,8	3,5	3,4	2,6	7,8	5,5	16,0	10,6	2,3	2,2
ΚΡΗΤΗ	9,0	8,5	3,6	2,9	5,4	5,6	5,0	3,3	3,9	5,2	4,0	3,8	2,7	2,2	6,0	6,9	16,4	12,5	2,1	2,6

% ΠΟΣΟΣΤΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΤΗΣ

2.1. ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

" Η σημερινή περιφερειακή πολιτική της Ε.Ο.Κ. έχει ως βασικό στόχο να δημιουργεί όρους σύγκλισης μεταξύ των περισσότερο και λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών της κοινότητας στις οποίες όπως είδαμε εντάσσονται και οι ελληνικές περιφέρειες. Η πρόοδος της σύγκλισης οδηγεί στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση που αποτελεί και το πιο βασικό στόχο της εν γένει εσωτερικής πολιτικής της κοινότητας. Οι ενέργειες που εμπίπτουν στην προσπάθεια αυτή σε μεγάλο βαθμό, αφορούν στη βελτίωση ή δημιουργία κατάλληλης υποδομής στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες, καθώς η υποδομή έχει θεωρηθεί ως ένας από τους βασικότερους παράγοντες που βοηθούν την οικονομική ανάπτυξη, μέσω της αύξησης της παραγωγικότητας στις περιφέρειες που επιφέρεται από τη λειτουργία των υποδομών ως εξωτερικών οικονομιών για τις διάφορες οικονομικές δραστηριότητες" .*

" Υποδομή είναι κάθε επένδυση εκφρασμένη σε φυσικό κεφάλαιο σταθερό στο έδαφος και σχετικά μεγάλης κλίμακας που στοχεύει στην εξυπηρέτηση διαφόρων ανθρώπινων δραστηριοτήτων" και στο συγκεκριμένο κεφάλαιο συνιστάται σε τέσσερα βασικά στοιχεία: α. Δίκτυα μεταφοράς, β. Ενέργεια, γ. Τηλεπικοινωνίες και δ. Περιβαλλοντικές επεξεργασίες αποβλήτων και ύδρευσης.

Η ανάπτυξη των υποδομών σε μία συγκεκριμένη περιφέρεια για την ικανοποίηση των υπάρχουσων περιφερειακών αναγκών ενδέχεται σε πολλές περιπτώσεις να αποτελέσει εμπόδιο σε άλλες μορφές ανάπτυξης. Οι περιφέρειες που παρουσιάζουν ανεπάρκεια υποδομών αντισταθμίζουν κατά πόσα πιθανότητα τα οφέλη της έλλειψης αυτής με πλεονεκτήματα που απορρέουν συχνά από την έλλειψη αυτών. Έτσι για παράδειγμα μία περιφέρεια με ελλείψεις υποδομών σε οδικό δίκτυο μπορεί να πλεονεκτεί διαθέτοντας χαμηλότερο εργατικό κόστος και ένα υγιέστερο περιβάλλον. Άρα η υποδομή αποτελεί ικανή, αλλά όχι αναγκαία ευθύνη για τη θετική εξέλιξη μιας περιφέρειας.

Συνεχίζοντας όμως την υπάρχουσα υποδομή σε μία περιφέρεια με το επίπεδο εκπαίδευσης που συχνά αντανάκλα την παραγωγικότητα ενός οικονομικού συστήματος και με άξονα ανάπτυξης όπως η έρευνα και τεχνολογία, οδηγούμαστε σε συμπεράσματα σχετικά με το κατά πόσο ανταγωνιστική ή όχι είναι μία περιφέρεια σε επίπεδο χώρας αλλά και διεθνώς.

Μπορούμε λοιπόν σύμφωνα με την 5η περιοδική έκθεση να ορίσουμε την ανταγωνιστικότητα μιας περιφέρειας η οποία αντανάκλαται από ένα οργανωμένο δίκτυο υποδομών που συνδυαζόμενο με κατάλληλο εκπαιδευτικό σύστημα και μέσω περιφερειακής πολιτικής, αποτελούν πόλους έλξης κεφαλαίου και γενικότερα προσέλκυσης επενδύσεων δημοσίων και ιδιωτικών.

" Ο ρόλος των υποδομών στην αναπτυξιακή διαδικασία είναι σημαντικός εφόσον το κόστος στο δημόσιο τομέα που παρουσιάζει πτωτικές τάσεις λόγω των δημοσιευομένων δυσχερειών είχε σαν αποτέλεσμα ν' αυξηθεί το ενδιαφέρον για τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στις χρηματοδοτήσεις για την οποία μεταξύ άλλων απαιτείται βελτιωμένη πληροφόρηση σχετικά με τις ανάγκες, προκειμένου να καταστεί δυνατή η εκτίμηση των επενδυτικών αναγκών και δεδομένης της έμμεσης και άμεσης συμβολής των υποδομών στην αύξηση των περιφερειακών οικονομικών αποτελεσμάτων που συνδέονται με το χαρακτήρα* κοινής ωφέλειας, των υποδομών, εφόσον αυτές δημιουργηθούν εξυπηρετούν όλους με μηδενικό ή χαμηλό κόστος, οι δαπάνες για τις υποδομές μπορούν συνήθως να βελτιώσουν την παραγωγικότητα των ιδιωτικών επιχειρήσεων και ν' αυξήσουν τα κέρδη τους. Το συνολικό ποσοστό οικονομικής απόδοσης αυτών των επενδύσεων μπορεί συνεπώς να βελτιώσουν την παραγωγικότητα των ιδιωτικών επιχειρήσεων και ν' αυξήσουν τα κέρδη τους. Το συνολικό ποσοστό οικονομικής απόδοσης αυτών των επενδύσεων μπορεί συνεπώς να είναι πολύ υψηλότερο απ' ότι φαίνεται. Τα κατά παράδοση χαμηλά επίπεδα επενδύσεων σε έργα υποδομής περιλαμβανομένης της ανανέωσης έχουν αναμφίβολα δυσχεράνει το ρυθμό αύξησης της παραγωγικότητας και της απασχόλησης".*

Σύμφωνα με στοιχεία της πέμπτης περιοδικής έκθεσης της κοινότητας το οδικό δίκτυο κατέχει το μεγαλύτερο μερίδιο στις μεταφορές επιβατών και εμπορευμάτων στο εσωτερικό της κοινότητας. Η ύπαρξη καλών οδικών δικτύων σε μία περιφέρεια κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική για την ανάπτυξη αυτής και την διαπεριφερειακή και ενδοπεριφερειακή κυκλοφορία. Στην Ελλάδα η συνολική επιφάνεια του οδικού δικτύου ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο κυμαίνεται μόλις στο 23% του κοινοτικού μέσου όρου ενώ κρίνεται σκόπιμο ν'αναφερθεί ότι σε περιφέρειες όπως η Ανατολική Μακεδονία και Θράκη και η Δυτική Μακεδονία εμφανίζει το χαμηλότερο επίπεδο οδικών υποδομών ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο. Επίσης καταγράφεται συνολικά στην κοινότητα η τάση στα μεγάλα αστικά κέντρα να κυμαίνεται σε επίπεδα χαμηλότερα του μισού του κοινοτικού μέσου όρου το κατά κεφαλήν οδικό δίκτυο (και στην Αττική). Βαση των περισσότερων μετασχηματισμένων σύνθετων δικτύων που παρέχονται από την έκθεση προκειμένου να πραγματοποιηθεί σύγκριση οδικής υποδομής μεταξύ κρατών - μελών της κοινότητας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι στην Ελλάδα η οδική υποδομή βρίσκεται σε πολύ χαμηλά επίπεδα σε σχέση με τ'άλλα κράτη - μέλη της κοινότητας. Ο σύνθετος δείκτης που αφορά το μήκος των αυτοκινητοδρόμων, υπολείπεται σημαντικά του κοινοτικού μέσου όρου (μόλις στο 9% του κοινοτικού μέσου όρου). Έτσι ενώ ο προηγούμενος δείκτης παρέχει τη δυνατότητα πληροφόρησης για το μήκος των οδών, εδώ ο μετασχηματισμένος δείκτης αφορά την ποιότητα του οδικού δικτύου εφόσον συνδιάζονται το μήκος με το πλάτος των αυτοκινητοδρόμων όπου και εδώ ενισχύεται η εικόνα χαμηλού επιπέδου του οδικού δικτύου στην Ελλάδα. Ως αποτέλεσμα αυτών ο αριθμός των νεκρών σε τροχαία ατυχήματα ανέρχεται σε επίπεδα διπλάσια του κοινοτικού μέσου όρου (1990) και ταυτόχρονα η Ελλάδα αποτελεί την πρώτη χώρα στα τροχαία ατυχήματα.

Όσον αφορά τα σιδηροδρομικά δίκτυα, οι διαφορές ανάμεσα στα κράτη - μέλη εμφανίζονται λιγότερο έντονες. Ο σύνθετος δείκτης σιδηρόδρομων εμφανίζει την Ελλάδα ως την λιγότερο ανεπτυγμένη χώρα στην παροχή σιδηροδρομικών δικτύων. Τα ποσοστά σιδηροδρομικών γραμμών που είναι τουλάχιστον διπλής κατευθύνσεως και γραμμών που είναι εξοπλισμένες με αυτόματα

συστήματα σηματοδότησης είναι ιδιαίτερα χαμηλά μόλις στο 10% και 5% αντίστοιχα του κοινοτικού μέσου όρου ενώ μηδενικό είναι το ποσοστό ηλεκτροκίνησης του σιδηροδρομικού δικτύου.

Βασικός επίσης παράγοντας για την ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης αποτελούν οι τηλεπικοινωνίες οι οποίες και θεωρούνται σύγχρονο υποκατάστατο των υποδομών μεταφοράς στο βαθμό που παρέχει τη δυνατότητα εξάλειψης της ανάγκης για προσωπική επαφή και που συμβάλλουν στην ταχύτερη και φθηνότερη διάχυση των πληροφοριών. Παράλληλα ασκούν θετική επίδραση στη ζήτηση μεταφορών δημιουργούνται επαφές που θα έχουν σαν αποτέλεσμα την αύξηση της ανάγκης για ταξίδια και γενικότερα για μεταφορά εμπορευμάτων. Επομένως η βελτίωση των τηλεπικοινωνιακών συστημάτων θα πρέπει από άποψη πολιτικής να ενισχύεται και από οδικά δίκτυα και υποδομές εφόσον υπάρχει αλληλεξόρτιση των δύο αυτών παραγόντων.

" Οι τηλεπικοινωνίες μπορούν επίσης να θεωρηθούν ως απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη σύγχρονων βιομηχανιών και υπηρεσιών που απαιτεί την ύπαρξη αποτελεσματικών τηλεφωνικών δικτύων και συστημάτων φρεσ και μεταβίβασης δεδομένων. Οι βελτιωμένες τηλεπικοινωνίες έχουν θετικά αποτελέσματα τόσο σε κεντρικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο. Μπορούν αφ'ενός να διευκολύνουν τις εταιρείες να εξυπηρετήσουν από κεντρικά σημεία διάφορα παραρτήματα και πελάτες εκτός μιας περιφέρειας. Αφ'ετέρου δίνουν στις επιχειρήσεις την δυνατότητα να επωφελούνται από το χαμηλότερο κόστος και άλλα οφέλη στις απομακρυσμένες περιφέρειες, ενώ ταυτόχρονα διατηρούν στενές σχέσεις με τις κεντρικές περιφέρειες".*

Η ποιότητα του τηλεπικοινωνιακού συστήματος είναι άμεσα συνυφασμένη με την υποδομή και τις παρεχόμενες υπηρεσίες. Ένα βασικό ποσοτικό δείκτη αποτελεί ο κατά κεφαλήν αριθμός των τηλεφωνικών γραμμών, ενώ η ποιότητα του τηλεπικοινωνιακού συστήματος αντανακλάται από το βαθμό σύνδεσης με ψηφιακά κέντρα μεταγωγής που παρέχουν την δυνατότητα πρόσβασης σε δίκτυα που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των σύγχρονων συστημάτων μεταβίβασης δεδομένων. Βάση στοιχείων για το έτος 1992, η πυκνότητα του δικτύου στην Ελλάδα είναι χαμηλότερη του κοινοτικού μέσου όρου. Έντονες εμφανίζονται οι διαφορές σε

περιφερειακό επίπεδο όπου αξίζει ν'αναφερθεί ότι στην περιφέρεια πρωτεύουσας η πυκνότητα του δικτύου είναι λίγο υψηλότερη από το κοινοτικό μέσο όρο (51 τηλεφωνικές γραμμές ανά 100 κατοίκους έναντι 49 περίπου) ενώ για τις πιο απομακρυσμένες περιφέρειες της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και Ηπείρου οι τηλεφωνικές γραμμές ανά 100 κάτοικοι είναι 28 και 29 αντίστοιχα (υπολαίπονται του εθνικού και του κοινοτικού μέσου όρου).

Η σύνδεση με ψηφιακά δίκτυα αντανακλά τα πρόσφατα επίπεδα επενδύσεων. Η Ελλάδα βρίσκεται περίπου στο μισό του κοινοτικού μέσου όρου. Η αξιοπιστία ενός τηλεφωνικού δικτύου μπορεί να ελεγχθεί από τον αριθμό των αποτυχημένων συνδέσεων. Παρά τον εντατικό εκσυγχρονισμό που είχε σαν αποτέλεσμα τη μείωση των αποτυχημένων συνδέσεων την περίοδο 1987-1992 τα ποσοστά για την Ελλάδα κυμαίνονται σε υψηλά επίπεδα (53%). Στο νομό Αττικής το κορεσμένο δίκτυο ευθύνεται για ένα πολύ μεγάλο ποσοστό για τις αποτυχημένες τηλεφωνικές συνδέσεις. Οι επενδύσεις στον τομέα των τηλεπικοινωνιών παρουσίασαν αύξηση την περίοδο 1987-1992 ωστόσο το σημείο εκκίνησης ήταν ιδιαίτερα χαμηλό μόλις 0,4% του συνολικού Α.Ε.Π. και μόνο για το 1992 ξεπέρασαν ως ποσοστό του Α.Ε.Π. το κοινοτικό μέσο όρο (0,77% έναντι 0,70%). Οι κατά κεφαλήν επενδύσεις επίσης κινούνται σε επίπεδα χαμηλότερα της κοινότητας. Η εικόνα δεν αλλάζει όσον αφορά τις επενδύσεις σε οδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο, όπου εξακολουθούν να κυμαίνονται σε πολύ χαμηλά ποσοστά ως ποσοστό του Α.Ε.Π.

Η περιβαλλοντική υποδομή εξετάζεται στο συγκεκριμένο κεφάλαιο βάση της ικανότητας παροχής ικανοποιητικής ποσότητας καθαρού ύδατος και της δυνατότητας διάθεσης των παραγόμενων αποβλήτων, αποτελεί σημαντικό παράγοντα ανάπτυξης της οικονομικής δραστηριότητας διαδραματίζοντας ταυτόχρονα τον ρόλο της αποκατάστασης των ζημιών στο περιβάλλον που απορρέουν από τη μη ελεγχόμενη ανάπτυξη. Γι'αυτό το λόγο η συμβολή της στην περιφερειακή ανάπτυξη κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική. Προβλήματα υποβάθμισης του περιβάλλοντος είναι διαδεδομένα σε ολόκληρη την κοινότητα και σχετίζονται κυρίως με τη διαχείριση των αστικών αποβλήτων και αποτελούν

ανασχετικό παράγοντα στις επενδύσεις υποδομών. Η ένταση των προβλημάτων είναι μεγαλύτερη στις ανεπτυγμένες κεντρικές περιφέρειες της κοινότητας. Όσον αφορά τ'απόβλητα ύδατα και την επεξεργασία αυτών στην Ελλάδα η δυνατότητα επεξεργασίας και διαχείρισης αυτών σε σχέση με την παραγωγή τους είναι της τάξης του 11%.

Η διάθεση των αστικών στερεών αποβλήτων πραγματοποιείται με καύση, λιπασματοποίηση, ανακύκλωση, ή ταφή αυτών που αποτελεί και τη φθηνότερη μέθοδο και που πρέπει να γίνεται υπό έλεγχο διότι σε περίπτωση που οι χώροι ταφής δεν ανταποκρίνονται στις περιβαλλοντικές προδιαγραφές υπάρχει κίνδυνος σοβαρών επιπτώσεων στο οικοσύστημα, ιδίως αν υπάρξει διαείσδυση των αστικών αποβλήτων στον υδροφόρο ορίζοντα.

Η διάθεση των βιομηχανικών και τοξικών αποβλήτων αποτελεί σημαντικό πρόβλημα για όλα τα κράτη - μέλη της κοινότητας. Στην Ελλάδα οι παραγόμενες ποσότητες βιομηχανικών και τοξικών αποβλήτων ανέρχονται σε 450.000 ετησίως χωρίς να υπάρχουν εγκαταστάσεις επεξεργασίας ή διάθεσης.

Η σωστή διαχείριση του περιβάλλοντος απαιτεί το σύστημα ύδρευσης να μην έχει αρνητικές επιπτώσεις στο οικοσύστημα. Οι λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες της κοινότητας όπου η γεωργική παραγωγή είναι μεγαλύτερη καταναλώνουν μεγάλες ποσότητες ύδατος που έχει σαν αποτέλεσμα συχνά να εμφανίζονται προβλήματα λειψυδρίας, εποχιακών διακυμάνσεων στη ζήτηση νερού και μόλυνσης του νερού. Οι επενδύσεις για την αποσυφόρηση των περιβαλλοντικών προβλημάτων, υπολογίζεται ότι υπερβαίνουν τα 900 εκ. ECU για τις τέσσερις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες της κοινότητας για τη δεκαετία 90 προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι για το πόσιμο ύδωρ και το ποσοστό επένδυσης του 95%.

Η ανταγωνιστικότητα των περιφερειών της κοινότητας όπως ήδη προαναφέρθηκε εξαρτάται από το υπάρχον ανθρώπινο δυναμικό. Αποτελεί λοιπόν βασική προτεραιότητα η προσαρμογή του συστήματος εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης έτσι ώστε να εξασφαλισθεί η ανταπόκριση του ενεργού πληθυσμού στην τεχνολογική περίοδο που καθιστά περιττά τα υπάρχοντα επαγγελματικά προσόντα καθώς και στις δημογραφικές τάσεις που εμφανίζουν συμπτώματα μείωσης του αριθμού των ατόμων που

εντάσσονται στην αγορά εργασίας. Το επίπεδο εκπαίδευσης του πληθυσμού σε παραγωγική ηλικία αποτελεί ένα σημαντικό δείκτη του υφιστάμενου ανθρώπινου δυναμικού. Στην Ελλάδα το 53% των ανηλίκων στερούνται γνώσεων της μέσης εκπαίδευσης έναντι 17% του κοινοτικού μέσου όρου, ενώ παρατηρούνται μεγάλες περιφερειακές ανισότητες στο εσωτερικό της χώρας. Έτσι στα αστικά κέντρα εμφανίζονται υψηλότερα ποσοστά εκπαίδευσης και η αναποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών συστημάτων σκιαγραφείται στα πολύ χαμηλά ποσοστά που παρουσιάζονται κυρίως στις αγροτικές περιοχές. Στην Ανατολική Μακεδονία και Θράκη το ποσοστό των ενηλίκων που δεν έχουν φοιτήσει στη μέση εκπαίδευση ανέρχεται στο 71%.

Υστερα από διεξοδική εξέταση των δεδομένων για τους νέους, ηλικία 15-19 ετών ότι τα υψηλά ποσοστά στις περισσότερες ανεπτυγμένες περιφέρειες της κοινότητας είναι αποτέλεσμα των υψηλών επιπέδων τεχνικής και επαγγελματικής κατάρτισης. Αντίθετα στις λιγότερο προηγμένες χώρες υπερέχουν σε γενικές γραμμές οι μορφές της ακαδημαϊκής εκπαίδευσης. Αυτές είναι και οι περιφέρειες που πλήττονται συχνά περισσότερο από την ανεργία των νέων κάτω των 25 ετών. Προκειμένου να μειωθούν οι ανισότητες θα πρέπει να στοχεύουμε τόσο στην ποσοτική όσο και στην ποιοτική βελτίωση των εκπαιδευτικών συστημάτων. Ακόμα και στις περιπτώσεις εκείνες όπου το ποσοστό συμμετοχής είναι υψηλό, δεν εξασφαλίζεται η ποιότητα του περιεχομένου του μαθήματος ή των εφαρμοζόμενων εκπαιδευτικών μεθόδων και ως απόρροια αυτών εμφανίζονται φαινόμενα εγκατάλειψης των σπουδών που αποτελούν ικανοποιητική ένδειξη για την ποιότητα ενός εκπαιδευτικού συστήματος. Στην Ελλάδα, τα ποσοστά στασιμότητας και εγκατάλειψης των σπουδών είναι 9,5% στη γενική δευτεροβάθμια εκπαίδευση και 24,5% στην τεχνική και επαγγελματική κατάρτιση ενώ το ποσοστό νέων ηλικίας 15-24 ετών που εργάζεται και παρακολουθεί επαγγελματική κατάρτιση είναι εξαιρετικά χαμηλό για τα κοινοτικά δεδομένα μόλις 2%.

" Η έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη και γενικότερα η ικανότητα πραγματοποίησης καινοτομιών και αναβάθμισης ιδίως των προϊόντων και των μεθόδων παραγωγής, αποτελούν στοιχεία ζωτικής σημασίας για την ανταγωνιστικότητα των περιφερειών.

Αυτό θα μπορούσε με τη σειρά του να έχει σαν αποτέλεσμα την αύξηση της περιφερειακής παραγωγής μέσω της αύξησης των περιφερειακών και διεθνών συναλλαγών. Τα νέα ή βελτιωμένα προϊόντα και οι μέθοδοι παραγωγής, το χαμηλότερο κόστος, η μεγαλύτερη ελαστικότητα παραγωγής, η υψηλότερη ποιότητα και η ταχύτερη αντίδραση στις ανάγκες της αγοράς αποτελούν τρόπους με τους οποίους η έρευνα και ανάπτυξη μπορεί να προσδώσει ένα συγκριτικό πλεονέκτημα σε συγκεκριμένες περιοχές".*

Η έρευνα και ανάπτυξη θεωρείται σήμερα ως σύγχρονο μέσο περιφερειακής πολιτικής εφόσον παρέχει τη δυνατότητα στους παραγωγούς ν' αναδιαρθρώσουν την παραγωγή του έτσι ώστε να ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητά τους στη διεθνή και εγχώρια αγορά. Το πρόβλημα λοιπόν όσον αφορά τις ασθενέστερες περιφέρειες της κοινότητας, είναι διπλό αφού αφενός μεν οι λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες της κοινότητας πρέπει να ενισχύσουν και να βελτιώσουν τις προσπάθειες τους για τη δημιουργία εγχώριας δραστηριότητας στον τομέα και αφετέρου δε, να προσαρμόσουν τις τεχνολογικές εξελίξεις που θετικά σημειώνεται σε άλλες περιφέρειες. Η προσαρμοστικότητα όμως των νέων μέσων περιφερειακής πολιτικής πρέπει να εξετασθεί προσεκτικά καθώς είναι γεγονός αναμφισβήτητο ότι οι θετικές εξελίξεις που σημειώνονται σε κάποιες περιφέρειες των οποίων η ήδη υπάρχουσα υποδομή παίζει σημαντικό ρόλο δεν έπεται ότι μπορούν να προσαρμοσθούν οι περιφέρειες με διαφορετική κοινωνική και οικονομική υποδομή. Γενικά μπορούμε να πούμε ότι ο τομέας της έρευνας και ανάπτυξης για να διαδραματίσει ένα θετικό ρόλο σε μία περιοχή θα πρέπει να συνδιάζεται με ανεπτυγμένα δίκτυα επικοινωνιών, επιστημονική υποδομή, μεγάλη πρόσβαση σε ειδικότητες και τεχνογνωσία, προηγμένες αγορές για την παροχή στις επιχειρήσεις και υπηρεσία πληροφόρησης.

Οι διαφορές στον τομέα έρευνας και ανάπτυξης, εμφανίζονται έντονα μέσα στην κοινότητα και σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό απ'ότι οι ανισότητες στο Α.Ε.Π. και το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. Οι ακαθόριστες δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη ως ποσοστό του Α.Ε.Π. για την κοινότητα το 1990 ήταν μόλις 2% ενώ για την Ελλάδα 0,4% περίπου που αποτελεί και το χαμηλότερο ποσοστό για όλες τις χώρες της κοινότητας ενώ αξίζει να

σημειωθεί ότι ο δημόσιος τομέας καλύπτει περίπου τα 2/3 των ακαθόριστων δαπανών για έρευνα και ανάπτυξη ποσοστό που στις προηγμένες περιφέρειες της κοινότητας καλύπτεται από τον ιδιωτικό τομέα. Ο δείκτης για το ποσοστό των ιδιωτικών επενδύσεων στο τομέα κρίνεται εξαιρετικά χαμηλός για τα κοινοτικά δεδομένα (8 έναντι 100 για το κοινοτικό μέσο όρο). Το σύνολο των επιστημόνων και μηχανικών στην έρευνα και ανάπτυξη ανά 1000 άτομα του συνολικού εργατικού δυναμικού το 1989 ήταν για την κοινότητα 4,2 και για την Ελλάδα 1,4 εκ των οποίων ιδιωτικού τομέα ήταν 0,2 έναντι (2,2 κοινότητα).

Επομένως βάση των περισσότερων δεικτών που παρέχονται από τις περιοδικές εκθέσεις η κατάσταση για την Ελλάδα εμφανίζεται ανησυχητική εφόσον ήδη έχει διαπιστωθεί η χαμηλή παραγωγικότητα και ανταγωνιστικότητα της Ελλάδας και των περιφερειών της και τώρα παρατηρούμε την αδράνεια της ελληνικής οικονομίας να ενσωματώσει νέα μέσα περιφερειακής πολιτικής οπότε είναι εμφανής ο κίνδυνος μιας επιδείνωσης των ανισοτήτων στο κοινοτικό χώρο που σαφώς θα πλήξει ιδιαίτερα τις περιφέρειες εκείνες που η χαμηλή παραγωγικότητα και ανταγωνιστικότητα περιορίζουν την δυνατότητά τους να ανταποκριθούν σε νέου τύπου μέσα περιφερειακής ενίσχυσης.

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 12
ΥΠΟΔΟΜΕΣ - ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΕΣ (ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ)

1.	ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΟΔΙΚΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ																	
	ΕΠΙΘΑΝΕΙΑ ΟΔΟΥ ΑΝΑ ΧΛΜ²			ΕΠΙΘΑΝΕΙΑ ΟΔΟΥ ΑΝΑ 1.000 ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ 1986			ΣΥΝΘΕΤΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΙΘΑΝΕΙΑ ΟΔΟΥ 1986			ΣΥΝΘΕΤΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΜΗΚΟΣ ΑΥΤΟΚΙΜΩΝ 1990			ΑΡΙΘΜΟΣ ΝΕΚΡΩΝ ΣΕ ΤΡΟΧΑΙΑ 1990					
ΕΥΡ12	100			100			100			100			31					
ΕΛΛΑΔΑ	23			48			34			9			69					
2.	ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΕ ΟΔΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ Α.Ε.Π. 1975 - 1989																	
	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89			
ΕΥΡ12	1.1	1.0	0.9	0.6	0.6	0.8	0.8	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	0.6			
ΕΛΛΑΔΑ	0.7	0.7	0.6	0.5	0.5	0.3	0.4	0.4	0.5	0.5	0.6	0.5	0.4	0.4	0.4			
3.	ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ 1990																	
	ΜΗΚΟΣ ΓΡΑΜΜΩΝ ΑΝΑ ΧΛΜ.			ΜΗΚΟΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΩΝ ΑΝΑ 1.000 ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ			ΣΥΝΘΕΤΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ			ΠΟΣΟΣΤΟ ΗΛΕΚΤΡΟΚΙΝΟΥΜΕΝΩΝ			ΠΟΣΟΣΤΟ ΔΙΠΛΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ			ΠΟΣΟΣΤΟ ΓΡΑΜΜΩΝ ΜΕ ΑΥΤΟΜΑΤΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΣΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ		
ΕΥΡ12	100			100			100			42			50					
ΕΛΛΑΔΑ	34			65			49			0			100					
4.	ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΕ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ (%) Α.Ε.Π.																	
ΕΥΡ12	0,19	0,19	0,19	0,18	0,20	0,19	0,18	0,19	0,20	0,19	0,19	0,19	0,22	0,19				
ΕΛΛΑΔΑ	0,06	0,06	0,04	0,05	0,09	0,04	0,08	0,06	0,07	0,09	0,10	0,11	0,10	0,13				
5.	ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ 1992																	
	ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΩΝ ΑΝΑ 1.000 ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ						ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΣΥΝΔΕΜΕΝΟΙ ΜΕ ΤΟΠΙΚΑ ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ ΜΕΤΑΓΩΓΗΣ						ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΟΤΥΧΗΜΕΝΩΝ ΣΥΝΔΕΣΕΩΝ ΑΝΑ ΓΡΑΜΜΗ ΑΝΑ ΕΤΟΣ					
ΕΥΡ12	44						ΟΧΙ ΔΙΑΘΕΣΙΜΟ						ΟΧΙ ΔΙΑΘΕΣΙΜΟ					
ΕΛΛΑΔΑ	40						8						0,53					
6.	ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΕ ΥΠΟΔΟΜΗ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ Α.Ε.Π. 1987 - 1992																	
	1987		1988		1989		1990		1991		1992							
ΕΥΡ12	0,59		0,59		0,65		0,70		0,70									
ΕΛΛΑΔΑ	0,42		0,45		0,56		0,57		0,77									

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΥΝΟΧΗ: ΟΙ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ - ΠΕΜΠΤΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
1994 ΣΕΛ. 181-182-183

2.2. ΥΠΟΔΟΜΗ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Οι υποδομές στις περιφέρειες της Ελλάδας αναλύονται βάση πινάκων δημοσιευμένων στο Eurostat για τις μεταφορές, παραγωγή ενέργεια και για το βιοτικό επίπεδο των περιφερειών και συμπληρωματικών στοιχείων από τα Π.Ε.Π. των περιφερειών.

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗ

Στην περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, η υποδομή μεταφορών, εμφανίζεται καλύτερη στο πεδινό τμήμα, ενώ υστερεί σημαντικά στο ορεινό. Οι σιδηροδρομικές γραμμές αποτελούν το 16,5% των συνολικών χιλιομέτρων σιδηροδρομικών γραμμών της χώρας.

Βάση στοιχείων για το έτος 1992 η καθαρή παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας ήταν 4 εκ. kwh (κιλοβ.) που αποτελεί το 0,01% της συνολικής παραγωγής. Στον τομέα της εκπαίδευσης παρά τις εκτεταμένες προσπάθειες που έχουν γίνει από προηγούμενα προγράμματα σημαντικό παραμένει το πρόβλημα της επαρκούς στέγασης στα αστικά κέντρα κυρίως για τις μονάδες δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και των κέντρων επαγγελματικής κατάρτισης ενώ κρίνεται επιτακτική η ανάγκη συμπλήρωσης του δικτύου των πανεπιστημιακών μονάδων στη Θράκη. Το ποσοστό των ατόμων που φοιτούν στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση είναι 47,7% και κυμαίνεται σε επίπεδα υψηλότερα του εθνικού και του κοινοτικού μέσου όρου (42,61%, 34,69% αντίστοιχα για το 1992). Το ποσοστό των ατόμων που φοιτούν στο δεύτερο κύκλο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και έχουν επαγγελματική κατάρτιση, ανέρχεται στο 36,64% του συνόλου της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ποσοστό που κυμαίνεται σε επίπεδα ανώτερα της χώρας (34,12%) αλλά υπολείπεται αισθητά του κοινοτικού μέσου όρου (64%) ενώ μόνο το 8,8% φοιτά σε ανώτερα εκπαιδευτικά ιδρύματα, (10,77% για τη χώρα, 14% για την κοινότητα.

Στον τομέα της υγείας, επιτακτική κρίνεται η ανάγκη εξασφάλισης πλήρους τριτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης των κατοίκων της περιοχής τόσο με την ολοκλήρωση και συμπλήρωση των υπάρχουσών νοσοκομειακών μονάδων, όσο και με την ίδρυση πανεπιστημιακής μονάδας στην Αλεξανδρούπολη. Οι ιατροί ανά

1000 άτομα στην περιφέρεια είναι 2,2 έναντι 3,8 για τη χώρα και οι νοσοκομειακές κλίνες 3,1 έναντι 5,0, άρα η πρόνοια στην περιφέρεια κυμαίνεται σε χαμηλότερα επίπεδα από τη χώρα και θεωρείται αναγκαία η ολοκλήρωση του δικτύου παιδικών σταθμών και η δημιουργία μονάδων εκπαίδευσης ατόμου με ειδικές ανάγκες. Όσον αφορά τις κτιριακές εγκαταστάσεις, τα 98% αυτών, διαθέτουν μπάνιο, το 81% ντουζ και μόνο το 24% κεντρική θέρμανση (έναντι 41% για τη χώρα). Όσον αφορά τον τομέα της έρευνας και ανάπτυξης, οι ακαθόριστες δαπάνες ως ποσοστό του Α.Ε.Π. ανέρχονται στο 0,2% έναντι 0,4% για τη χώρα.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Στην περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας, συγκεντρώνεται το 20,9% των συνολικών σιδηροδρομικών χιλιομέτρων και το 17,14% των αυτοκινητόδρομων της χώρας. Η συνολική παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, ανέρχεται στο 0,13% της χώρας (αποκλειστικά υδροηλεκτρική). Η περιφερειακή κατανομή του συνόλου των εκπαιδευόμενων είναι 39% για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, 29,4% για τον πρώτο κύκλο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, 22,4% για το δεύτερο κύκλο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και 16,36% για την ανώτερη εκπαίδευση (υψηλότερο ποσοστό από το εθνικό και κοινοτικό μέσο όρο). Οι ιατροί ανά 1000 άτομα είναι 4,2 έναντι 3,8 για τη χώρα και οι νοσοκομειακές κλίνες ανά 1000 άτομα, 5,5 έναντι 5,0 για τη χώρα. Οι κτιριακές εγκαταστάσεις με κεντρική θέρμανση, ανέρχονται στο 37% ποσοστό που υπολείπεται του εθνικού μέσου όρου. Οι δαπάνες για τομέα έρευνας και ανάπτυξης διαμορφώνονται στα επίπεδα της χώρας, δηλαδή 0,4% του συνολικού Α.Ε.Π., αλλά το ποσοστό των απασχολούμενων στον τομέα στον ενεργό πληθυσμό διαμορφώνεται σε επίπεδα υψηλότερα του εθνικού 0,71% έναντι 0,6%.

ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Η περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, συγκεντρώνει το 5,1% της σιδηροδρομικής υποδομής, ενώ χαρακτηριστική είναι η συμμετοχή της στη συνολική παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας που ανέρχεται στο 63,59% της συνολικής ενέργειας. Αξίζει ν'αναφερθεί ότι

όσον αφορά την παραγωγή θερμικής ενέργειας η συμμετοχή της περιφέρειας, ξεπερνά το 66% της συνολικής παραγωγής. Χαρακτηριστικό είναι, στην περιφέρεια ότι στα σύνολα των εκπαιδευόμενων στο δεύτερο κύκλο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης το 50% είναι στην επαγγελματική κατάρτιση, ενώ στο 11,32% των εκπαιδευομένων στην ανώτερη εκπαίδευση το 70% είναι γυναίκες. Ιδιαίτερα χαμηλοί διαμορφώνονται οι δείκτες για την υγειονομική περίθαλψη εφόσον οι γιατροί ανά 1000 κατοίκους είναι 1,6 και οι νοσοκομειακές κλίνες 3,8. Όσον αφορά τις κατοικίες και εδώ εμφανίζεται το φαινόμενο του χαμηλού ποσοστού κατοικιών με κεντρική θέρμανση (35%). Στον τομέα έρευνας και ανάπτυξης η περιφέρεια εμφανίζει το χαμηλότερο ποσοστό δαπανών ως ποσοστό του Α.Ε.Π. (0,1%).

ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Όσον αφορά τη μεταφορική υποδομή της περιφέρειας θα πρέπει να τονισθεί ότι διέρχονται η εθνική οδός Αθήνας - Θεσσαλονίκης καθώς και η βασική σιδηροδρομική γραμμή της χώρας. Ωστόσο υπάρχουν σοβαρές ελλείψεις κατ'αρχήν στην Εθνική οδό που δεν έχει τα χαρακτηριστικά αυτοκινητόδρομου εφ'όσον δεν έχει ενδίδμεση νησίδα και στο σιδηροδρομικό δίκτυο που δεν έχει ολοκληρωθεί και εξυπηρετεί μετακινήσεις κατεύθυνσης Βορράς Νότος και όχι Ανατολής - Δύσης. Έτσι εμφανίζονται προβλήματα διαπεριφερειακών συνδέσεων όσο και έλλειψη πρόσβασης με το λιμάνι της Ηγουμενίτσας το οποίο λόγω των εξελίξεων στην πρώην Γιουγκοσλαβία έχει καταστεί ιδιαίτερα σημαντικό και θεωρείται ως κόμβος σύνδεσης με την Δυτική Ευρώπη. Εξαιρετικά δυσμενής παράγοντας τόσο για την ανάπτυξη του τουρισμού όσο και για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων καινοτομικού χαρακτήρα αποτελεί η έλλειψη αεροδρομίου. Η εκπαιδευτική υποδομή εμφανίζει κενά στην περιφέρεια τα οποία και είναι μεγαλύτερης έντασης στ'αστικά κέντρα. Παράλληλα υπάρχει καθυστέρηση στην κτιριακή υποδομή που αφορά τα Τ.Ε.Ι. και στη σύνδεση του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας με ερευνητική δραστηριότητα. Ιδιαίτερο χαμηλό της τάξης το 6,9% είναι το ποσοστό των εκπαιδευόμενων στην ανώτερη εκπαίδευση. Η νοσοκομειακή υποδομή έχει μεν βελτιωθεί αλλά κρίνεται απαραίτητη η βελτίωση των υπάρχοντων νοσοκομείων και

η αναδιάρθρωση του δικτύου των κέντρων υγείας. Οι δείκτες για το βιοτικό επίπεδο της περιφέρειας που αφορούν τον αριθμό των γιατρών και των νοσοκομειακών κλινών ανά 1000 άτομα, όπως παρατηρούμε από το δημοσιευμένο πίνακα της Eurostat, κυμαίνονται σε χαμηλότερα επίπεδα από τη χώρα. Το φαινόμενο της χαμηλής παροχής κεντρικής θέρμανσης είναι έντονο και εδώ αφού μόλις το 31% των κατοικιών έχουν πρόσβαση σε κεντρικό δίκτυο θέρμανσης. Ο τομέας έρευνας και ανάπτυξης διαμορφώνεται σε χαμηλά επίπεδα εξ αιτίας των παραγόντων που προαναφέρθηκαν. Έτσι οι δαπάνες για τον τομέα ανέρχονται στο 0,1% του συνολικού Α.Ε.Π. Μπορεί όμως να καταγραφεί ως θετικό ότι οι τρεις τομείς που πραγματοποιούν δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη συμμετέχουν ισόποσα στην επένδυση.

ΗΠΕΙΡΟΣ

Η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στην περιφέρεια διαμορφώνεται στο 13,62% της συνολικής υδροηλεκτρικής παραγωγής. Η κατανομή των εκπαιδευόμενων είναι σε επίπεδα ανάλογα της χώρας όπως παρατηρούμε από τα στοιχεία της Eurostat. Ο αριθμός αυτών των γιατρών ανά 1000 άτομα διαμορφώνεται στα 2,7 και οι νοσοκομειακές κλίνες στο 3,8 δηλαδή σε επίπεδα κατώτερα της χώρας. Όσον αφορά τους δείκτες βιοτικού επιπέδου με βάση τις παρεχόμενες εγκαταστάσεις στις κατοικίες χαμηλά ποσοστά παροχής κεντρικής θέρμανσης εμφανίζονται και εδώ (29%) ενώ επίσης διαμορφώνεται στην περιφέρεια και ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά για το σύνολο της χώρας όσον αφορά την εγκατάσταση ντους στις κατοικίες της τάξης του 79% έναντι 90% για το σύνολο της χώρας. Στην έρευνα και ανάπτυξη το ποσοστό των επενδύσεων ως ποσοστό του Α.Ε.Π. ανέρχεται στο 0,3% και υπολείπεται ελάχιστα του συνολικού ποσοστού επενδύσεων της χώρας. Αξίζει ν'αναφερθεί ότι οι δαπάνες του τομέα ανώτατης εκπαίδευσης σε εκ. ECU είναι τετραπλάσιες από τις δαπάνες που πραγματοποιούν οι επιχειρήσεις και ο κρατικός τομέας και το ποσοστό του προσωπικού στην έρευνα και στην ανάπτυξη στο συνολικό ενεργό πληθυσμό υψηλότερο του εθνικού (0,8% έναντι 0,6%).

ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ

Στην περιφέρεια Ιονίων Νήσων εξαιρετικά υψηλό παρουσιάζεται το ποσοστό της εκπαίδευσης στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση (50% έναντι 42,61% για τη χώρα και 34,69% για την κοινότητα), ενώ χαρακτηριστικό αποτελεί η απουσία συμμετοχής σε ανώτερη εκπαίδευση. Οι δείκτες γιατροί ανά 1000 άτομα και νοσοκομειακές κλίνες 1000 άτομα κεινόνται σε επίπεδα ανάλογα της χώρας. Ωστόσο η παροχή κεντρικής θέρμανσης στις εγκαταστάσεις αποτελεί μείζον ζήτημα για την περιφέρεια εφόσον μόνο στο 13% των συνολικών κτιριακών εγκαταστάσεων και κατοικιών, υπάρχει η δυνατότητα πρόσβασης σε δίκτυο κεντρικής θέρμανσης. Τέλος ο τομέας έρευνας και ανάπτυξης δεν φαίνεται να διαδραματίζει σπουδαίο ρόλο στην περιφέρεια εφόσον το ποσοστό των επενδύσεων στον τομέα σε σχέση με το Α.Ε.Π. υπολείπεται σημαντικά του εθνικού ποσοστού, ανέρχεται σε 0,1% και προέρχεται αποκλειστικά από τον τομέα ανώτατης εκπαίδευσης, ο οποίος και συγκεντρώνει το 88,2% του συνολικού αριθμού ατόμων του τομέα. Στον τομέα των επιχειρήσεων δεν απασχολούνται άτομα για έρευνα και ανάπτυξη.

ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ

Η περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας έχει σημαντική και νευραλγική συγκοινωνιακή διασύνδεση τόσο με το εξωτερικό όσο και με την κοινότητα εφόσον συγκεντρώνει το 50% των επιβατικών και το 18% των εμπορευμάτων. Επίσης διαδραματίζει ένα σημαντικό ρόλο στο εσωτερικό της χώρας λόγω της Εθνικής οδού Πατρών - Θεσσαλονίκης και του σιδηροδρομικού δικτύου, που συνδέεται με τη δημιουργία άξονα Ανατολής - Δύσης για τις εθνικές και διεθνείς μεταφορές. Η εξαιρετικά σημαντική γεωγραφική θέση τους, έχει σαν αποτέλεσμα την όλο και αυξανόμενη ενίσχυση από το Ταμείο Συνοχής με την εμφάνιση σημαντικών μεγάλων έργων που θα ενταχθούν στο εθνικό σχέδιο ή στο Ταμείο Συνοχής (ξεύξη Ρίου Αντιρρίου - αυτοκινητόδρομοι Πατρών - Κορίνθου - Αθηνών, αερολιμένα Αράξου κ.λ.π.). Συνολικά η περιφέρεια συγκεντρώνει το 11,27% των συνολικών σιδηροδρομικών γραμμών της χώρας.

Επίσης συγκεντρώνει το 48,35% της υδροηλεκτρικής παραγωγής της χώρας βάση στοιχείων για το έτος 1992. Η

περιφερειακή κατανομή των ατόμων στην εκπαίδευση είναι 43,93%, 23,48%, 21,2%, 11,36% για την πρωτοβάθμια, τον πρώτο κύκλο της δευτεροβάθμιας, το δεύτερο κύκλο της δευτεροβάθμιας και την ανώτερη εκπαίδευση αντίστοιχα. Η ύπαρξη στην περιφέρεια του πανεπιστημίου Πατρών, και των Τ.Ε.Ι. Πατρών και Μεσολαγγιάς καθώς και η ύπαρξη ερευνητικών και επιστημονικών κέντρων μπορούν να θεωρηθούν ως αναπτυξιακά συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιφέρειας που δεδομένου την ύπαρξη πλεονάζοντος εργατικού δυναμικού δύναται να ωθήσουν την περιφέρεια σε ανάπτυξη εφόσον συνδυαστούν κατάλληλα και εφαρμοσθεί ένα ευνοϊκό θεσμικό πλαίσιο αναπτυξιακών κινήτρων. Η υποδομή στον τομέα υγείας και πρόνοιας όπως δείχνουν οι δείκτες, παρουσιάζει ελλείψη και επίσης χαρακτηρίζεται από έλλειψη επαρκούς δικτύου ύδρευσης, αποχέτευσης και παροχής κεντρικής θέρμανσης. Στον τομέα έρευνας και ανάπτυξης οι επενδύσεις ως ποσοστό του Α.Ε.Π. ανέρχονται στο 0,3%, σε πολύ μεγάλο ποσοστό στον τομέα ανώτατης εκπαίδευσης, ενώ το ποσοστό του προσωπικού στον τομέα στο ενεργό πληθυσμό κυμαίνεται στα επίπεδα της χώρας 0,6%. Άρα στην περιφέρεια, υπάρχει αρκετό επιστημονικό και τεχνικό δυναμικό, η κατάλληλη αξιοποίηση του οποίου δύναται ν'αποτελέσει σημαντικό αναπτυξιακό πλεονέκτημα.

ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ

Βάση των δημοσευμένων στοιχείων του Eurostat για τις μεταφορές παρατηρούμε ότι στην περιφέρεια συγκεντρώνεται το 11,19% των συνολικών σιδηροδρομικών γραμμών της χώρας και το 43,67% των σιδηροδρομικών γραμμών με διπλές ή περισσότερες σιδηροτροχιές. Η καθαρή ηλεκτρική θερμική παραγωγή ανέρχεται το 1992 στο 5,7% της συνολικής. Ο αριθμός των τηλεφωνικών συνδέσεων ανά 1000 κατοίκους το 1992, ήταν 378, έναντι 434 για το σύνολο της χώρας. Η χωρητικότητα του συστήματος εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης, δηλαδή ο αριθμός καταρτιζομένων ανά 1000 κατοίκους είναι για το 1993, 143 άτομα, ενώ σημαντικά απομακρυσμένο από το εθνικό μέσο όρο είναι το ποσοστό των εκπαιδευόμενων στην ανώτερη εκπαίδευση που διμορφώνεται 3,44% του συνόλου των εκπαιδευόμενων έναντι 10,77% για τη χώρα και 14% για την κοινότητα. Οι γιατροί ανά 1000 κατοίκους

είναι 1,5 έναντι 3,8 για τη χώρα και οι νοσοκομειακές κλίνες ανά 1000 άτομα 1,8 έναντι 5 για τη χώρα. Τα ποσοστά του πληθυσμού που εξυπηρετείται από δίκτυα διανομής νερού, υπονόμων και επεξεργασίας αστικών λυμάτων διαμορφώνονται στα 81,4%, 45%, 45% αντίστοιχα. Το 25% μόλις του συνόλου των κατοικιών έχει εγκαταστάσεις κεντρικής θέρμανσης.

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

Στην περιφέρεια Πελοποννήσου συγκεντρώνεται το 16,42% των σιδηροδρομικών γραμμών της χώρας και το 35,7% των συνολικών αυτοκινητόδρομων. Η καθαρή ηλεκτρική θερμική παραγωγή ανέρχεται στο 12,29% της συνολικής παραγωγής. Η τηλεφωνική κάλυψη ανά 1000 κατοίκους το 1989 ήταν 382 τηλεφωνικής συνδέσεις έναντι 460 για το σύνολο της χώρας. Ιδιαίτερα απομακρυσμένη από τον εθνικό μέσο όρο εμφανίζεται η ιατρική παροχή υπηρεσιών όπου το 1992 αριθμός των ιατρών ανά 1000 κατοίκους και ο αριθμός των νοσοκομειακών κλινών ανά 1000 κατοίκους υπολείπονται σημαντικά του συνόλου της χώρας 1,7, 2,8 αντίστοιχα (3,8, 5,0 ο δείκτης αντίστοιχα για τη χώρα). Χαμηλό ποσοστό επίσης εμφανίζει η περιφέρεια στην εξυπηρέτηση του πληθυσμού μέσω κεντρικής θέρμανσης που ανέρχεται μόλις στο 19% των συνολικών κτιριακών εγκαταστάσεων. Εξαιρετικά χαμηλή φαίνεται να είναι η δυναμικότητα του τομέα έρευνας και ανάπτυξης εφόσον η περιφέρεια εμφανίζει το χαμηλότερο ποσοστό των επενδύσεων σε σχέση με το Α.Ε.Π. (0,1) και το ποσοστό των απασχολούμενων στον τομέα, στον ενεργό πληθυσμό επίσης υπολείπεται σημαντικά του εθνικού μέσου όρου (0,1% έναντι 0,6%).

ΑΤΤΙΚΗ

Όσον αφορά τη μεταφορική υποδομή στην περιφέρεια πρωτεύουσής θα πρέπει ν'αναφέρουμε ότι συγκλίνουν δύο εθνικοί και σιδηροδρομικοί άξονες. Οι λιμενικοί και αεροπορικοί τερματικοί σταθμοί της περιφέρειας διαδραματίζουν έναν σημαντικό ρόλο στην περιφέρεια εφόσον εξυπηρετούν ετησίως περίπου 21,3 εκ. επιβάτες και 136 εκ. τόνους εμπορευμάτων. Η καθαρή ηλεκτρική θερμική παραγωγή στην περιφέρεια ανέρχεται

στο 8% της συνολικής παραγωγής στην χώρα. Όσον αφορά την εκπαιδευτική υποδομή χαμηλά κρίνεται το ποσοστό επαγγελματικής εκπαίδευσης στο δεύτερο κύκλο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που διαμορφώνεται σε επίπεδο κατώτερο του εθνικού μέσου όρου (31,92% έναντι 34,12%) και υπολείπεται σημαντικά του κοινοτικού μέσου όρου που ανέρχεται στο 5,64%. Βελτιωμένοι σε σχέση με τη χώρα παρουσιάζονται οι δείκτες ιατρικής υποδομής και παραχής κεντρικής θέρμανσης στις κατοικίες. Ωστόσο το 68% κρίνεται χαμηλό ποσοστό για περιφέρεια πρωτεύουσας. Όσον αφορά τον τομέα έρευνας και ανάπτυξης η περιφέρεια συγκεντρώνει τις περισσότερες δαπάνες σε εκ. ECU που αποτελούν το 0,5% του συνολικού Α.Ε.Π. Το ποσοστό των απασχολούμενων στον τομέα στον ενεργό πληθυσμό είναι 0,8% έναντι 0,6% για τη χώρα.

ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ

Η περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, χαρακτηρίζεται από έλλειψη μεταφορικής υποδομής. Στον τομέα της εκπαίδευσης χαρακτηριστικό είναι το ιδιαιτέρως χαμηλό ποσοστό συμμετοχής των εκπαιδευόμενων στην ανώτερη εκπαίδευση (3,44%), στο οποίο δεν συμμετέχουν καθόλου οι γυναίκες όπως επίσης και το εξαιρετικά υψηλό για τα δεδομένα της χώρας ποσοστό συμμετοχής στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση (51,72%). Η ιατρική υποδομή είναι αρκετά απομακρυσμένη από το εθνικό μέσο όρο και η παραχή κεντρικής θέρμανσης και ντους στις κατοικίες είναι από τις χαμηλότερες στο σύνολο της χώρας. Η δαπάνη της περιφέρειας ως ποσοστό του Α.Ε.Π. διαμορφώνεται στο 0,1% αυτού προσερχόμενο αποκλειστικά από δαπάνες στον τομέα ανώτατης εκπαίδευσης ο οποίος και απασχολεί το 93,19% του συνολικού αριθμού των ατόμων στον τομέα έρευνας και ανάπτυξης.

ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ

Η περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου επίσης εμφανίζει σοβαρές ελλείψεις σε μεταφορές. Η εκπαιδευτική υποδομή χαρακτηρίζεται και εδώ από χαμηλά ποσοστά συμμετοχής των εκπαιδευόμενων στην ανώτερη εκπαίδευση της τάξης του 2,32% (εκ του οποίου το 100%, συμμετέχουν γυναίκες) και υψηλό στην πρωτοβάθμια

εκπαίδευση. Ο αριθμός των γιατρών ανά 1000 κατοίκους είναι 1,8 και υπολείπεται αισθητά του εθνικού, ενώ ο αριθμός των νοσοκομειακών κλινών ανά 1000 άτομα κυμαίνεται σε υψηλότερα επίπεδα από αυτό της χώρας. Η παροχή εγκαταστάσεων μπάνιου, ντους και κεντρικής θέρμανσης στις κτιριακές εγκαταστάσεις είναι 96%, 86% και 9% (το χαμηλότερο στη χώρα) αντίστοιχα. Αξίζει ν'αναφέρουμε ότι λόγω της ανισομερείας στην ανάπτυξη των νησιών υπάρχουν και νησιά, στα οποία η έλλειψη μεταφορικών υποδομών ή έλλειψη υδάτινων πόρων και συστημάτων προστασίας του περιβάλλοντος, η έλλειψη οργανωτικής και διοικητικής υποδομής καθώς τα προβλήματα που αφορούν τη δημόσια υγεία και πρόνοια, εμφανίζονται ιδιαίτερα αισθητά. Πολύ μικρή είναι και η σημασία του τομέα έρευνας και ανάπτυξης στην περιφέρεια.

ΚΡΗΤΗ

Η περιφέρεια Κρήτης εμφανίζει και αυτή έλλειψη σε οδικό δίκτυο και αεροδρομικό και οδικό δίκτυο. Η τηλεφωνική κάλυψη για το έτος 1991 όπως αυτά μετρείται βάση των τηλεφωνικών συνδέσεων ανά 1000 άτομα ήταν ικανοποιητική (366 έναντι 414 για τη χώρα). Η κατανομή των εκπαιδευόμενων στις βαθμίδες της εκπαίδευσης κυμαίνεται σε επίπεδα ανάλογα του συνόλου της χώρας. Ικανοποιητική επίσης με τα δεδομένα της χώρας εμφανίζεται η ιατρική υποδομή εφόσον ο αριθμός των ιατρών ανά 1000 άτομα ήταν τα 1992 3,1 έναντι 3,8 για τη χώρα και οι νοσοκομειακές κλίνες ανά 1000 άτομα 5,0 όσο και στη χώρα. Ωστόσο η πρόσβαση σε εγκαταστάσεις ντους και κεντρικής θέρμανσης αυτών στο σύνολο των κατοικιών της περιφέρειας. Βασικό αναπτυξιακό συγκριτικό πελόνεκτημα αποτελεί στην περιφέρεια οι δαπάνες στον τομέα έρευνας και ανάπτυξης που ανέρχονται στο 0,8% του συνολικού Α.Ε.Π. και ξεπερνούν κατά πολύ το εθνικό μέσο όρο κυμαίνονται σε επίπεδα ελαφρώς χαμηλότερα του κοινοτικού μέσου όρου, οι οποίες έχουν αποτέλεσμα την αυξημένη συμμετοχή των ατόμων που απασχολούνται στον τομέα έρευνας και ανάπτυξης που φθάνει το 0,8% του συνολικού ενεργού πληθυσμού της περιφέρειας.

	ΣΙΑΗΡΟΔΡΟΜΟΙ			ΠΛΩΤΟ ΔΙΚΤΥΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ			ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ
	ΣΥΝΟΛΟ	ΓΡΑΜΜΕΣ ΜΕ ΔΙΠΛΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ ΣΙΑΗΡΟΤΡΟΧΕΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΚΙΝΗΤΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ	ΔΙΩΡΥΓΕΣ	ΠΟΤΑΜΟΙ	ΑΥΤΟΚΙΝΗ- ΤΟΔΡΟΜΟΙ	ΛΟΙΠΕΣ ΟΔΟΙ
	(ΚΜ)						
ΕΥΡ12	:	:	:	:	:	:	:
ΕΛΛΑΔΑ	2.484	245	:	-	-	280	:
Α.ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ & ΘΡΑΚΗ	440	-	:	-	-	24	:
Κ.ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	521	89	:	-	-	48	:
Δ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	127	-	:	-	-	-	:
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	329	44	:	-	-	-	:
ΗΠΕΙΡΟΣ	-	-	-	-	-	-	:
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	-	-	-	-	-	-	:
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	280	-	:	-	-	10	:
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	278	107	:	-	-	30	:
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	408	-	:	-	-	100	:
ΑΤΤΙΚΗ	140	56	:	-	-	68	:
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	-	-	-	-	-	-	:
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	-	-	-	-	-	-	:
ΚΡΗΤΗ	-	-	-	-	-	-	:

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 14
ΕΝΕΡΓΕΙΑ - ΣΤΟΙΧΕΙΑ 1992 EUROSTAT

Σ Υ Ν Ο Λ Ο	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΝΘΡΑΚΑ					ΑΕΡΙΟ			ΛΥΓΟ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ	ΚΑΘΑΡΗ ΗΛΕΚΤ. ΠΑΡΑΓΩΓΗ					
	ΑΝΘΡΑΚΑΣ		ΑΙΓΩΝΙΣΤΗΣ		ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΔΙΑΛΥΣΗΣ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ		ΠΑΡΑΓΩΓΗ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ	Σ Υ Ν Ο Λ Ο	ΥΔΡΟΗΛΕΚΤΡΙΚΗ	ΠΥΡΗΝΙΚΗ		ΘΕΡΜΙΚΗ	
	TJ	TJ	100T	TJ		100T	TJ					ΜΤΟΜ³	1000T		TJ
	TJ	TJ	100T	TJ	100T	TJ	ΜΤΟΜ³	1000T	TJ	1000T	ΜΙΟ ΚΩΗ	ΜΙΟ ΚΩΗ	ΜΙΟ ΚΩΗ	ΜΙΟ ΚΩΗ	ΜΙΟ ΚΩΗ
ΕΥΡΩΠ	7.225.871	4.598.827	185.037	2.627.044	319.103	6.145.463	171.214	616.606	4.782.469	116.125				637.623	
ΕΛΛΑΔΑ	292.871	-	-	292.871	55.051	5.867	110	19.696	29.052	692	33,448	2.378			31.070
Α.ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ & ΘΡΑΚΗ											4	-	-		4
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ								3.312			44	44	-		-
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ											21.271	626	-		20.645
ΘΕΣΣΑΛΙΑ											113	113	-		-
ΠΕΛΟΠΟΝ											324	324	-		-
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ											1	-	-		1
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ											1.158	1.158	-		-
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ											1.777	-	-		1.777
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ											3.926	107	-		3.819
ΑΤΤΙΚΗ								16.384			2.496	-	-		2.496
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ											343	-	-		343
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ											754	-	-		754
ΚΡΗΤΗ											1.231	1	-		1.230

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 15
ΒΙΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ 1992|1993
(ΕΥΡΩΣΤΑΤ 1.000)

	ΣΥΝΟΛΟ	ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Ο Β Α Θ Μ Ι Α			Α Ν Ω Τ Ε Ρ Η	
			ΠΡΩΤΟΣ ΚΥΚΛΟΣ	Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Ο Σ ΣΥΝΟΛΟ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	ΣΥΝΟΛΟ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ
ΕΥΡ12	2.032	709	366	609	395	286	139
ΕΛΛΑΔΑ	1.856	791	443	422	144	200	102
Α.ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ & ΘΡΑΚΗ	90	43	20	19	7	8	3
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	330	129	74	74	30	54	28
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	53	24	13	12	6	3	1
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	129	58	33	29	9	9	4
ΗΠΕΙΡΟΣ	60	26	14	14	4	6	4
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	30	15	8	6	2	0	0
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	132	58	31	28	9	15	7
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	87	41	23	20	6	3	1
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	85	42	23	20	6	0	0
ΑΤΤΙΚΗ	686	273	160	166	53	87	46
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	29	15	7	6	2	1	0
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	43	23	11	8	3	1	1
ΚΡΗΤΗ	102	46	25	20	7	11	5

ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ 1992 - ΒΙΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ (ΕΥΡΟΣΤΑΤ)

	ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ	ΕΠΙΒΑΤΙΚΑ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ		ΜΟΤΟΣΥΚΛΕΤΕΣ	
	ΜΙΟ ΚΩΗ	ΚΩΗ/ΗΑΒ	1.000	1.000	1.000
ΕΥΡ12	:	:	:	:	:
ΕΛΛΑΔΑ	10.414	970	1.829	340	33
Α.ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ & ΘΡΑΚΗ	:	:	73	13	23
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	:	"	276	52	30
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	:	"	37	6	20
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	:	"	88	16	22
ΗΠΕΙΡΟΣ	"	"	33	6	17
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	"	"	26	5	26
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	"	"	68	12	17
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	"	"	52	11	18
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	"	"	52	9	14
ΑΤΤΙΚΗ	"	"	998	184	52
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	"	"	23	5	26
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	"	"	30	6	23
ΚΡΗΤΗ	"	"	73	15	28

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 17
ΒΙΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ EUROSTAT

	ΙΑΤΡΟΙ		ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΟΙ		ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΙ		ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑΚΕΣ ΚΑΙΝΕΣ		
	1000	1000HAB	1000	1000HAB	1000	1000HAB	1000	1000HAB	ΣΕ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ 1000 HAB
EUR12	:	:	:	:	:	:	:	:	:
ΕΛΛΑΔΑ	39	3,8	8	0,8	1,0	1,0	51,5	5,0	11,5
Α.ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ & ΘΡΑΚΗ	1	2,2	0	0,6	0	0,6	1,7	3,1	0,2
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	7	4,2	1	0,8	2	1,0	9,5	5,5	2,2
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	0	1,6	0	0,6	0	0,6	1,1	3,8	0,3
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	2	2,1	1	0,8	1	0,8	2,4	3,2	0,7
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	0	2,2	0	0,7	0	0,5	1,0	5,0	0,4
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	2	2,8	0	0,6	0	0,6	1,9	2,7	0,0
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	1	1,5	0	0,5	0	0,5	1,1	1,8	0,0
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	1	1,7	0	0,6	0	0,6	1,7	2,8	0,4
ΑΤΤΙΚΗ	20	5,8	3	0,9	5	1,6	24,9	7,1	5,8
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	0	1,7	0	0,5	0	0,6	0,6	3,0	0,0
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	0	1,8	0	0,6	0	0,6	1,5	5,9	1,0
ΚΡΗΤΗ	2	3,1	0	0,7	0	0,7	2,7	5,0	0,5

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 18
ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ 1991 (EUROSTAT) - ΒΙΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ	ΚΥΡΙΕΣ ΚΑΤΟΙΚ.	ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΕΣ ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ	ΜΟΝΟΚΑΤΟΙΚΙΕΣ	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΠΡΙΝ ΑΠΟ 1945/50	ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ			ΑΠΟΠΕΡΑΤΩ- ΘΕΙΣΕΣ ΚΑ- ΤΟΙΚΙΕΣ
					ΜΠΑΝΙΟ	ΚΕΝ.ΝΤΟΥΖ	ΚΕΝΤΡ. ΘΕΡ.ΣΗ	
	1000	%	%	%	%			1000
ΕΥΡ12	148.532	:	:	:	:	:	:	:
ΕΛΛΑΔΑ	4.652	68	17	:	98	90	41	:
Α.ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ & ΘΡΑΚΗ	238	74	13	:	98	81	24	:
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	748	70	16	:	99	93	37	:
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	120	70	12	:	98	85	35	:
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	298	71	11	:	98	85	31	:
ΗΠΕΙΡΟΣ	149	68	11	:	97	79	29	:
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	115	52	10	:	96	86	13	:
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	287	68	12	:	97	86	26	:
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	262	65	10	:	98	87	25	:
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	308	59	9	:	96	84	19	:
ΑΤΤΙΚΗ	1.592	72	24	:	100	98	68	:
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	128	53	9	:	94	72	15	:
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	152	54	14	:	96	86	9	:
ΚΡΗΤΗ	249	68	14	:	95	78	18	:

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 19
ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΑΝΑΦΥΞΗ - EUROSTAT 1992

	ΔΑΠΑΝΕΣ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΙΣ ΕΚ ΕCΥ				ΔΑΠΑΝΗ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ % ΤΟΥ ΑΕΠ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΤΟΜΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ				ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ ΠΡΟ- ΣΩΠΙΚΟΥ ΣΤΟΝ Ε- ΝΕΡΙΓΟ ΠΑΘΟΥΣ.	ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ ΠΡΟ- ΣΩΠΙΚΟΥ ΣΤΟΝ Α- ΠΑΣΧΟΛΟΥ- ΜΕΝΟ ΠΛΗ- ΘΥΣΜΟ
	ΤΟΜΕΑΣ ΕΠΙΧ ΩΝ	ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	ΤΟΜΕΑΣ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔ.	ΣΥΝΟΛΟ		ΤΟΜΕΑΣ ΕΠΙΧ ΩΝ	ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	ΤΟΜΕΑΣ ΑΝΩΓΑΤ. ΕΚΠ ΣΗΣ	ΣΥΝΟΛΟ		
EUR12	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
ΕΛΛΑΔΑ	69	106	89	264	0,4	3.165	6.201	13.168	22.534	0,6	0,6
Α. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ & ΘΡΑΚΗ	1	4	4	9	0,2	37	242	651	930	0,4	0,4
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	6	11	26	42	0,4	324	492	3.774	4.590	0,7	0,7
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	0	1	:	1	0,1	13	220	0	233	0,2	0,2
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	1	1	1	3	0,1	52	122	153	327	0,1	0,1
ΗΠΕΙΡΟΣ	1	1	4	5	0,3	45	50	716	811	0,8	0,8
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	0	0	1	1	0,1	0	26	129	155	0,2	0,2
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	1	6	8	14	0,3	56	280	1.032	1.368	0,6	0,6
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	9	0	:	10	0,2	256	23	0	273	0,1	0,2
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	1	2	:	3	0,1	50	149	0	199	0,1	0,1
ΑΤΤΙΚΗ	49	59	39	147	0,5	2.272	3.328	5.738	11.388	0,8	0,8
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	0	0	1	1	0,1	4	9	178	191	0,3	0,3
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	1	0	0	1	0,1	29	3	0	32	0,0	0,0
ΚΡΗΤΗ	0	21	6	27	0,8	27	712	797	1.536	0,8	0,8

ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΙΣ 1992

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

2.3. ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Ένας από τους βασικότερους παράγοντες για την οικονομική και κοινωνική ευημερία και ανάπτυξη των περιφερειών, αποτελεί η δυνατότητα προσέγγισης και διατήρησης παραγωγικών δραστηριοτήτων. Βάση έρευνας δημοσιευμένης, στην πέμπτη περιοδική έκθεση για την κοινωνική και οικονομική κατάσταση και την ανάπτυξη των περιφερειών της κοινότητας που καλύπτει 87 επιχειρήσεις συμπεριλαμβανομένων και 17 πολυεθνικών, βασικοί παράγοντες που συμβάλλουν στην δυνατότητα των περιφερειών να καθίστανται "ελκυστικές" για επενδύσεις κεφαλαίων υψηλής κινητικότητας αποτελούν :

- α. Η εγγύτητα στην αγορά.
- β. Η ποιότητα και διαθεσιμότητα του εργατικού δυναμικού.
- γ. Οι υποδομές
- δ. Η ποιότητα ζωής και των προσωπικών παραγόντων
- ε. Η πολιτισμική συγγένεια.
- στ. Η ύπαρξη πολιτικής παροχής κινήτρων.
- ζ. Η ύπαρξη άλλων επιχειρήσεων σε παρόμοιους τομείς δραστηριότητας ή του συσσωρευτικού αποτελέσματος από τη συγκέντρωση δραστηριοτήτων.

Δηλαδή ο συνδυασμός κατάλληλης γεωγραφικής θέσης και ύπαρξης υποδομών, αποτελούν σημαντικό πλεονέκτημα των περιφερειών στην προσέλκυση υψηλής κινητικότητας κεφαλαίου. Η ελκυστικότητα για εγκατάσταση των επιχειρήσεων στα τέσσερα λιγότερο ανεπτυγμένα κράτη της κοινότητας (Ελλάδα, Ισπανία, Ιρλανδία, Πορτογαλία) έχει εξαιρετική σημασία για τη συνοχή των περιφερειών της κοινότητας.

Ωστόσο από τ'αποτελέσματα της έρευνας, καθίσταται πλέον σαφές ότι η ελκυστικότητα για εγκατάσταση επιχειρήσεων στην Ελλάδα είναι χαμηλή, ενώ ταυτόχρονα φαίνεται να υστερεί και σε σχέση με τις υπόλοιπες περιφέρειες του αυτού στόχου 1. Βάση της έρευνας η Ελλάδα σε ελάχιστες μόνο περιπτώσεις θεωρήθηκε ελκυστική για επενδύσεις των επιχειρήσεων. Στις ελάχιστες αυτές περιπτώσεις που συμπεριλήφθηκε σε αυτές, βασικοί λόγοι είναι το χαμηλό κόστος παραγωγής και τα παρεχόμενα υψηλά

κίνητρα, ενώ βασικότεροι λόγοι για την απόρριψή της αποτέλεσαν ο περιφερειακός τους χαρακτήρας, οι δυσκολίες μεταφορών και το υψηλό κόστος, η ανεπάρκεια υποδομών, η χαμηλή ποιότητα εργασίας και η έλλειψη συγκεκριμένων ειδικοτήτων. Λιγότερο σημαντικοί, κρίνονται οι παράγοντες που αφορούν την επιχειρηματική δραστηριότητα και την έλλειψη υπηρεσιών για την συντήρηση του μηχανολογικού εξοπλισμού.

Από την έρευνα, συνάγεται ότι οι περιφέρειες που βρίσκονται κοντά στα οικονομικά κέντρα της κοινότητας, θα επωφεληθούν στο μέλλον από τη γεωγραφική τους θέση, ενώ άλλες πιο απομακρυσμένες περιφέρειες στηριζόμενες στα πλεονεκτήματα του χαμηλότερου βαθμού κορεσμού, της καλύτερης ποιότητας ζωής και του λαμπρότερου κόστους, δύναται ν'αντισταθμίσουν τα οφέλη της εγγύτητας με τα οικονομικά κέντρα. Ωστόσο κάτι που αφορά και την Ελλάδα είναι ότι η οικονομική ολοκλήρωση θα έχει σαν αποτέλεσμα την εξάλειψη του πλεονεκτήματος του χαμηλότερου κόστους στο βαθμό που αυτή θα συμβάλλει στην εναρμόνιση των μακροοικονομικών όρων και στην αύξηση, οπότε οι περιφέρειες στερούνται βασικά πλεονεκτήματα στην προσέλκυση υψηλής κινητικότητας κεφαλαίου.

Μία οικονομικά καθυστερημένη περιφέρεια αποκομίζει κυρίως δύο είδη ωφελειών από την εισροή άμεσων ξένων επενδύσεων (Η.Π.Α. ΙΑΠΩΝΙΑ, ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ). Αφενός μεν η προσέλκυση κεφαλαίου αυξάνει την παραγωγικότητα των επενδύσεων και συνεπώς το ρυθμό ανάπτυξης και αφετέρου δε υπάρχει δυνατότητα πρόσβασης στα πλεονεκτήματα που μπορούν να παρσχουν οι πολυεθνικές επιχειρήσεις, τα παραδείγματα που συχνά παρατίθεται είναι η τεχνογνωσία και η δυνατότητα του εργατικού δυναμικού ν'αποκτήσει νέες ειδικότητες και τεχνικές διαχείρισης. Η ευνοϊκή αυτή εξέλιξη όμως δύναται ν'αντραπεί κυρίως, επειδή οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις σε μία παραγωγική δραστηριότητα μπορεί λόγω του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος της ενδιαφερόμενης πολιτικής, να εμποδίσουν την ανάπτυξη τοπικών επιχειρήσεων σε αυτόν τον τομέα και επίσης στο ότι οι ξένες επιχειρήσεις δεν αναπτύσσουν πάντοτε δεσμούς με την τοπική οικονομία. Η Ελλάδα έχει προσελκύσει σχετικά χαμηλά επίπεδα επενδύσεων και οι πραγματοποιηθείσες επενδύσεις

συνδέονται με τον τουρισμό, σε τομείς όπως, οι ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις και η τροφοδοσία, γεγονός που δεν δημιουργεί δυνατότητες για την απόκτηση ειδικοτήτων σχετικών με βιομηχανικές δραστηριότητες υψηλής προστιθέμενης αξίας. Επιπλέον κατά την περίοδο 1986-1991, η ενίσχυση από τα διαρθρωτικά ταμεία της κοινότητας ήταν περίπου διπλάσια από την αξία των εισροών των άμεσων ξένων επενδύσεων εν αντιθέσει με τις υπόλοιπες περιφέρειες του στόχου 1, που σημαίνει, ότι στην Ελλάδα, η ενίσχυση των διαρθρωτικών ταμείων είναι πολύ περισσότερο σημαντική για την αύξηση της παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας των περιφερειών της, ενώ η χαμηλή προσέλκυση ξένου κεφαλαίου δεν θεωρείται ότι διαδραματίζει έναν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη των περιφερειακών της. Η διστακτικότητα που χαρακτηρίζει τους επενδυτικούς οίκους στο εξωτερικό όπως προαναφέραμε, οφείλεται σε μία πληθώρα αυτών που συσσωρευτικά λειτουργούν αποτρεπτικά στην εισροή ξένων κεφαλαίων στο χρηματιστήριο Αθηνών. Η έλλειψη υψηλών αποδόσεων των μετόχων του χρηματιστηρίου που συνδέονται άμεσα με την ύπαρξη ορίων διακύμανσης που επιτρέπουν την εμφάνιση φαινομένων κερδοσκοπίας και προκαθορίζουν το ύψος της απόδοσης σε χαμηλά ποσοστά, αποτελούν επίσης βασικούς παράγοντες που λειτουργούν ανασταλτικά στην προσέλκυση ξένου κεφαλαίου.

Καθοριστικοί επίσης παράγοντες διαμόρφωσης αρνητικών προϋποθέσεων αποτελούν, η πολιτική ρευστότητα που επικρατεί τα τελευταία χρόνια στη χώρα, η έλλειψη τόλμης από τις ελληνικές κυβερνήσεις στην αντιμετώπιση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων, οι χαμηλοί ρυθμοί ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας σε σύγκριση με τις υπόλοιπες αναδυόμενες αγορές, οι δυσκολίες ρευστοποίησης των μετοχών τους κ.λ.π.

Η προσέλκυση κεφαλαίου υψηλής κινητικότητας και γενικότερα οι επενδύσεις σε ανθρώπινο και φυσικό κεφάλαιο (δημόσιες, ιδιωτικές, ξένες κ.λ.π.) έχουν σαν αποτέλεσμα την αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων. Βάση της παραδοσιακής θεωρίας της οικονομικής ανάπτυξης η αποδοτικότητα των επενδύσεων φθίνει καθώς αναπτύσσεται μία οικονομία. Ωστόσο οι εμπειρικές και θεωρητικές αδυναμίες των θεωριών αυτών οδήγησαν

στην ανάπτυξη νέων θεωριών σύμφωνα με τις οποίες η ανάπτυξη μιας οικονομίας δεν συνεπάγεται φθίνουσα αποδοτικότητα των επενδύσεων.

" Βάση μιας μεγάλης κατηγορίας υποδειγμάτων των νέων αυτών θεωριών το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π., είναι περίπου ανάλογο του φυσικού κατά κεφαλήν κεφαλαίου. Κατά συνέπεια, ο ρυθμός ανάπτυξης είναι ανάλογος του ρυθμού αύξησης του κεφαλαίου. Ξαν αποτέλεσμα, το ποσοστό ανάπτυξης προσδιορίζεται από το γινόμενο του ποσοστού των ακαθάριστων επενδύσεων στο Α.Ε.Π. και της αποδοτικότητας του κεφαλαίου, μείον το ποσοστό των αποσβέσεων. Σύμφωνα με την εξαιρετικά διαδεδομένη αυτή σχέση, οι προσδιοριστικοί παράγοντες του μεσοχρόνιου ποσοστού ανάπτυξης είναι όλοι εκείνοι που προσδιορίζουν τις επενδύσεις, τις αποσβέσεις και την αποδοτικότητα του κεφαλαίου. Το ποσοστό των επενδύσεων στο Α.Ε.Π. προσδιορίζει το ρυθμό με το οποίο μεταβάλλεται το απόθεμα του κεφαλαίου στην οικονομία. Η κοινωνική αποδοτικότητα του κεφαλαίου, εξαρτάται από σειρά τεχνολογικών θεσμικών και διαρθρωτικών χαρακτηριστικών. Το ποσοστό των αποσβέσεων, προσδιορίζει το ρυθμό με το οποίο πρέπει ν'αναπληρώνεται το υφιστάμενο κεφάλαιο για να διατηρείται σταθερή η παραγωγή". *

Η μέση και οριακή κοινωνική αποδοτικότητα του κεφαλαίου υπολογίζεται για την Ελλάδα γύρω στο 40% έως 60% και το ποσοστό αποσβέσεων 7%. Βάση λοιπόν αυτής της σχέσης, προκειμένου να επιτευχθούν αναπτυξιακοί ρυθμοί της τάξης του 4% με 5% που απαιτούνται για τη σύγκλιση μέσα σε δέκα περίπου χρόνια, θα πρέπει οι επενδύσεις ν'ανέρχονται στο 18% έως 30% του Α.Ε.Π. ανάλογα με την κοινωνική αποδοτικότητα του κεφαλαίου. Το μέσο ποσοστό επενδύσεων κεφαλαίου στο Α.Ε.Π. την περίοδο 1980 - 1992 ήταν 19%, ο μέσος ρυθμός αύξησης του Α.Ε.Π. όμως δεν προσέγγιζε το ποσοστό του 3%.

Μετά το 1979, δεν είχαμε απλώς μείωση του ποσοστού συμμετοχής των επενδύσεων στο Α.Ε.Π. αλλά και πτώση της μέσης

* ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ. "ΤΟ ΠΑΚΕΤΟ DELORS II ΚΑΙ Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ" ΜΕΛΕΤΗ ΤΩΝ Γ. ΑΛΟΓΟΣΚΟΥΦΗ ΚΑΙ Κ. ΠΡΟΔΡΟΜΙΔΗ. ΑΘΗΝΑ 1995 - ΣΕΛ. 20

κοινωνικής αποδοτικότητάς τους. Μία μείωση της αποδοτικότητας των επενδύσεων κατά 20% θα δημιουργούσε την ανάγκη αύξησης κατά 5 με 6 ποσοστιαίες μονάδες συμμετοχής των επενδύσεων στο Α.Ε.Π. προκειμένου να μην επηρεασθεί το ποσοστό ανάπτυξης που απαιτείται για τη σύγκλιση. Αντίθετα μία αύξηση της τάξης του 20% θα οδηγούσε σε εξοικονόμηση έως τρισεκατομμυρίου χωρίς να συρικνωθεί το ποσοστό ανάπτυξης που απαιτείται για την οικονομική σύγκλιση.

Το έτος 1994, οι ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου παρουσίασαν σε σταθερές τιμές αύξησης της τάξης του 0,7% έναντι το 1993 που είχαν μειωθεί κατά 2,5%. Η αύξηση αυτή, προήλθε από την άνοδο των δημόσιων επενδύσεων που οφειλόταν στην εκτέλεση έργων υποδομής που έχουν ενταχθεί στο κοινοτικό πλαίσιο στήριξης, εν αντιθέσει με τις επιχειρήσεις των δημόσιων επιχειρήσεων των οποίων οι επενδύσεις παρουσίασαν κάμψη στους τομείς μεταφορών, τηλεπικοινωνιών και φυσικού αερίου. Η σχετική αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων οφείλεται στη συνεχόμενη μείωση των επενδύσεων σε κατοικίες η οποία αντιστάθμισε την άνοδο των επιχειρήσεων κατά 6,5%. Το ποσοστό συμμετοχής των επενδύσεων στο συνολικό Α.Ε.Π. ανέρχεται σε 19% για το έτος 1994. Το 1995 το ποσοστό συμμετοχής των επενδύσεων στο συνολικό Α.Ε.Π. αυξήθηκε σε 20,2% που οφείλεται στην άνοδο των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου κατά 5,8% σε σταθερές τιμές.

" Κατά το μεγαλύτερο μέρος, οι επενδύσεις αφορούν τη συμπλήρωση της ανεπαρκούς βασικής υποδομής και του εκσυγχρονισμού του παραγωγικού δυναμικού, η θετικής τους επίπτωση δεν εξαντλείται μόνο στην άμεση ενίσχυση της ζήτησης και της απασχόλησης, αλλά επεκτείνεται και στην πλευρά της προσφοράς συμβάλλοντας έτσι στη διεύρυνση των δυνατοτήτων ανάπτυξης της οικονομίας μισοπρόθεσμα.

Στην αύξηση του όγκου των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου, συνέβαλε κατά τα 2/3 περίπου η αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων που έφθασε το 5,3% και κατά το 1/3 η αύξηση των δημόσιων επενδύσεων, η οποία εκτιμάται σε 7,4%. Αύξηση παρουσίασαν επίσης οι επιχειρήσεις των δημόσιων επιχειρήσεων οι οποίες όπως αναφέραμε είχαν σημειώσει κάμψη το 1994. Παράλληλα επιταχύνθηκε αισθητά σε σχέση με το 1994, ο ρυθμός αύξησης των

ιδιωτικών επιχειρηματικών επενδύσεων (9,7% έναντι 5,2%), ενώ η μείωση των ιδιωτικών επενδύσεων σε κατοικίες που παρατηρείται από το 1991 συνεχίστηκε αλλά με φθίνοντα ρυθμό (-3,5% το 1995 έναντι -7,6% για το 1994". *

* " ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ". ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΗ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ
ΑΘΗΝΑ 1996 - ΣΕΛ. 38

B. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗ

Βάση των στοιχείων του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας οι εγκριθείσες επενδύσεις του Ν. 1892/90 για την περίοδο του πρώτου εξαμήνου του 1990 έως και το πρώτο εξάμηνο του 1996 ανήλθαν σε 338.516 δισ. δρχ. Η συμμετοχή της περιφέρειας στο σύνολο των επενδύσεων μέχρι σήμερα ανέρχεται στο 28,78%. Οι επενδύσεις διοχετεύθηκαν κατά 4,34% στον πρωτογενή τομέα, 94,3% στο δευτερογενή, 0,34% στον τουρισμό και 0,86% στις υπηρεσίες.

Τ'αντίστοιχα ποσοστά στους αντίστοιχους τομείς για το σύνολο της χώρας ήταν 3,93%, 77,59%, 14,51%, 4%. Το γενικότερο λοιπόν συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι στο σύνολό τους οι ιδιωτικές επενδύσεις διοχετεύθηκαν κατά βάση στο δευτερογενή τομέα. Για τη συγκεκριμένη περιφέρεια, η κατανομή των επενδύσεων, είχε σαν σκοπό την ενίσχυση του δευτερογενή τομέα, ως απόρροια αυτού το 96,22% των συνολικών θέσεων απασχόλησης που δημιουργήθηκαν στην περιφέρεια αφορά το δευτερογενή τομέα. Οι συνολικές θέσεις απασχόλησης που δημιουργήθηκαν στο δευτερογενή τομέα καλύπτουν το 39% των νέων θέσεων απασχόλησης στον τομέα για το σύνολο της χώρας και το 30,14% των θέσεων απασχόλησης για το σύνολο όλων των τομέων στη χώρα, ποσοστά που σαφώς θεωρούνται ιδιαίτερα υψηλά και αντανακλούν την προσπάθεια για τόνωση της παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας της περιφέρειας. Αυτό επίσης φαίνεται από το ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό των επιχορηγήσεων που καλύπτει περίπου το 54,51% των επενδύσεων στο δευτερογενή τομέα στην περιφέρεια και διαμορφώνεται στο 46,66% των συνολικών επιχορηγήσεων στο δευτερογενή τομέα για το σύνολο των περιφερειών. Το ύψος των συνολικών επιχορηγήσεων για όλους τους κλάδους στην περιφέρεια ανέρχεται στο 40,54% των συνολικών για όλους τους τομείς στη χώρα, την περίοδο 1990 - 1996.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Η περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, απορρόφησε την ίδια

περίοδο 188.175 δισ. δραχ. δηλαδή περίπου το 16% του όγκου των συνολικών επενδύσεων της χώρας για το σύνολο των τομέων που είχαν σαν αποτέλεσμα την αύξηση νέων θέσεων απασχόλησης με ποσοστό 15,74% στο σύνολο των θέσεων απασχόλησης που δημιουργήσαν οι συνολικές επενδύσεις στη χώρα σε όλους τους τομείς. Η διάρθρωση των επενδύσεων της σήμερα βαίνει προς όφελος του δευτερογενή τομέα, ο οποίος προσέλκυσε το 87,8% του όγκου των επενδύσεων στην περιφέρεια έναντι 77,59% για τη χώρα. Οι επενδύσεις στο δευτερογενή τομέα ανέρχονται σε 165.322 δισ, δηλαδή το 18,11% των επενδύσεων στην βιομηχανία για το σύνολο των περιφερειών και καλύπτονται κατά 41,28% από ιδία κεφάλαια, 33,8% από επιχορηγήσεις, 24,5% από επιδοτούμενα δάνεια και 0,40% από δάνεια μη επιδοτούμενα.

ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Η περιφερειακή κατανομή του συνολικού όγκου των επενδύσεων για την περίοδο 1990-1996 στην περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας είναι 0,38% για τον πρωτογενή τομέα, 92,30% για τον δευτερογενή, 2,09% για τις υπηρεσίες και 5,2% για τον τουρισμό. Παρατηρούμε και εδώ ότι ο δευτερογενής τομέας προσελκύει μεγάλο όγκο των ιδιωτικών επενδύσεων ενώ και εδώ οι επιχορηγήσεις κειμούνται σε υψηλά επίπεδα, προφανώς διαδραματίζοντας ένα ρόλο ενίσχυσης και βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας που παρατηρείται σχεδόν σε όλες τις απομακρυσμένες περιμετρικές περιφέρειες της χώρας. Έτσι οι επιχορηγήσεις των ιδιωτικών επενδύσεων καλύπτουν το 38,73% των επενδύσεων στη βιομηχανία. Στο δευτερογενή τομέα έως σήμερα, έχουν δημιουργηθεί 1.250 νέες θέσεις απασχόλησης που καλύπτουν το 93,38% των συνολικών θέσεων απασχόλησης που δημιούργησε η κατανομή των ιδιωτικών επενδύσεων στην περιφέρεια στους τρεις παραγωγικούς τομείς.

ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Η περιφέρεια Θεσσαλίας, συμμετείχε στις επενδύσεις του Ν. 1262/82 που ολοκληρώθηκαν το τέλος του 1991 στο σύνολο της χώρας, με ποσοστό 7,09%. Η περιφέρεια συμμετείχε σε κατά κεφαλήν βάση με 42.000 δραχ. (Π.Ε.Π.) ανά κάτοικο που

κυμαίνεται σε επίπεδα ανάλογα του συνόλου της χώρας. Ωστόσο οι ιδιωτικές επενδύσεις ήταν πιο αποτελεσματικές από τις μέσες δεδομένου ότι από την άποψη των νέων θέσεων εργασίας που δημιουργήθηκαν μέσω των ιδιωτικών επενδύσεων του Ν. 1262/82 η περιφέρεια καλύπτει το 10,6% του συνόλου. Αυτό συμβαίνει επειδή ο πολλαπλασιαστής των επενδύσεων στην περιφέρεια τείνει να είναι μεγαλύτερος από τον μέσο, οπότε αυτό αποτελεί ένδειξη δυναμισμού και βασικό αναπτυξιακό πλεονέκτημα της περιφέρειας. Η εικόνα αυτή ενισχύεται και από τη συμμετοχή της περιφέρειας στις ιδιωτικές επενδύσεις του Ν. 1842/90 όπου συμμετέχει με ποσοστό 5,99% στο συνολικό όγκο των επενδύσεων και καλύπτει το 6,97% των συνολικών θέσεων απασχόλησης που δημιουργήθηκαν κατά την περίοδο 1990-1996 στο σύνολο της χώρας. Από τομεακή άποψη το 82,8% των συνολικών επενδύσεων στην περιφέρεια διοχετεύθηκαν στον δευτερογενή τομέα, δημιουργούνται θέσεις απασχόλησης που αναλογούν στο 89,43% των νέων θέσεων απασχόλησης στην περιφέρεια για το σύνολο των ιδιωτικών επενδύσεων σε όλους τους τομείς της.

ΗΠΕΙΡΟΣ

Η τομεακή διάρθρωση των ιδιωτικών επενδύσεων του Ν. 1892/90 για την περίοδο 1990-1996, είναι 26,14% για τον πρωτογενή τομέα, 52,01% για τον δευτερογενή τομέα, 18,81% για τον τουρισμό και 3,01% για τον τομέα των υπηρεσιών (3,98%, 77,59%, 14,51%, 4%) τ'αντίστοιχα ποσοστά για τους αντίστοιχους τομείς στο σύνολο της χώρας). Η περιφέρεια συμμετέχει στο συνολικό όγκο των ιδιωτικών επενδύσεων με ποσοστό 1,8% του συνόλου και κλύπτει αντίστοιχα το 1,8% των νέων θέσεων απασχόλησης που σημαίνει ότι ο πολλαπλασιαστής των επενδύσεων στην περιφέρεια κειμένεται σε επίπεδα ανάλογα της χώρας.

ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ

Οι ιδιωτικές επενδύσεις στην περιφέρεια Ιονίων Νήσων, διοχετεύθηκαν κυρίως στον τουρισμό με ποσοστό 63,18% (έναντι 14,51% για τη χώρα) με κύριο στόχο την ενίσχυση της απασχόλησης που προήλθε από την τομεακή κατανομή του συνόλου των ιδιωτικών επενδύσεων στην περιφέρεια. Το ύψος των

επενδύσεων στον τομέα του τουρισμού ανέρχεται σε 11.471 δισ για την περίοδο 1990-1996 που αντιστοιχεί στο 6,72% των συνολικών ιδιωτικών επενδύσεων στον τουρισμό για όλη τη χώρα. Σημαντικός επίσης όγκος των ιδιωτικών επενδύσεων της τάξης του 28,81% προσανατολίσθηκε στην βιομηχανία αντιστοιχώντας στο 30,46% των συνολικών θέσεων απασχόλησης που συνολικά δημιουργήθηκαν στην περιφέρεια την περίοδο 1990-1996.

ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ

Οι εγκριθείσες ιδιωτικές επενδύσεις του Ν. 1892/90, προσανατολίσθηκαν την περίοδο 1990-1996 στον πρωτογενή τομέα, με ποσοστό 8,0%, στον δευτερογενή 78,8%, στον τομέα των υπηρεσιών 2,76% και στον τουρισμό 10,39%. Διαπιστώνεται και εδώ η μεγάλη συμμετοχή του δευτερογενή τομέα στο σύνολο των επενδύσεων, το οποίο και είχε σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία 1.496 νέων θέσεων απασχόλησης που αποτελούν το 80,73% των θέσεων που δημιουργήθηκαν από τις επενδύσεις στην περιφέρεια και το 4,2% των συνολικών θέσεων απασχόλησης στο δευτερογενή τομέα για το σύνολο της χώρας.

ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ

Το μερίδιο της περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας κατά την περίοδο 1990-1996 σε ενισχυόμενες ιδιωτικές επενδύσεις είναι ιδιαίτερα υψηλό της τάξης του 9,85% και αντανακλά την δημιουργία θέσεων απασχόλησης με ποσοστό 8,75% επί του συνολικού της χώρας. Ο δευτερογενής τομέας απορρόφησε το 83,54% των ιδιωτικών επενδύσεων που ανέρχεται στι 96.836 δισ δρχ. και αποτελεί το 10,6% των συνολικών επενδύσεων στη βιομηχανία για το σύνολο των περιφερειών. Το ύψος της επένδυσης στο δευτερογενή τομέα διαμορφώνεται κατά 39,34% από ίδια κεφάλαια, 29,82% από επιχορηγήσεις, 29,60% από επιδοτούμενα δάνεια, 0,09% από δάνεια μη επιδοτούμενα και 1,12% από λοιπά κεφάλαια.

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

Ο βιομηχανικός τομέας και ο τουρισμός αποτελούν κατά βάση τους δύο τομείς με την μεγαλύτερη απορρόφηση ιδιωτικών

επενδύσεων του Ν. 1892/90 στην περιφέρεια της τάξης του 74,64% και 19% αντίστοιχα. Ως αποτέλεσμα αυτού, από τις 1.699 θέσεις απασχόλησης που δημιουργήθηκαν, οι 1.199 αφορούν το δευτερογενή τομέα και οι 428 τον τουρισμό.

ΑΤΤΙΚΗ

Οι επενδύσεις, στην περιφέρεια πρωτεύουσας, δioxετεύθηκαν κατά 0,57%, 65,47%, 14,83% και 19,11% στον πρωτογενή, δευτερογενή, τουρισμό και τομέα υπηρεσιών αντίστοιχα, ενώ για την ίδια χρονική περίοδο τ'ανάλογα ποσοστά για το σύνολο της χώρας ήταν 3,98%, 77,59%, 14,51%, 4%, για τους τομείς αντίστοιχα. Συνολικά η περιφέρεια συμμετείχε στις ιδιωτικές επενδύσεις με ποσοστό 9,8% επί του συνόλου που πολλαπλασιαστικά συντέλεσαν στην αύξηση της απασχόλησης που καλύπτει το 10,15% των συνολικών νέων θέσεων εργασίας που δημιούργησαν οι επενδύσεις στο σύνολο των τομέων για το σύνολο των περιφερειών της χώρας. Χαρακτηριστικό αποτελεί στην περιφέρεια το ύψος των επενδύσεων στον τομέα του τουρισμού που κειμένεται στο 10,5% των συνολικών επενδύσεων στον τομέα για τη χώρα, την περίοδο 1990-1996, όπως επίσης και ο όγκος των επενδύσεων στον τομέα υπηρεσιών που διαμορφώνεται στο 48,08% του συνόλου των επενδύσεων στον τομέα.

ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ

Η περιφέρεια συμβάλλει στο ύψος των συνολικών ιδιωτικών επενδύσεων στην εξετία 1990-1996 κατά 2,28% καλύπτοντας το 2,69% των συνολικών θέσεων απασχόλησης. Η περιφερειακή διάρθρωση του συνολικού όγκου των ιδιωτικών επενδύσεων που ανέρχεται στη 26.848 δισ δρχ. είναι 3,35% για τον πρωτογενή τομέα, 40,94% για το δευτερογενή τομέα, 47,78% για τον τουρισμό και 8% για τις υπηρεσίες. Στο συνολικό ύψος των επενδύσεων στο δευτερογενή συμβάλλουν κατά κύριο λόγο οι επιχορηγήσεις με ποσοστό 44,42% εν αντιθέσει με τις επενδύσεις στο τομέα των υπηρεσιών το ύψος των οποίων διαμορφώνεται κατά 48% από ίδια κεφάλαια.

ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΙΟ

Στην περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, κατά την περίοδο 1990-1996 οι ιδιωτικές επενδύσεις του Ν. 1892/90 σχεδόν αποκλειστικά διοχετεύονται στον τουρισμό (64,5%) και στο δευτερογενή τομέα (35,30%). Θα πρέπει να τονισθεί ότι στη συντριπτική τους πλειοψηφία οι επενδύσεις προσανατολίζονται στο νησί της Ρόδου.

ΚΡΗΤΗ

Οι συνολικές ιδιωτικές επενδύσεις του Ν. 1892/90 για την περίοδο 1990-1996 στην περιφέρεια Κρήτης κυμαίνονται στο 6,11% των συνολικών για όλους τους τομείς στο σύνολο της χώρας κατά την ίδια περίοδο. Η διοχέτευσή τους στην περιφέρεια, είχε σαν αποτέλεσμα, την κάλυψη του 5,38% των συνολικών θέσεων απασχόλησης που δημιουργήθηκαν (2.154 νέες θέσεις απασχόλησης στην περιφέρεια). Το 55,15% των θέσεων απασχόλησης αφορά τον τουρισμό (1.188 θέσεις εργασίας), οι οποίες και αποτελούν το 16,94% των συνολικών θέσεων απασχόλησης στον τομέα τους τουρισμού για το σύνολο της χώρας. Η κατανομή των επενδύσεων είναι 2,16% για τον πρωτογενή, 54,75% για το δευτερογενή, 40,66% για τον τουρισμό και 2,41% για τον τομέα των υπηρεσιών. Χαρακτηριστικό στην περιφέρεια, είναι το ύψος των επενδύσεων στον τομέα του τουρισμού, που ανέρχεται στο 17,13% των συνολικών ιδιωτικών επενδύσεων στον τουριστικό τομέα την εξεταζόμενη περίοδο.

Δ/ση Εγκρίσεων και Ελέγχου Ιδιωτικών Επενδύσεων

Α ΕΣΜ 1990 - Α ΕΣΜ 1996

Αριθμός επένδ.	Κωδ. Ονομασία ΚΛΑΔΟΣ	Υποβ. Επένδυσης	Ιδια Καφάλαια (Μετρ.+ Οικον.)	Επιχορήγηση	Δάνεια Επιδοτούμενα	Δάνεια μη Επιδοτούμενα	Λοιπά Καφάλαια	Μέσ. Θάσεις	Αριθμός Κλινών	Επταμηνύσεις
64	ΠΡΟΤΥΠΩΣΗ	14.714.510.764	4.290.301.337	7.956.452.452	2.442.237.000		25.447.975	340		1.762.245.090
607	ΔΕΥΤΕΡΟΤΗΜΗ	319.345.347.446	84.984.443.038	174.103.717.200	59.197.709.647	362.943.500	696.534.061	13.879		49.067.488.678
11	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	1.516.737.766	634.174.979	563.702.787	310.860.000			55	764	230.089.129
21	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	2.939.620.488	878.020.941	1.478.545.976	529.352.571		53.693.000	152		314.138.323
703	ΕΥΝ.ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	330.516.224.464	90.787.028.295	184.102.418.415	62.488.159.218	362.943.500	775.675.036	14.426	764	51.381.961.220
Αριθμός επένδ.	Κωδ. Ονομασία ΚΛΑΔΟΣ	Υποβ. Επένδυσης	Ιδια Καφάλαια (Μετρ.+ Οικον.)	Επιχορήγηση	Δάνεια Επιδοτούμενα	Δάνεια μη Επιδοτούμενα	Λοιπά Καφάλαια	Μέσ. Θάσεις	Αριθμός Κλινών	Επταμηνύσεις
45	ΠΡΟΤΥΠΩΣΗ	3.117.744.932	1.210.958.199	1.130.902.733	719.993.000	12.775.000	43.116.000	58		433.663.634
586	ΔΕΥΤΕΡΟΤΗΜΗ	165.322.177.343	60.246.691.880	55.882.797.699	40.522.937.313		669.750.451	6.116	866	12.790.654.204
3	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	602.114.180	239.589.180	220.740.000	141.785.000			17		7.200.000
58	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	13.837.394.636	7.377.165.965	3.462.808.000	2.840.366.273		157.054.398	884	10.388	1.419.740.864
37	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	5.296.286.425	2.832.833.784	1.478.518.333	852.138.000		132.796.308	172	46	748.673.333
729	ΕΥΝ.ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	188.175.717.516	79.907.239.008	62.175.766.765	45.077.219.586	12.775.000	1.002.717.157	7.247	11.300	15.399.932.035
Αριθμός επένδ.	Κωδ. Ονομασία ΚΛΑΔΟΣ	Υποβ. Επένδυσης	Ιδια Καφάλαια (Μετρ.+ Οικον.)	Επιχορήγηση	Δάνεια Επιδοτούμενα	Δάνεια μη Επιδοτούμενα	Λοιπά Καφάλαια	Μέσ. Θάσεις	Αριθμός Κλινών	Επταμηνύσεις
4	ΠΡΟΤΥΠΩΣΗ	141.683.742	45.914.646	47.725.000	42.720.000		5.324.096			20.441.000
156	ΔΕΥΤΕΡΟΤΗΜΗ	33.597.648.828	12.336.982.041	13.014.460.284	8.184.286.650		61.919.853	1.250		2.208.044.209
1	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	167.723.000	100.634.000	67.089.000						67.089.000
6	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	1.894.500.000	753.449.000	577.625.000	563.426.000			63	1.036	192.351.710
7	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	597.255.268	314.136.004	213.294.000	62.755.500		7.069.764	27		68.364.990
174	ΕΥΝ.ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	36.398.810.838	13.551.115.691	13.920.193.284	8.853.188.150		74.313.713	1.340	1.036	2.556.290.909
Αριθμός επένδ.	Κωδ. Ονομασία ΚΛΑΔΟΣ	Υποβ. Επένδυσης	Ιδια Καφάλαια (Μετρ.+ Οικον.)	Επιχορήγηση	Δάνεια Επιδοτούμενα	Δάνεια μη Επιδοτούμενα	Λοιπά Καφάλαια	Μέσ. Θάσεις	Αριθμός Κλινών	Επταμηνύσεις
52	ΠΡΟΤΥΠΩΣΗ	4.553.038.626	1.593.425.122	1.583.846.835	1.348.492.000		27.274.669	98		572.575.356
140	ΔΕΥΤΕΡΟΤΗΜΗ	58.386.743.878	21.668.681.585	19.151.056.425	17.410.268.046		156.737.822	2.380		5.371.911.480
48	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	6.198.095.450	4.009.840.014	1.489.843.600	671.872.675		26.539.161	343	2.561	442.067.888
16	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	1.355.408.815	817.934.665	353.955.900	173.348.000		10.170.250	66	86	153.441.196
256	ΕΥΝ.ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΘΡΑΚΙΑΣ	70.493.286.769	28.089.881.286	22.578.702.760	19.603.980.721		220.721.902	2.887	2.647	6.540.795.930
Αριθμός επένδ.	Κωδ. Ονομασία ΚΛΑΔΟΣ	Υποβ. Επένδυσης	Ιδια Καφάλαια (Μετρ.+ Οικον.)	Επιχορήγηση	Δάνεια Επιδοτούμενα	Δάνεια μη Επιδοτούμενα	Λοιπά Καφάλαια	Μέσ. Θάσεις	Αριθμός Κλινών	Επταμηνύσεις
72	ΠΡΟΤΥΠΩΣΗ	5.544.798.421	2.213.245.226	1.863.538.000	1.315.549.000	9.100.000	143.366.195	209		672.054.850
108	ΔΕΥΤΕΡΟΤΗΜΗ	11.030.243.571	5.117.279.841	3.333.797.909	2.480.019.250		99.146.571	418		2.098.275.124
2	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	252.708.000	162.525.000	90.183.000				19		13.552.840
27	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	3.990.379.639	2.223.958.750	937.365.000	801.054.000		28.001.889	205	1.302	170.604.460
5	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	388.847.000	213.577.000	121.690.000	53.600.000			9		30.842.620
214	ΕΥΝ.ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ	21.206.996.631	9.930.585.817	6.346.573.909	4.650.222.250	9.100.000	270.514.655	860	1.302	2.985.329.894
Αριθμός επένδ.	Κωδ. Ονομασία ΚΛΑΔΟΣ	Υποβ. Επένδυσης	Ιδια Καφάλαια (Μετρ.+ Οικον.)	Επιχορήγηση	Δάνεια Επιδοτούμενα	Δάνεια μη Επιδοτούμενα	Λοιπά Καφάλαια	Μέσ. Θάσεις	Αριθμός Κλινών	Επταμηνύσεις
8	ΠΡΟΤΥΠΩΣΗ	702.146.391	304.013.269	254.453.122	138.207.000		5.473.000	18		107.131.000
62	ΔΕΥΤΕΡΟΤΗΜΗ	5.232.553.159	2.535.962.621	1.427.086.466	1.234.462.300		35.041.772	202		707.226.819
40	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	11.471.853.074	6.016.708.700	2.959.220.400	2.475.335.100		20.588.874	378	5.531	934.173.660
1	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	740.000.000	400.000.000	200.000.000						

Αριθμός συνδ.	Κωδ. Ονομασία	ΚΑΔΟΣ	Υπόχ. Ενένδυσης	Ιδία Κατάσταση (Μετρ.+ Οικον.)	Επιχορήγηση
34	ΠΡΟΤΟΤΥΠΗ		4.007.139.374	1.458.527.741	1.375.244.649
242	ΔΕΥΤΕΡΟΤΥΠΗ		39.401.568.763	17.113.776.311	12.875.264.158
1	ΥΠΗΡΕΣΙΑ		98.553.172	62.400.000	33.600.000
26	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ		5.174.576.691	2.566.221.813	1.238.204.500
6	ΥΠΗΡΕΣΙΑ		1.284.189.000	859.963.000	380.226.000
309	ΣΥΝ.ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΥΓΓΡΗ ΕΛΛΑΔΟΣ		49.966.027.000	22.060.888.865	15.902.539.307
Αριθμός συνδ.	Κωδ. Ονομασία	ΚΑΔΟΣ	Υπόχ. Ενένδυσης	Ιδία Κατάσταση (Μετρ.+ Οικον.)	Επιχορήγηση
73	ΠΡΟΤΟΤΥΠΗ		7.762.042.399	2.510.330.403	2.757.707.394
243	ΔΕΥΤΕΡΟΤΥΠΗ		96.836.925.372	38.100.735.184	28.882.297.383
1	ΥΠΗΡΕΣΙΑ		34.500.000	8.655.000	12.061.000
21	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ		11.033.538.570	5.414.663.542	3.152.554.000
2	ΥΠΗΡΕΣΙΑ		245.491.119	153.034.000	80.500.000
340	ΣΥΝ.ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΥΓΓΡΗ ΕΛΛΑΔΟΣ		115.912.497.460	46.187.418.129	34.885.119.777
Αριθμός συνδ.	Κωδ. Ονομασία	ΚΑΔΟΣ	Υπόχ. Ενένδυσης	Ιδία Κατάσταση (Μετρ.+ Οικον.)	Επιχορήγηση
33	ΠΡΟΤΟΤΥΠΗ		2.366.680.326	776.512.326	826.793.000
179	ΔΕΥΤΕΡΟΤΥΠΗ		35.174.318.287	15.110.705.290	11.844.044.180
1	ΥΠΗΡΕΣΙΑ		17.998.000	4.618.700	6.299.300
29	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ		9.000.458.269	4.771.947.776	2.565.095.019
8	ΥΠΗΡΕΣΙΑ		564.908.000	187.736.970	192.111.145
250	ΣΥΝ.ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ		47.124.362.882	20.851.521.062	15.434.342.644
Αριθμός συνδ.	Κωδ. Ονομασία	ΚΑΔΟΣ	Υπόχ. Ενένδυσης	Ιδία Κατάσταση (Μετρ.+ Οικον.)	Επιχορήγηση
10	ΠΡΟΤΟΤΥΠΗ		668.428.439	394.523.000	99.116.000
273	ΔΕΥΤΕΡΟΤΥΠΗ		76.238.856.306	32.020.068.291	27.645.848.371
1	ΥΠΗΡΕΣΙΑ		205.000.000	123.000.000	82.000.000
44	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ		17.270.484.734	10.283.738.609	4.265.488.405
108	ΥΠΗΡΕΣΙΑ		22.048.513.037	11.235.244.369	6.865.176.971
436	ΣΥΝ.ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΥΓΓΡΗ		116.431.282.516	54.056.574.269	38.957.629.747
Αριθμός συνδ.	Κωδ. Ονομασία	ΚΑΔΟΣ	Υπόχ. Ενένδυσης	Ιδία Κατάσταση (Μετρ.+ Οικον.)	Επιχορήγηση
6	ΠΡΟΤΟΤΥΠΗ		902.231.793	336.687.292	398.438.892
130	ΔΕΥΤΕΡΟΤΥΠΗ		10.992.705.587	4.331.297.380	4.852.810.977
68	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ		12.829.963.007	6.286.251.549	4.428.192.955
2	ΥΠΗΡΕΣΙΑ		2.123.617.032	734.270.997	852.950.249
206	ΣΥΝ.ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΕΠΕΙΣΟΥ ΑΙΤΑΙΟΥ		26.848.517.419	11.688.507.218	10.532.393.073
Αριθμός συνδ.	Κωδ. Ονομασία	ΚΑΔΟΣ	Υπόχ. Ενένδυσης	Ιδία Κατάσταση (Μετρ.+ Οικον.)	Επιχορήγηση
1	ΠΡΟΤΟΤΥΠΗ		13.400.000	3.350.000	4.690.000
32	ΔΕΥΤΕΡΟΤΥΠΗ		3.095.949.000	1.234.744.200	1.199.518.800
35	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ		5.658.113.980	3.147.365.724	1.497.797.200
68	ΣΥΝ.ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΤΑΙΟΥ		8.767.462.980	4.385.459.924	2.702.006.000

Δάνεια Πηλδοτοούμενα	Δάνεια μη Πηλδοτοούμενα	Αοληό Κορμάλια	Μέρος Θόσελε	Αριθμός Κλινών	Πητομολέσελε
1.112.545.000		60.821.984	107		637.104.213
8.769.983.100	259.760.000	382.785.194	1.496	42	3.176.674.872
		2.553.172			33.532.800
1.311.869.000		58.281.378	180	2.584	431.402.191
44.000.000			70	208	373.848.200
11.238.397.100	259.760.000	504.441.728	1.853	2.834	4.652.562.276
Δάνεια Πηλδοτοούμενα	Δάνεια μη Πηλδοτοούμενα	Αοληό Κορμάλια	Μέρος Θόσελε	Αριθμός Κλινών	Πητομολέσελε
2.288.807.100	4.042.000	201.155.502	138		1.657.444.544
28.672.281.075	93.076.900	1.088.534.830	3.321	210	9.095.480.981
13.784.000			4		
2.442.452.000		23.869.028	555	3.118	714.501.600
		11.957.119	10		74.151.200
93.417.324.175	97.118.900	1.325.516.479	4.028	3.328	11.541.578.325
Δάνεια Πηλδοτοούμενα	Δάνεια μη Πηλδοτοούμενα	Αοληό Κορμάλια	Μέρος Θόσελε	Αριθμός Κλινών	Πητομολέσελε
742.275.000	16.400.000	4.700.000	41		284.975.600
7.755.204.644		464.364.173	1.199		3.325.588.914
7.080.000			2		6.286.701
1.649.274.000		14.141.474	428	3.928	846.601.560
185.059.885			29		106.080.045
10.339.893.529	16.400.000	483.205.647	1.699	3.928	4.569.532.820
Δάνεια Πηλδοτοούμενα	Δάνεια μη Πηλδοτοούμενα	Αοληό Κορμάλια	Μέρος Θόσελε	Αριθμός Κλινών	Πητομολέσελε
164.289.000		10.500.439	17		26.180.000
15.751.094.943	237.960.000	583.884.701	3.139		8.421.620.420
			2		
2.673.492.541		47.765.179	125	11.025	417.248.567
3.722.706.614		225.385.083	1.390		3.239.947.474
22.311.583.098	237.960.000	867.535.402	4.673	11.025	12.104.996.461
Δάνεια Πηλδοτοούμενα	Δάνεια μη Πηλδοτοούμενα	Αοληό Κορμάλια	Μέρος Θόσελε	Αριθμός Κλινών	Πητομολέσελε
167.105.609			22		67.231.494
1.700.590.620		108.006.610	453		1.542.669.914
1.722.124.650		393.393.853	673	4.771	2.352.983.248
535.392.500		1.003.286	91	160	38.994.749
4.125.213.379		502.403.749	1.239	4.931	4.001.879.405
Δάνεια Πηλδοτοούμενα	Δάνεια μη Πηλδοτοούμενα	Αοληό Κορμάλια	Μέρος Θόσελε	Αριθμός Κλινών	Πητομολέσελε
5.360.000					
656.815.000		4.871.000	82	59	152.989.909
979.623.100		33.327.956	270	1.524	725.311.088
1.641.798.100		38.198.956	352	1.583	878.300.997

Δ/ση Εγκρίσης και Ελέγχου Ιδιωτικών Επενδύσεων

Α ΕΣΑΗ 1990 - Α ΕΣΑΗ 1996

Αριθμός επενδ.	Κωδ. Ονομασία ΚΑΔΟΣ	Υπό Επένδυσης	Ιδια Κεφάλαια (Μετρ.+ Οικιά.)	Επιχορήγηση	Δάνεια Επιδοτούμενα	Δάνεια μη Επιδοτούμενα	Χρημ. Κεφάλαια	Μέγ. θόσεις	Αριθμός Ελλείν.	Επταμελείσεις
13	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	1.550.870.657	771.660.704	521.090.000	195.231.000		70.072.073	16		543.770.000
191	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	39.376.073.982	17.570.345.502	12.030.230.555	0.950.627.925		9.662.000	855	90	1.613.370.095
96	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	29.243.594.427	13.352.715.645	7.093.392.740	6.727.021.000		2.070.465.042	1.188	15.066	3.300.002.500
16	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	1.734.103.000	740.344.000	503.147.000	217.915.000	264.697.000		95	7	03.051.000
316	ΣΥΝ.ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ	71.913.442.066	32.451.073.931	20.955.076.295	16.090.794.925	264.697.000	2.150.999.915	2.154	15.153	5.629.073.595

Αριθμός επενδ.	Κωδ. Ονομασία ΚΑΔΟΣ	Υπό Επένδυσης	Ιδια Κεφάλαια (Μετρ.+ Οικιά.)	Επιχορήγηση	Δάνεια Επιδοτούμενα	Δάνεια μη Επιδοτούμενα	Χρημ. Κεφάλαια	Μέγ. θόσεις	Αριθμός Ελλείν.	Επταμελείσεις
421	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	46.705.212.960	16.109.217.041	19.086.564.677	10.789.060.709	42.317.000	598.052.733	1.088		6.052.995.631
3070	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	912.413.666.050	320.217.052.652	373.091.517.502	204.454.707.613	2.252.940.400	4.397.447.003	35.506	1.257	101.019.475.630
640	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	170.673.592.749	07.272.232.705	46.557.543.560	33.601.016.079		3.162.000.317	7.014	92.301	10.603.646.549
251	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	46.270.533.150	21.920.000.610	15.330.949.074	0.200.617.070	264.697.000	554.268.604	2.426	931	5.406.113.647
4398	ΣΥΜΒΟΛΟ ΜΟΝΩΣ	176.071.004.917	453.598.503.000	454.066.575.621	257.133.401.471	2.559.954.400	0.712.569.537	46.034	94.569	131.962.231.465

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ

3.1. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ

"Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η Επιτροπή Περιφερειών, οι αρμόδιες υπηρεσίες των κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Επιστημονική Κοινότητα της ηπείρου μας άρχισαν να συνειδητοποιούν την ανάγκη ενιαίας αντιμετώπισης των πολυσύνθετων αναπτυξιακών περιβαλλοντικών και χωροταξικών προβλημάτων της Ευρώπης και των ευρύτερων περιοχών που συνορεύουν με αυτή".

Ετσι ενώ στο πρώτο μέρος της μελέτης επικεντρωθήκαμε στην παραγωγή και ανταγωνιστικότητα των ελληνικών περιφερειών, εδώ προσανατολιζόμαστε στις χωρικές επιπτώσεις των κοινοτικών πολιτικών, που στοχεύουν στην ενίσχυση των λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών της Κοινότητας.

Προκειμένου να σκιαγραφήσουμε την κοινοτική πολιτική για την οργάνωση του χώρου, και να εξετάσουμε της χωρικές επιπτώσεις των κοινοτικών αυτών πολιτικών στις ελληνικές περιφέρειες, προσανατολιζόμαστε στη μελέτη σημαντικών εκθέσεων στρατηγικού προσανατολισμού όπως το Ευρώπη 2000 και Ευρώπη 2000 συν και τη μελέτη για την μελλοντική εξέλιξη των περιφερειών της Κεντρικής Μεσογείου (Mezzogiorno - Ελλάδα).

Είναι γεγονός αναμφισβήτητο ότι η οικονομική ανάπτυξη επηρεάζει την χωροταξική διάρθρωση των οικονομικών διαδικασιών, η οποία με τη σειρά της επηρεάζει τις οικονομικές εξελίξεις. Αναπτύσσεται έτσι μία σχέση αλληλοεξάρτησης μεταξύ οικονομικής ανάπτυξης και χωρικής διάρθρωσης των αποτελεσμάτων της οικονομικής ανάπτυξης. "Η σχέση αυτή αντίδρασης και αλληλεξάρτησης προσδιορίζει την ιδιαιτέρη σημασία των τριών μορφών της οικονομικής επίδρασης του χώρου στην ανθρώπινη δραστηριότητα. Οι μορφές αυτές είναι το έδαφος, η απόσταση και ο χώρος ως τόπος εγκατάστασης των παραγωγικών και καταναλωτικών οικονομικών δραστηριοτήτων".

Προκειμένου να τονίσουμε τη σημασία του χώρου αξίζει ν'αναφέρουμε ότι η ανισοκατανομή του περιφερειακού εισοδήματος

έχει σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία κεντρομόλων και κεντρόφυγων δυνάμεων που συνδιασόμενες με τις δημογραφικές τάσεις, με τα μεταναστευτικά ρεύματα, με τη διάρθρωση των περιφερειακών οικονομιών και γενικά με την περιβαλλοντική και κοινωνική δομή κάθε περιφέρειας, επιδρά στις διατοπικές μεταβολές της ζήτησης αγαθών και υπηρεσιών. Οι διατοπικές μεταβολές της ζήτησης είναι ευνόητο ότι επιδρούν στον τρόπο εγκατάστασης των οικονομικών δραστηριοτήτων διαδραματίζοντας ένα ελκτικό ή μη ελκτικό παράγοντα. Είναι με την εξέλιξη της οικονομίας τα τελευταία χρόνια η ανάγκη μελέτης της μεταβλητής του χώρου καθίσταται όλο και περισσότερο αναγκαία. "Η περιφερειαποίηση των οικονομικών προγραμμάτων, η ενίσχυση των αποκεντρωτικών διαδικασιών, η εδραίωση των αρχών της χωροταξικής δικαιοσύνης και η διαμόρφωση της περιφερειακής συνείδησης στις πληθυσμιακές ομάδες δημιούργησαν τις προϋποθέσεις αναζήτησης λύσεων στα χωροταξικά προβλήματα που υπάρχουν και σε αυτά που πιθανολογείται ότι θα προκύψουν στο μέλλον".

Από τις αρχές τις δεκαετίας του '70 έως και σήμερα, κρίνεται σκόπιμο ν'αναφερθεί ότι έχουν προκληθεί σημαντικότερες οικονομικές εξελίξεις σε διεθνές εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, που εστιάζονται κυρίως στην ανάπτυξη της υψηλής τεχνολογίας, στα φαινόμενα διαρθρωτικής οπισθοδρόμησης και αποβιομηχάνισης, η στροφή στην ενέλικτη εξιδείκευση, στη μείωση της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα και στη μεταποίηση, στην αύξηση της βιομηχανικής παραγωγής, στην ενίσχυση της σημασίας της εισροής ξένου κεφαλαίου σε αντιδιαστολή με τη σημασία του ρόλου του διεθνούς εμπορίου κ.λ.π. Όλες αυτές οι εξελίξεις έχουν αποτυπωθεί στο χώρο και προφανώς έχουν δημιουργήσει ένα νέο περιβάλλον οικονομικών ανισοτήτων τόσο στην Κοινότητα όσο και διεθνώς γενικότερα. Οι εξελίξεις αυτές οδήγησαν στη διαμόρφωση τριών ομάδων με συγκεκριμένα χωρικά γνωρίσματα. Έχουμε έτσι τα Μεγάλη Διεθνή Κέντρα, που η υποδομή τους και η πλεονεκτική γεωγραφική τους θέση έχουν σαν αποτέλεσμα να ισχυροποιούν συνεχώς τη θέση τους

* ΚΟΝΣΟΛΑΣ ΝΙΚΟΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΑΦΘΩΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΘΗΝΑ 1993 ΣΕΛ. 167

διεθνώς συγκεντρώνονται την υποστήριξη διεθνών οικονομικών συμφερόντων. Συνήθως αποτελούν έδρες και κέντρα των μεγάλων Τραπεζών και των σημαντικότερων πολυεθνικών επιχειρήσεων. Τα Διεθνή Κέντρα ευρύτερης χωρικής ζώνης όπως η Φραγκφούρτη για παράδειγμα, που χαρακτηρίζονται από τη διασύνδεση παραγωγικού και οικιστικού ιστού ευρύτερης περιοχής γεωγραφικής ζώνης. Τα περιφερειακά κέντρα όπως η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη που χαρακτηρίζονται αναδυόμενης επιρροής και τα τοπικά κέντρα (Ηράκλειο - Πάτρα) όπου εδώ εντάσσονται τα πολικά αστικά κέντρα που διαδραματίζουν σημαντικό διαπεριφερειακό ρόλο και υπάρχει η δυνατότητα εξέλιξής τους σε περιφερειακά κέντρα.

Η οργάνωση του χώρου που προωθεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη - μέλη της Κοινότητας έχει ως πρωταρχικό στόχο την οικονομική και κοινωνική συνοχή και την βιώσιμη ανάπτυξη. Η επιτυχία μιας τέτοιας πολιτικής εξαρτάται σε πολύ μεγάλο βαθμό και από την περιφερειακή πολιτική που ασκείται σε κοινοτικό επίπεδο η οποία έως τώρα δεν θα μιλάμε ότι κρίνεται ικανοποιητική εξ αιτίας των συνεχόμενων αυξανόμενων ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών της Κοινότητας. Τα μέτρα διορθωτικής πολιτικής στον ευρωπαϊκό χώρο που απασχολούσαν στην ενίσχυση των υποδομών, στη βελτίωση της ποιότητας ζωής, στην ενίσχυση της επαγγελματικής κατάρτισης, είχαν σαν αποτέλεσμα μεν την εξασθένιση των δυσμενών επιπτώσεων στις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες που όμως συνεχίζουν ν' αναπτύσσονται με ρυθμούς χαμηλότερους από τις κεντρικές περιφέρειες της Κοινότητας που σημαίνει ότι αυτές επωφελούνται περισσότερο από την αναδιάρθρωση της ευρωπαϊκής οικονομίας, φαινόμενο που οδηγεί στην έξαρση των χωροταξικών ανισοτήτων στον ευρωπαϊκό χώρο.

Λαμβανομένου υπόψη ότι τα μεγάλα αστικά κέντρα της Κεντρικής Ευρώπης ισχυροποιούν τη θέση τους διεθνώς, μπορούμε να ισχυριστούμε ότι το σενάριο "blue Banana" (Ευρώπη 2000) εκφράζει την πραγματικότητα περισσότερο από αυτό των "επτά διαμερισμάτων (Ευρώπη 2000+). Στο σενάριο αυτό, αποτυπώνεται η τάση ανάπτυξης της περιοχής που ξεκινά από την Νοτιοανατολική Αγγλία και διασχίζει τη Μάγχη, τις χώρες του Benelux, τη Νοτιοδυτική Γερμανία, την Ελβετία και καταλήγει στην Ισπανία. Σε αυτό ακριβώς το σημείο ξεκινά η "ζώνη του ηλίου"

που καλύπτει τις περιοχές της Νοτιοδυτικής Μεσογείου, τη Βόρεια Ιταλία, τη Νότια Γαλλία και τη Νότια Ισπανία, έχοντας σαν βασικά κέντρα, την Barcelona και την Valencia. Οι επεκτάσεις οι οποίες άρχισαν να διαμορφώνονται στον κοινοτικό χώρο τείνουν να συμπληρώσουν το σενάριο αυτό και αφορούν :

- α. Τις αναπτυξιακές δυνατότητες που προκύπτουν εξ αιτίας του ανοίγματος των συνόρων της ανατολικής Ευρώπης.
- β. Την προσπάθεια της Ιταλίας να επεκτείνει τη "ζώνη του ηλίου" νότια με κέντρο το Bari.
- γ. Το άνοιγμα των βόρειων συνόρων της Ελλάδας, τα οδικά έργα υποδομής και ο αγωγός Burgas - Αλεξανδρούπολης που τείνουν να διαδραματίσουν θετικό ρόλο στο βαλκανικό χώρο δημιουργώντας ένα νέο καθεστώς ανάπτυξης με βασικό αναπτυξιακό πόλο τη Θεσσαλονίκη.

Η Ελλάδα θα πρέπει να προσανατολισθεί στην προσπάθεια επέκτασης της ζώνης του ηλίου στη Νοτιοανατολική Μεσόγειο και στην ένταξη στο δίκτυο των ευρωπαϊκών τεχνολογιών των αστικών κέντρων. Με δεδομένο ότι η Ελλάδα αποτελεί τμήμα της περιμετρικής συνοριακής ζώνης της Κοινότητας κάτι που σαφώς αποτελεί μειονέκτημα, θα πρέπει εκμεταλλευόμενη τις νέες εξελίξεις στην οργάνωση του χώρου στην Κοινότητα να ενισχύσει την ελκτικότητα των περιφερειών της στην προσέλκυση ξένου κεφαλαίου αναπροσανατολίζοντας την εξειδίκευση του εργατικού του δυναμικού, εκμεταλλεύοντας τις εξελίξεις στους τομείς των τηλεπικοινωνιών, μεταφοράς κ.λ.π. Το ευνοϊκό κλίμα και πολιτιστικής χαρακτήρας της Ελλάδας δύναται ν'αναδειχθούν σε σημαντικά πλεονεκτήματα, εφαρμόζοντας κατάλληλα προγράμματα οικιστικής ανάπτυξης, πολιτιστικών εκδηλώσεων και εκδηλώσεων αναψυχής. Επιπλέον και εφόσον από το πρώτο μέρος της εργασίας διαπιστώθηκε η χαμηλή παραγωγικότητα και ανταγωνιστικότητα των ελληνικών περιφερειών θα πρέπει να τονισθεί ότι η Ελλάδα πρέπει προτού στραφεί σε νέα μέσα περιφερειακής πολιτικής να προσανατολιστεί στην ολοκλήρωση των παραδοσιακών μέσων περιφερειακής πολιτικής εφόσον διαπιστώνεται έλλειψη σε βασικές υποδομές και οι μακροοικονομικές συνθήκες της ελληνικής οικονομίας δεν επιτρέπουν στο έπακρο την μεταφορευτικότητα των νέων μέσων περιφερειακής πολιτικής. Εδώ

ακριβώς εστιάζεται ο κίνδυνος της περιθωριοποίησης της Ελλάδας με δεδομένο ότι η οργάνωση του χώρου στην Κοινότητα θα οδηγήσει σ' ένα νέο καθεστώς ευημερίας προς όφελος των περισσότερων ανεπτυγμένων και ενέλιγκτων περιφερειών και ανισοτήτων που κατά πάσα πιθανότητα θα εκταθούν στις περιφέρειες της Κοινότητας όπου χαρακτηρίζονται από χαμηλή ικανότητα ευελιξίας σε νέες μορφές περιφερειακής πολιτικής. Οι περιφέρειες αυτές κατά παράδοση είναι αυτές που χαρακτηρίζονται από χαμηλή υποδομή που αποτελεί προϋπόθεση για την αποτελεσματικότητα των νέων μέσων, οπότε και χαρακτηρίζονται από υψηλό βαθμό επικινδυνότητας περιθωριοποίησης έναντι των υπολοίπων.

Το νέο αυτό καθεστώς οργάνωσης του χώρου όπου θα οδηγήσει σε ευημερία αλλά και σε ανισότητες αποτελεί αντικείμενο της έκθεσης Ευρώπη 2000+. "Συνεργασία για τη χωροταξία στην Ευρώπη, όπου και αποτελείται από τρία βασικά μέρη. Κύριος στόχος της έκθεσης είναι να "παράσχει ένα πλαίσιο συνεργασίας στον τομέα της χωροταξίας μεταξύ των αρχών σχεδιασμού στα κράτη-μέλη, αλλά και στις αντίστοιχες αρχές άλλων χωρών με σεβασμό στην αρχή της επικουρικότητας και των πεδίων αρμοδιοτήτων των διαφόρων κυβερνητικών επιπέδων που είναι επιφορτισμένα με την εφαρμογή της χωρικής πολιτικής".

Στο πρώτο μέρος της έκθεσης Ευρώπη 2000+, ερευνούνται οι σημαντικοί παράγοντες για την οργάνωση του χώρου στον κοινοτικό χώρο. Εξετάζεται η εξέλιξη του πληθυσμού στο σύνολο της ένωσης και οι αποκλίσεις στην κινητικότητα του πληθυσμού καθώς και οι αλλαγές στην κατανομή των νέων θέσεων απασχόλησης. Παρουσιάζονται οι χωρικές επιπτώσεις των διευρωπαϊκών δικτύων στα οποία θα σταθούμε ιδιαίτερα εξ αιτίας της σημασίας τους για την οργάνωση του χώρου στην Ελλάδα και την ενίσχυση της παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας των Ελληνικών περιφερειών. Το πρώτο μέρος της έκθεσης κλείνει με την αναφορά δύο σημαντικότερων προβλημάτων για το περιβάλλον, όπως η προστασία των υποίθριων και υδρότινων χώρων που έχουν επιλεχθεί

προκειμένου να τονισθεί η σημαντικότητα της διακρατικής συνεργασίας.

Στο δεύτερο μέρος έκθεσης επιχειρείται η παρουσίαση των εξελίξεων στις αγροτικές αστικές και συνοριακές περιοχές. "Στο μεγαλύτερο μέρος του εδάφους της ένωσης, η πρόσφατη εξέλιξη του αστικού τοπίου ομαδεύεται από την επανένταξη της μεγέθυνσης των μεγάλων πόλεων, που συνοδεύεται από μία επιδείνωση των προβλημάτων κοινωνικού αποκλεισμού και χωρικού διαχωρισμού, καθώς και των περιβαλλοντικών και μεταφορικών προβλημάτων, και από μία αυξημένη ευαισθησία των μεσαίων πόλεων που απαιτεί ειδικές δράσεις. Αναφορικά με την ύπαιθρο, η έμφαση δίνεται στην ποικιλία των τάσεων που επηρεάζουν διαφορετικού τύπου περιοχές, στις επιπτώσεις της νέας διαμόρφωσης των αγροτικών δραστηριοτήτων, στο ρόλο των πόλεων για την τοπική ανάπτυξη. Το μέρος αυτό τελειώνει με την εξέταση των εσωτερικών και εξωτερικών συνόρων της ένωσης που αντιπροσωπεύουν ένα ιδιαίτερα σημαντικό πεδίο συνεργασίας σε θέματα οργάνωσης στο χώρο".

Το τρίτο μέρος εστιάζεται στα συστήματα οργάνωσης του χώρου στα κράτη μέλη της Κοινότητας συγκρίνοντας τα μέσα πολιτικής που ισχύουν και εφαρμόζονται στα κράτη - μέλη.

Στο προσάρτημα της έκθεσης χωρίζεται η Κοινότητα σε οκτώ ενότητες, που παρουσιάζουν κοινά χαρακτηριστικά με κριτήρια τη γεωγραφική εγγύτητα και τον βαθμό διαπλοκής μεταξύ τους. Αντικείμενο του επόμενου κεφαλαίου αποτελεί η παρουσίαση διαφορετικών σεναρίων για την περιοχή της Κεντρικής Μεσογείου (Mezzogiorno - Ελλάδα).

Το συγκεκριμένο κεφάλαιο εστιάζεται στις περιφερειακές επιπτώσεις των διευρωπαϊκών δικτύων στον Ελλαδικό χώρο και γενικότερα στο σύνολο της Κοινότητας και στην ενσωμάτωση των παραμεθόριων περιοχών μέσω της κοινοτικής πρωτοβουλίας INTEREG II.

3.2.1. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΔΙΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ

Μια από τις βασικότερες πολιτικές που εγκαθιδρύθηκαν με τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση που είναι και άμεσα συσχετιζόμενη με θέματα περιφερειακής πολιτικής είναι και αυτή των διευρωπαϊκών δικτύων (αποτελεί επίσης μία από τις 5 προτεραιότητες που προτείνονται για την κοινοτική δράση από τη Λευκή Βίβλο).

Τα διευρωπαϊκά δίκτυα υποδομών στους τομείς των μεταφορών, των τηλεπικοινωνιών και της ενέργειας, αποτελούν μοχλούς ανάπτυξης της ανταγωνιστικότητας των λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών και συμβάλλουν στην υλοποίηση και ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς και στην προώθηση της αρμονικής ανάπτυξης του συνόλου της Κοινότητας. "Η δράση αυτή της Κοινότητας εξυπηρετεί ταυτόχρονα τους στόχους της ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς και της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και επιτρέπει στους πολίτες της Ένωσης, στους οικονομικούς φορείς καθώς και στους οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης και περιφερειακής διοίκησης να επωφεληθούν πλήρως από τη δημιουργία ενός χώρου χωρίς εσωτερικά σύνορα. Συγκεκριμένα στο πλαίσιο του συστήματος ανοιχτών και ανταγωνιστικών αγορών, η δράση της κοινότητας αποσκοπεί στην προώθηση της διασύνδεσης και διαλειτουργικότητας των εθνικών δικτύων και της πρόσβαση στα δίκτυα αυτά και λαμβάνει ειδικότερα υπόψη την ανάγκη σύνδεσης των νησιωτικών, μεσαγείων και περιφερειακών περιοχών με τις κεντρικές περιοχές της Κοινότητας".

Στο άρθρο 129 Γ της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, προσδιορίζεται το περιεχόμενο της πολιτικής στον τομέα των διευρωπαϊκών δικτύων. Η Κοινότητα προσανατολίζεται στον καθορισμό στόχων, προτεραιοτήτων και κατευθυντήριων γραμμών προσδιορίζονται έτσι σχέδια κοινού ενδιαφέροντος. Είναι επίσης υπεύθυνη για την εκτέλεση κάθε αναγκαίας δράσης που θα εξασφαλίσει τη διαλειτουργικότητα των δικτύων. Ενισχύει τις χρηματοδοτικές προσπάθειες των κρατών μελών για κοινού ενδιαφέροντος σχέδια, (μελέτες σκοπιμότητας, εγγύηση δανείων, επιδότηση επιτοκίου) και παράλληλα υπάρχει η δυνατότητα

συμμετοχής στη χρηματοδότηση συγκεκριμένων σχεδίων στον τομέα των υποδομών μέσω του Ταμείου Συνοχής.

Εδώ θα πρέπει να τονισθεί ότι το αίτημα της χρηματοδότησης των διευρωπαϊκών δικτύων, υποστηρίχθηκε από όλες τις περιφέρειες του στόχου 1 οι οποίες θεωρούν τα δίκτυα ως ένα μέσο αύξησης της ανταγωνιστικότητάς τους και ενίσχυσης της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, αίτημα που ικανοποιήθηκε με τη σύσταση του Ταμείου Συνοχής.

Η Κοινοτική πολιτική των διευρωπαϊκών δικτύων προσανατολίζεται σε δύο άξονες ανάπτυξης. Έτσι έχουμε την ανάπτυξη δικτύων πληροφοριών και επικοινωνίας που θα συμβάλλουν στην εξέλιξη της οργάνωσης της εργασίας, στον μετασχηματισμό των συστημάτων παραγωγής και κατανάλωσης. Έτσι δύνανται η δυνατότητα στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές της κοινότητας να εκμεταλλευτούν τις νέες δυνατότητες που παρέχονται από τις πληροφοριοδομές.

Ο δεύτερος άξονας, αφορά τα διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφοράς και ενέργειας τα οποία συμβάλλουν στη σύνδεση των υφιστάμενων εθνικών δικτύων και τη δημιουργία καινούργιων διασυνδέσεων και τη βελτίωση των όσων ήδη υπάρχουν, στόχος των οποίων θα είναι η αύξηση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας της ένωσης καθώς και η αποφυγή της συγκέντρωσης των οικονομικών δραστηριοτήτων και του πληθυσμού στις περιοχές με ήδη υπάρχουσες υποδομές.

"Η κοινοτική πολιτική για τα δίκτυα επικεντρώνεται σε δύο πτυχές:

- Την φιλελευθεροποίηση των συνθηκών ανταγωνισμού ανάμεσα στις επιχειρήσεις και ανάμεσα στις μορφές μέσων μεταφοράς ή τροφοδοσίας ενέργειας που έχει σημαντικές επιπτώσεις στην ανάπτυξη της χώρας, λόγω των αλλαγών στις υπηρεσίες που προσφέρονται στους καταναλωτές, του επαναπροσδιορισμού των δημοσίων υπηρεσιών ή των επιπτώσεων των νέων τιμολογιακών πολιτικών.
- Την καθιέρωση πλαισίου κατευθυντήριων γραμμών που εκπονήθηκαν στο επίπεδο της Ε.Ε. για τις διάφορες κατηγορίες διευρωπαϊκών δικτύων, ιδίως η προγραμματιζόμενη ανάπτυξη διασύνδεσης μεταξύ διαφόρων

μορφών στον τομέα των μεταφορών".*

ΔΙΚΤΥΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Οι ομάδες Κριατόφερσον και Μπάνγκεμαν εντόπισαν 10 προγράμματα προτεραιότητας τα οποία έχουν σημαντικές επιπτώσεις στη χωρική ανάπτυξη. Ενδεικτικά αναφέρουμε το πρόγραμμα τηλεργασίας που προβλέπει 10 εκ. νέες θέσεις εργασίας έως το 2000, τα προγράμματα που δίνουν την δυνατότητα στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, ν' αποστέλλουν τις οικονομικές προσφορές τους με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και να έχουν πρόσβαση σε τηλεματικές υπηρεσίες πληροφόρησης, το πρόγραμμα ανοικτής και εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης που συμβάλλει στην ανάπτυξη εξειδικευμένου δυναμικού ακόμα και στις πιο απομακρυσμένες περιφέρειες της Ένωσης.

Η βασική πολιτική που υιοθετήθηκε ήταν αυτή της υποστήριξης και βοήθειας των αλλαγών στις τηλεπικοινωνίες που γίνονται κυρίως υπό την πίεση της αγοράς και με πρωτοβουλία των επιχειρήσεων. Η ανάπτυξη της εκμετάλλευσης των πληροφορικών τεχνολογιών, ο εφοδιασμός της Ευρώπης με βασικές διευρωπαϊκές υπηρεσίες, η συνέχιση της δημιουργίας ενός κατάλληλου ρυθμιστικού πλαισίου και η ενίσχυση των βιομηχανικών τεχνολογικών επιδόσεων, αποτελούν τις βασικές κοινοτικές προτεραιότητες βάση των οποίων διακρίνουμε:

- α. Τις λεωφόρους των πληροφοριών που μας παρέχουν την δυνατότητα άμεσης και ταυτόχρονης ροής των πληροφοριών.
- β. Τις υπηρεσίες, ειδικά την προώθηση αυτών που διευκολύνουν την πρόσβαση, μετάδοση και απολαγή πληροφοριών και
- γ. Τις κοινούργιες εφαρμογές όπως η τηλεργασία, η τηλεπληροφόρηση, τηλεϊατρική και η τηλεδιδασκαλία.

Τ' αναμενόμενα αποτελέσματα από την εγκατάσταση αυτών των δικτύων αφορούν:

- Οικονομίες που ισοδυναμούν με το 4% περίπου του κύκλου των εργασιών των Μ.Μ.Ε.

* ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΥΡΩΠΗ 2000 + -ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ : ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ 1995 - ΣΕΛ. 55

- Αλλαγές στη δομή και οργάνωση της εργασίας και στα κριτήρια εγκατάστασης λόγω της σημαντικής επίδρασης του δικτύου τηλεργασίας.
- Μειωμένη ανάγκη για φυσική κινητικότητα με ενδεχόμενες επιπτώσεις στη ζήτηση μεταφορών.

Όσον αφορά τις χωρικές επιπτώσεις των πληροφορικών δικτύων θα πρέπει να τονισθεί ότι οι τηλεπικοινωνίες αποτελούν ένα βασικό παράγοντα ενοर्मόνισης του χώρου, επιτρέποντας την απελευθέρωση από φυσικά και γεωγραφικά εμπόδια, ενώ ταυτόχρονα δεν προκαλεί υψηλές συμπληρωματικές δαπάνες ούτε περιβαλλοντικά προβλήματα υπό την προϋπόθεση η εγκατάσταση αυτών να μην έχει αρνητικές επιδράσεις στους παράγοντες εγκατάστασης των επιχειρήσεων και να προσεχθεί η επίδραση τους στην δυναμική της συγκέντρωσης.

Σχετικά με τ'αποτελέσματα στην εγκατάσταση των επιχειρήσεων, θα πρέπει ν' αναφερθεί ότι οι τηλεπικοινωνίες δεν αποτελούν κατά βάση μέσο που ωθεί σε μεταγκατάσταση των ήδη υπάρχουσών επιχειρήσεων, αποτελεί όμως ένα βασικό παράγοντα για την κινητικότητα αυτών και επιφέρουν αλλαγές στην οργάνωση αυτών, κυρίως διατηρώντας στις διευθυντικές υπηρεσίες στο κέντρο της πόλης και αποκεντρώνοντας τις υπόλοιπες λειτουργίες στις περιφέρειες των αστικών κέντρων.

Σημαντικός είναι επίσης ο ρόλος τους στον βιομηχανικό τομέα. Βασικά ζητήματα που αφορούν κυρίως την χωροταξία, είναι οι προοπτικές για μία καθολική υπηρεσία και η πρόσβαση σε αυτή έτσι ώστε να μην δημιουργηθούν ανισότητες.

ΔΙΚΤΥΑ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ

Από την απόψη της χωροταξίας, οι προτεραιότητες που καθορίστηκαν στη Λευκή Βίβλο, για τη διάρθρωση και την ανάπτυξη των δικτύων μεταφορών, αφορούν τέσσερεις στόχους.

- Την ανταγωνιστικότητα του χώρου ή την ανάγκη ταχύτερων ασφαλέστερων και φθηνότερων μεταφορών για να διατηρηθεί η ικανότητα ανταγωνισμού με το εξωτερικό, με την απόκτηση

υποδομών και εξοπλισμού πορτόρων μ' εκείνα των άλλων μεγάλων βιομηχανικών χώρων.

- Την ισορροπία του χώρου, που συνεπάγεται την ανάγκη χωροταξίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο για ν' αποφευχθεί η υπερευγενέτρηση του πλούτου και του πληθυσμού. Ο στόχος αυτός αφορά ιδιαίτέρως την ενίσχυση των διασυνδέσεων με τις πιο απομακρυσμένες περιοχές και την αύξηση της προσπελασιμότητας των πιο αραιοκατοικημένων περιοχών της υπαίθρου.
- Την ποιότητα του χώρου, που επιβάλλει την αναζήτηση βέλτιστων συνδυασμών των υφισταμένων μέσων μεταφοράς (συνδυασμένες μεταφορές, διαλειτουργικότητα) για ν' αυξηθεί η επίδοση παράλληλα με τη μείωση περιβαλλοντικών επιπτώσεων.
- Οι συνδέσεις με τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και της Μεσογείου που είναι απαραίτητες για ν' αναπτυχθεί η οικονομική εταιρική σχέση και να τονωθούν οι αλληλεπιδράσεις". *

Βάση αυτών των προτεραιοτήτων προετοιμάστηκαν πλαίσια κατευθύνσεων των δικτύων που προκύπτουν από τη σύγκλιση εθνικών και κοινοτικών προτεραιοτήτων. Το 1990 το Συμβούλιο ενέκρινε το σχέδιο σιδηροδρομικού δικτύου υψηλής ταχύτητας και τρία χρόνια μετά το σχέδιο συνδυασμένων μεταφορών, το οδικό δίκτυο 59.000 χλμ., το σχήμα των πλωτών οδών. Στις 7 Απριλίου 1994 η επιτροπή εξέδωσε μία πρόταση απόφασης για την ολοκλήρωση διαφόρων μορφών μεταφορών ανακοινώνοντας σχέδια :

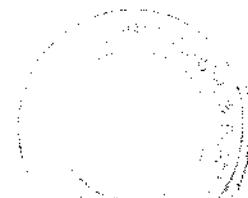
- Ενα συνδυασμένο δίκτυο μεταφοράς και την προέκταση των συνδέσεων προς Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη.
- Το δίκτυο των αερολιμένων με στόχο την καλύτερη σύνδεση του ευρωπαϊκού με το παγκόσμιο δίκτυο.
- Τους λιμένες με στόχο την διευκόλυνση των εμπορικών σχέσεων και την αποσυμφόρηση ορισμένων χερσαίων συνδέσεων και ταυτόχρονα την προστασία του περιβάλλοντος.

Η ανάπτυξη των διευρωπαϊκών δικτύων μεταφοράς συμβάλλει στην καλύτερη χωρική κατανομή του πληθυσμού και των

* ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΥΡΩΠΗ 2000 + -ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΔΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ : ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ 1995 - ΣΕΛ. 63

οικονομικών δραστηριοτήτων στην Κοινότητα, αυξάνοντας την ανταγωνιστικότητα των περιφερειακών και παραμεθόριων περιοχών, βελτιώνοντας την προσπελασιμότητά τους σε σχέση με την Κεντρική Ευρώπη. Είναι όμως αναγκαία η ενίσχυση συμπληρωματικά μέτρα διότι η εγκατάσταση των δικτύων μεταφοράς χωρίς αυτά, μπορεί να ωθήσει σε ανισοκατανομή του πληθυσμού και της οικονομικής δραστηριότητας στον Ευρωπαϊκό χώρο.

Είναι γεγονός αναμφισβήτητο ότι οι περιοχές στο κέντρο της Κοινότητας χαρακτηρίζονται από μία μεγάλη φυσική προσπελασιμότητα, η οποία ενισχύεται από τα πρόσφατα επιτεύγματα των μεταφορών υψηλής ταχύτητας έναντι των περιφερειακών και παραμεθόριων περιοχών όπου οι ελλείψεις βασικών υποδομών τις καθιστούν λιγότερο ανεπτυγμένες και η επιλογή των μέσων μεταφοράς είναι φυσικά πιο περιορισμένη. Γενικά θα λέγαμε ότι χαρακτηρίζονται από χαμηλή φυσική προσπελασιμότητα. Ο εγκλωβισμός αυτών των περιοχών ενδέχεται να γίνει εντονότερος με την εγκατάσταση των δικτύων ειδικά στις περιπτώσεις εκείνες όπου η πρόσβαση με τα μεγάλα δίκτυα είναι χαμηλή. Εδώ πρέπει να τονισθεί ότι στο εσωτερικό της Ελλάδας υπάρχει ένας σημαντικός αριθμός απομονωμένων ζωνών, τα οποία μπορεί να εξελιχθούν σε μεγάλα δικάκια και να εμφανιστούν σαν "έρημοι" χώροι που κινδυνεύουν από στασιμότητα ή ακόμα και παρακμή. Η εξέλιξη αυτή θα επιδυνωθεί από την κατανομή των επενδύσεων εφόσον αυτές θα στοχεύουν σε περιοχές όπου η ανάπτυξη είναι ήδη ισχυρή και υπάρχει αυξημένη ζήτηση. Οπότε σε αυτή την περίπτωση οι επενδύσεις θα παίξουν ένα σημαντικό ρόλο και θ' αποτελέσουν έναν επιπρόσθετο παράγοντα μείωσης της φυσικής προσπελασιμότητας των ήδη λιγότερο ανεπτυγμένων περιοχών. Το πρόβλημα λοιπόν των δευτερευόντων δικτύων και η ενσωμάτωση αυτών στα μεγάλα διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορά αποτελεί μείζον χωροταξικό ζήτημα τ' οποίο μπορεί ν' αντιμετωπισθεί βάσει δύο στρατηγικών. Η κατασκευή αυτοκινητόδρομων και σιδηροδρομικών γραμμών υψηλής ταχύτητας, αποτελεί την πρώτη στρατηγική που όμως είναι ιδιαίτερα δαπανηρή και μακροπρόθεσμα εφικτή. Η δεύτερη στρατηγική αφορά την ενσωμάτωση σχεδίων υποδομών σ' ευρύτερα συντονισμένα προγράμματα χωρικής ανάπτυξης με στόχο την

βελτίωση των σημείων πρόσβασης στα δίκτυα, θα μπορούσαν έτσι να εξετασθούν.

- Ο πολλαπλασιασμός των σημείων πρόσβασης στα μεγάλα δίκτυα για να δημιουργηθεί, ενθαρρυνθεί η δημιουργία ζωνών βιομηχανίας, δραστηριοτήτων διοικητικής και οργανωτικής υποστήριξης τουρισμού.
- Η διασύνδεση των πλούσιων σε θέσεις εργασίας και οικονομικής δραστηριότητας περιοχών, μεταξύ των οποίων υπάρχουν πιθανότητες αλληλοσυμπλήρωσης (επαγγελματισμός των αγορών εργασίας, τεχνολογικές ανταλλαγές, δεσμός υπεργολαβίας, οικονομικές εταιρικές σχέσεις κ.λ.π.).
- Το κατά πόσο μπορούν να λαμβάνονται υπόψη κατά το χωροταξικό σχεδιασμό και ιδίως κατά την τοποθέτηση των κόμβων των αυτοκινητοδρόμων σημαντικές πρωτοβουλίες σε θέματα τοπικής οικονομικής ανάπτυξης (δημιουργία νέων βιομηχανικών ή τεχνολογικών ζωνών).
- Η δυνατότητα να προκαταλαμβάνεται η κατασκευή των καινούργιων υποδομών. Η αναδιαμόρφωση των κομβικών σημείων, όπως για παράδειγμα οι αναπαλαιώσεις γύρω από τους σταθμούς Τ.Σ.Υ. επιτρέπουν τη σημαντική αύξηση των ενδεχόμενων ωφελειών από τις νέες αυτές υποδομές". *

Ένα άλλο ζήτημα το οποίο και προκύπτει από την εγκατάσταση των δικτύων είναι η υποβάθμιση του περιβάλλοντος και ο κορεσμός των υφιστάμενων υποδομών που συνήθως είναι εντονότερα στις κεντρικές περιοχές της Κοινότητας αλλά τόσο στο Βορρά όσο και στο Νότο η ζωτικής σημασίας αρτηρίες για την ευρωπαϊκή οικονομία πλήττονται από την συμφόρηση η οποία εμφανίζεται και είναι έντονη τόσο στις μεταφορές των επιβατών όσο και σε εκείνες των εμπορευμάτων. Είναι ευνόητο ότι η εγκατάσταση των δικτύων θα ευνοήσει τη συγκέντρωση εμπορευμάτων και επιβατών σε πιο αποδοτικά δίκτυα και σαφώς θα ρεύνει το πρόβλημα.

Η συμφόρηση με τη σειρά της αποτελεί ένα βασικό αντικίνητρο στην ανταγωνιστικότητα ορισμένων επιχειρήσεων κυρίως διανομής, κάτι που προκαλεί την μεταγκατάσταση αυτών

* ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΥΡΩΠΗ 2000 + -ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ : ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΠΙΣΗΜΩΝ
ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ 1995 ΣΕΛ. 68

αλλά και γενικότερα θέτει την έννοια αγορά εκτός λειτουργίας και κατακερματίζει το χώρο. Προκειμένου ν' αποφευχθούν οποιεσδήποτε διαδικασίες συμμόρφωσης και κατακερματισμού του ευρωπαϊκού χώρου είναι απαραίτητη η λήψη ενός πακέτου μέτρων που θα επικεντρώνεται στην ανάπτυξη συνδέσεων μεταξύ διάφορων μορφών μεταφοράς. Έτσι θα πρέπει να ευνοηθούν οι μεταφορές με τρένο ή πλοίο για να μετριασθεί η συμμόρφωση των δρόμων και να μειωθεί η ατμοσφαιρική ρύπανση. Επίσης θα πρέπει να βελτιωθούν οι συνθήκες διαχείρισης των υποδομών και της κυκλοφορίας με τη διαμόρφωση κατάλληλης τιμολογιακής πολιτικής στα δρόμα και με ρύθμιση μέτρων χωροταξικού σχεδιασμού με στόχο την οργάνωση των διαδρομών κατοικίας - εργασίας στα αστικά κέντρα. Η προστασία του περιβάλλοντος μπορεί να ενισχυθεί με μέτρα που θα αφορούν κυρίως τουριστικές ζώνες.

ΔΙΚΤΥΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Η εγκατάσταση ενεργειακών δικτύων στην Κοινότητα, στοχεύει στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας στην ενίσχυση της ασφάλειας ανεφοδιασμού και στην βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής δίνοντας προτεραιότητα σε δύο κυρίως πηγές ενέργειας : Τον ηλεκτρισμό και το φυσικό αέριο. Η φιλελευθεροποίηση των αγορών ενέργειας όπως αυτή προτείνεται από την επιτροπή, θα συμβάλλει στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των βιομηχανιών του συγκεκριμένου τομέα ενώ ταυτόχρονα μπορεί να διαδραματίσει και ένα θετικό παρόγοντα στη βελτίωση της περιφερειακής συνοχής με την ενδεχόμενη εγκατάσταση βιομηχανιών.

Όσον αφορά τις ενεργειακές πηγές, τα δύο ζητήματα που τίθενται αφορούν την ηλεκτρική ενέργεια που κύριος στόχος είναι η ενίσχυση των συνδέσεων των υφιστάμενων δικτύων και παράλληλα ν' αποφευχθεί ο κορεσμός ορισμένων από αυτά και το φυσικό αέριο που είναι πρωταρχικής σημασίας ζήτημα προκειμένου να επιταχυνθεί η οικονομική ασφάλεια και να βελτιωθεί η συνεργασία με τις χώρες παραγωγής.

Η άσκηση πολιτικής με στόχο την παροχή ίσων ενεργειακών ευκαιριών στις περιφέρειες της Κοινότητας, θα έχει σαν αποτέλεσμα την αύξηση των δυνατοτήτων επιλογής ανάμεσα σε διαφορετικές μορφές ενέργειας, πράγμα που τώρα δεν γίνεται ως απόρροια των σημαντικών ελλείψεων σε δίκτυα διανομής σε πολλές χώρες της Κοινότητας όπως, η Σκωτία, Ιρλανδία, Πορτογαλία, Δυτική Ισπανία και Ελλάδα. Ειδικότερα όσον αφορά αυτές τις περιοχές που εξυπηρετούνται ανεπαρκώς, καθορίζονται δράσης περιφερειακής πολιτικής υπερ αυτών ως συμπληρωματικές στην πολιτική των ευρωπαϊκών δικτύων.

Στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας είναι επιτακτική η αύξηση του παραγωγικού δυναμικού κατά 60% έως το 2020 γεγονός που σηματοδοτεί το αυξημένο ενδιαφέρον για χωροταξικά ζητήματα που σχετίζονται με την εγκατάσταση των νέων παραγωγικών μονάδων και των μεταφορικών δικτύων. Μέσα σε αυτό το γενικότερο πλαίσιο εξέλιξης, το περιβάλλον θα διαδραματίσει έναν αυξημένο σε σχέση με το παρελθόν ρόλο, προκειμένου η χωροθέτηση των μεταφορικών δικτύων και των εγκαταστάσεων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας να γίνεται σε συμφωνία με την προστασία του περιβάλλοντος.

3.2.2. ΔΙΕΥΡΩΠΑΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΔΙΚΤΥΑ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ

Η ενίσχυση των υποδομών μεταφοράς αποτελεί μία από τις ζωτικές προτεραιότητες για την οικονομική ανάπτυξη των Ελλάδας. Θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή και εξαιρετική προτεραιότητα στην βελτίωση των μεταφορικών δικτύων, εφόσον το κενό που θα πρέπει να καλυφθεί ποσοτικά και ποιοτικά είναι μεγάλο. Το υπάρχον δίκτυο μεταφορών στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται κυρίως από ένα οδικό δίκτυο το οποίο δεν ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της αυξημένης ζήτησης. Επιπλέον οι γεωγραφικές ιδιαιτερότητες στον Ελλαδικό χώρο με μία σειρά φυσικών εμποδίων και ασυνεχειών διαδραματίζουν ένα περιοριστικό ρόλο για την οικονομική ανάπτυξη μειώνοντας τις δυνατότητες για τις δημόσιες επενδύσεις στη μεταφορική υποδομή, εγκλωβίζοντας την οικονομία σε λήσεις υψηλού κόστους για την επίτευξη ενός ενιαίου ολοκληρωμένου συστήματος μεταφορών.

Η ύπαρξη πολλών νησιών στον Ελλαδικό χώρο επιπλέον περιορίζει την ανάπτυξη ενός ενιαίου συστήματος μεταφορών, απαιτώντας ταυτόχρονα συντονισμένες δράσεις για τον συνδυασμό διαφόρων μεταφορικών μέσων.

" Οι αναλύσεις που έχουν γίνει για τον καθορισμό των αναγκών στον τομέα συνέβαλαν στον καθορισμό αξόνων προτεραιότητας που συνδέονται με την γεωγραφική κατανομή των βασικών αστικών και οικονομικών κέντρων της χώρας για τη διάνοιξη μίας οδικής πρόσβασης προς την Ευρωπαϊκή Ένωση δια της Ιταλίας μέσω των λιμανιών της δυτικής ακτής, (western gate concept) που θ' αποτελέσει την εναλλακτική λύση στην παραδοσιακή διαδρομή μέσω Βαλκανίων. Πρόκειται για τον οδικό άξονα και σιδηροδρομικό άξονα Πατρών - Αθηνών - Θεσσαλονίκης και για την Εγνατία Οδό που συνδέει το λιμάνι της Ηγουμενίτσας με τη Βόρεια Ελλάδα. Η ανάπτυξη αυτών των διαδρομών που εντάσσονται στο διευρωπαϊκό δίκτυο μεταφορών, συνδέεται με τις αντίστοιχες και σημαντικές επενδύσεις στα λιμάνια της Πάτρας και της Ηγουμενίτσας".* (* ΚΟΙΝΟΤΙΚΑ ΔΙΑΦΘΕΡΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ ΕΛΛΑΔΑ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ 1994-1999 ΣΕΛ. 34).

* ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: ΕΛΛΑΔΑ-ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ 1994-1999 ΣΤΟΧΟΣ 1 ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΔΙΑΦΘΕΡΤΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ 1994

Τόσο οι ελληνικές αρχές όσο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συμφωνούν και προσανατολίζονται στην λήψη συντονισμένων μέτρων προκειμένου να προσελκύσουν το ενδιαφέρον του ιδιωτικού τομέα για την εκτέλεση των έργων, δράση που θα συμβάλλει στην ενίσχυση της ανταγωνιστική θέσης της Ελλάδας στην Κοινότητα.

Στα έργα αυτά έχουν συμπεριληφθεί τα καθορισμένα από Σ.Π.Α. έργα όπως η Δεύτερη Ρίου - Αντιρρίου, ο Δακτύλιος της Αθήνας και το ΜΕΤΡΟ Θεσσαλονίκης.

Ο προσανατολισμός προς τον ιδιωτικό τομέα επιβάλλει το συντομότερο δυνατό την ύπαρξη κανονιστικού πλαισίου το οποίο θα παρέχει την δυνατότητα παραχώρησης των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης σε συνθήκες ελεύθερης αγοράς, δημιουργώντας έτσι ένα ευνοϊκό κλίμα λειτουργίας του ιδιωτικού τομέα και εγγυάται ταυτόχρονα την αποτελεσματικότητα των ιδιωτικών επενδύσεων.

Σχετικά με το δίκτυο αυτοκινητοδρόμων η προσέλκυση των ιδιωτικών επενδύσεων θα πρέπει να προσανατολισθεί στους διπλής προτεραιότητας στόχους που έχουν τεθεί και είναι η ολοκλήρωση των οδικών αξόνων Π.Α.Θ.Ε. και Εγνατίας με προδιαγραφές αυτοκινητοδρόμων και με οικονομική ενίσχυση από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η εκμετάλλευση κατά μήκος των οδικών αξόνων θα πραγματοποιηθεί από τους επενδυτές που θ' αναλάβουν την ολοκλήρωση των έργων βάση της διαδικασίας ανοιχτού διαγωνισμού. Υπό την προϋπόθεση ότι θα προσελκυθεί ιδιωτικό κεφάλαιο, υπολογίζεται ότι έως το 2000 θα έχει ολοκληρωθεί η κατασκευή και θα έχει επιπλέον εξοικονομηθεί ένα σημαντικό κεφάλαιο εθνικό και κοινοτικό το οποίο θα διατεθεί ανάλογα με τις ανάγκες που θα προκύψουν σε άλλα μεγάλα έργα.

Πρέπει επίσης να τονισθεί ότι έργα οδικού δικτύου που θα ολοκληρωθούν στο πλαίσιο των περιφερειακών προγραμμάτων θα επιλεγθούν λαμβανομένου υπόψη της συνοχής τους σε σχέση με τα έργα που εντάσσονται στα Διευρωπαϊκά Δίκτυα. Έτσι έμφαση θα δοθεί στα έργα που διευκολύνουν την πρόσβαση στους άξονες διευρωπαϊκού δικτύου ή αποτελούν μέρος της διαδρομής τους.

Με δεδομένο ότι στην Ελλάδα οι υπάρχουσες μεταφορικές υποδομές βρίσκονται σε κατάσταση διάλυσης, το σχέδιο ανάπτυξης έχει σαν στόχο την ολοκλήρωση ενός νέου δικτύου αυτοκινητοδρόμων και σιδηρόδρομων το οποίο και θα συνδέεται με

εκουγχρονισμένα λιμάνια. Η εφαρμογή αυτού του σχεδίου θα είχε σαν αποτέλεσμα τη μείωση των χρονοαποστάσεων στο εσωτερικό της χώρας και ταυτόχρονα τη σύνδεση των παραμεθόριων συνοριακών περιοχών με τις γειτονικές χώρες κράτη - μέλη και μη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΟΔΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ

Όσον αφορά το οδικό δίκτυο οι δράσεις προσανατολίζονται από κοινού με τις παρεμβάσεις του Ταμείου Συνοχής στον άξονα ΠΑΤΡΩΝ - ΑΘΗΝΩΝ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ και στην Εγνατία Οδό όπου σε πρώτη φάση θα κατασκευασθεί το δυτικό τμήμα αυτής και συνδέει την Ηγουμενίτσα με τη Θεσσαλονίκη. Μέχρι το 2000 προβλέπεται η κατασκευή αυτοκινητόδρομου άνω των 1000 χλμ. περίπου, δηλαδή, δέκα φορές μεγαλύτερο από αυτό που κατασκευάσθηκε κατά την εφαρμογή του Α' ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΣΤΗΡΙΞΗΣ. Οι πόροι που αναμένεται να εξοικονομηθούν θα διατεθούν για την κατασκευή του ανατολικού τμήματος της Εγνατίας Οδού καθώς και σε μία σειρά άλλων έργων που αφορούν, οδικό άξονα της περιφέρειας Κρήτης, τον περιφερειακό δρόμο στην Αθήνα κ.λ.π., έργα που διευκολύνουν την πρόσβαση στα ΔΙΕΥΡΩΠΑΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ.

Με την ολοκλήρωση του Β' Κ.Π.Σ. το 1999 αναμένεται ο υπερδιπλασιασμός του μήκους των αυτοκινητόδρομων σε σχέση με το 1993 και των επενδύσεων και η μείωση των νεκρών σε τροχαία ατυχήματα από 672 το 1993 σε 360 το 1999 (αριθμός νεκρών ανά εκατομμύριο οχημάτων).

Η ολοκλήρωση του οδικού άξονα Π.Α.Θ.Ε. θα έχει σαν αποτέλεσμα τη μείωση της χρονοαπόστασης κατά 30 λεπτά στη διαδρομή ΠΑΤΡΑ - ΑΘΗΝΑ και κατά 60 στη διαδρομή ΑΘΗΝΑ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ.

Η Εγνατία Οδός, είναι ο πρώτος αυτοκινητόδρομος υψηλών προδιαγραφών που διασχίζει οριζοντίως την Ελλάδα και η σύνδεσή της από την Αλεξανδρούπολη έως την Ηγουμενίτσα διαμορφώνει μια εντελώς καινούργια κατάσταση στον Ελλαδικό χώρο και η ολοκλήρωση της αναμένεται να δημιουργήσει εξαιρετικές δυνατότητες για την οικονομία. Το συνολικό της μήκος ανέρχεται περίπου στα 500 χλμ., το κόστος της είναι περίπου 1 τρις δρχ.

για την αποπεράτωση του τελικού σταδίου. Οι τεχνικές δυσκολίες του έργου κυρίως στο δυτικό τμήμα αποδεικνύουν τη σημασία και το τεχνικό μέγεθος του έργου.

Η κατασκευή της Εγνατίας οδού στο δυτικό τμήμα παρουσιάζει ιδιαίτερες δυσκολίες λόγω των γεωγραφικών ιδιομορφιών στην περιφέρεια Ηπείρου όπου υπολογίζεται ότι πρέπει να κατασκευασθούν γέφυρες 18 χλμ. και τούνελ 500 έως και 700 μέτρων το καθένα. Η διαδρομή της επίσης καθίσταται δυσχερής λόγω των περιβαλλοντικών προβλημάτων που συναντά όπως για παράδειγμα η κοιλάδα της Ωωδώνης, το θέατρο στην οροσειρά της Πίνδου κ.λ.π.

"Κατά την πρώτη φάση του έργου θεωρούνται ήδη κατασκευασμένα 120 χλμ., που αφορούν τα τμήματα : Σήραγγα Μετσόβου (4 χλμ.), Κουλούρα - Κλειδί - Θεσσαλονίκη (51 χλμ.), Στρυμόνας - Καβάλα (48 χλμ.) και Μέσση - Μάκρη (17 χλμ.). Εκτελούνται ή έχουν δημοπρατηθεί ή πρόκειται να δημοπρατηθούν άλλα 436 χλμ. για τα οποία έχει εξασφαλισθεί χρηματοδότηση ύψους 450 δισ. δρχ. που αφορούν τα τμήματα Ηγουμενίτσα - Ιωάννινα - Παναγία (128 χλμ.), Παναγία - Γρεβενά - Κοζάνη (33,5 χλμ.), Κοζάνη - Πολύμυλος - Κουλούρα (50 χλμ.), εσωτερική περιφερειακή οδός Θεσσαλονίκη - (16 χλμ.), Ρευθύνα - Στρυμόνας (31 χλμ.), παράκαμψη Καβάλας (27,5 χλμ) και Κομοτηνή - Γέφυρα Κήπων (88 χλμ.) χωρίς χρηματοδότηση απομένουν 124 χλμ.*

Μετά την ολοκλήρωση του οδικού άξονα της Εγνατίας οδούς, οι χρονοαποστάσεις από Ηγουμενίτσα σε Θεσσαλονίκη με αυτοκίνητο που είναι 8.30 ώρες και Θεσσαλονίκη - Αλεξανδρούπολη - Κήποι, που είναι 6.20 ώρες, θα μειωθούν σε 4-4.15 ώρες αντίστοιχα. Δηλαδή θα έχουμε μία συνολική εξοικονόμηση χρόνου της τάξης των 6.30 ωρών και κόστους ανά αυτοκίνητο 22.000 δρχ. σε τιμές έτους 1994.

Το σχέδιο για την κατασκευή της, φιλοδοξεί να μην είναι τμηματικό, αλλά να προωθηθούν συντονισμένες δραστηριότητες ώστε να κατασκευάζονται ταυτόχρονα τμήματα. Έτσι έχει

* ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΟΥ Β (1996) ΑΡΘΡΟ "Η ΑΚΤΙΝΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΓΝΑΤΙΑ ΟΔΟΥ"
ΒΗΜΑ 8 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1996 Δ ΙΙ

επιλεχθεί η μέθοδος των ταυτόχρονων εργολαβιών. Αξίζει να σημειωθεί όσα σε κατά μήκος της Εγνατίας οδού θ' αξιοποιηθούν οι αρχαίοι χώροι, γι' αυτό προβλέπεται η δημιουργία χώρων και περιπτέρων σε όλους τους οδικούς κόμβους. Ήδη εκπονείται μελέτη για το αρχαίο θέατρο της περιοχής της Δωδώνης.

Κρίνουμε επίσης σκόπιμο ν' αναφερθεί η δημιουργία ανώνυμης εταιρείας Εγνατία Οδού, αποτελεί καινοτομία για τα ελληνικά δεδομένα, εφ' όσον μία επιχείρηση της οποίας αποκλειστικός μέτοχος είναι το Δημόσιο, αναλαμβάνει την εκτέλεση του έργου με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια.

ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ

Το συνολικό μήκος του σιδηροδρομικού δικτύου της χώρας ανέρχεται στ 2.479 χλμ. εκ των οποίων το 63% περίπου έχει πλάτος σύμφωνα με τις διεθνείς προδιαγραφές. Το 37% του σιδηροδρομικού δικτύου εξυπηρετεί τις περιφέρειες Πελοποννήσου, Θεσσαλίας και Δυτικής Μακεδονίας και θα το χαρακτηρίσαμε χαμηλής ποιότητας.

Οι επενδύσεις κατά τη διάρκεια εφαρμογής του Β' Κ.Π.Σ. σε σιδηροδρομική υποδομή θα διακατευθούν σ' ένα πολύ μεγάλο ποσοστό τους στην σιδηροδρομική σύνδεση Αθήνας - Θεσσαλονίκης, η οποία και είναι ενταγμένη στο διευρωπαϊκό δίκτυο σιδηροδρόμων. Ο σχεδιασμός για τη βελτίωση της σιδηροδρομικής υποδομής στην Ελλάδα είναι εξίσου φιλόδοξος με αυτό των οδικών αξόνων. Κύριοι στόχοι είναι κατ' αρχήν, η εξάλειψη του πλάτους των γραμμών που βρίσκονται εκτός διεθνών προτύπων στην περιφέρεια Θεσσαλίας και Πελοποννήσου, ενώ η οικονομική ενίσχυση του Ταμείου Συνοχής για την ολοκλήρωση του σιδηροδρομικού δικτύου Αθήνας - Θεσσαλονίκης, αναμένεται να σημασιοδοτήσει θετικότερες εξελίξεις, όπως η αύξηση της ταχύτητας των τρένων σε 200 km/ώρα και η κάλυψη του 88% περίπου του δικτύου με γραμμές διπλής κατευθύνσεως.

Επιπλέον το Ταμείο Συνοχής, θα ενισχύσει τη σιδηροδρομική γραμμή ταχύτητας 200 Km/ώρα στην Ελευσίνα και την Κόρινθο, οι οποίες και θα συνδέονται με τη γραμμή Θεσσαλονίκης. Πιθανή ανακατανομή των πόρων του Β' Κ.Π.Σ. κατά τη διάρκεια εφαρμογής

τους θα επιτρέψει τη διοχέτευση οικονομικής ενίσχυσης για τον εκσυγχρονισμό της σιδηροδρομικής γραμμής Κορίνθου - Πάτρας.

ΕΝΑΕΡΙΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

Τα περισσότερα αεροδρόμια στην Ελλάδα διαδραματίζουν έναν πολύ σημαντικό ρόλο τόσο στις πτήσεις των επιβατών εσωτερικού όσο και εξωτερικού. Το αεροδρόμιο στο Ελληνικό και οι υφιστάμενες εγκαταστάσεις του, δεν μπορούν ν' ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της όλο και περισσότερο αυξανόμενης ζήτησης για εναέριες μεταφορές, ούτε να εξυπηρετήσουν αποτελεσματικά τον αυξανόμενο όγκο κίνησης των επιβατών κατά την καλοκαιρινή περίοδο. Είναι λοιπόν γεγονός αναμφισβήτητο ότι η Αθήνα χρειάζεται ένα εξελιγμένο αεροδρόμιο σε άλλη τοποθεσία. Ο σχεδιασμός αυτού του αεροδρομίου, έχει ήδη ξεκινήσει από το 1979 στα Σπάτα όπου και οπαλλοτριώθηκαν μεγάλες εκτάσεις. Όμως ο σχεδιασμός του αεροδρομίου των Σπών, εμπεριλήθε σε μία φάση τα επόμενα χρόνια όπου όλες οι ενέργειες σχεδιασμού υπήρξαν αποσπασματικές και δεν διατέθηκαν οι πόροι. Στα πλαίσια της εφαρμογής του Β.Κ.Π.Σ. τα Διαρθρωτικά Ταμεία, θα χρηματοδοτήσουν την κατασκευή του αεροδρομίου εντάσσεται πλέον στα Διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφοράς.

Η ποιότητα των υποδομών των υφιστάμενων εναέριων εγκαταστάσεων, είναι αναλογικά χαμηλή με τον όγκο της εξυπηρετούμενης εναέριας κυκλοφορίας. Η διακίνηση των επιβατών καθίσταται συχνά δυσχερής, ενώ το σύστημα ελέγχου εναέριας κυκλοφορίας είναι παρωχημένο, ειδικά στην περίπτωση του αεροδρομίου στην Αθήνα όπου εξυπηρετείται περισσότερο από το 50% των συνολικών επιβατών και το 70% των εμπορευμάτων.

Τα υπόλοιπα αεροδρόμια της χώρας συχνά χαρακτηρίζονται από ικανοποιητική υποδομή, γεγονός που συχνά απορρέει από τ' ότι είναι ταυτόχρονα αεροδρόμια στρατιωτικής και πολιτικής εξυπηρέτησης. Οι υπηρεσίες που σχετίζονται με τη δυνατότητα προσγείωσης ειδικών τουριστικών "τοάρτερς" είναι όμως χαμηλή.

ΘΑΛΑΣΣΙΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

Το λιμενικό σύστημα της Ελλάδας, αποτελείται από 140 λιμάνια, αντιστοιχεί δε περίπου ένα λιμάνι ανά 107 χλμ. Η λιμενική δραστηριότητα σε πολύ μεγάλο μέρος της είναι συγκεντρωμένη στο Λιμάνι του Πειραιά και της Ελευσίνας, μέσω των οποίων διακινείται το 24% των εμπορευμάτων και το 30% των επιβατών. Δευτερεύοντα ρόλο φαίνεται να διαδραματίζουν τα υπόλοιπα λιμάνια της χώρας που όμως εξ' αιτίας της γεωτοπίσής τους με βασικούς οδικούς άξονες συχνά αναδυσκύνονται μεγάλης σημασίας αποκτώντας εξειδικευμένης σπουδαιότητα.

Έτσι το λιμάνι της Θεσσαλονίκης για παράδειγμα εμφανίζει μία σταθερά ανοδική εμπορευματική κίνηση στις διεθνείς μεταφορές. Το λιμάνι της Πάτρας, εξυπηρετεί παράλληλα με τα λιμάνια της Ηγουμενίτσας και της Κέρκυρας το 90% της διεθνούς επιβατικής κίνησης στη χώρα που σημαίνει ότι ο άξονας Ιονίου παρουσιάζει τάσεις ανάπτυξης. Το λιμάνι του Ηρακλείου, αποτελεί το σημαντικότερο περιφερειακό λιμάνι στο Αιγαίο. Το λιμάνι του Βόλου στο παρελθόν αποτελούσε κόμβο σύνδεσης της χώρας με την Ανατολική Μεσόγειο και τη Μέση Ανατολή, αλλά σήμερα έχει προσωρινά σταματήσει η δραστηριότητα αυτή. Από χωροταξική άποψη ιδιαίτερης σημασίας για τον ελλαδικό χώρο θ' αποτελούσε η εξέλιξη του μεταφορικού άξονα Ανατολής - Δύσης με την ανάπτυξη των λιμανιών Ηγουμενίτσας - Βόλου. Ωστόσο με την ανάπτυξη των οδικών και σιδηροδρομικών αξόνων, το λιμάνι της Ηγουμενίτσας, πιθανότητα στο μέλλον να διαδραματίσει το ρόλο της αποκαλούμενης "Δυτικής Πηγής της Ελλάδας".

ΧΡΟΤΑΞΙΚΕΣ ΕΠΙΠΡΟΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΙΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Όπως παρατηρείται, έργα όπως η Εγνατία Οδός, ο άξονας Πάτρας - Αθήνας - Θεσσαλονίκης, ο άξονας Ηγουμενίτσας - Βόλου, η δέυση Ρίου Αντιρρίου, ο κάθετος άξονας από τα Ιωάννινα, η αναβάθμιση των λιμανιών Πάτρας, Θεσσαλονίκης, Αλεξανδρούπολης, Πειραιά, η ολοκλήρωση του σιδηροδρομικού δικτύου Αθήνας - Θεσσαλονίκης, το αεροδρόμιο στα Σπάτα κ.λ.π. αποτελούν μεγάλα έργα ενταγμένα στα διευρωπαϊκά δίκτυα, ή αποτελούν σημεία πρόσβαση με αυτά. Ο κύριος στόχος είναι να υλοποιηθούν κατά τη

διάρκεια δίκτυα, ή αποτελούν σημεία πρόσβασης με αυτά. Ο κύριος στόχος είναι να υλοποιηθούν κατά τη διάρκεια εφαρμογής Β. Κ.Π.Σ. έτσι ώστε ν' αναπτυχθούν ο Δυτικός άξονας που θα οδηγήσει σε αποτελεσματικότερη προσπέλαση στην ευρωπαϊκή αγορά και ταυτόχρονα να διαδραματίσει η χώρα μας το ρόλο ενός διαμετακομιστικού εμπορικού κέντρου.

"Ο άξονας Αδριατικής - Ιονίου σχηματίζεται από μία αλυσίδα λιμανιών Bari - Brindisi - Ηγουμενίτσα, Πάτρα, Καλαμάτα, Ηράκλειο και μπορεί να εξελιχθεί σ' έναν άξονα συνδυασμένων μεταφορών, που θ' αναβαθμίσει το ρόλο των κόμβων αυτών τόσο ως προς την ολοκλήρωση της περιοχής όσο και ως προς τη δημιουργία μιας διεξόδου διεθνών μεταφορών της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς την Ανατολική Μεσόγειο". *

Οι χωρικές επιπτώσεις των διευρωπαϊκών δικτύων και των μεγάλων έργων που έχουν πρόσβαση σε ακτές είναι κατ' αρχήν η δημιουργία τριών αξόνων :

- α. Του δυτικού άξονα Βορρά - Νότου (Δυτική Ελλάδα και Πελοπόννησος).
- β. Τον άξονα Ανατολής Δύσης (Ηγουμενίτσα - Αλεξανδρούπολη) και
- γ. Ο διαμήκης άξονας Ηγουμενίτσα - Βόλος στην κατεύθυνση Ανατολικής Δύσης.

Αξίζει να τονισθεί ότι οι τρεις νέοι αυτοί άξονες θ' αποτελέσουν κόμβους διασύνδεσης όλων των παρεμπόριων συνοριακών περιοχών με γειτονικές περιοχές χωρών εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έτσι δημιουργείται μία σύνδεση με την Αλβανία, δύο με την Βουλγαρία, δύο με την Τουρκία και βελτιώνεται η υπάρχουσα σύνδεση με τη Γιουγκοσλαβία.

"Στην Ελλάδα, η εφαρμογή του προγράμματος επέκτασης του σιδηροδρομικού δικτύου, θα καταστήσει το σιδηρόδρομο εναλλακτική μορφή μεταφοράς, ανύπαρκτη μέχρι σήμερα. Χωροταξικά θα δημιουργηθεί ένας νέος άξονας που θα συνδέει την Δυτική Ελλάδα με την Βόρεια Ελλάδα και τη Θεσσαλία, μειώνοντας

* ΧΥΙ ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ
ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ (MEZZOGIORNO - ΕΛΛΑΔΑ) ΣΕΛ. 138

κατά πολύ την απομόνωση που δημιουργείται από την οροσειρά της Πίνδου. Η ολοκλήρωση ενός βράχχου στη δυτική Θεσσαλική πεδιάδα (γραμμή Καλαμπάκας - Κοζάνης) θα δημιουργήσει συνδέσεις με περιοχές παραδοσιακά απομονωμένες, λόγω της απόστασής τους από τις παράκτιες περιοχές. Έτσι το σύστημα δημιουργεί ένα νέο δευτερεύοντα συνεχόμενο άξονα Βορρά - Νότου που εκτείνεται κατά μήκος των ανατολικών υπόρειων της οροσειράς της Πίνδου στην Ενδοχώρα". *

Οι χωρικές επιπτώσεις στη Βόρεια Ελλάδα ακολουθούν αντίστροφη πορεία: εφόσον παράκτια σιδηροδρομική γραμμή και ο αυτοκινητόδρομος σχεδιάζονται από κοινού. Επίσης θα πρέπει να τονίσουμε ότι η Βόρεια Ελλάδα αποτελεί σταυροδρόμι διευρωπαϊκών δικτύων όχι μόνο μεταφορικών όπως θα δούμε παρακάτω.

Ο διευρωπαϊκός άξονας Ελσίνκι - Αλεξανδρούπολης, αναμένεται σε λίγα χρόνια να συμβάλλει επίσης στην αναβάθμιση της Β. Ελλάδας και ευρύτερα χώρα της Ανατολικής Ευρώπης.

ΔΙΚΤΥΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ

Όπως ήδη έχουμε αναλύσει στο πρώτο μέρος της εργασίας, η Ελλάδα μπορεί μεν να εμφανίζει υψηλό αριθμό τηλεφωνικών γραμμών ανά κάτοικο, αλλά οι περισσότεροι υπόλοιποι δείκτες αποδεικνύουν τη χαμηλή ποιότητα των τηλεπικοινωνιών. Το χαμηλό επίπεδο παροχής υπηρεσιών του τηλεπικοινωνιακού δικτύου, αποτελεί ένα βασικό αναστατικό παράγοντα για την οικονομική ανάπτυξη στην Ελλάδα. Το 1990 οι ελληνικές αρχές και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, από κοινού οργάνωσαν στρατηγική προκειμένου να βελτιωθεί το τηλεπικοινωνιακό δίκτυο στη χώρα. Το πρόγραμμα CRASH, αποτέλεσε το πρώτο στάδιο της στρατηγικής αυτής που σαν στόχο έχει τον εκσυγχρονισμό του ελληνικού τηλεπικοινωνιακού δικτύου.

* XVI ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ
ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ (MEZZOGIORNO-ΕΛΛΑΔΑ) σελ. 139

Ένα από τα βασικά συμπεράσματα στα οποία έχουμε οδηγηθεί έως σήμερα, είναι η ανάγκη να δοθεί στους οργανισμούς τηλεπικοινωνιών και στους φορείς παροχής (Ο.Τ.Ε.) η δυνατότητα κατάρτισης μακροπρόθεσμων επιχειρηματικών σχεδίων. Ο Ο.Τ.Ε. καλείται να εφαρμόσει την οργάνωση και διοικητική του δομή προς καλύτερη εξυπηρέτηση των καταναλωτών του.

"Σύμφωνα με μία στρατηγική προσέγγιση και έχοντας βασικό στόχο τη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών και της αποτελεσματικότητας του τομέα, οι δράσεις που θα χρηματοδοτηθούν από το Κ.Π.Σ. δεν πρέπει κατά κανόνα ν' αφορούν τις συνήθεις εμπορικές επιχειρησιακές επενδύσεις ενός φορέα παροχής υπηρεσιών ή οργανισμού τηλεπικοινωνιών αλλά πρέπει να εστιάζονται σε μέτρα που αποβλέπουν στη διασφάλιση παροχής υπηρεσιών σε περιοχές με σχετικά υψηλό κόστος, μέσω της βελτίωσης της πρόσβασης στο Δ.Ε.Δ., της εισαγωγής νέας τεχνολογίας για απομακρυσμένες ή γεωγραφικά δυσπρόσιτες περιοχές, της επιτάχυνσης ή της βελτίωσης της παροχής νέων και προηγμένων εμπορικά συμφερονούσων υπηρεσιών σε ομάδες χρηστών που έχουν σημασία για την οικονομία, τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης της ανάπτυξης των αγροτικών, παραμεθόριων ή νησιωτικών περιοχών.

Προτεραιότητα επίσης πρέπει να δοθεί και σε μέτρα επαγγελματικής κατάρτισης που αφορούν την εισαγωγή νέων τεχνολογικών και σύγχρονων μεθόδων διαχείρισης και σε μέτρα που προωθούν την παροχή νέων υπηρεσιών στην αγορά".

Η ανάπτυξη των τηλεπικοινωνιακών συστημάτων καθώς και των συστημάτων πληροφορικής, παρουσιάζει το πλεονέκτημα σε σχέση με τα δίκτυα μεταφοράς της ευκολότερης προσαρμογής σε διαδικασίες ιδιωτικοποίησης, που συνεπάγεται την γρηγορότερη απορρόφηση του κλάδου από τον ιδιωτικό τομέα.

Η Βόρεια Ελλάδα και εδώ φαίνεται ν' αποτελεί το φυσικό κόμβο διασύνδεσης των τηλεπικοινωνιακών δικτύων της χώρας με τις Βαλκανικές χώρες, την Ανατολική Ευρώπη και τις χώρες του Ευξείνου Πόντου. Το δίκτυο Ουτ. Ελλάδας - Αλβανίας - Κροατίας,

* ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: ΕΛΛΑΔΑ-ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ 1994-1999 ΣΤΟΧΟΣ 1 ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΔΙΑΦΩΤΙΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ 1994 - ΣΕΛ. 38

η καλωδιακή σύνδεση με Βουλγαρία - Ρουμανία - Ουκρανία, αποτελούν τα πρώτα στάδια μια ευρύτερης διασύνδεσης.

Ο λεωφόρος της πληροφορικής, επεκτείνονται και στα Βαλκάνια. Η Θεσσαλονίκη, καλείται να διαδραματίσει το ρόλο του Βαλκανικού Κέντρου Πληροφορικής με τη δημιουργία ειδικού δικτύου BALKANET για την περιοχή.

ΔΙΚΤΥΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Τα ενεργειακά μέτρα, είναι απαραίτητα να ενταχθούν σ' ένα επιχειρησιακό πρόγραμμα που θα καλύπτει τον τομέα στο σύνολό του. Επιπλέον θα πρέπει να συνεχισθεί η προσπάθεια για την εισαγωγή φυσικού αερίου στην Ελλάδα που ξεκίνησε κατά τη διάρκεια εφαρμογής του πρώτου κοινοτικού πλαισίου στήριξης και με την υποστήριξη της κοινοτικής πρωτοβουλίας Regem, τα οποία έχουν συμπεριληφθεί στον κατάλογο έργων προτεραιότητας της Άευκής Βίβλου της Επιτροπής για την προώθηση της ανάπτυξης και την είσοδο της απασχόλησης.

Μία συνολική αντιμετώπιση του ενεργειακού τομέα επιβάλλει σε πρώτο στάδιο τον καθορισμό συγκεκριμένης στρατηγικής με τη σύσταση ενός Εθνικού Συμβουλίου Ενέργειας.

Η ενεργειακή πολιτική πρέπει να προσανατολίζεται στην εφαρμογή μέτρων, αφενός μεν, για την εξοικονόμηση ενέργειας και την ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, αφετέρου δε, θα πρέπει να συμπεριλάβει εκτός των τεχνικών μέτρων βοήθειας, προγράμματα χρηματοδοτικών ενισχύσεων στις επιχειρήσεις εκείνες που σχεδιάζουν τον προγραμματισμό των επενδύσεών τους στον τομέα της ενέργειας. Η δημιουργία ενός ικανοποιητικού συστήματος διαχείρισης, κρίνεται απαραίτητο να προωθηθεί προκειμένου να υπάρξει η δυνατότητα αποτελεσματικής παρακολούθησης αλλά και της αξιολόγησης των επιπτώσεων των ενεργειακών προγραμμάτων.

Η δημιουργία μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής στον ενεργειακό τομέα, υπολογίζεται ότι θα έχει σαν αποτέλεσμα να μειωθεί η τάση για αύξηση της κατανάλωσης ενέργειας ανά μονάδα Α.Ε.Π. (από 440 Κ.δΟΕ/Τ.ΕΔΥ το 1992 σε 452 το 1999) και της κατανάλωσης ενέργειας της βιομηχανίας ανά μονάδα βιομηχανικής

παραγωγής από 742 το 1992 σε 760 το 1999.

Στο επιχειρησιακό πρόγραμμα θα συμπεριληφθούν επιπλέον συνιστώσες σχετικά με την αύξηση της ηλεκτρικής παραγωγής με λιγνίτη και φυσικού αερίου, ενώ υπάρχει η δυνατότητα κάλυψης ενός πακέτου έργων στον Αχελώο.

ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Το σύστημα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στη χώρα μας, αποτελείται από ένα διασυνδεδεμένο ηπειρωτικό σύστημα με βασικά κέντρα στην Κεντρική Πελοπόννησο και στην Κεντρική Βόρεια Ελλάδα, ένα δευτερεύουσας σημασίας κέντρο στην Εύβοια και μία σειρά υπολοίπων μικρών συστημάτων στα νησιά, μερικά εκ των οποίων συνδέονται με το ηπειρωτικό σύστημα (κυρίως αυτά που γειτνιάζουν με την περιφέρεια πρωτευούσης).

Ο λιγνίτης, η τύρφη και το υδροδυναμικό, αποτελούν τις βασικότερες πηγές ενέργειας στη χώρα με σπουδαιότερη το λιγνίτη, ο οποίος βρίσκεται σε αφθονία και υπολογίζεται ότι τ' αποθέματα του ανέρχονται σε 6,4 δισεπταεκατομμυρίων τόνους. Τα ορυχεία Πτολεμαΐδας - Αμύνταιου και η Μεγαλόπολη στην Πελοπόννησο, αποτελούν τα βασικότερα λιγνιτικά πεδία στη χώρα. Το 90% της λιγνιτικής παραγωγής διοχετεύεται στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Επίσης στη χώρα μας βρίσκονται σε λειτουργία 20 υδροηλεκτρικοί σταθμοί.

Μέχρι το έτος 2000 υπολογίζεται ότι θα έχουν κατασκευασθεί 6 υδροηλεκτρικοί σταθμοί εγκατεστημένης ισχύος 772 MW και 30 μικρότεροι με εγκατεστημένη ισχύ 150 MW.

Το σύστημα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, διασυνδέεται ήδη με τα συστήματα παροχής γειτονικών χωρών, όπως η Αλβανία, η Γιουγκοσλαβία και η Βουλγαρία. Η διασύνδεση του ελληνικού συστήματος παροχής ενέργειας με αυτό της Γιουγκοσλαβίας, αποτελεί θετική εξέλιξη εφόσον το σύστημα εκσυγχρονίζεται και λειτουργεί εκ παραλλήλου με το διασυνδεδεμένο σύστημα της Δυτικής Ευρώπης.

Ο Βορειοελλαδικός χώρος αποτελεί επίσης κόμβο πολλών διευρωπαϊκών δικτύων ενεργεί. Το 75% περίπου της συνολικής ηλεκτρικής παραγωγής συγκεντρώνεται στην Β. Ελλάδα. Η παραγωγή

αυτή θα μπορούσε να διατεθεί προκειμένου ν' αναπτυχθεί η περιοχή. Ωστόσο, μεγάλο μέρος της παραγωγής διοχετεύεται στο λεκανοπέδιο της Αττικής και ενώ θα μπορούσαμε να εξάγουμε ενέργεια σε βαλκανικές χώρες, εισάγουμε ενέργεια από τη Βοσνία, τη Βουλγαρία και την Ελβετία. Τα πρώτα θετικά σημάδια στη σωστή κατεύθυνση, αποτελούν η μονάδα φυσικού αερίου στην Κομοτινή, η λιγνιτική μονάδα στη Φλώρινα και οι υδροηλεκτρικές μονάδες στα Νέστο, Αχελώο και Αλιάκμονα. Ωστόσο, αναγκαία κρίνεται η οριζόντια διασύνδεση της χώρας Ηπείρου - Θράκης με υποβρύχια καλωδιακή σύνδεση προς Ιταλία, σύνδεση με το τουρκικό δίκτυο, το δίκτυο της Αλβανίας. Η καλωδιακή αυτή σύνδεση θα έχει σαν αποτέλεσμα την παροχή ηλεκτρικής ενέργειας στην ηπειρωτική Ελλάδα που θα παράγεται από το Τσαντο της Ιταλίας. Το έτος 1997 προγραμματίζεται η διασύνδεση αυτή συνολικής ισχύος 600 MW. Μελλοντικά υπάρχουν σχέδια για τη σύνδεση του δικτύου με επέκταση της διασύνδεσης στη Βουλγαρία, Ρουμανία, Μολδαβία και Ουκρανία, που θα συμβάλλει στην ενίσχυση τον ρόλο της χώρας στα Βαλκάνια και θ' αποστρέψει παρακαμπτήρια διασύνδεση βόρεια των συνόρων μας.

Προβλήματα σε σχέση με την παροχή ηλεκτρικής ενέργειας εμφανίζονται ιδιαίτερα έντονα στα νησιά. Εξαιρετικής σημασίας αποτελεί το έργο διασύνδεσης της Κρήτης με το ηπειρωτικό σύστημα παροχής ηλεκτρικής ενέργειας. Οι τεχνικές δυσκολίες του έργου είναι μεγάλες, εφόσον απαιτείται προηγμένη τεχνολογία. Η διασύνδεση θα πραγματοποιηθεί μέσω δύο υποβρύχιων καλωδίων, τα οποία θα τοποθετηθούν στο βυθό της θάλασσας σε βάθος μέχρι των 1.100 μέτρων, ενώ το κόστος της συνολικής επένδυσης ανέρχεται στα 275 εκ. ECU.

ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΑΓΩΓΟΣ ΠΥΡΓΟΥ - ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ

"Είναι γνωστό ότι σε λίγα χρόνια, η Κεντρική Ασία γύρω στην Κασπία, θ' αποτελεί το υπ' αριθμόν 1 κέντρο παραγωγής πετρελαίου της υψηλίου, για τον έλεγχο της παραγωγής και για τους αγωγούς μεταφοράς. Εδώ και 4 χρόνια υπάρχει έντονο κλίμα διεκδικήσεων. Η Τουρκία, εντείνει τις προσπάθειές της προσπαθώντας να μονοπωλήσει τον έλεγχο της μεταφοράς τόσο

θαλασσίως μέσω του Βοσπόρου όσο και μέσω αγωγών που θα περνούν από το έδαφος (Μπακού-Κεϊχάν, Σαμπούς-Κεϊχάν). Εναλλακτική λύση μικρότερου μήκους αγωγού (175 χλμ. έναντι των 1.600 του τουρκικού) και μικρότερου πολιτικού ρίσκου, αποτελεί η λύση μεταφοράς με τάνκερ από Ναβοροσίσκ στον Πύργο και από εκεί μέσω πετρελαιοαγωγού στην Αλεξανδρούπολη που με αυτό το συνάρκιο αναβαθμίζεται από απλή επαρχιακή πώλη σε κέντρο διανομής πετρελαίου. Η έναρξη αυτού του έργου, δύναται να καταστεί πραγματοποιηθήση τον επόμενο χρόνο εφόσον έχουν σταθεροποιηθεί οι πολιτικές εξελίξεις στη Ρωσία και Βουλγαρία και έχει υποχωρήσει η Τουρκία από τις διεκδικήσεις της. *

ΦΥΣΙΚΟ ΑΕΡΙΟ

Το έργο εισαγωγής φυσικού αερίου στην Ελλάδα, άρχισε στα πλαίσια εφαρμογής του Α' Κ.Π.Σ. και συνεχίζεται από κοινού με την Κοινοτικό Πρωτοβουλία INTEREG. Τα αποτελέσματα της πραγματοποίησης ενός τέτοιου έργου, είναι αποδεδειγμένα όσον αφορά την προστασία του περιβάλλοντος και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Το Β' Κ.Π.Σ. εστιάζεται στα μέρη του έργου που σχετίζεται με την παροχή φυσικού αερίου στα αστικά κέντρα, στα οποία και προβλέπεται η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα και των επιχειρήσεων με σχετική εμπειρία. Η ολοκλήρωση αυτού του σταδίου θα έχει σαν αποτέλεσμα το 1999 το 4% των νοικοκυριών να είναι συνδεδεμένο με το δίκτυο παροχής φυσικού αερίου. Παράλληλα η συνολική συμμετοχή του φυσικού αερίου στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας υπολογίζεται ότι θ' ανέλθει το 1999 σε 12%. Από περιβαλλοντική άποψη υπολογίζεται ότι η πραγματοποίηση του έργου θα έχει σαν αποτέλεσμα τη μείωση των εκπομπών SO₂ και CO₂ ανά MWH παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας, οι οποίες θα μειωθούν από 11.8 τόνους το 1993 σε 8.9 τόνους το 1999 για το SO₂ και από 1121 τόνους το 1993 σε 984 τόνους το 1999 για το CO₂.

* ΕΜΦΕΤΖΙΟΓΛΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ ΑΡΘΡΟ "Η ΒΟΡΕΙΑ ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙ
ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΕΥΡΩΠΑΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ" ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ 61 ΗΔΕΘ
ΣΑΒΒΑΤΟ 7-ΚΥΡΙΑΚΗ 8 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1996

Η συμφωνία με την Σοβιετική Ένωση για την παροχή φυσικού αερίου για 25 χρόνια υπογράφηκε το 1988. Υπάρχει επίσης συμφωνία μεταξύ Ελλάδας και Αλγερίας για χρονική περίοδο 21 ετών και για την παροχή υδροποιημένου φυσικού αερίου.

Τα πλεονεκτήματα του φυσικού αερίου συνοψίζονται :

- α. Είναι πιο οικονομικό και πιο αποδοτικό από άλλες πηγές ενέργειας. Είναι περίπου 10% φθηνότερο και η χρησιμοποίησή του συνεπάγεται εξοικονόμηση ενέργειας.
- β. Απαλλάσσει τον καταναλωτή από τις αντισυμβατικές δεσμευμένες πετρελαίου και οι καυστήρες αντικαθίστανται από καινούργιους νέας τεχνολογίας οπότε οι κατοικίες και κυρίως οι πολυκατοικίες αποκτούν έναν ακόμη χώρο προς εκμετάλλευση.
- γ. Είναι οικολογικό, εφόσον αποτελείται από μεθάνιο, το οποίο αποτελεί καθαρή μορφή πρωτογενούς ενέργειας και παράγεται από φυσικές υπόγειες ή υποθαλάσσιες κοιλάσεις. Το γεγονός ότι είναι αέριο, η καύση του προκαλεί ελάχιστες ποσότητες στερεών σωματιδίων και μονοξειδίου του άνθρακα και καθόλου διοξειδίου του θείου. Άρα είναι μη τοξικό, λιγότερο ρυπογόνο που σημαίνει ότι η χρησιμοποίησή του είναι καθοριστικής σημασίας για τη βελτίωση της ποιότητας της ατμόσφαιρας.
- δ. Δεν θα χρησιμοποιηθεί αποκλειστικά και μόνο στα νοικοκυριά, αλλά προσφέρει εναλλακτικές λύσεις σε πολλές επιχειρήσεις.
- ε. Ο έλεγχος της κατανάλωσης γίνεται ευκολότερα.

"Ο προϋπολογισμός των ήδη προγραμματισθέντων έργων (πολλά από αυτά έχουν ολοκληρωθεί) φθάνει περίπου τα 600 δις δρχ. και περιλαμβάνει τις εξής εργασίες :

- α. Κατασκευή του κεντρικού αγωγού μεταφοράς αερίου υψηλής πίεσης (70 bar), από τα ελληνοβουλγαρικά σύνορα έως την Αττική, μήκους 511 χλμ.
- β. Κατασκευή κλάδων μεταφοράς υψηλής πίεσης (70 bar) και συνολικού μήκους 400 χλμ. προς την Ανατολική Μακεδονία και Θράκη, τη Θεσσαλονίκη (2 αγωγοί), το Βόλο και την Αττική, μ' ένα κλάδο που έχει τελικό προορισμό το Λαύριο και ένα κλάδο προς το Κερατσίνι.

- γ. Κατασκευή δικτύων κατανομή μέσης πίεσης (19 bar) και μήκους 250 χλμ στις αστικές και βιομηχανικές περιοχές της Αθήνας, του Πειραιά, του Βρισηίου Παδίου της Θεσσαλονίκης, της Λάρισας και του Βόλου, καθώς και στις βιομηχανικές περιοχές Πλατέας Ημαθίας, Οινόφυτων και Καβάλας.
- δ. Κατασκευή δικτύου διανομής χαμηλής πίεσης (4 bar) στις πόλεις, Αθήνας, Πειραιά, Θεσσαλονίκης, Λάρισας, Βόλου, συνολικού μήκους 6.500 χλμ." *

3.3. ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΠΑΡΑΜΕΘΩΡΙΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ : ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ INTEREG II

Οι παραμεθώριες περιοχές διαδραμάτισαν στο παρελθόν έναν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο, εφόσον αποτελούσαν προθύλακες για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση προωθώντας τη διασυνοριακή συνεργασία. "Το πλέον χαρακτηριστικό φαινόμενο που επηρεάζει διαρκώς την εξέλιξη των παραμεθώριων περιοχών, είναι η μόνιμη διάδραση μεταξύ των παραγόντων διαφορετικής κλίμακας (το μακρο - και το μικρο - επίπεδο). Αυτό επιβεβαιώνεται και στον τομέα της επικρατούσας οικονομικής λογικής που απηχείται ιδιαίτερα στον παραμεθώριο χώρο και υποχρεώνει τους τοπικούς οικονομικούς παράγοντες να προβαίνουν σε συνεχείς προσαρμογές και μεταλλάξεις. Το ίδιο επίσης συμβαίνει στο θεσμικό και κανονιστικό τομέα, όπου το πλαίσιο των διασυνοριακών συνεργασιών τοπικών και περιφερειακών, καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από τη βούληση των κρατών και ως εκ τούτου πάσχει από πολυάριθμες ανεπάρκειες". *

Οι παραμεθώριες περιοχές της Κοινότητας, καλούνται σε μία περίοδο οικονομικής ύφεσης και διαπαραγματεύσεων για την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς να αντιμετωπίσουν ένα σημαντικό αριθμό προβλημάτων, εμεταλλευόμενες κατά βάση ένα πλαίσιο ευκαιριών που προωθούν τη διασυνοριακή συνεργασία.

Στις παραμεθώριες περιοχές εξωτερικών συνόρων εντάσσονται

- α. Οι περιοχές που χαρακτηρίζονται από γειτνίαση, με χώρες όπου έχουν υποβάλλει αίτηση ένταξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση και βρίσκονται σε μεταβατικό στάδιο εξ αιτίας του μελλοντικού μετασχηματισμού τους σε παραμεθώριες περιοχές εσωτερικών συνόρων.
- β. Περιοχές που συνορεύουν μ' ένα από τα κράτη Ε.Ζ.Ε.Σ. που εδώ είναι υποψήφια για ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

γ. Οι παραμεθόριες περιοχές που συνορεύουν με χώρες της Ανατολής όπως και η χώρα μας οι οποίες και αντιμετωπίζουν μία σειρά ειδικών προβλημάτων που σχετίζονται με την κατάργηση του αδιαπέραστου των συνόρων σχεδόν στο σύνολό τους, την αιφνίδια μετάβαση από συνθήκες εγκλωβισμού σε συνθήκες συναλλαγών και διέλευσης, το φαινόμενο της εκτεταμένης ανισότητας σε πολλά επίπεδα μεταξύ των δύο πλευρών των συνόρων.

δ. Τις περιοχές της Μεσογείου όπου και εδώ εντάσσεται η Ελλάδα και χαρακτηρίζονται από γειτνίαση με χώρες του παλαιού κομμουνιστικού μπλοκ ή με χώρες του Νότου. Και εδώ εμφανίζονται σειρά προβλημάτων που αφορούν φαινόμενα θρησκευτικού φανατισμού, πολιτικής αστάθειας και δημογραφικών πιέσεων.

Όσον αφορά τις δύο τελευταίες κατηγορίες όπου θα πρέπει να συγκεντρώσουμε την προσοχή μας εφόσον συντάσσεται και η χώρα μας σε αυτές, κρίνουμε σκόπιμο ν' αναφερθεί ότι οι ανισότητες των εισοδημάτων μεταξύ των δύο πλευρών των συνόρων οδηγούν πολλές φορές σε φαινόμενα λαθρομετανάστευσης και μαζικής μεταγκατάστασης επιχειρήσεων. Έτσι οι παραμεθόριες αυτές περιοχές συχνά αποτελούν "θαλάμους" αποσταθεροποιητικών παραγόντων.

Επιπλέον η διασυνοριακή συνεργασία καθίσταται δυσχερής στις περιοχές αυτές ως απόρροια των πολιτικών διαφορών και των διαφορών σε επίπεδο υποδομής. Ως αποτέλεσμα αυτού, παραμεθόριες περιοχές της Κοινότητας που ανήκουν σε αυτή την κατηγορία, παρουσιάζουν αυξημένη συμμετοχή στα σχέδια για τα Ευρωπαϊκά δίκτυα.

Η ανάπτυξη των διασυνοριακών σχέσεων στο νότιο τμήμα της Κοινότητας, παρουσιάζει μεγαλύτερες δυσκολίες. Η λαθρομετανάστευση, εκτός του ότι αποτελεί παράγοντα αποσταθεροποίησης στο σύνολο των εξωτερικών χωρών, παίζει το ρόλο της παράνομης και κατ' επέκταση φθηνής απασχόλησης σε κλάδους χαμηλής εξειδίκευσης, ανταγωνίζοντας στην αγορά εργασίας το νότιο εργατικό δυναμικό. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιου φαινομένου, αποτελεί η χώρα μας. Αξίζει επιπλέον να τονισθεί, ότι η μαζική μεταγκατάσταση επιχειρήσεων

από τις περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας και Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης "ευθύνεται" για τη συρρίκνωση της απασχόλησής ως απόρροια της απώλειας σημαντικών θέσεων εργασίας, σταθεροποιώντας ταυτόχρονα την απασχόληση στην άλλη πλευρά των συνόρων.

"Όσο περισσότερο προχωράει η ολοκλήρωση μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τόσο περισσότερο κινδυνεύει να γίνει αισθητό το γεγονός - σύνορο κατά μήκος των εξωτερικών συνόρων πράγμα που μπορεί να συμβάλλει στην ενίσχυση του αισθήματος της απομόνωσης. Όμως οι παραμεθώριες περιοχές εξωτερικών συνόρων, λόγω της γεωγραφικής τους θέσης είναι σε θέση ν' αναπτύξουν οι ίδιες λειτουργίες συνδέσμου με τους πολιτισμούς των εξωτερικών χωρών και να προωθήσουν έτσι για τις ίδιες μία νέα επισυγκέντρωση, είτε με τους Σλάβους, είτε με τις ανατολικές και νότιες ακτές της Μεσογείου. Σε αυτό το πνεύμα, η περιφέρεια Κρήτης ανέπτυξε τακτικούς δεσμούς με την Αίγυπτο που μπορούν ν' αποτελέσουν εφελκύριο για τις επαφές της Ευρώπης με τη χώρα αυτή." *

Η οικονομική ενίσχυση από το πρόγραμμα INTEREG I μέσω των 31 λειτουργικών προγραμμάτων του, είχε σαν αποτέλεσμα την ενίσχυση της διασυνοριακής συνεργασίας στην Κοινότητα εφόσον έδωσε την δυνατότητα στις παραμεθώριες περιφέρειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης να δρομολογήσουν κοινές δράσεις, να συστήσουν θεσμικές δομές και μηχανισμό συνεργασίας τα οποία και αποτέλεσαν σημαντικές ενδείξεις μιας ενισχυμένης διασυνοριακής προσέγγισης στον τομέα της χωροταξίας. Οι δραστηριότητες που προωθήθηκαν μέσω του INTEREG I αφορούσαν σημαντικούς τομείς της οικονομικής ανάπτυξης, όπως οι μεταφορές, οι επικοινωνίες, το εμπόριο, ο τουρισμός, το περιβάλλον, η ανάπτυξη της υπαίθρου, η εκπαίδευση κ.λ.π. Η οικονομική ενίσχυση συγκεντρώθηκε κατά βάση στις περιοχές του στόχου 1.

* ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΥΡΩΠΗ 2000 + -ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ : ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ 1995 ΣΕΛ. 133

Τον Ιούνιο του 1994, υιοθετήθηκε από την Επιτροπή, μία κοινοποίηση που αφορά τις γενικές κατευθύνσεις της κοινοτικής πρωτοβουλίας INTEREG II. Ο στόχος της πρωτοβουλίας είναι η ενίσχυση της διασυνοριακής συνεργασίας των εσωτερικών και εξωτερικών συνόρων της ένωσης και η προώθηση διακρατικής συνεργασίας που αφορούν δίκτυα ανεργίας. Η οικονομική ενίσχυση που προβλέπεται ανέρχεται για την περίοδο 1994 - 1999 στα 2,4 δισ. ECU, εκ των οποίων τα 1,8 θα διαχετευθούν για τη βελτίωση της διασυνοριακής συνεργασίας των περιοχών του στόχου 1.

Οι γενικές κατευθύνσεις της κοινοτικής πρωτοβουλίας INTEREG II είναι ανάλογες της INTEREG I, φαίνεται όμως ν' αναπτύσσονται οι δυνατότητες διασυνοριακής συνεργασίας παραμεθόριων περιοχών που συνορεύουν με τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Στις διατάξεις της κοινοτικής πρωτοβουλίας INTEREG II, έχουν συμπεριληφθεί μία σειρά νέων μέτρων που αφορούν την εκπαίδευση, την υγεία, τη γλωσσική κατάρτιση, τις υπηρεσίες μέσων ενημέρωσης, τη χωροταξία στις παραμεθόριες ζώνες, καθώς και μία σειρά μέτρων που σχετίζονται με τη συμπλήρωση των διευρωπαϊκών δικτύων. Η πρωτοβουλία επίσης προσανατολίζεται στην ενίσχυση τεχνικής βοήθειας για τις διαδικασίες παρακολούθησης και αξιολόγησης INTEREG - PHARE.

Σχετικά με τις παραμεθόριες περιοχές εξωτερικών συνόρων, η πρωτοβουλία προσανατολίζεται στην εισαγωγή ενός νέου στοιχείου. Ο προϋπολογισμός PHARE περιλαμβάνει ένα ειδικό κονδύλιο ύψους 150 εκ. ECU που θα διαχετευθεί για έργα διασυνοριακής συνεργασίας με τις παραμεθόριες περιοχές των κρατών - μελών της κοινότητας και αφορά τις παραμεθόριες περιοχές εξωτερικών συνόρων προκειμένου να προωθηθεί η συνεργασία με τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης.

Όπως προκύπτει από το χάρτη των επιλέξιμων περιφερειών του προγράμματος INTEREG II που περιλαμβάνεται στο κοινοτικό έγγραφο EYΡΩΠΗ 2000 + "η Ελλάδα αποτελεί μέρος του μεσογειακού συστήματος διακρατικών χωρικών συνεργασιών και του Βαλκανικού και Παραευρωπαϊκού συστήματος, οι ζώνες διασυνοριακής

συνεργασίας καλύπτουν τα Βόρεια και Δυτικά σύνορα της ηπειρωτικής χώρας και τα νησιά του Αιγαίου". *

Παρατηρούμε επίσης ότι σε σχέση με το χάρτη των επιλεξιμών περιοχών του προγράμματος INTEREG I (ΕΥΡΩΠΗ 2000), στο πρόγραμμα INTEREG II έχουν συμπεριληφθεί οι δυτικές περιοχές της Ελλάδας έως και την Πελοπόννησο.

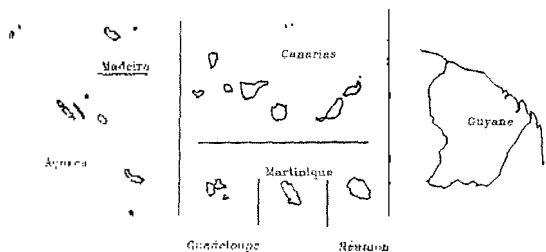
* ΚΟΝΣΟΛΑΣ ΝΙΚΟΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΑΦΘΩΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΣΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΘΗΝΑ 1993 - ΣΕΛ. 171

Χάρτης 28 INTERREG -οι συνοριακές περιοχές της Κοινότητας

Πηγή: CEC

Km
0 200 400 600

Κατάταξη των περιοχών INTERREG

	Στόχος 1
	Στόχος 2 -πλήρως επιλέξιμη
	Στόχος 2 -μερικώς επιλέξιμη
	Στόχος 5β -πλήρως επιλέξιμη
	Στόχος 5β -μερικώς επιλέξιμη
	Μερικώς Στόχος 2 & μερικώς Στόχος 5β
	Μόνο Περιοχές άρθρου 10 INTERREG

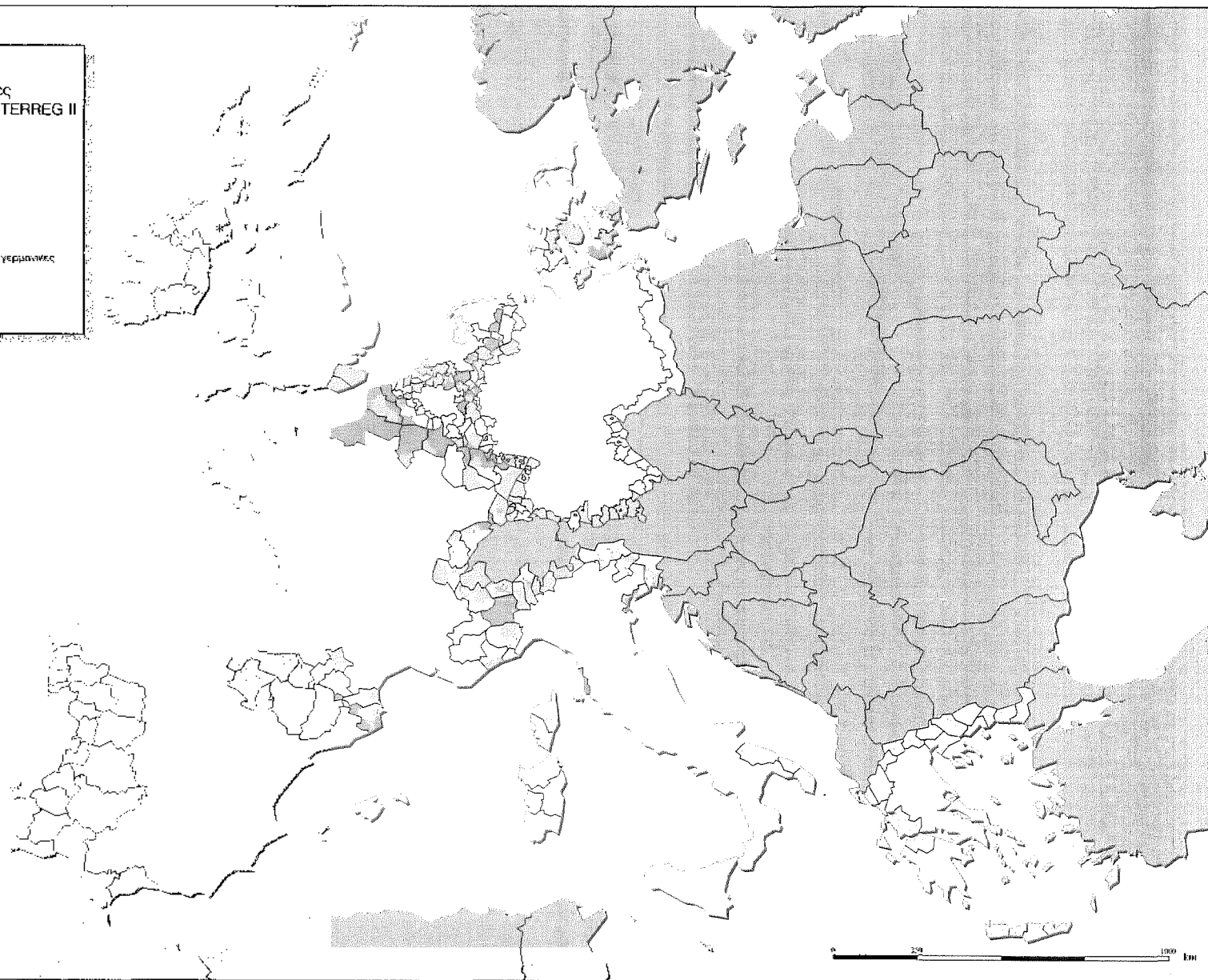
Χάρτης 26
Ευρωπαϊκή Ένωση - Περιφέρειες
επιλέξιμες για το πρόγραμμα INTERREG II

- Στόχος 1
- Στόχος 2
- Στόχος 5β
- Άλλες περιφέρειες INTERREG

Η οριοθέτηση των παραμοθόριων ζώνων για τις γερμανικές
 περιοχές του στόχου 1 είναι προσωρινή

πρ. Εκτός Μπέλφαστ

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΓΔ XVI

4. ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ (MEZZOGIORNO - ΕΛΛΑΔΑ) - ΣΕΝΑΡΙΑ ΕΞΕΛΙΞΗΣ

4.1. ΓΕΝΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

Οι περιοχές της Μεσογείου χωρίζονται σε δύο τμήματα : Το Λατινικό Τόξο, το οποίο περιλαμβάνει παραθαλάσσιες περιφέρειες της Ισπανίας, Γαλλίας, Ιταλίας, τις Βαλεαρίδες, την Κορσική, τη Σαρδηνία και την περιοχή από Ανδαλουσία έως και το Λάτιο. Το δεύτερο τμήμα περιλαμβάνει ολόκληρη την Ελλάδα και επτά περιφέρειες του Mezzogiorno της Ιταλίας. "Η περιοχή της Κεντρικής Μεσογείου, πρέπει να θεωρηθεί αναπόσπαστο τμήμα δύο ξεχωριστών περιφερειών κατά πρώτο λόγο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και κατά δεύτερο της Δεκάνης της Μεσογείου. Χωρίς να υιοθετείται μία εντελώς βορειοκεντρική άποψη για τη μελλοντική ανάπτυξη, που είναι εξαιρετικά δυσεφάρμοστη για την περιοχή της Κεντρικής Μεσογείου είναι αδύνατο ν' απομονωθεί αυτό το τμήμα της Μεσογείου από τη μαύρα του συνόλου της Δεκάνης. Επιπλέον η ανάπτυξη της Κ.Μ. είναι μεγάλης σημασίας για το μέλλον της Ευρωπαϊκής Κοινότητας εξ αιτίας αυτής ακριβώς της διευπρόστατης θέσης και της συνακόλουθης ικανότητας να λειτουργεί ως γέφυρα που συνδέει την Ευρωπαϊκή Κοινότητα με την μέζονα Μεσογειακή Δεκάνη". *

Οι εξελίξεις στην περιοχή της Κεντρικής Μεσογείου εξαρτώνται, αφενός μεν από την πολιτική της Ε.Κ. για την οικονομική και κοινωνική συνοχή μέσα στα πλαίσια της κοινότητας, όπου εδώ αξίζει να τονίσουμε ότι ολόκληρη η περιοχή της Κεντρικής Μεσογείου είναι εξ ολοκλήρου επιλέξιμη στο στόχο 1 των Διαρθρωτικών Ταμείων, και αφετέρου δε, στην τοποθέτηση της Δύσης και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας απέναντι στην ολοκλήρωση Βορρά - Νότου.

* XVI ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ
ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ (MEZZOGIORNO - ΕΛΛΑΔΑ) - ΣΕΛ. 244.

Ετσι μπορούμε να πούμε, ότι η ανάπτυξη της περιοχής της Κεντρικής Μεσογείου, δεν υφίσταται χωρίς παράλληλα την ενίσχυση του ρόλου, που διαδραματίζει η περιοχή ως τμήματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Το κεντρικό λοιπόν ζήτημα το οποίο τίθεται, είναι το κατά πόσο η περιοχή της κεντρικής Μεσογείου μπορεί να διαδραματίσει ένα σημαντικό ρόλο ενισχύοντας τις εμπορικές σχέσεις της, τον πολιτισμό, το φυσικό της πλούτο, ή θα ενσωματωθεί στο Βορρά, χάνοντας πολλά από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της και εγκλωβισμένη σε μία Ευρωπαϊκή Κοινότητα της οποίας θ' αποτελεί "περιθωριακός χώρος" και θα αντιμετωπίζεται περισσότερο με ανεκτικότητα παρά με σεβασμό.

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, κατέχει αδύναμη θέση στην παγκόσμια οικονομία. Εφ' όσον η οικονομική ανάπτυξή της τα τελευταία είκοσι χρόνια, είναι μικρή ως απόρροια της αδυναμίας της ν' ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του ασυνήθιστου ρυθμού του διεθνούς εμπορίου. Έτσι οι εξελίξεις αυτές οδήγησαν την Ευρωπαϊκή Κοινότητα σε εξασθένηση του ρόλου της στο διεθνές εμπόριο, πράγμα που είχε σαν αποτέλεσμα τη μείωση της ανταγωνιστικότητάς της διεθνώς και την αδυναμία της στην οριοθέτηση δικών της ζωνών εμπορίου.

Καθίσταται έτσι αναγκαίο η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, να προβεί σε ενέργεια προσανατολιζόμενες στη δημιουργία μίας ευρύτερης και ολοκληρωμένης περιοχής μεγέθυνσης που θα περιλαμβάνει την Αφρική, τη Μέση Ανατολή και τις Ανατολικοευρωπαϊκές χώρες. Μία τέτοια στρατηγική θ' αποτελούσε μία εναλλακτική λύση για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της Κοινότητας σε απομακρυσμένες περιοχές που με τη σειρά της θα οδηγήσει σε αύξηση της παραγωγής και της απασχόλησης. Δεύτερη βασική προϋπόθεση για την ενίσχυση του ρόλου της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στο διεθνή ανταγωνισμό αποτελεί η ανάπτυξη ενός ευρύτερου διαμορφωμένου χώρου με στόχο την ισορροπη ανάπτυξη στο εσωτερικό της.

Οι δύο αυτές προϋποθέσεις για την Ε.Κ. καθιστούν πλέον επιτακτική την αναδιοργάνωση της Κεντρικής Μεσογείου, με στόχο τη βελτίωση του ρόλου της περιοχής τόσο στα πλαίσια της Κοινότητας όσο και διεθνώς.

Η περιοχή της Κεντρικής Μεσογείου βρίσκεται τα τελευταία

χρόνια σε μία περίοδο κρίση, εφόσον οι πολιτικές που εφαρμόστηκαν, δεν είχαν ως αποτέλεσμα υψηλότερο επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης. Επιπλέον τα ποσοστά ανεργίας παρέμειναν στάσιμα. Ολόκληρη η περιοχή χαρακτηρίζεται όπως ήδη αναλύσαμε στο πρώτο μέρος της εργασίας από υψηλά ποσοστά απασχόλησης στον τριτογενή τομέα. Ο δευτερογενής τομέας δεν φαίνεται να μπορεί να διαδραματίσει ένα σημαντικό ρόλο στην περιοχή. Η τωρινή οικονομική ύφεση, θα συνεχισθεί στην περίπτωση όπου δεν παρθούν μέτρα για την αύξηση της βιομηχανικής δραστηριότητας.

Όσον αφορά το Mezzogiorno υπάρχουν τέσσερεις τύποι περιοχών :

- α. Κατά μήκος της Αδριατικής, βρίσκονται οι περισσότερο ανεπτυγμένες περιοχές.
- β. Περιοχές που χαρακτηρίζονται από αποβιομηχανισμό γύρω από τον Τάραντα και τις Συρακούσες.
- γ. Περιοχές που χαρακτηρίζονται από αποβιομηχανισμό αρχού ρυθμού.
- δ. Αγροτικές περιοχές κατά μήκος του Τυρρηνικού άξονα που αποτελούν και τις λιγότερο εύπορες περιφέρειες. Όσον αφορά την Ελλάδα, η ανάπτυξη συγκεντρώνεται κατά μήκος εκτός άξονα που περιλαμβάνει το τμήμα Θεσσαλονίκη - Αθήνα και επεκτείνεται στην Πάτρα (αναπτυξιακός άξονας "S"), ενώ επίσης είναι χαρακτηριστική η ύπαρξη πολλών απομακρυσμένων και απομονωμένων περιοχών που χαρακτηρίζονται από τη συνύπαρξη παραδοσιακών και μικρών σύγχρονων επιχειρήσεων. Παρατηρείται επίσης μία γενικότερη ανισομέρεια που αφορά τις παραρτάκτες ζώνες που κατά βάση είναι πυκνοκατοικημένες και προσελκύουν μεγάλο μέρος της βιομηχανικής δραστηριότητας και των υπηρεσιών και των μεσογείων ζωνών, που εμφανίζουν σημάδια γήρανσης του πληθυσμού και συγκεντρώνουν μεγάλα ποσοστά της απασχόλησης στον πρωταγενή τομέα.

Τα δίκτυα επικοινωνιών και μεταφοράς, επίσης είναι ελλειμματικά στην περιοχή της Κ.Μ. Η χαμηλή ποιότητα παροχής υπηρεσιών των λιμένων και των αερολιμένων, αποτελεί ένα σοβαρό παράγοντα απομόνωσης και περιθωριοποίησης της περιοχής με την υπόλοιπη Κοινότητα.

Επίσης η περιοχή, χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη απομονωμένων αστικών πόλεων, των οποίων η ανάπτυξη δεν διοχετεύεται στις γειτονικές περιοχές. Οι μικρές και, μεσαίες πόλεις, είναι παρα πολλές και παρουσιάζουν μεγάλες ελλείψεις σε υποδομές.

"Η οικολογία της περιοχής της Κ. Μεσογείου, κυριαρχείται από τη θάλασσα και από φυσικά και πολιτιστικά συστήματα σχετικά ομοιογενή. Η κλίμακα αναφοράς που σχετίζεται με τη διατήρηση των ειδών και των φυσικών τόπων και με την αυξανόμενη ρύπανση, είναι λοιπόν αυτή ολόκληρης της Μεσογειακής Λεκάνης. Τα οικολογικά προβλήματα της περιοχής, προέρχονται από τον ακανόνιστο χαρακτήρα των βροχοπτώσεων, τη διάβρωση των λεκανών απορροής, τη ρύπανση που προκαλεί η έντονη συγκέντρωση πληθυσμού σε περιορισμένες εκτάσεις, τις πιέσεις που δέχονται οι υδάτινοι πόροι κατά τη ξηρά περίοδο και τις πυρκαγιές στα δασικές ζώνες". *

Η διάβρωση των παραθαλάσσιων εδαφών, εμφανίζεται ιδιαίτερα έντονη στην περιοχή της Κεντρικής Μεσογείου. Έτσι το 30% των παραθαλάσσιων εδαφών στην Ελλάδα και το 50% της περιοχής του Μεσογείου έχουν πληγεί από το φαινόμενο. Γενικά τα τελευταία 20 χρόνια, η υποβάθμιση του οικοσυστήματος είναι σοβαρή στην περιοχή με αποτέλεσμα ορισμένες ζώνες να έχουν εμπεριέλθει σε κρίσιμη φάση.

Γενικότερα μπορούμε να πούμε ότι δεν παρουσιάσθηκε τα τελευταία χρόνια σημαντική μείωση των ανισοτήτων μεταξύ της περιοχής της Κεντρικής Μεσογείου και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας γεγονός που αυξάνει την εξάρτηση της περιοχής και αποτελεί πλέον γεγονός ότι η ανάπτυξη της περιοχής δεν θα επιτευχθεί αυτόνομα.

* ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΥΡΩΠΗ 2000 + -ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ : ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ 1995 ΣΕΛ. 203

Πέρα από τα προβλήματα που εμφανίζονται έντονα στην περιοχή της Κεντρικής Μεσογείου και η ίδια η Κοινότητα βρίσκεται σε αδιέξοδο, εφόσον τα κράτη - μέλη επικεντρώνουν το ενδιαφέρον τους πολύ περισσότερο σε θέματα που αφορούν το εθνικό συμφέρον τους παρά σε κοινοτικά θέματα. Παράλληλα, τα τελευταία χρόνια σημειώθηκαν χαμηλές επιδόσεις στην οικονομική ανάπτυξη των περισσότερων κρατών - μελών, ενώ η ανεργία εξελίσσεται ανησυχητικά. Ως απόρροια όλων αυτών, το Σεπτέμβριο του 1993 το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα κατέρρευσε.

Οι χώρες της Κεντρικής Μεσογείου προσπάθησαν ν' ανταγωνιστούν την εξωκοινοτική αγορά μέσω υποτίμησης του νομίσματός τους, ωστόσο εξακολούθησαν να εξαρτώνται από τις εισαγωγές από χώρες με ισχυρά νομίσματα και από την μειωμένη ζήτηση στην ευρωπαϊκή αγορά. Ο μεγάλος όγκος του εξωτερικού και δημόσιου χρέους εξαναγκάζει τα κράτη της Κεντρικής Μεσογείου να διατηρούν σε υψηλά επίπεδα τα επιτόκια και σε χαμηλά τις επενδύσεις.

Η χρηματοδοτική ενίσχυση των Διαρθρωτικών Ταμείων, συμπεριλαμβανομένου και του Ταμείου Συνοχής, θα έχει σαν αποτέλεσμα τον διπλασιασμό των χρηματικών ενισχύσεων στην Ελλάδα η οποία πρέπει να τους εκμεταλλευτεί με τέτοιο τρόπο ώστε ν' αντισταθμίσει τ' αποτελέσματα της περιοριστικής πολιτικής που ακολουθεί προκειμένου να καλύψει τα εξωτερικά και δημόσια ελλείμματα.

Όπως ήδη προαναφέρθηκε, η ανάπτυξη της περιοχής της Κεντρικής Μεσογείου, δεν μπορεί να επιτευχθεί αυτόνομα, γι' αυτό η ανάκαμψη της περιοχής δεν εξαρτάται αποκλειστικά από το ύψος των χρηματοδοτικών ενισχύσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων που μέχρι ενός σημείου, μπορούν να συμβάλλουν στην άμβλυνση των περιορισμών της ανάπτυξης, αλλά και από τις αναπτυξιακές πολιτικές και στρατηγικές της Κοινότητας οι οποίες θα πρέπει να διαμορφωθούν έτσι ώστε να εμπερικλείουν τις ανάγκες των κρατών της Κεντρικής Μεσογείου, ανάγκες που δεν είναι ίδιες με εκείνες άλλων λιγότερο ανεπτυγμένων περιοχών στην Κοινότητα.

Εφόσον οι περιοχές της Κεντρικής Μεσογείου, χαρακτηρίζονται από έντονη περιφερειακότητα, όχι μόνο γεωγραφική αλλά και κοινωνική και ιστορική, η κοινοτική

αναπτυξιακή πολιτική θα πρέπει να προσανατολισθεί στην προώθηση στρατηγικής για αυτόνομη ανάκαμψη της περιοχής.

"Σ" αυτή την προοπτική, η ευθύνη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, συνίσταται στην ενίσχυση του εξοπλισμού σε υποδομές και της λειτουργικότητας των αστικών δικτύων αυτών των περιφερειών, προκειμένου να ενθαρρύνει και να προκαλέσει τις εξωτερικές επενδύσεις, στην προώθηση της ενίσχυσης υφιστάμενης βιομηχανίας με ειδικά προγράμματα για μεταφορά τεχνολογίας και καινοτομίας ώστε να διευρύνει τη βάση της στην προώθηση των πλεονεκτημάτων της περιοχής στα πεδία του τουρισμού, της γεωργίας και των προηγμένων υπηρεσιών, αποφεύγοντας την καταστροφική ανταγωνιστικότητα και στην προώθηση επικτών συμπληρωματικότητων.

Προς το παρόν, καμία πολιτική για τις μεσογειακές περιφέρειες της Κοινότητας, δεν βρίσκεται στην ημερήσια διάταξη, ενώ η μεταρρύθμιση των Διαρθρωτικών Ταμείων, δεν μπορεί πια ν' αναπτύξει αυτή την προτεραιότητα, αφού τώρα πολλές περιφέρειες Βορρά, εντάσσονται στην κατηγορία στόχου 1", *

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, θα παρουσιάσουμε τρία σενάρια που αφορούν πιθανές μελλοντικές εξελίξεις των περιφερειών της Κεντρικής Μεσογείου (MEZZOGIORNO - ΕΛΛΑΔΑ). Οι εξελίξεις αυτές θα επηρεασθούν άμεσα από την κατεύθυνση των αναπτυξιακών πολιτικών της Κοινότητας και από τη δυνατότητα των κυβερνήσεων των κρατών της περιοχής να προσανατολισθούν σε μεταρρυθμιστικές διαδικασίες που αφορούν το σχεδιασμό και την εφαρμογή των προγραμμάτων δαπανών.

4.2. ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΕΝΑΡΙΩΝ

ΣΕΝΑΡΙΟ "ΚΑΤΑΡΚΕΜΑΤΙΣΜΟΣ"

Η βασική υπόθεση που γίνεται στο σενάριο του "κατακερματισμού", είναι ότι συνεχίζονται οι τάσεις που έχουν ενσωματωθεί στις πολιτικές του παρελθόντος και ότι ισχύουν οι προσαρμογές που έχουν συμπεριληφθεί στις συμφωνίες και απαιτούνται για την οικονομική και νομισματική ένωση. Πιο συγκεκριμένα :

- Συνεχίζονται οι περιφερειακές συγκρούσεις στο Μεσογειακό χώρο, ενώ φαινόμενα όπως οι αναταραχές στα Βαλκάνια και στη Μέση Ανατολή δεν επιλύονται στο άμεσο μέλλον.
- Αυξάνεται η χρηματοδοτική ενίσχυση (συμπεριλαμβανομένου του Ταμείου Συνοχής) των Διαρθρωτικών Ταμείων χωρίς ταυτόχρονα να διαμορφώνεται για νέα στρατηγική ανάπτυξη.
- Συνεχίζεται η πίεση στην αγορά εργασίας με αποτέλεσμα την αύξηση της μετανάστευσης από έξω κοινοτικές χώρες.
- Διατήρηση των ήδη υπάρχουσών εθνικών και περιφερειακών πολιτικών, που συνεπάγονται χαμηλά επίπεδα διαχείτευσης πόρων στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες, συνεχόμενες πιέσεις για τη συρρίκνωση των εσωτερικών δημοσιονομικών ελλειμμάτων, αύξηση των μεταβιβάσεων για στήριξη των χαμηλότερων εισοδηματικών κλιμακίων, μικρά προγράμματα τοπικής παρέμβασης με προσανατολισμό την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της παραγωγής.
- Διατήρηση του χαμηλού επιπέδου των υποδομών και των επενδύσεων σε αυτό ενώ παράλληλα η ικανότητα απορρόφησης εγκλωβίζεται σε χαμηλά επίπεδα.

ΣΕΝΑΡΙΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ

Το δεύτερο σενάριο βασίζεται σε συγκεκριμένα δεδομένα που εμπεριέχονται στο οικονομικό σύστημα και σε θετικές διαδικασίες ανάπτυξης της περιοχής στηριζόμενες σε ρεαλιστικά δεδομένα. Στο σενάριο αυτό εμφανίζεται μία θετική εξέλιξη της

περιοχής της Κεντρικής Μεσογείου που στηρίζεται σε θετικές διαδικασίες αλλαγής που ήδη πραγματοποιούνται και αποτελούν σταθμό στην έως τώρα αρνητική εξέλιξη στην περιοχή. Δεν θα υποστηρίξαμε ωστόσο ότι οι θετικές αυτές διαδικασίες εξέλιξης σηματοδοτούν την αρχή μιας περιόδου ριζικών αλλαγών στην περιοχή. Πιο συγκεκριμένα :

- Συνεχίζεται η αστάθεια στην περιοχή της Κεντρικής Μεσογείου, αλλά τερματίζεται η ανοιχτή ένοπλη σύρραξη.
- Αυξάνονται οι χρηματοδοτικές ενισχύσεις των Διαρθρωτικών Τομέων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας που απαιτούνται, προκειμένου να επιτευχθούν, η οικονομική σύγκλιση που απαιτεί η Οικονομική Νομισματική Ένωση και η συνοχή και επιτυγχάνεται ο συντονισμός των ευρωπαϊκών νομισματικών πολιτικών με χαμηλότερα επιτόκια. Οι εσωτερικοί και εξωτερικοί περιορισμοί της περιοχής της Κεντρικής Μεσογείου έχουν εξασθενήσει και βελτιώνεται η αποτελεσματικότητα των περιφερειακών πολιτικών των χωρών της Κεντρικής Μεσογείου.
- Αυξάνεται η μετανάστευση από τη Νότια Μεσόγειο και την Ανατολική Ευρώπη.
- Βελτιώνεται η υπάρχουσα υποδομή και τα συγκοινωνιακά δίκτυα με αποτέλεσμα τη σύνδεση των περιφερειών της Κεντρικής Μεσογείου με τη Βόρεια Ευρώπη.
- Η διάθεση χρηματοδοτικών ενισχύσεων σε εθνικό επίπεδο προσανατολίζεται στη βελτίωση των υποδομών και λιγότερο στη στήριξη των χαμηλότερων εισοδημάτων.

ΣΕΝΑΡΙΟ "ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ"

Το τρίτο σενάριο από την "ολοκλήρωση" θα μπορούσε να χαρακτηριστεί και ως επιθυμητό σενάριο και αποβλέπει στην ανάπτυξη μιας διαδικασίας ολοκλήρωσης της περιοχής της Κεντρικής Μεσογείου έτσι ώστε να διαδραματίσει ένα στρατηγικής σημασίας ρόλο μέσα στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Το σενάριο αυτό στηρίζεται στις αναγκαίες διαδικασίες και συνθήκες που απαιτούνται προκειμένου να επιτευχθεί μία ολοκληρωμένη ανάπτυξη στην περιοχή της Κεντρικής Μεσογείου και ιδιαίτερα

την ενίσχυση ενός αυτόνομου προτύπου ανάπτυξης. Βασικές υποθέσεις γι' αυτό το σενάριο είναι :

- Μετά τον τερματισμό της σύμβασης στην περιοχή της Μεσογείου η περιοχή αναδύκνυεται υψηλής σημασίας και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα προσανατολίζεται σε στρατηγικές για την ανάδειξη του ρόλου της περιοχής. Ταυτόχρονα, η πολιτική συνεργασία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με την περιοχή της Κεντρικής Μεσογείου αποκτά μεγαλύτερη σπουδαιότητα.
- Πρωτεύον στόχος των πολιτικών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, αναδεικνύεται η πραγματική σύγκλιση των οικονομιών της και ως απόρροια αυτού η κοινοτική πολιτική προσανατολίζεται σε διαδικασίες περιφερειακής ολοκλήρωσης.
- Μειώνεται η μετανάστευση από την Κεντρική Μεσόγειο, κυρίως του εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού που αποτελεί και βασικό παράγοντα για την ανάπτυξη της περιοχής.
- Πραγματοποιείται θεσμική και διοικητική μεταρρύθμιση στο εσωτερικό των χωρών της Κεντρικής Μεσογείου η οποία έχει σαν αποτέλεσμα την αποκέντρωση των εθνικών αρμοδιοτήτων στις περιφέρειες που τους παρέχουν έτσι τη δυνατότητα σχεδιασμού των προγραμμάτων παρέμβασης και αυξάνει την αποτελεσματικότητα της κατανομής των δημοσίων επενδύσεων.
- Βελτιώνονται οι υποδομές σε όλη την περιοχή της Κεντρικής Μεσογείου. Οι πολεοδομικές πολιτικές προσανατολίζονται στην ενδυνάμωση του ρόλου των μικρών και μεσίων πόλεων μέσω ενισχύσεων των δικτύων και στη βελτίωση της λειτουργικότητας των μεγάλων πόλεων. Οι υποδομές συγκεντρώνουν υψηλά ποσοστά επιχορηγήσεων με αποτέλεσμα τη βελτίωση της ποιότητάς τους.

4.3. ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΕΝΑΡΙΩΝ

4.3.1. ΣΕΝΑΡΙΟ 1 "ΚΑΤΑΚΕΡΜΑΤΙΣΜΟΣ"

ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΛΑΙΣΙΟ

Συνεχίζεται η πολιτική ανασφάλεια των βόρειων, ανατολικών και νότιων συνόρων της περιοχής της Κεντρικής Μεσογείου εφόσον η Ευρωπαϊκή Κοινότητα δεν προσανατολίζεται σε πολιτικές προωθήσεις μιας ευρωπαϊκής περιφερειακής σταθερότητας. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να αυξάνονται οι χρηματοδοτικές ενισχύσεις των Διαρθρωτικών Ταμείων χωρίς όμως ταυτόχρονη στρατηγική για την ενίσχυση της ικανότητας για αυτόνομη οικονομική ανάπτυξη της περιοχής.

Η Ελλάδα φαίνεται να βρίσκεται στο επίκεντρο των συγκρούσεων, με το "Μακεδονικό ζήτημα" και τη διαμάχη για την Κύπρο, η οποία και εγκλωβίζει την ελληνική οικονομία σε χαμηλά επίπεδα συνεργασίας ανατολικά του Αιγαίου.

Η μετανάστευση πληθυσμού προς την περιοχή της Κεντρικής Μεσογείου από περιοχές που βρίσκονται σε κρίση, συνεχίζει να αυξάνεται. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα μην εφαρμόζοντας μία πολιτική οικονομικής ολοκλήρωσης και ανακατανομής των πόρων, ουσιαστικά αντιμετωπίζει το πρόβλημα της μετανάστευσης με αυστηρούς ελέγχους αυτής. Αναμένεται επίσης αύξηση των μεταναστευτικών πιέσεων λόγω της αστάθειας που επικρατεί στη Μέση Ανατολή, η οποία και έχει ως αποτέλεσμα την εισροή εργατικού δυναμικού στην περιοχή του Περσικού Κόλπου από τις γειτονικές χώρες της Βόρειας Αφρικής. Ενδεχόμενη μείωση της ζήτησης εργασίας η οποιοδήποτε κατάσταση σύρραξης στην περιοχή, πιθανότατα θα οδηγήσει στη διαχέτευση του εργατικού δυναμικού των χωρών της Βόρειας Αφρικής στην Κεντρική Μεσόγειο.

Ολόκληρη η περιοχή της Κεντρικής Μεσογείου βρίσκεται στο επίκεντρο των πολιτικών της Κοινότητας των οποίων τα αποτελέσματα δεν μπορούν με ευκολία να προβλεφθούν, εξαιτίας των αντίθετων πολιτικών που εφαρμόζονται. Έτσι, αφενός μεν, οι κανόνες της σημερινής πολιτικής για την Οικονομική Νομισματική Ένωση, επιβάλλουν τη διαμόρφωση πολιτικών με

στόχο τη μείωση των δημοσίων δαπανών, τη μείωση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων και την πτώση του πληθωρισμού σε ποσοστά ανάλογα με αυτά του κοινοτικού μέσου όρου, αφετέρου δε, η οικονομική και κοινωνική συνοχή επιβάλλει την εφαρμογή πολιτικών που προωθούν ουσιαστικές μεταβιβάσεις από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα προς την περιοχή της Κεντρικής Μεσογείου. Τ' αποτελέσματα αυτών των δύο αντίθετων πολιτικών, δεν μπορούν εύκολα να προβλεφθούν εφόσον σε πολύ μεγάλο βαθμό εξαρτώνται από τον τελικό προσορισμό των μεταβιβάσεων και από τη μεταβολή της ζήτησης διεθνώς. Ο μηχανισμός μεταβίβασης πόρων από τις περισσότερες ανεπτυγμένες στις λιγότερες ανεπτυγμένες περιφέρειες της Κοινότητας, δεν καθίσταται ικανός τόσο με τις υπάρχουσες ρυθμίσεις όσο και με την συμβολή του Ταμείου Συνοχής να ενισχύσει την επενδυτική δραστηριότητα σε τέτοιο βαθμό ώστε ν' αντισταθμίσει την έλλειψη εγχώριας χρηματοδότησης.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Η οικονομική ανάκαμψη της περιοχής, συνεχίζει να εξαρτάται στην Ελλάδα από το ύψος των μεταβιβάσεων από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα και στην περίπτωση της περιοχής του Mezzogiorno από τις μεταβιβάσεις του Βόρειου τμήματος της Ιταλίας. Στην Ελλάδα η αναπτυξιακή πολιτική εφαρμόζεται, προσανατολίζεται, στην ενίσχυση τη κοινωνικής υποδομής, μέσω των επιχορηγήσεων της παραγωγής και στην αποκέντρωση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, έτσι βρίσκεται σε σύγκρουση με την περιοριστική πολιτική που ασκείται, προκειμένου να μειωθούν τα δημοσιονομικά ελλείματα. Γενικότερα όλη η περιοχή χαρακτηρίζεται από στασιμό πληθωρισμό και ως απόρροια αυτού, δεν υπάρχει η δυνατότητα άσκησης διαρθρωτικής πολιτικής με κατεύθυνση τον περιορισμό της ύφεσης της ζήτησης και την αύξηση της απασχόλησης και του πραγματικού εισοδήματος.

Οι περιφερειακές πολιτικές και η διοικητική δραστηριότητα στην περιοχή της Κ. Μεσογείου, εξακολουθούν να διατηρούν υψηλό βαθμό συγκέντρωσης, εμποδίζοντας την ανάδειξη και ανάπτυξη μιας ικανής τοπικής αρχουσας τάξης. Οι δημόσιες

επενδύσεις, σε πολλές περιπτώσεις είναι κατακερματισμένες χωρίς στοιχεία διαπεριφερειακής στρατηγικής, αδυνατούν να καταστούν ανταγωνιστικές σε μία διεθνή σύγκριση". *

Ο κατασκευαστικός κλάδος, συγκεντρώνει μεγάλο ποσοστό των δημοσίων επενδύσεων. Η λογική αυτού του φαινομένου, εξηγείται λόγω της πολιτικής που συντηρείται από την έλλειψη στέγης και την απουσία προγραμματισμού.

Η απασχόληση στον πρωτογενή τομέα παραγωγής, παρουσιάζει μείωση στην Ελλάδα (αργή). Οι επενδύσεις σε αρδεύσεις και νέες καλλιέργειες, δεν αποτελούν αντικείμενο ορθού προγραμματισμού εφόσον διαμορφώνεται ένα ιδιαίτερα υψηλό επίπεδο ανταγωνισμού εκτός των περιφερειών της Μεσογείου.

Η συνδυασμένη πολιτική για τον περιορισμό της ζήτησης και την τόνωση της προσφοράς στη βιομηχανική παραγωγή, θα μπορούσε να έχει θετικά αποτελέσματα στην ενίσχυση της παραγωγικότητας στην περιοχή της Κεντρικής Μεσογείου, αλλά η κατανομή των επενδύσεων γίνεται με βάση την εκμετάλλευση των κυβερνητικών επιδοτήσεων.

Η συμμετοχή της απασχόλησης στον τριτογενή τομέα παραγωγής, συνεχίζει ν' αυξάνεται. Ταυτόχρονα η Δημόσια Διοίκηση, δεν δημιουργεί τις συνθήκες εκείνες που θα επέτρεπαν τη δημιουργία ενός επαρκούς επιπέδου υπηρεσιών, αλλά ο μοναδικός της ρόλος αποτελεί τον περιορισμό των πιέσεων στην αγορά εργασίας. Με βάση αυτές τις συνθήκες, η αγορά εργασίας, δεν δύναται να διαδραματίσει ένα θετικό ρόλο, με αποτέλεσμα οι εξωτερικές και εσωτερικές χρηματοοικονομικές ανισορροπίες να παραμένουν αμετάβλητες και ως απόρροια αυτού θα δημιουργηθούν στρεβλώσεις στους μηχανισμούς ανακατανομής του εσωτερικού εισοδήματος.

* ΧΥΙ ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ.
ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ
ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ (MEZZOGIORNO - ΕΛΛΑΔΑ) - ΣΕΛ. 256

Ένα σημαντικό πρόβλημα που λαμβάνει χώρα σε όλη την περιοχή της Κεντρικής Μεσογείου, αποτελεί η έλλειψη υποστηρικτικών μηχανισμών και στρατηγικών για την ενίσχυση της βιομηχανικής βάσης. Οι χρηματοδοτικές ενισχύσεις, συνεχίζουν να προσανατολίζονται στη μη παραγωγική κατανάλωση και έτσι σε ολόκληρη την περιοχή της Κεντρικής Μεσογείου εμφανίζεται έντονο το φαινόμενο της εκτροπής της οικονομίας στον τριτογενή τομέα. Δεν υπάρχει έτσι η δυνατότητα δημιουργίας ενός "βιομηχανικού συστήματος", η δε επιβίωση του παραγωγικού τομέα γίνεται μέσω των εξωτερικών επιχειρήσεων και μιας σειράς μικρών τοπικών επιχειρήσεων με περιορισμένη δυνατότητα πρόσβασης στην αγορά. Επιπλέον οι επιχειρήσεις που μετεγκαθίστανται από περιοχές εκτός της Κεντρικής Μεσογείου αντιμετωπίζουν μία σειρά προβλημάτων, που σχετίζονται με τη χαμηλή ποιότητα παροχής υπηρεσιών και με ανεπαρκείς υποδομές. Αποτέλεσμα όλων αυτών, αποτελεί η εξασθένιση της απασχόλησης στον δευτερογενή τομέα που θεωρείται ως βασικός παράγοντας για την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής.

ΧΩΡΟΣ ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Η συνέχιση των υφιστάμενων πολιτικών, οδηγεί σε επιδείνωση του χωρικού κατακερματισμού. Έτσι ενισχύεται η περιθωριακή θέση της περιοχής της Κεντρικής Μεσογείου. Η κατάσταση αυτή εκτείνεται περισσότερο στο βαθμό που η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, βελτιώνει τα κεντρικά δίκτυα επικοινωνιών, με αποτέλεσμα την επέκταση αυτών στην περιοχή της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, και σε αντίθετη επίσης κατεύθυνση προς τα δυτικά, στη Βαρκελώνη και Μαδρίτη, ενισχύοντας έτσι την απομόνωση της περιοχής της Κεντρικής Μεσογείου.

Η χωροταξική οργάνωση της περιοχής της Κεντρικής Μεσογείου, είναι ελάχιστα συνεκτική, εφόσον η Νότια Ιταλία και η Ελλάδα, διαχωρίζονται από θάλασσα, ενώ οι περιφέρειες του Τυρρηνικού και του Αιγαίου Πελάγους, χαρακτηρίζονται από αναποτελεσματικές ελλειπείς οριζόντιες επικοινωνιακές συνδέσεις και ως αποτέλεσμα αυτού η σύνδεση της περιοχής της

Κεντρικής Μεσογείου με τη Βόρεια Ευρώπη καθίσταται σχεδόν ανύπαρκτη.

Η οργάνωση του χώρου κατ' αυτόν τον τρόπο, έχει επιπλέον αρνητική επίπτωση στην αποτελεσματικότητα της κατανομής των παραγωγικών επενδύσεων.

Η ανάπτυξη των υποδομών όπως αυτή έχει προγραμματιστεί ήδη για την περιοχή της Κεντρικής Μεσογείου, δεν είναι ικανοποιητική, προκειμένου ν' ανατρέψει το φαινόμενο περιθωριοποίησης στην περιοχή. Το πρόγραμμα για την ανάπτυξη των μεταφορών στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, δεν δίνει ικανοποιητικές απαντήσεις σε αυτό το πρόβλημα που στην επόμενη δεκαετία θ' αποτελέσει επίκεντρο πολλών πολιτικών. Η οικονομική ανάπτυξη, δεν μπορεί να επιτευχθεί με δεδομένο έναν τόσο κατακερματισμένο χώρο, ενώ η εφαρμογή ενός προγράμματος στηριζόμενο στον αποτελεσματικό σχεδιασμό των υποδομών, απαιτεί χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των δέκα ετών. Το πρόβλημα φαίνεται να εμφανίζεται εντονότερα στο ανατολικό τμήμα της Ελλάδας, όπου οι δυνατότητες επικοινωνιακών συνδέσεων με την υπόλοιπη περιοχή της Κεντρικής Μεσογείου, είναι περιορισμένες.

Η συνέχιση αυτών των τάσεων επιπλέον έχει σαν αποτέλεσμα να εντείνεται η ανισομέρεια μεταξύ αγροτικών και αστικών περιοχών, ηπειρωτικών και νησιωτικών περιφερειών. Η Ελλάδα χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη λίγων απομονωμένων κόμβων και περιορισμένων τμημάτων αστικών δικτύων. Διασυνδεμένη περιοχή, μπορεί κανείς να χαρακτηρίσει μόνο την περιοχή Αθήνας - Πάτρας. Το πρόβλημα της ύπαρξης μικρού αριθμού δευτερευόντων αστικών κέντρων στην Ελλάδα καθώς και η αδυναμία του αναπτυξιακού όραμα "S" να διαδραματίσει ένα καθοριστικό ρόλο μέσω της ύπαρξης δυναμικών πόλων έλξης, βρίσκονται στο επίκεντρο της χωροταξικής πολιτικής. Με δεδομένο τον αργό ρυθμό ανάπτυξης της βιομηχανικής παραγωγής, ο εκσυγχρονισμός της παραγωγικής διάρθρωσης στα αστικά κέντρα, βασίζεται κυρίως στην υπερτροφική ανάπτυξη του τριτογενούς τομέα παραγωγής. Έτσι αυτά τ' αστικά κέντρα, αδυνατώντας ν' αξιοποιήσουν τα συγκριτικά πλεονεκτήματά τους, δεν αναπτύσσουν αξιόλογη εξαγωγική βάση, ως αποτέλεσμα αυτού, δημιουργούν σχέσεις εξάρτησης από μεγάλα βιομηχανικά κέντρα της χώρας.

Τα μεγάλα αστικά κέντρα στη χώρα, όπως η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη, συγκεντρώνουν μεγάλα ποσοστά επενδύσεων, βρισκόμενες ταυτόχρονα στο επίκεντρο μιας περιορισμένης αποκεντρωτικής πολιτικής για τις περιοχές της άμεσης επιρροής τους. Τα υπόλοιπα αστικά κέντρα θα συνεχίσουν βάση αυτού του σεναρίου να συγκεντρώνουν υψηλά ποσοστά της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα, οπότε η οικονομία τους θα εξαρτάται από τ' αποτελέσματα της μεταρρύθμισης της κοινής αγροτικής πολιτικής και πιο συγκεκριμένα από τις δαπάνες που στοχεύουν στην ενίσχυση του εισοδήματος.

"Η συνέχιση των συγκρούσεων στα Βαλκάνια παρέχει το κίνητρο για να ενισχυθούν οι συγκοινωνιακές συνδέσεις μεταξύ της Νοτιοανατολικής και Βορειοδυτικής Ελλάδας και της Puglia παρέχοντας μία εναλλακτική συγκοινωνιακή αρτηρία για την Κεντρική Μεσόγειο, προς την Βόρεια Ευρώπη μέσω Ιταλίας. Μέσω σ' αυτό το πλαίσιο εκτάκτου ανάγκης, η παραπάνω λύση, αποτελεί μία πολύ περιορισμένη πρόοδο μόνο για το δυτικό τμήμα της Ελλάδας, στηρίζοντας στην καλύτερη περίπτωση μόνο τοπικές επιχειρήσεις και προκαλώντας περιορισμένες ροές εμπορίου ανάμεσα στην Ελλάδα και τη Βόρεια Ευρώπη".* Όσον αφορά τα νησιά η κύρια τάση που θα επικρατήσει θα είναι αυτή της συνέχισης της μετανάστευσης. Η χαμηλή ποιότητα των υποδομών θα συνεχισθεί με αποτέλεσμα η οικονομική δραστηριότητα να εγκλωβισθεί στην παραδοσιακή εξάρτηση από τον τουρισμό. Ο τουρισμός χαρακτηρίζεται από έντονη εποχικότητα και έτσι ο τομέας είναι προσοδοφόρος μόνο για λίγους μήνες το χρόνο ενώ τους υπόλοιπους η ανεργία "ανεβαίνει" στα ύψη.

* XVI ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ.
ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ
ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ (MEZZOGIORNO - ΕΛΛΑΔΑ) - ΣΕΛ. 267.

4.3.2. ΣΕΝΑΡΙΟ "ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ"

ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΛΑΙΣΙΟ

Βάση αυτού του σεναρίου, βασικές προϋποθέσεις για τον περιορισμό της περιθωριοποίησης του Ελλαδικού χώρου, αποτελούν ο τερματισμός των άμεσων συγκρούσεων στην περιοχή των Βαλκανίων και η ενίσχυση της ολοκλήρωσης, μεταξύ Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των περιοχών που γειτνιάζουν με αυτή. Ο τερματισμός των άμεσων συγκρούσεων στο Βαλκανικό χώρο, εξελίσσεται σ' ένα εξαιρετικά ασταθές παράγοντα εφόσον οι σχέσεις μεταξύ των νέων διαμορφωμένων ισχυρών κρατών είναι περιορισμένες. Παράλληλα στην περιοχή της Νότιας Μεσογείου μειώνονται οι αντιπροσθέσεις μεταξύ Ισραήλ και Αραβικών χωρών, αλλά η κατάσταση εξακολουθεί να είναι κρίσιμη στο βαθμό που τα κράτη στη Μεσόγειο επικεντρώνονται και πάλι στα εθνικά τους συμφέροντα με αποτέλεσμα ο δρόμος προς μία μεγαλύτερη περιφερειακή ολοκλήρωση να είναι δύσκολος.

Η πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας όσον αφορά το συγκεκριμένο ζήτημα, συνεχίζει να είναι ανίσχυρη εφόσον κατά βάση προσανατολίζεται στη βελτίωση των σχέσεων μεταξύ Βορρά και Νότου. Γενικά λοιπόν βάσει του σεναρίου "Δυναμικό ανάκαμψης" οι εξελίξεις συμβάλλουν σε μια μακροπρόθεσμα αυξημένη ολοκλήρωση, ωστόσο η βελτίωση της θέσης της περιοχής της Κεντρικής Μεσογείου δεν θα είναι σημαντική.

Η πορεία προς την Οικονομική Νομισματική Ένωση, όπως ήδη τονίσαμε και στο προηγούμενο σενάριο προϋποθέτει την ύπαρξη υψηλού επιπέδου οικονομικής σύγκλισης μεταξύ των οικονομικών των κρατών - μελών της Κοινότητας. Αυτό για τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες της Κοινότητας, αποτελεί ένα δύσκολο στόχο εφόσον η πραγματική σύγκλιση μπορεί να επιτευχθεί μόνο μ' ένα υψηλό επίπεδο επενδύσεων. Η πορεία όμως προς την Οικονομική και Νομισματική Ένωση επιβάλλει την άσκηση αυστηρής περιοριστικής πολιτικής για τη μείωση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων, έτσι η επενδυτική δραστηριότητα αναπόφευκτα συρρικνώνεται και δημιουργούνται στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Κοινότητας μία σειρά προβλημάτων που πηγάζουν από

τη σύγκρουση που υπάρχει μεταξύ στόχων και πολιτικών. Συνειδητοποιώντας λοιπόν το γεγονός ότι η ενίσχυση των επενδύσεων αποτελεί προϋπόθεση για την πραγματική σύγκλιση στην Κοινότητα, αυξάνονται οι κοινοτικοί πόροι που θα διοχετευθούν στην περιοχή της Κεντρικής Μεσογείου. Η νομισματική στενότητα που παρατηρείται σήμερα μέσα στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, υποδηλώνει την εφαρμογή μιας πολιτικής που θα επιτύχει τον συνδιασμό της αύξησης των χρηματοδοτικών ενισχύσεων των Διαρθρωτικών Τομέων από τις περισσότερες ανεπτυγμένες στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες της Κοινότητας με την επιτάχυνση της εφαρμογής της δεύτερης φάσης της Οικονομικής Νομισματικής Ένωσης.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Στο εσωτερικό της περιοχής της Κεντρικής Μεσογείου, υπάρχουν περιοχές όπου τις προηγούμενες δεκαετίες είχαν μία θετική πορεία και πέτυχαν υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, οι οποίες μπορούν τώρα να διαδραματίσουν τον ρόλο των θύλακων αυτόνομης ανάκαμψης εξαιτίας του ότι οι πολιτικές εξελίξεις επηρεάζουν το διοικητικό σύστημα που αποκτά σταδιακά την ικανότητα να κατευθύνει και να διοχετεύει αποτελεσματικά τους κοινοτικούς πόρους παρά να τους καταναλώνει. Έτσι οι εξωτερικές πολιτικές εξελίξεις και η βελτίωση των επιχειρηματικών συναλλαγών σε περιφερειακό επίπεδο συνδιαζόμενες με μία διαφορετικής υφής εθνικής πολιτικής θ' αποτελέσουν καθοριστικής σημασίας παράγοντες προκειμένου να ενισχυθούν οι επιχειρήσεις που ήδη είναι αρκετά ισχυρές και διαθέτουν γερή βάση.

Η αύξηση των επενδύσεων στις υποδομές από τη μία και οι κοινοτικές πολιτικές παροχής κινήτρων από την άλλη, θα έχουν σαν αποτέλεσμα τη μετεγκατάσταση βιομηχανιών από τη Βόρεια Ευρώπη στην περιοχή της Κεντρικής Μεσογείου.

"Στον αγροτικό τομέα, η παραγωγή της Μεσογείου εξαπλώνεται μέσα σ' ένα περιβάλλον περισσότερο ολοκληρωμένο και ισορροπημένο, κάτω από τη σκεπή της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με κατεύθυνση την αναμόρφωση του αγροτικού προϋπολογισμού και τον εξορθολογισμό των στόχων του

σε αρμονία μ' εκείνους των Διαρθρωτικών Ταμείων".* Συνεχίζεται το χάσμα ανάμεσα στις πιο ανταγωνιστικές περιοχές της Κεντρικής Μεσογείου και στην υπόλοιπη περιοχή. Η βελτίωση των αγροτικών δραστηριοτήτων θα πρέπει να συντονιστεί με μία περισσότερο διόχυτη πολιτική προηγμένων υπηρεσιών και ενίσχυσης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Η ανάπτυξη του τουριστικού κλάδου, παραμένει στάσιμη χωρίς πολιτική με μακροπρόθεσμη στρατηγική, παρά το γεγονός ότι ενισχύεται η παρέμβαση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των κυβερνήσεων των κρατών της περιοχής της Κεντρικής Μεσογείου, κυρίως όσον αφορά την προστασία του περιβάλλοντος και εν μέρει την τόνωση της προσφοράς, όπως για παράδειγμα στην Κρήτη. Με την επανένταξη της πρώην Γιουγκοσλαβίας στον τουρισμό, αναμένεται η αύξηση των τουριστικών εισοδημάτων στην περιοχή της Κεντρικής Μεσογείου και της πρώην Γιουγκοσλαβίας, ενδέχεται όμως να δημιουργηθεί κλίμα έντονου ανταγωνισμού εξαιτίας της κατακερματισμένης τουριστικής προσφοράς στην περιοχή. Κάτι τέτοιο ενδεχομένως να επιφέρει συρρίκνωση της συνολικής τουριστικής ζήτησης στην Κεντρική Μεσόγειο.

Ο τριτογενής τομέας παραγωγής συνεχίζει να συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό απασχόλησης του εργατικού δυναμικού στο σύνολο της περιοχής. Έτσι συνεχίζεται και σε αυτό το σενάριο η εξάρτηση της περιοχής. Η ύπαρξη ελάχιστων βιομηχανικών νησιών, δεν συγκεντρώνουν ούτε καν τα χαρακτηριστικά των βιομηχανικών περιοχών, ούτε χαρακτηρίζονται από τη δυνατότητα αυτόνομης ανάπτυξης και διάχυσης στο χώρο. Σε πολλές των περιπτώσεων, οι βιομηχανίες διατηρούν στενή σύνδεση με την αγορά της Βόρειας Ευρώπης και δεν συμβάλλουν έτσι άμεσα στην ανάπτυξη της περιοχής και την ανάδειξη της σ' ένα χώρο που μπορεί ν' ανακάμψει αυτόνομα.

* ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ
ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ - ΣΕΛΙΔΑ 268

Ωστόσο υπάρχουν σε αυτό το σενάριο οριστικά μηνύματα κυρίως όσον αφορά την οικονομική ανάκαμψη της περιοχής (όχι αυτόνομη). Παραμένει η διαρθρωτική αδυναμία που θα έχει σαν αποτέλεσμα τον εγκλωβισμό της απασχόλησης και της παραγωγής σε χαμηλά επίπεδα ανάπτυξης. Υπάρχουν στην περιοχή νησίδες που θα της χαρακτηρίσαμε σαν θύλακες ανάπτυξης όμως η διάχυση αυτής δεν πραγματοποιείται στις γειτονικές περιφέρειες και ως απόρροια αυτού στο μέλλον η ανάπτυξη θα περιοριστεί ακόμα και μέσα σε αυτές τις νησίδες εφόσον η εσωτερική ζήτηση δεν αποτελεί αναγκαία συνθήκη για τη διατήρηση της οικονομικής ανάπτυξης στο βαθμό που ήδη παρατηρείται ανεπαρκείς δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης που θα είχαν σαν αποτέλεσμα την απορρόφηση του πλεονάζοντος εργατικού δυναμικού στις περιοχές αυτές. Παρό το γεγονός ότι η πολιτική ενίσχυσης της εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης εμφανίζεται βελτιωμένη η μετανάστευση εργατικού δυναμικού στη Βόρεια Ευρώπη, θα εξακολουθήσει να συνεχίζεται εφόσον αποτελεί για πολλούς τη μοναδική διέξοδο.

Επίσης βάση του σεναρίου αυτού δεν βελτιώνονται διασυνοριακές σχέσεις, ούτε καν οι εσωτερικές λόγω σοβαρών ελλείψεων στις υποδομές και στις γραμμές επικοινωνίας και της αδυναμίας του παραγωγικού ιστού να δημιουργήσει ανταγωνιστικά προϊόντα, οι οποίες μεταβιβάσεις της Κοινότητας από τις πλουσιότερες στις φτωχότερες περιφέρειες, παραμένουν ανεκμετάλλετες λόγω κακού συντονισμού και κακής λειτουργίας του διοικητικού μηχανισμού, με αποτέλεσμα να μη μπορούν να βελτιώσουν την κατάσταση.

Συμπερασματικά και όσον αφορά την οικονομία στην περιοχή της Κεντρικής Μεσογείου, το σενάριο καταλήγει στο ότι βραχυπρόθεσμα θα ενισχυθεί η θέση των ήδη δυναμικών βιομηχανικών περιοχών, αλλά εφόσον η "ανάπτυξη" είναι αδύνατο να ελεγχώσει στις υπόλοιπες περιοχές όσο μεσοπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα η προοπτική για αυτόνομη ανάκαμψη της περιοχής είναι περιορισμένη.

Οι τρεις βασικές αδυναμίες που αναδεικνύονται από αυτό το σενάριο για την Κεντρική Μεσόγειο είναι :

α. Ο περιορισμός της παραγωγικής βάσης που συνεπάγεται

χαμηλά ποσοστά απασχόλησης και μειωμένες δυνατότητες χρηματοοικονομικής συντήρησης του υπερδωλογομένου τριτογενή τομέα.

β. Η αδυναμία εφαρμογής αποτελεσματικής χωροταξικής πολιτικής από το κοινωνικό και το διοικητικό περιβάλλον που αποτελεί βασική προϋπόθεση για την προώθηση μιας ταχύρρυθμης και ολοκληρωμένης ισορροπης οικονομικής παραγωγής.

γ. Η ανισορροπία στην αγορά εργασίας με άμεσες συνέπειες την πτώση των ποσοστών συμμετοχής της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα παραγωγής, την διατήρηση των μεταναστευτικών πιέσεων και την ανεπαρκή δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Παρατηρείται αύξηση της ζήτησης εργατικού δυναμικού σε πολλά κέντρα που βρίσκονται κατά μήκος δυναμικών αξόνων, αλλά η διαδικασία αυτή αντισταθμίζεται από την αύξηση της προσφοράς εργασίας, οπότε η ανεργία συνεχίζει ν' αυξάνεται.

ΧΩΡΟΣ ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Στο σενάριο αυτό όπως ήδη έχουμε αναφερθεί, εμφανίζονται περιορισμένες δυνατότητες ανάπτυξης κατά μήκος δυναμικών αξόνων που αποτελούνται από μεσαίου μεγέθους πόλεις, ενώ ταυτόχρονα εμφανίζεται και το φαινόμενο της αποκέντρωσης παραγωγικών δραστηριοτήτων από τα μεγάλα αστικά κέντρα. Στην περιοχή του Μεσογείου έχουμε την επέκταση του άξονα της Αδριατικής που πλέον συμπεριλαμβάνει και τον Τάραντα και την προέκταση του Τυρρηνικού άξονα πολύ νοτιότερα από τη Νάπολη. Στην Ελλάδα εμφανίζεται ενισχυμένο το αστικό δίκτυο από τη Θεσσαλονίκη στην Αθήνα αν και ακόμα όχι συνεχόμενο.

Η αποκέντρωση παραγωγικών δραστηριοτήτων από τα μεγάλα μητροπολιτικά κέντρα στα μικρότερα, πραγματοποιείται με χαμηλούς ρυθμούς. Τα μεγάλα μητροπολιτικά αστικά κέντρα εξακολουθούν να παρουσιάζουν αδυναμίες στο συντονισμό χωροταξικής πολιτικής για την ευρύτερη περιοχή.

Ενα περισσότερο αποκεντρωμένο πρότυπο ανάπτυξης στην περιοχή, θα είχε σαν αποτέλεσμα την ενίσχυση των υπαρχουσών

δημογραφικών τάσεων. Έτσι θα παρουσιασθεί μείωση στον ρυθμό αύξησης του πληθυσμού στα μεγάλα αστικά κέντρα και παράλληλη αύξηση στα μικρότερα αστικά κέντρα. Η ανάπτυξη δραστηριοτήτων στις αγροτικές περιοχές, αποτελεί καθοριστικής σημασίας παράγοντα, προκειμένου να περιοριστεί η μεταναστευτική πίεση στις πόλεις.

Η αύξηση των επενδύσεων στις υποδομές κυρίως για την επλκευή και λιγότερο για την κατασκευή νέων, καταφέρνει ως ένα βαθμό να περιορίσει την έντονη γεωπολιτική απομόνωση της Κεντρικής Μεσογείου. Η λειτουργική σύνδεση των αστικών κέντρων, σαφώς απαιτεί πολύ μεγαλύτερη μείωση του χάσματος μεταξύ Κεντρικής Μεσογείου και Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Οι επεμβάσεις σε αυτό το ανώτερο επίπεδο διασύνδεσης καθίστανται περιορισμένες. Έτσι παρατηρείται αύξηση της ποσοτικής χωρητικότητας των συγκοινωνιακών συνδέσεων χωρίς ταυτόχρονη αύξηση της ποιότητας.

Όσον αφορά την προστασία του περιβάλλοντος και τη μείωση της ρύπανσης, η δράση κατευθύνεται εφ' ολοκλήρου στα μεγάλα αστικά κέντρα. Το βασικό εμπόδιο για τη βελτίωση του περιβάλλοντος, είναι η ανεπάρκεια των περιβαλλοντικών υποδομών. Το διοικητικό σύστημα, δεν έχει την κατάλληλη υποδομή έτσι ώστε να παρακολουθεί και να ελέγχει τη διαχείριση του χώρου με τρόπο τέτοιο που θα του έδινε την δυνατότητα να προσαρμόσει τη νομοθεσία με στόχο την βελτίωση του περιβάλλοντος. Η νομοθεσία όσον αφορά αυτό το ζήτημα παραμένει ατελέσφορη έως σήμερα.

"Το πρόβλημα της ρύπανσης της ατμόσφαιρας σε μεγάλες αστικές περιοχές δεν έχει επιλυθεί. Η αυξημένη χρησιμοποίηση καταλυτικών μετατροπών και αμόλυβδης βενζίνης ελαττώνει τις συνέπειες της ρύπανσης λόγω κυκλοφορίας, αλλά σ' ένα περιβάλλον ραγδαίας επέκτασης των δημόσιων και ιδιωτικών οδικών μεταφορών, το αποτέλεσμα είναι περιορισμένο. Η βασική προϋπόθεση της μείωσης του αριθμού οχημάτων που κυκλοφορούν στους δρόμους ιδιαίτερα στα μεγάλα αστικά κέντρα δεν έχει αντιμετωπισθεί". * (* ΧVI ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ - ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ (MEZZOGIORNO - ΕΛΛΑΔΑ) - ΣΕΛ. 272

Οι αρεινές περιοχές στην περιοχή της Κεντρικής Μεσογείου παρουσιάζουν έντονα περιβαλλοντικά προβλήματα, όχι εξ' αιτίας του τουρισμού όσο από το φαινόμενο της εγκατάλειψης της υπαίθρου. Η προστασία του περιβάλλοντος σε αυτές τις περιοχές, δεν έχει προωθηθεί εφόσον δεν έχουν εφαρμοσθεί πολιτικές με στόχο την βελτίωση τουριστικών μορφών ενεργούς συμμετοχής.

Ο πρωτογενής τομέας παραγωγής θα μπορούσε επίσης να διαδραματίσει ένα σημαντικό ρόλο στην προστασία του περιβάλλοντος στις αγροτικές περιοχές της Κεντρικής Μεσογείου. Η σπουδαιότητα αυτού του τομέα, δεν έχει αναγνωρισθεί και έτσι η μεταρρύθμιση της αγροτικής πολιτικής στην Κοινότητα προσανατολίζεται πολύ περισσότερο στην άμεση στήριξη των τιμών και σχεδόν καθόλου στην ανάδειξη του τομέα ως παράγοντα σημαντικού για τη βελτίωση του περιβάλλοντος.

Η ανάπτυξη στην περιοχή της Κεντρικής Μεσογείου βάση αυτού του σεναρίου θα έχει αποσπασματικό χαρακτήρα και τα όποια θετικά αποτελέσματα θα περιοριστούν σε σχέση με τους επενδυμένους πόρους ως απόρροια, τον υψηλό βαθμό χωρικής ασυνέχειας που συνπάγεται τον περιορισμό των αναπτυξιακών δυνατοτήτων και την αδυναμία του διοικητικού συστήματος να προωθήσει αποτελεσματικά επενδυτικά προγράμματα. Η Αθήνα θα πρέπει ν' αναπτύξει την ικανότητα της λειτουργίας της ως επιλεκτικό διοικητικό κέντρο με στόχο, την ποροχή συνολικού φάσματος κατευθύνσεως που αφορούν παραγωγικές εγκαταστάσεις που εγκαταστημένες σε καταλληλότερες τοποθεσίες. Η αδυναμία της πόλης αυτής να λειτουργήσει σε αυτή την κατεύθυνση θα έχει ως άμεση συνέπεια την εξασθένηση της λειτουργικότητας καιλεκτικότητάς της. Αξιίζει ν' αναφέρουμε ότι δεν υπάρχουν άλλα αστικά κέντρα που θα μπορούσαν και εν μέρει να διαδραματίσουν έναν ανάλογο ρόλο.

Παρατηρείται επίσης, μείωση της απόστασης ανάμεσα στις πόλεις και στην υπαίθρο (με κριτήριο το εισόδημα), αλλά δεν αναπαράγονται κέντρα μεσαίου μεγέθους εξ' αιτίας απουσίας αναλόγου μηχανισμού.

Ο άξονας "S" στην Ελλάδα κατά το πρόσφατο περελθόν, έχει επιδείξει επίπεδα ανάπτυξης υψηλότερα του εθνικού μέσου όρου. Οι περιοχές που παρουσίασαν επίπεδα ανάπτυξης υψηλότερα από το

εθνικό μέσο όρο είναι κατά βάση περιοχές που επωφεληθήκαν είτε από την εγκατάσταση κρατικών επιχειρήσεων, είτε από τ' αποτελέσματα από την άσκηση περιφερειακής πολιτικής, είτε από μηχανισμούς ενδογενούς βιομηχανικής ανάπτυξης, είτε από την μετεγκατάσταση επιχειρήσεων από την περιφέρεια πρωτεύουσας. Το πρότυπο ωστόσο της συγκεντρωτικής ανάπτυξης, βασισμένης στην Αθήνα, έχει δοκιμασθεί κατά την δεκαετία του '70. Σήμερα δρομολογούνται διαδικασίες αποκέντρωσης και μετεγκατάστασης από το πολεοδομικό συγκρότημα της Αθήνας, οι οποίες εκμεταλλεύονται τους κοινοτικούς πόρους, η ελιχτέυση των οποίων πραγματοποιείται με στόχο την παροχή κινήτρων και την προστασία του περιβάλλοντος.

Οι περιφέρειες του ανατολικού τμήματος της Ελλάδας, φαίνεται να είναι αυτές, που επωφεληθήκαν περισσότερο από τις αποκεντρωτικές διαδικασίες. Η εσωτερική ολοκλήρωση στην Ελλάδα, θα πρέπει ν' αντιμετωπισθεί παράλληλα με την ενίσχυση του ρόλου της Βόρειας Ελλάδας έτσι ώστε να δημιουργηθεί ένας άξονας Ανατολής - Δύσης.

Η ανάπτυξη στην περιφέρεια Κρήτης είναι ιδιαίτερα σημαντική κυρίως όσον αφορά τον τουριστικό τομέα όπου τα τελευταία χρόνια έχει επιδείξει θετικές εξελίξεις στην τουριστική προσφορά. Ο ρόλος που μπορεί να διαδραματίσει η Κρήτη στο μέλλον είναι αυτός του νότιου πόλου ευρύτερου τουριστικού δικτύου με δυνατότητα διακλάδωσης στα περισσότερα από τα νησιά του Αιγαίου και θα έχει σαν αποτέλεσμα την ενίσχυση της οικονομικής δραστηριότητας και τη μείωση του βαθμού περιθωριοποίησης στα νησιά, εφ' όσον δεχθούμε ότι στο άμεσο μέλλον θα τερματιστούν οι εκτάσεις στην Κύπρο και στη Μέση Ανατολή. Η απουσία αυστηρών ελέγχων ωστόσο, είναι πιθανόν να ωθήσει σε μία αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας στηριζόμενη στις δυνατότητες του τουριστικού τομέα που θα έχει σαν αποτέλεσμα σημαντική επίπτωση στο περιβάλλον.

4.3.3. ΣΕΝΑΡΙΟ ΙΙΙ "ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ"

ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΛΑΙΣΙΟ

Βασική προϋπόθεση για το σενάριο "ολοκλήρωση", το οποίο και αποτελεί το επιθυμητό σενάριο για την περιοχή της Κεντρικής Μεσογείου, είναι η όποση της ολοκλήρωσης στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα και η ενίσχυση της συνεργασίας με τις γειτονικές περιφέρειες. Τόσο στην περιοχή των Βαλκανίων, όσο και στη Μέση Ανατολή, η διπλωματική πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, έχει σαν αποτέλεσμα τη σταθεροποίηση και την ισορροπία στην περιοχή. Διαμορφώνεται έτσι μία νέα τάξη πραγμάτων που έχει σαν αποτέλεσμα την επίλυση θεμάτων που αφορούν την Ελλάδα και τις σχέσεις της με την πρώην Γιουγκοσλαβική Μακεδονία και Τουρκία. Η προώθηση παράλληλα μιας ενεργούς πολιτικής συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με τα γειτονικά κράτη, έχει σαν αποτέλεσμα την ανάδειξη της περιοχής της Κεντρικής Μεσογείου ως περιοχή υψηλής σημασίας που αποτελεί γέφυρα μεταξύ της Βόρειας και Νότιας Ευρώπης, ενώ παράλληλα διαδραματίζει ένα σημαντικό ενεργό ρόλο στις κοινοτικές πρωτοβουλίες, ο οποίος και συμβάλλει στην ανάπτυξη της οικονομικής συνεργασίας στην περιοχή.

Οι θετικές εξελίξεις που απορρέουν από τον επαναπροσδιορισμό του ρόλου στην Κεντρική Μεσόγειο, θα έχουν ως αποτέλεσμα τη σταθεροποίηση των μεταναστευτικών ρευμάτων από τις χώρες της Νότιας Μεσογείου και τον αποπροσανατολισμό σ' ένα ευρύτερο πλαίσιο ανταλλαγών Βορρά - Νότου.

Η πολιτική που ασκεί η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, θα προσανατολισθεί στη δημιουργία ενός υγιούς οικονομικού και κοινωνικού περιβάλλοντος στην περιοχή έτσι ώστε αυτή να ενσωματωθεί στο οικονομικό σύστημα της Κοινότητας, αλλά και πολύ περισσότερο σημαντικό να λειτουργήσουν μηχανισμοί τέτοιοι που θα επιτρέπουν την αυτόνομη οικονομική ανάπτυξη στην περιοχή. Έτσι βάση αυτής της στρατηγικής, οι περιφερειακές πολιτικές της Κοινότητας για την περιοχή της Κεντρικής Μεσογείου θα πρέπει να προσανατολίζονται :

α. Στην αύξηση των αποδόσεων για κοινωνικές υπηρεσίες και

την ενίσχυση των υποδομών κατάρτισης και επαγγελματικής εκπαίδευσης.

- β. Τη βελτίωση των συνδέσεων επικοινωνίας και μεταφοράς σε ολόκληρη την περιοχή κάθετα, όσον αφορά τη βελτίωση των συνδέσεων με την Κεντρική Ευρώπη και ορισόντια, όσον αφορά την ενίσχυση μέσα στη λεκάνη της Μεσογείου.
- γ. Στην ενίσχυση της παραγωγικής δραστηριότητας μέσω της παροχής βασικών ενδιάμεσων υποδομών.
- δ. Στην ανάπτυξη των εγκαταστάσεων έρευνας και ανάπτυξης που στοχεύουν στην ανάπτυξη και διάχυση των τεχνολογικών καινοτομιών στην παραγωγή.

Η αποτελεσματικότητα μιας τέτοιας πολιτικής εξαρτάται άμεσα από την αύξηση των άμεσων επενδύσεων στην περιοχή της Κεντρικής Μεσογείου γι' αυτό θα πρέπει η Κοινότητα να κατευθυνθεί σε στρατηγικές προώθησης αυτών. Επιπλέον η προσπάθεια μείωσης των επιτοκίων και δημιουργία από πλευράς Κοινότητας ενός περιβάλλοντος ταχύρρυθμης οικονομικής ανάπτυξης απαιτούνται προκειμένου να δημιουργηθεί ένα ευνοϊκό κλίμα για τη μεταβίβαση οικονομικών πόρων.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Το επίπεδο της πραγματικής δαπάνης του δημοσίου τομέα εμφανίζει αύξηση στις περιφέρειες της Κεντρικής Μεσογείου. Οι ήδη αυξημένες δαπάνες όπως έχουν καθορισθεί από το Ταμείο Συνοχής και το δεύτερο πακέτο Ντελόρ δεν είναι αρκετές. Στο σενάριο από ωστόσο είναι δυνατή η αύξηση των επενδύσεων εκείνων που σχετίζονται με το δομικό μετασχηματισμό των οικονομιών της Κεντρικής Μεσογείου. Δημιουργείται ένα κλίμα μεγαλύτερης αυτονομίας στην περιοχή για παρεμβάσεις δομικής αναπροσαρμογής που απορρέει από την εξασθένιση των μακροοικονομικών αλυσίδων που αφορούν τις περιοχές της Κεντρικής Μεσογείου.

Η αναβάθμιση τόσο της δημόσιας διοίκησης, όσο και του θεσμικού πλαισίου θα έχουν σαν αποτέλεσμα την αύξηση του ποσοστού των διαθέσιμων κοινοτικών πόρων που καταλήγουν στον προορισμό τους. Η αποτελεσματικότητα μιας τέτοιας ενέργειας

εξαρτάται επίσης και από τον ρόλο του ιδιωτικού τομέα στο βαθμό που αυτός προσανατολίζεται στη διαχείριση της βιομηχανίας, των υποδομών και στην παροχή υπηρεσιών. Οι αυξανόμενες επενδύσεις του ιδιωτικού τομέα μπορούν να συμβάλλουν σημαντικά στην αύξηση των κοινωνικών πόρων στην περιοχή κυρίως όταν πραγματοποιούνται μέσα σ' ένα περιβάλλον σταθερότερης δημοσιονομικής πολιτικής.

Μέσα στο γενικότερο αυτό κλίμα είναι επιτακτική η ανάγκη κινητοποίησης των μηχανισμών ιδιωτικοποίησης των επιχειρήσεων του δημόσιου τομέα ως μία προσπάθεια εξυγίανσης στην περιοχή της πολιτικής διαφθοράς που συχνά οδηγεί στη σύνδεση τομέων του ιδιωτικού τομέα με την κατασπατάληση και κακή διαχείριση των διαθέσιμων πόρων του δημόσιου τομέα.

"Τα χαρακτηριστικά της Κεντρικής Μεσογείου υφίστανται ένα βαθύ μετασχηματισμό. Η εικόνα του κατακερματισμού και της απομόνωσης, της αδύναμης βιομηχανικής διάρθρωσης και της εξωτερικής εξάρτησης, μετασχηματίζεται σε μία εικόνα χωροταξικής και οικονομικής ολοκλήρωσης, με μία αυτόνομη ικανότητα μεγέθυνσης της παραγωγικής δραστηριότητας και μία κεντρική θέση σε διεθνές επίπεδο σε σχέση με την ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και του συνόλου της Μεσογείου. Ο μετασχηματισμός αυτός θα ενισχύσει την μακροπρόθεσμη σταθερότητα και θα οδηγήσει τελικά στην ανάπτυξη μιας αξιόλογης και σημαντικής περιφέρειας που θα χαρακτηρίζεται από την οικονομική μεγέθυνση και τις ανταλλαγές με το κέντρο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας". *

Το αναπτυξιακό πρότυπο αυτού του σεναρίου ουσιαστικά κατευθύνεται στη δημιουργία ενός αναπτυξιακού υποδείγματος που στηρίζεται στην ανάπτυξη μικρών επιχειρηματικών μονάδων στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές οι οποίες θα υποστηρίζονται από την τεχνολογική καινοτομία και τεχνογνωσία των μεγαλύτερων οι οποίες και έχουν την δυνατότητα ν' αναπτύξουν δραστηριότητες που καθίστανται ανέφικτες για τις μικρότερες επιχειρήσεις.

* XVI ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ -
ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ
ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ (MEZZOGIORNO - ΕΛΛΑΔΑ) - ΣΕΛ. 281

Ο πρώτος βασικός στόχος της διαδικασίας μετασχηματισμού των παραγωγικών τομέων στην Κεντρική Μεσόγειο είναι η βελτίωση του δευτερογενούς τομέα παραγωγής, σε όρους απασχόλησης, συμμετοχής στο Α.Ε.Π., αποτελεσματικότητας και παραγωγικότητας, αλλά πολύ πιο σημαντική είναι η ενίσχυση των συνδέσεων ανάμεσα στους τρεις παραγωγικούς τομείς εφ' όσον η βιομηχανία δεν μπορεί εξ' ολοκλήρου να εκτιμήσει το βάρος της ανάπτυξης στην περιοχή, μπορεί όμως ν' αποτελέσει έναν τομέα που θα καθοδηγεί την ανάπτυξη μέσα σ' ένα περιβάλλον μικτής κλαδικής παραγωγής.

Τρία είναι τα βασικά χαρακτηριστικά των τομεσκών μετασχηματισμών στην περιοχή.

- Ενίσχυση παραδοσιακών κλάδων : Προβλέπεται βάση του αναπτυξιακού προτύπου αυτού του σεναρίου, η δημιουργία βιομηχανικών περιοχών που θα προσανατολίζονται στη στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Χαρακτηριστική θα είναι η αναδιάρθρωση παραδοσιακών κλάδων, όπως η κλωστοϋφαντουργία, ρουχισμός κ.λ.π. εφ' όσον εκμεταλλευτούν τις δυνατότητες που θ' αναδειχθούν λόγω των αυξανόμενων εξωτερικών οικονομιών και της διάχυσης της καινοτομίας.
- Αύξηση του αριθμού των επιχειρήσεων έρευνας και ανάπτυξης εκτός της περιοχής της Κεντρικής Μεσογείου, εφόσον οι δυνατότητες αυτόνομης οικονομικής ανάπτυξης της περιοχής και η ανάπτυξη μιας χωροταξικής οργάνωσης από πλευράς κοινότητας θα έχουν σαν αποτέλεσμα τη μετεγκατάσταση επιχειρήσεων από την Κεντρική Ευρώπη στην Κεντρική Μεσόγειο.
- Αύξηση του αριθμού των επιχειρήσεων εξωτερικής ζήτησης. Η ενίσχυση του εμπορίου στην Κεντρική Μεσόγειο θα οδηγήσει στον αναπροσανατολισμό της αγοράς, πολλών εταιρειών και στην ανάπτυξη τομέων όπως οι επικοινωνίες, οι μεταφορές, η ναυτιλία (ειδικά στην Ελλάδα) κ.λ.π.

Όσον αφορά τον πρωτογενή τομέα παραγωγής, ο κύριος στόχος της μεταρρύθμισης της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, θα είναι η διατήρηση ενός υψηλού επιπέδου ανταγωνιστικότητας σε συμφωνία με τη διατήρηση της ισορροπίας του περιβάλλοντος. Βασικοί

στόχοι των παρεμβάσεων στον αγροτικό τομέα θα είναι ο εκσυγχρονισμός της γεωργικής παραγωγής, η βελτίωση τη σύνδεσης της παραγωγικής διαδικασίας με την αγορά, ο προγραμματισμός των υδάτινων πόρων. Σ' ένα δεύτερο επίπεδο θα υποστηριχθεί η προσπάθεια επέκτασης της προσφοράς των γεωργικών προϊόντων της περιοχής στις εξωκοινοτικές χώρες.

Ο τομέας του τουρισμού, ο οποίος και φαίνεται να διαδραματίζει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στην Ελλάδα, οφείλεται ιδιαίτερα σε αυτό το σενάριο με τη βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών και τη δημιουργία ενός δικτύου τουριστικών εγκαταστάσεων. Η Ελλάδα, εφόσον παρουσιάζει συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι των υπολοίπων περιφερειών της Κεντρικής Μεσογείου, όσον αφορά την γεωγραφική της θέση και την ήδη υπάρχουσα υποδομή, μπορεί ν' αναδειχθεί ως βασικός κόμβος τουριστικής συγκέντρωσης για την περιοχή της Νοτιοανατολικής Μεσογείου και των Βαλκανίων.

Ωστόσο και σε αυτό το σενάριο, παρά το γεγονός ότι έχει μειωθεί σημαντικά ο βαθμός περιθωριοποίησης πολλών περιφερειών και παρά την πλατιά διάχυση της οικονομικής ανάπτυξης, εμφανίζονται περιοχές οι οποίες παρουσιάζουν καθυστέρηση και που η ανάπτυξή τους θα πρέπει ν' αποτελεί μακροπρόθεσμη πολιτική. Σε πρώτο στάδιο όμως, είναι επιτακτική η ανάγκη ενίσχυσης των δίκτυων υποδομών αυτών των περιοχών με τις γεωτονικές δυναμικότερες περιφέρειες. Η πολιτική που θ' ασκηθεί σε αυτές τις περιφέρειες θα πρέπει να επιτύχει το συνδυασμό πολιτικής στήριξης του εισοδήματος και πολιτικής βελτίωσης της παραγωγικής διαδικασίας προκειμένου ο αγροτικός τομέας να συγκεντρώνει ποσοστά απασχόλησης υψηλότερου του εθνικού μέσου όρου έτσι ώστε να μειωθεί η πιθανότητα εγκατάλειψης και μαζικής μετανάστευσης στα αστικά κέντρα.

Επίσης η δυνατότητα αυτόνομης οικονομικής ανάπτυξης θα επηρεάσει θετικά την απασχόληση και την αγορά εργασίας. Η άνοδος του ρυθμού αύξησης της παραγωγής, οπσοδήποτε θα έχει σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, προκειμένου ν' απορροφηθεί το εργατικό δυναμικό που έχει αυξηθεί λόγω της μείωσης του βαθμού μετανάστευσης από την Κεντρική Μεσόγειο και την συνέχιση της μεταναστευτικής ροής από τις εξωκοινοτικές

χώρες.

Οι αμυντικοί μηχανισμοί της αγοράς εργασίας στην Κεντρική Μεσόγειο, εξασθενούν καθώς μειώνεται η επίδραση του δημοσίου τομέα ως μοναδικού μηχανισμού παροχής σταθερής και υψηλόμισθης απασχόλησης.

"Οι πολιτικές που αφορούν τους ανθρώπινους πόρους, έχουν προσαρμοστεί στα νέα πρότυπα ανάπτυξης : Το περιφερειακό σύστημα επαγγελματικής κατάρτισης έχει αναμορφωθεί πλήρως και τώρα ανταποκρίνεται άμεσα στις μεταβολές της ζήτησης και της προσφοράς εργασίας, έχουν ενισχυθεί οι συνδέσεις μεταξύ βιομηχανίας και πανεπιστημίων και έχει δημιουργηθεί ένα σύστημα προσανατολισμού των διαφόρων τμημάτων της προσφοράς εργασίας προς επαγγελματική κατάρτιση και την εργασία.

Η αγορά εργασίας γίνεται πιο ευέλικτη, πιο δυναμική, με μεγαλύτερη κινητικότητα του ειδικευμένου εργατικού δυναμικού και πάνω απ' όλα με μεγαλύτερη ασφάλεια της απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα." *

ΧΩΡΟΣ ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Οι χωροταξικοί μετασχηματισμοί που έχουν συμπεριληφθεί σε αυτό το σενάριο, έχουν ως αποτέλεσμα τη σημαντική μείωση του κατοκερματισμένου χώρου. Ενισχύεται έτσι η προσπελασιμότητα στην περιοχή της Κεντρικής Μεσογείου από το εξωτερικό, πράγμα που της δίνει την δυνατότητα σημαντικής βελτίωσης της οικονομίας της και αναβάθμισης του ρόλου που διεθνώς διαδραματίζει. Στην απεικόνιση του σεναρίου, μπορεί κανείς να παρατηρήσει τη βελτίωση των συνδέσεων που ξεκινούν από την Βόρεια Ελλάδα προς τις γειτονικές χώρες. Στην Ελλάδα επίσης, η εικόνα που υπήρχε στα προηγούμενα σενάρια και παρουσιάζει τάσεις αποκομμένης ανάπτυξης μέσω θυλάκων, εξαφανίζεται εφόσον παρατηρούμε ότι στον άξονα Αθήνα - Θεσσαλονίκη έχουν βελτιωθεί στο έπακρο οι συνδέσεις με τα μικρότερα αστικά κέντρα σε όλες

τις κατευθύνσεις. Σημαντικός καθίσταται επίσης ο βαθμός χωρικής ολοκλήρωσης και στα λιμάνια που εξελίσσεται σε εμπορικούς κόμβους και στα μικρότερα αστικά κέντρα επίσης που η υψηλού επιπέδου σύνδεση με τα μεγάλα αστικά κέντρα τους παρέχει τη δυνατότητα αξιοποίησης των συγκριτικών τους πλεονεκτημάτων.

Η βελτίωση της οικονομικής θέσης της περιοχής μέσα στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα οδηγεί στην ενίσχυση των βασικών διεπικοινωνιακών αξόνων στο εσωτερικό της περιοχής. Έτσι οι βελτιώσεις των συνδέσεων υποδομής κατά μήκος των διεπικοινωνιακών αξόνων αποκτά ιδιαίτερη σημασία όχι μόνο για την Κεντρική Μεσόγειο αλλά για όλη την Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Στο σενάριο αυτό περιλαμβάνονται βελτιώσεις στις υποδομές τόσο σε επίπεδο διαθεσίμων πόρων όσο και σε επίπεδο ικανοποιητικής λειτουργίας των δημόσιων αρχών.

Όσον αφορά το περιβάλλον θα πρέπει να τονίσουμε ότι η αύξηση της παραγωγικής διαδικασίας στην περιοχή της Κεντρικής Μεσογείου όπως προβλέπει το σενάριο αυτό θα έχει σαν αποτέλεσμα την πρόσθετη επιβάρυνση αυτού. Η εφαρμογή μίας συγκεκριμένης στρατηγικής για το περιβάλλον επιβάλλεται προκειμένου ν' αντιμετωπισθεί το πρόβλημα αυτό. Πρωταρχικό βήμα αποτελεί η ανάπτυξη συνεργασίας μεταξύ χωρών της Κεντρικής Μεσογείου και Νοτίου Μεσογείου με στόχο την αντιμετώπιση περιβαλλοντικών προβλημάτων που θα προκύψουν λόγω της αυξανόμενης εκμετάλλευσης ενεργειακών πόρων και την αύξηση της εμπορικής διακίνησης. Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρέπει να συμπεριλάβουν στις αρμοδιότητές τους την παρακολούθηση της κατάστασης του περιβάλλοντος, πράγμα που επιβάλλει την αναδιοργάνωση της περιβαλλοντικής πολιτικής προκειμένου να δημιουργηθεί ένας ενιαίος φορέας διαχείρισης αυτού.

Όσον αφορά την οργάνωση του χώρου στην περιοχή της Κεντρικής Μεσογείου θα πρέπει να τονισθεί ότι η διείσδυση της αποκέντρωσης στον άξονα Ανατολής - Δύσης επιτάσσει τη δημιουργία επικοινωνιακών και μεταφορικών συνδέσεων κατά μήκος των λιγότερο δυναμικών αξόνων Νάπολη - Μπάρσι - Ηγουμενίτσα/Θεσσαλονίκη. Η χωρική ολοκλήρωση στην περιοχή της

Κεντρικής Μεσογείου εξαρτάται άμεσα από τη δημιουργία ενός ευρύτερου άξονα σύνδεσης της περιοχής Ρώμη-Μάπολη-Θεσσαλονίκη. Βασική προϋπόθεση για την υλοποίηση ενός τέτοιου άξονα σύνδεσης αποτελεί η κατά μήκος χωροθέτηση οικονομικών, ερευνητικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων στα δευτερεύοντα αστικά κέντρα και η δημιουργία υπερεθνικών λειτουργιών που αποσκοπούν στη μείωση του βαθμού εξάρτησης των κέντρων αυτών από τα μεγάλα αστικά κέντρα καθιστώντας τα έτσι συμπληρωματικά αυτών.

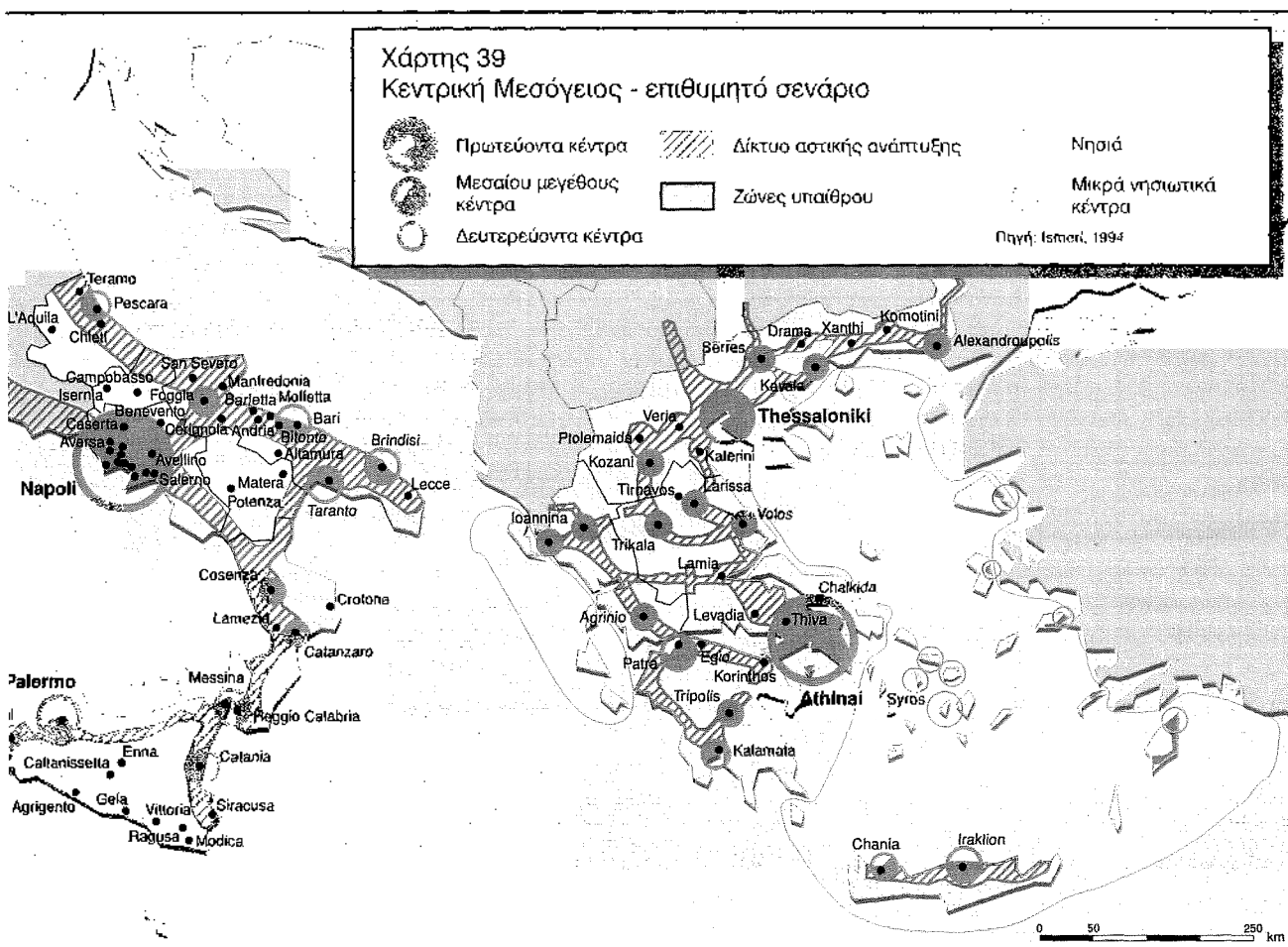
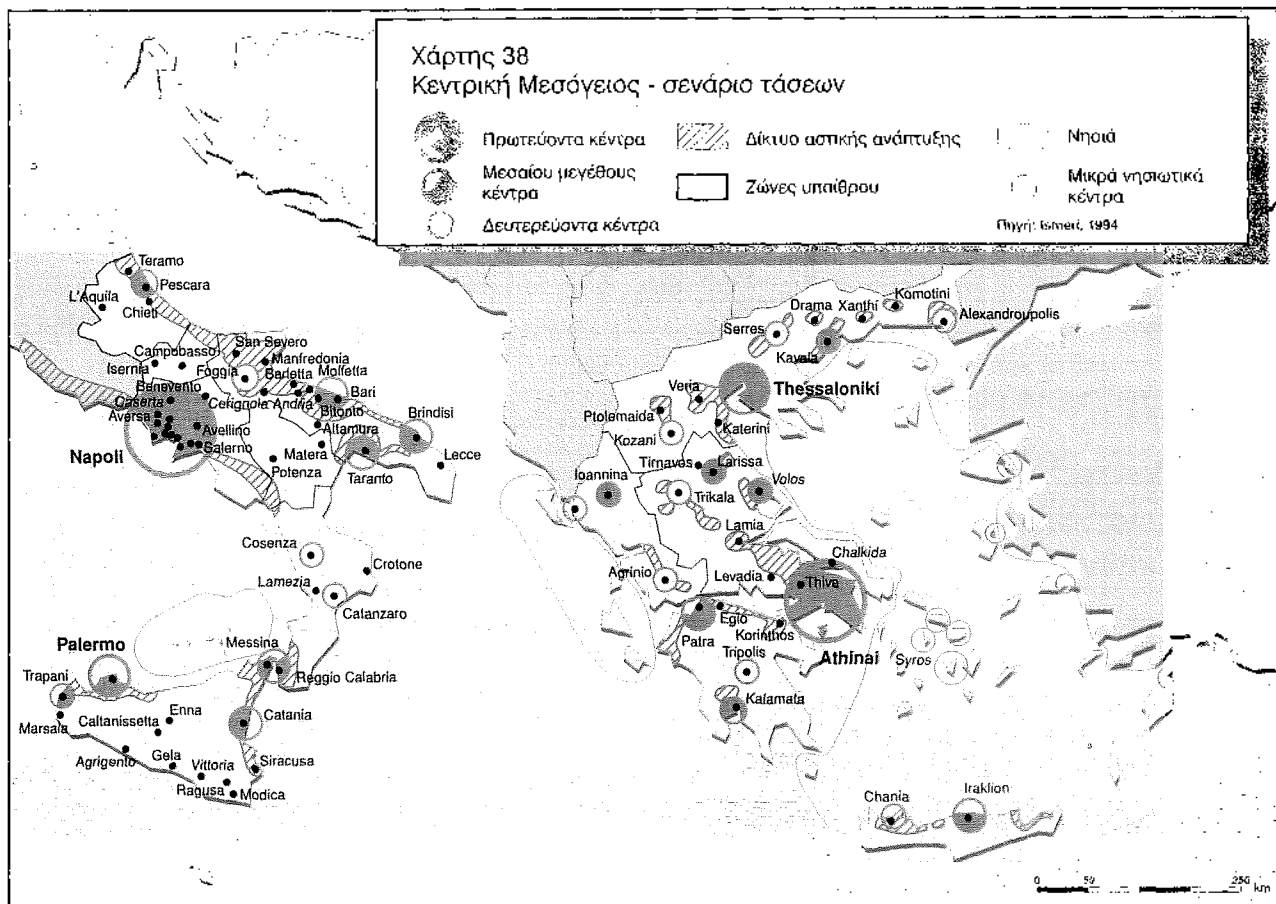
Όσον αφορά τον αναπτυξιακό άξονα "S" στην Ελλάδα θα πρέπει να τονισθεί ότι η επιταχυνόμενη διαδικασία αποκέντρωσης από την Αθήνα και οι βελτιώσεις των εσωτερικών συνδέσεων κατά μήκος αυτού έχουν σαν αποτέλεσμα στο σενάριο από την εξάλειψη της χωρικής ασυνεχειας στον άξονα που πλέον αποτελεί έναν αδιάσπαστο χώρο. Δημιουργείται δίκτυο ενδιάμεσων πόλεων στον άξονα Αθήνας - Θεσσαλονίκης που επιτρέπει την αποκέντρωση δραστηριοτήτων από την Αθήνα ενώ παράλληλα το ενδιάμεσο δίκτυο πόλεων μεταξύ Θεσσαλονίκης και Αλεξανδρούπολης παρέχει τη δυνατότητα μεγαλύτερης ολοκλήρωσης με τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Η βελτίωση των βασικών επικοινωνιών πραγματοποιείται μέσω της δημιουργίας αποτελεσματικού συστήματος μεταφορών μεταξύ πόλεων στο αναπτυξιακό άξονα "S". Η αποκέντρωση αρμοδιοτήτων από το πολεοδομικό συγκρότημα της Αθήνας έχει σαν αποτέλεσμα, την βελτίωση των αστικών μεταφορών, την μετεγκατάσταση επιχειρήσεων σε νέες τοποθεσίες κατά μήκος του άξονα "S".

Η πόλη της Αθήνας διαδραματίζει μέσα σε αυτό το πλαίσιο επελίξεων ένα σημαντικό ρόλο ως βασικό πόλο σχέσεων και ανταλλαγών με τις χώρες της Ανατολικής Μεσογείου που οδηγεί σε αύξηση την σημασία τομέων όπως η ναυτιλία και οι υψηλού επιπέδου υπηρεσίες.

Ο άξονας της Δυτικής Ελλάδας δεν αναπτύσσεται το ίδιο με τον αναπτυξιακό άξονα "S". Ωστόσο η περιοχή θα ωφεληθεί λόγω των μεταφορικών συνδέσεων με την Ανατολική Ελλάδα και την Ιταλία. Η ενδυνάμυνση ορισμένων αστικών κέντρων στον άξονα Ηγουμενίτσας - Θεσσαλονίκης θα έχει σαν αποτέλεσμα την μείωση της μεταναστευτικής πίεσης προς Θεσσαλονίκη.

Όσον αφορά τις νησιωτικές περιοχές στην Ελλάδα, η αύξηση της προσφοράς υποδομών στους τομείς επικοινωνίας και μεταφοράς, θα έχουν σαν αποτέλεσμα τη σημαντική τουριστική αναδιάρθρωση. Επιτακτική παράλληλα είναι η ανάγκη άσκησης αποτελεσματικής περιβαλλοντικής πολιτικής προκειμένου ν' αντιμετωπιστούν οι επιπτώσεις από την βελτίωση των υποδομών στον τουριστικό τομέα, "οι πολιτικές αυτές θ' αυξήσουν το δυναμικό των νησιωτικών περιφερειών και θα έχουν ως συνέπεια την ενίσχυση του υπάρχοντος πόλου της Κρήτης και την εμφάνιση ενός δικτύου δραστηριοτήτων που θα συνδέουν μεταξύ τους τα μικρότερα νησιά".*

* ΧΥΙ ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ -
ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ
ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ - ΣΕΛ. 288

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 5

ΠΡΟΟΔΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ

5.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

Η ολοκλήρωση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, θα έχει σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία θετικών αποτελεσμάτων τόσο στις ανεπτυγμένες, όσο και στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες της Κοινότητας. Η μείωση του κόστους συναλλαγών και η εξάλειψη των συναλλαγματικών κινδύνων, θα έχουν σαν αποτέλεσμα την ενίσχυση της περιφερειακής ειδίκευσης και την προώθηση του ενδοκοινοτικού εμπορίου, αποτελέσματα που θα ωφελήσουν τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες υπό την προϋπόθεση ότι θα εκμεταλλευτούν τα συγκριτικά του πλεονεκτήματα. "Επιπλέον, η μεγάλη κινητικότητα των κεφαλαίων, θα ενθαρρύνεται από τις σταθερές τιμές συναλλάγματος και η τάση για σχεδόν ενιαία ποσοστά πληθωρισμού, θα συμβάλλουν στην εξίσωση των επιτοκίων για κάθε δεδομένο επίπεδο κινδύνου γεγονός που θα ευνοήσει τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες στις οποίες τα κεφάλαια είναι σχετικά σπάνια και το κεφαλαιουχικό κόστος, συνεπώς σχετικά υψηλό." *

Η ονομαστική σύγκλιση της Ελληνικής Οικονομίας προς τις επιδόσεις των κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποτελεί βασικό στόχο ο οποίος και προσδιορίζει την κατεύθυνση της μακροοικονομικής πολιτικής, η οποία και αποτελεί βασική προϋπόθεση προκειμένου να εξασφαλισθεί η συμμετοχή της χώρας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Οι στόχοι της νομισματικής σταθερότητας και της δημοσιονομικής εξυγίανσης αποτελούν επίσης βασικούς στόχους για την ευημερία της χώρας.

Ο πρώτος βασικός στόχος σε μακροοικονομικό επίπεδο, αποτελεί τη διατήρηση της σταθερότητας της νομισματικής πολιτικής, που θα προκύψει από την άσκηση αντιπληθωριστικής πολιτικής, προκειμένου να μειωθεί ο πληθωρισμός στο 2 με 3%.

* ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΥΝΟΧΗ: ΟΙ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ-ΠΕΜΠΤΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ 1994 ΣΕΛ. 145

Στο πλαίσιο αυτού του στόχου, απαιτείται εναρμόνιση της δημοσιονομικής και μισθολογικής πολιτικής. Με την προοπτική των χαμηλότερων δημοσιονομικών ελλειμμάτων και της σταθεροποίησης των πληθωριστικών πιέσεων, υπάρχουν δυνατότητες μείωσης των επιτοκίων.

"Η δημοσιονομική πολιτική, θα πρέπει να συμβάλλει στο μεσοπρόθεσμο στόχο της υψηλότερης οικονομικής ανάπτυξης και της απασχόλησης με δύο κυρίως στόχους :

- α. Επαισφέροντας το χρέος σε ανεκτά επίπεδα και
- β. Ενθαρρύνοντας στην αναγκαία αύξηση της εθνικής αποταμίευσης.

Ο πρώτος στόχος απαιτείται για να μειωθούν οι πιέσεις που ασκούν οι μη ισορροπές δημοσιονομικές πολιτικές στην νομισματική πολιτική και στην φορολογική ευελιξία. Το κριτήριο της Συνθήκης του Μάαστριχτ για το είδος των δημοσιονομικών ελλειμμάτων (χαμηλότερα του 3% του Α.Ε.Π.) θ' αποτελέσει ένα χρήσιμο κριτήριο αναφοράς για την επίτευξη του πρώτου στόχου".* Μακροπρόθεσμα η δημοσιονομική πολιτική θα πρέπει να προσανατολίζεται στην αύξηση της εθνικής αποταμίευσης. Κάτι τέτοιο θα πραγματοποιηθεί μ' αύξηση της δημόσιας αποταμίευσης που προϋποθέτει σημαντική μείωση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων σε επίπεδα πολύ χαμηλότερα από το 3% .

Όπως είναι ήδη γνωστό, η συμμετοχή ενός κράτους - μέλους στην Οικονομική και Νομισματική ενώ εξασφαλίζει με την επιτυχή πορεία προς την οικονομική σύγκλιση με γνώμονα τέσσερα κριτήρια που είναι :

1. ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ ΤΙΜΩΝ

Ενα κράτος - μέλος, πρέπει να παρουσιάζει συνεχή σταθερότητα τιμών. Ένα έτος πριν από τον έλεγχο των προϋποθέσεων για την τελική φάση, το μέσο ποσοστό πληθωρισμού δεν πρέπει να υπερβαίνει εκείνο των τριών μελών, με τις καλύτερες επιδόσεις από άποψη σταθερότητας τιμών, περισσότερο από 1,5 ποσοστιαία μονάδα.

* ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ
ΟΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΕΤΑΒΑΣΗ
ΣΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ. ΛΕΥΚΟ ΒΙΒΛΙΟ ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ: ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΠΙΣΗ-
ΜΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ 1994 ΣΕΛ. 71

2. ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Κατά τη στιγμή της εξέτασης, δεν πρέπει να έχει ληφθεί απόφαση του Συμβουλίου σχετικά με την ύπαρξη υπερβολικού ελλείματος του κράτους - μέλους. Υπάρχει υπερβολικό έλλειμα όταν το προβλεπόμενο ή υφιστάμενο δημοσιονομικό έλλειμα, ανέρχεται σε ποσοστό ανώτερο του 3% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος ή το δημόσιο χρέος υπερβαίνει το 60% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος.

3. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΟ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΙΣΟΤΙΜΙΩΝ

Ενα κράτος - μέλος οφείλει να έχει τηρήσει τα κοινοτικά περιθώρια διακύμανσης που προβλέπει ο μηχανισμός συναλλαγματικών ισοτιμιών του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος (2,25%) χωρίς σοβαρή ένταση κατά τα δύο τελευταία έτη πριν από την εξέταση και μέσα στο ίδιο χρονικό διάστημα, δεν πρέπει να έχει υποτιμήσει το νόμισμά του έναντι του νομίσματος οποιουδήποτε άλλου κράτους - μέλους.

4. ΕΠΙΤΟΚΙΑ

Το υπό παρατήρηση κράτος - μέλος επί διάστημα ενός έτους πριν από την εξέταση, έχει μέσω ονομαστικά μακροπρόθεσμο επιτόκιο, το οποίο δεν υπερβαίνει εκείνο των τριών κρατών - μελών με τις καλύτερες επιδόσεις από άποψη σταθερότητας τιμών περισσότερο των 2 ποσοστιαίων μονάδων.

ΠΡΟΟΔΟΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ

5.2. ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ

Βάση στοιχείων δημοσιευμένων στην πέμπτη περιοδική έκθεση για την κοινωνικοοικονομική κατάσταση και ανάπτυξη των περιφερειών για το έτος 1993, η Ελλάδα εμφάνιζε το υψηλότερο ποσοστό πληθωρισμού της τάξης του 13,7% κατά πολύ υψηλότερο από το κοινοτικό μέσο όρο και από το κριτήριο σύγκλισης (3,8%, 3,3% αντίστοιχα). Το ίδιο έτος, η Ιταλία, Ισπανία και Πορτογαλία είχαν τα αμέσως υψηλότερα ποσοστά πληθωρισμού στην Κοινότητα (4,4%, 4,7%, 6,7% αντίστοιχα). Έτσι οι χώρες αυτές, στα πλαίσια της πορείας προς την Οικονομική Νομισματική Ένωση, έπρεπε να διαμορφώσουν μία πολιτική μείωσης του πληθωρισμού. Μία τέτοια πολιτική, παρουσιάζει δυσκολίες στο βαθμό που συνεπάγεται αυστηρός έλεγχος στην παραγωγή και στο κόστος εργασίας. Έτσι η πραγματοποίηση ενός τέτοιου στόχου, δεν επιτυγχάνεται εύκολα όταν θεσμοθετούνται οι ετήσιες αυξήσεις των μισθών και παράλληλα ασκείται πίεση στις συνδικαλιστικές οργανώσεις να μειώσουν τις απαιτήσεις του για άνοδο των μισθών. Όταν έχουμε άνοδο των μισθών και παράλληλα συγκρατούνται οι τιμές σε συγκεκριμένα επίπεδα εγκυμονεί πάντα ο κίνδυνος της συρρίκνωσης της παραγωγής και της απασχόλησης.

Έτσι λοιπόν βάσει της έκθεσης, εκτιμάται ότι οι επιπτώσεις της μείωσης του πληθωρισμού στα πλαίσια της πορείας προς την Οικονομική Νομισματική Ένωση, θα είναι σημαντικές όσον αφορά την απασχόληση. Πιο συγκεκριμένα, μεσοπρόθεσμα αναμένεται η αύξηση του μέσου ποσοστού ανεργίας στην Ελλάδα κατά τέσσερις ποσοστιαίες μονάδες, στην Πορτογαλία κατά δύο και στην Ισπανία και Ιταλία κατά μία.

Η εξασφάλιση των προϋποθέσεων που απαιτούνται για την υιοθέτηση από τη χώρα μας ενιαίου νομίσματος οδήγησε στην εφαρμογή του νέου προγράμματος οικονομικής σύγκλισης από τα μέσα του 1994, το οποίο και θα καλύπτει χρονική περίοδο έως και το 1999. Στα πλαίσια αυτού του προγράμματος καθορίσθηκε ο στόχος μείωσης του πληθωρισμού σε 8% περίπου έναντι 10,9% που ήταν το 1994. Κατά τη διάρκεια του έτους 1995 παρουσιάσθηκε

πτώση του πληθωρισμού που ανήλθε σε επίπεδα κάτω του 10% τον Απρίλιο, ενώ μέχρι το τέλος του έτους, υποχώρησε στο 8,1%. Έτσι μπορούμε να πούμε, ότι η πρόοδος ήταν μεν σημαντική, αλλά ο δείκτης τιμών καταναλωτή διαμορφώθηκε σε επίπεδα υψηλότερα από αυτά που είχαν τεθεί ως στόχος (7%) και εξακολουθεί να βρίσκεται παρά τη σημαντική μείωση σε υψηλά επίπεδα συσχετιζόμενος με το μέσο ρυθμό πληθωρισμού στα κράτη - μέλη της Κοινότητας που ανήλθε κατά το ίδιο έτος στο 3%.

Η σημαντική αυτή μείωση του πληθωρισμού το έτος 1995 ήταν αποτέλεσμα ευδυσσμού νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής, αλλά επίσης προήλθε και από επιπτώσεις εξωγενών παραγόντων που επέδρασαν ευνοϊκά στην εξέλιξη του δείκτη. "Η αντιπληθωριστική νομισματική πολιτική, ειδικότερα η συναλλαγματική πολιτική, καθώς και το πρόγραμμα δημοσιονομικής εξυγίανσης που οδήγησε σε μείωση των δανειακών αναγκών του δημόσιου τομέα, συνέβαλαν αποτελεσματικά στην αποκλιμάκωση του πληθωρισμού και την εξασθένιση των πληθωριστικών προσδοκιών και επηρέασαν ευνοϊκά το οικονομικό κλίμα. Ιδιαίτερα ουσιαστική, ήταν η συμβολή της πολιτικής περιορισμένης διαολίσθησης της δραχμής. Εκτός από την επιβράδυνση της διαολίσθησης της δραχμής έναντι του ECU στο 3% η σταθμισμένη συναλλαγματική ισοτιμία της δραχμής μειώθηκε κατά 3,9% στη διάρκεια του 1995 έναντι μείωση 5,3% και 7,8% το 1994 και 1993 αντίστοιχα. Η πολιτική αυτή συνέβαλε στην όμβλυνση των πιέσεων από την άνοδο των τιμών των εισαγόμενων ειδών. Ευνοϊκά επίσης επέδρασε στις τιμές η συγκράτηση της συνολικής πιστωτικής επέκταση, καθώς και η μείωση του χρηματοδοτικού κόστους των επιχειρήσεων". *

Ο βασικότερος εξαγωγής παράγοντας, που σημαντικά επέδρασε στη μείωση του πληθωρισμού το έτος 1995, ήταν η αύξηση της προσφοράς αγροτικών προϊόντων.

* ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ. ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΗ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1995
ΑΘΗΝΑ 1996 - ΣΕΛ. 23

Συμπερασματικά, μπορούμε να πούμε ότι η πτώση του πληθωρισμού το 1995 προήλθε από την ασκούμενη περιοριστική νομισματική και δημοσιονομική πολιτική, ενώ αρνητικά επέδρασαν παράγοντες, όπως η αγορά, η δυσκαμψία στις εγχώριες αγορές αγαθών, οι διαρθρωτικές αδυναμίες και ο ανεπαρκής ανταγωνισμός και οι τιμές των υπηρεσιών που κατά βάση δεν επηρεάζονται από την άσκηση περιοριστικής νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής ως αποτέλεσμα του υψηλού επιπέδου παραοικονομίας.

Η πρόσβαση στα στοιχεία του πίνακα 1 οδηγούν στο συμπέρασμα ότι το Νοέμβριο του έτους 1996, ο πληθωρισμός σε ετήσια βάση ανήλθε στο 8,1% έναντι 8,2% για το Νοέμβριο του 1995.

Όσον αφορά τα μέσα επίπεδα του πληθωρισμού για την περίοδο Ιανουάριος - Νοέμβριος του έτους 1996 διαμορφώθηκαν σε 8,6% έναντι 9,4% που ήταν για την αντίστοιχη περίοδο του προηγούμενου έτους. Ο στόχος της Κυβέρνησης για το 1997 είναι η διαμόρφωση του πληθωρισμού σε ετήσια βάση και μέσα επίπεδα σε 4,5% και 6,5% αντίστοιχα. Η αισιοδοξία ενός τέτοιου στόχου κρίνεται υπερβολική, με δεδομένο ότι, η ετήσια βάση του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή και του Δείκτη Τιμών Χονδρικής κατά τη διάρκεια του 1996 ελάχιστα βελτιώθηκε σε σχέση με το 1995, ενώ θα πρέπει να τονισθεί ότι η επίτευξη του ποσοστικού στόχου του πληθωρισμού να διαμορφωθεί το Δεκέμβριο του 1997 σε επίπεδα κοντά στο 4,3% προϋποθέτει ο δείκτης τιμής χονδρικής σε ετήσια βάση το Δεκέμβριο του 1997 να κειμένεται κοντά στο 3%.

Ανεξάρτητα όμως από τους παράγοντες που συντελούν στην κυβερνητική αισιοδοξία για μείωση των πληθωριστικών πιέσεων το 1997 τα στοιχεία που μας παρέχει ο πίνακας 2 για την εξέλιξη του πληθωρισμού στην Ελλάδα σε μέση και ετήσια βάση και σε σύγκριση με τις χώρες της Κοινότητας (15), εκπέμπουν ανησυχητικά μηνύματα, εφόσον παρατηρούμε ότι τον Αύγουστο του 1996 ο πληθωρισμός στην Κοινότητα διαμορφώθηκε σε ετήσια βάση στο 2,3% και στην Ελλάδα στο 8,5%. Έτσι τη συγκεκριμένη περίοδο ο πληθωρισμός στην Ελλάδα ήταν 370 φορές υψηλότερος από τον κοινοτικό μέσο όρο, όταν το προηγούμενο έτος το Δεκέμβριο, ήταν 261 φορές υψηλότερος. Έτσι εκφράζονται ανησυχίες για την πορεία της Ελλάδας στην Οικονομική και

Νομισματικής Ένωσης αφού όπως αναφέραμε ο στόχος δεν κατευθύνεται ολοκληρωτικά στη μείωση του πληθωρισμού αλλά στη διαμόρφωσή του σε ποσοστά που να μην υπερβαίνει περισσότερο από 1,5 ποσοστιαία μονάδα, το ποσοστό των τριών μελών με την καλύτερη επίδοση.

Η πολιτική της Κυβέρνησης για δραστική μείωση του πληθωρισμού το 1997, προέρχεται από καθοριστικούς παράγοντες, όπως οι έμμεσοι φόροι, τα τέλη και τα τιμολόγια των Δ.Ε.Κ.Ο. Σε ανάλογη έκθεση του Υπουργείου Ανάπτυξης επισημαίνεται ότι η πολιτική που θ' ασκηθεί στα δημόσια τιμολόγια, στους έμμεσους φόρους και στα τέλη είναι καθοριστικής σημασίας για τη μείωση του πληθωρισμού. Υπολογίζεται ότι πολιτική με στόχο τη σταθεροποίηση στα σημερινά επίπεδα των προαναφερθέντων παραγόντων θα έχει σαν αποτέλεσμα τη μείωση του πληθωρισμού κατά 0,9 ποσοστιαίες μονάδες, ενώ αντίσης υπολογίζεται σε 1,2 έως 1,4 ποσοστιαίες μονάδες, το όφελος που θα προκύψει από την πτώση του ρυθμού αύξησης των τιμών και αγαθών του ιδιωτικού τομέα της οικονομίας.

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 1

Πίνακας 1: Εξέλιξη δείκτη τιμών καταναλωτή (Δ.Τ.Κ.)
Περίοδος βάσης 1988 = 100

	Μέσο επίπεδο						Ετήσια βάση					
	1991	1992	1993	1994	1995	1996*	1991	1992	1993	1994	1995	1996*
ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ	19,5	15,8	14,4	10,9	9,3	8,6	18,0	14,4	12,1	10,8	8,1	8,1
1. Διατροφή	19,3	14,1	12,7	12,9	9,2	-	20,2	9,3	13,8	13,5	6,5	-
2. Οικονομικά - καπνός	20,5	23,4	18,3	18,0	6,5	-	24,1	24,4	12,9	17,4	5,5	-
3. Ένδυση - υποδήματα	16,4	14,0	11,0	10,1	9,9	-	14,3	13,5	10,4	9,9	9,7	-
4. Στέγαση	26,4	17,3	15,8	10,5	9,7	-	21,6	16,7	12,1	17,1	10,7	-
5. Διάρκεια αγοράς και είδη άμεσης κατανάλωσης	17,3	12,3	8,8	8,9	8,4	-	16,2	9,1	9,6	8,7	7,9	-
6. Υγεία - Ατομική καθαριότητα	18,6	14,1	20,3	10,6	9,1	-	16,8	15,1	17,5	9,0	8,5	-
7. Εκπαίδευση - Μόρφωση - Αναψυχή	18,6	17,6	14,5	12,0	14,8	-	18,7	17,4	9,2	15,7	11,2	-
8. Μεταφορές - επικοινωνίες	19,4	20,3	18,8	5,6	6,2	-	13,8	22,7	9,3	6,0	5,6	-
9. Άλλα αγαθά και υπηρεσίες	16,9	14,5	12,4	13,8	9,4	-	16,7	12,3	15,1	9,4	11,2	-

* Τα μέσο επίπεδα και η ετήσια βάση του πληθωρισμού αναφέρονται στον Νοέμβριο του 1996.

Πηγή: ΕΣΥΕ

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 2

Πίνακας 2: Εξέλιξη πληθωρισμού¹

σε ποσοστά (%)

	ΕΛΛΑΣ		Ευρωπαϊκή Ένωση (15 χώρες) -3-	ΟΟΣΑ (26 χώρες) ² -4-	ΟΟΣΑ χωρίς την Τουρκία -5-	Σημαντι- κότερες επτά χώρες ³
	Δ.Τ.Κ. μέσα επίπεδα -1-	Δ.Τ.Κ. ετήσια βάση -2-				
1980	24,8%	26,1%	13,7%	13,5%	12,6%	12,7%
1981	24,5	22,5	12,4	10,8	10,5	10,3
1985	19,3	25,0	6,1	4,9	4,4	4,0
1988	13,5	14,0	3,6	4,3	3,5	3,4
1989	13,7	14,8	5,3	5,4	4,7	4,5
1990	20,4	22,8	5,6	5,8	5,2	5,0
1991	19,5	18,0	5,1	5,2	4,5	4,3
1992	15,8	14,4	4,3	4,0	3,2	3,0
1993	14,4	12,1	3,3	3,6	2,8	2,6
1994	10,9	10,8	3,0	4,4	2,6	2,3
1995	9,3	8,1	3,1	5,5	3,8	2,4
1996*	8,8	8,5	2,3	4,7	3,3	2,1

* Τα στοιχεία αφορούν τον Αύγουστο του 1996 (πληθωρισμός σε ετήσια βάση)

1. Πληθωρισμός με βάση το δείκτη τιμών καταναλωτή (Δ.Τ.Κ.).

Τα στοιχεία του πίνακα για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τον ΟΟΣΑ αφορούν την ετήσια βάση του Δ.Τ.Κ.

2. Μετά το 1994 στον ΟΟΣΑ, τα στοιχεία του πίνακα περιλαμβάνουν το Μεξικό και τη Δημοκρατία της Τσεχίας.

3. Στις επτά σημαντικότερες χώρες του ΟΟΣΑ περιλαμβάνονται οι ΗΠΑ, Ιαπωνία, Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία, Μ. Βρετανία και Καναδάς.

Πηγή: Main Economic Indicators, ΟΟΣΑ, Οκτώβριος 1996.

ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ

Σύμφωνα με δημοσιευμένα στοιχεία, στην πέμπτη έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την κοινωνική και οικονομική κατάσταση των περιφερειών της Κοινότητας το έτος 1993, το δημοσιονομικό έλλειμμα και το ποσοστό χρέους στην Ελλάδα, ανήλθαν στο 15,5% και στο 121,2% του συνολικού ΑΕΠ αντίστοιχα. Το ποσοστό του δημοσιονομικού ελλείματος ήταν το συγκεκριμένο έτος το υψηλότερο μεταξύ των δώδεκα κρατών - μελών της Κοινότητας και το ποσοστό του γενικού κρατικού χρέους το αμέσως υψηλότερο (121,2%) μετά το Βέλγιο. Έτσι η Ελλάδα και αμέσως μετά η Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία, θα πρέπει να καταβάλλουν προσπάθεια μείωσης των δημοσιονομικών τους ελλειμμάτων, παράλληλα με την άσκηση αντιπληρωστικής πολιτικής. Το πρόγραμμα οικονομικής σύγκλισης που εφαρμόσθηκε από τα μέσα του 1994 είχε σαν στόχο του, την δραστική μείωση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων. Ειδικότερα, για το έτος 1995, ο στόχος επικεντρώθηκε στη μείωση του ευρύτερου Κυβερνητικού τομέα κατά 25 εκατοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ και στη συγκράτηση του δημοσίου χρέους σε επίπεδα κοντά στο 115% του ΑΕΠ.

Η δημοσιονομική πολιτική που ασκήθηκε το 1995, είχε περιορισμένη αποτελεσματικότητα, δεδομένου ότι το έλλειμμα του ευρύτερου κυβερνητικού τομέα σε εθνικολογιστική βάση, σύμφωνα με τον ορισμό που χρησιμοποιείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή με στόχο την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της δημοσιονομικής πολιτικής, παρουσιάζει κάμψη και διαμορφώνεται στο 9,2% του συνολικού ΑΕΠ (έναντι 12,1% το 1991) αλλά εξακολουθεί να κυμένεται σε πολύ υψηλά επίπεδα βάση του κριτηρίου σύγκλισης.

Όσον αφορά το Δημόσιο χρέος, η μείωση των δανειακών αναγκών του ευρύτερου κυβερνητικού τομέα, δεν οδήγησαν σε περιορισμό του δημοσίου χρέους που κυμόνθηκε στο 111,7% του ΑΕΠ έναντι 110,4% το 1995 (ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΗ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1995) και που συνεχίζει να διαμορφώνεται σε πολύ υψηλότερα επίπεδα από αυτά που καθορίζει η Συνθήκη του Μάαστριχτ. Το έτος 1996 (Απρίλιος), το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης ανέρχεται σε 32.924 δις δρχ. (ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ - ΣΑΒΒΑΤΟ 24-35

ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1996), που αντιστοιχεί στο 113,8% του ΑΕΠ. Βάση στοιχείων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, η αύξηση του χρέους της Γενικής Κυβέρνησης σε απόλυτους αριθμούς προήλθε, αφενός από αύξηση του εξωτερικού δανεισμού κατά τη διάρκεια του πρώτου τετραμήνου του 1996 για την πρόωπη εξόφληση δανείων που είχαν συναφθεί στο παρελθόν, με υψηλά επιτόκια, και αφετέρου δε από τη δημιουργία αξιόλογου αποθεματικού στην Τράπεζα της Ελλάδος. Ο εξωτερικός δανεισμός που παρέβει το Δημόσιο κατά τη διάρκεια του πρώτου τετραμήνου του 1996 πραγματοποιήθηκε από την ευρωπαϊκή και κοινωνική αγορά.

Τα στοιχεία που παρέχονται από τον πίνακα 3 και 4, αποσκοπούν στο ν' απαντήσουν σε μία σειρά ερωτημάτων, που σχετίζονται με την άσκηση δημοσιονομικής πολιτικής. Έτσι στον πίνακα 3, παρουσιάζονται οκτώ διαφορετικοί τρόποι υπολογισμού κρατικού ελλείματος οι οποίοι και καταλήγουν στη διαμόρφωση οκτώ διαφορετικών μορφών ελλείματος. Έτσι, ανάλογα με τη μέθοδο που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό του κρατικού ελλείματος, διαφοροποιείται ο λόγος ελλείματος προς ΑΕΠ. Έτσι συγκεκριμένα, για το έτος 1996 παρατηρούμε ότι το δημόσιο έλλειμα ταμιακής βάσης και το έλλειμα επί εθνικολογιστικής βάσης ως ποσοστά του ΑΕΠ διαμορφώθηκε σε -7,8% και -8,9% αντίστοιχα, ενώ το συνολικό ακαθάριστο έλλειμα του κρατικού προϋπολογισμού και το έλλειμα του ευρύτερου δημόσιου τομέα, κυμένονται σε -23% και -25% αντίστοιχα του συνολικού ΑΕΠ.

Στον πίνακα 4 παρουσιάζεται το δημόσιο χρέος της Ελλάδας, υπολογισμένο με τρεις διαφορετικούς τρόπους. Η πρώτη μέθοδος μέτρησης είναι και η προτεινόμενη από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ και αφορά το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης, που βάση ορισμού περί δημοσίου χρέους της Συνθήκης πρέπει ν' αφαιρούνται τα διαθέσιμα των Κοινωνικασφαλιστικών Οργανισμών από το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης.

Ο δεύτερος τρόπος υπολογισμού αφορά το δημόσιο χρέος της Κεντρικής Διοίκησης, τα στοιχεία μεταβολής των οποίων δημοσιεύονται από το Υπουργείο Οικονομικών, συμπεριλαμβανομένου του εξωτερικού και εσωτερικού χρέους των ΔΕΚΟ (Συνολικό Δημόσιο Χρέος).

Έτσι λοιπόν, βάση αυτών, το Δημόσιο χρέος της Ελλάδας για

το 1995, θα μπορούσε να είναι η 29,6 τρις ή 34,8. Όμως το ζήτημα είναι κατά την άσκηση δημοσιονομικής πολιτικής ποιας μορφής δημοσίου χρέους θα πρέπει να ληφθεί υπόψη. Λογικά πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το επίπεδο του χρέους στο οποίο αντιστοιχούν οι ετήσιες δαπάνες σε τόκους και χρεωλυσία για την εξυπηρέτηση αυτού. Έτσι βάση αυτού το 1995 το δημόσιο χρέος στην Ελλάδα ανήλθε στα 34,8 τρις δρχ. και προβλέπεται για το 1996 να διαμορφωθεί σε 39,6 τρις δρχ. Έτσι βάση αυτής της μεθόδου το φαινόμενο παίρνει ανησυχητικές διαστάσεις, εφόσον για το 1997 προβλέπεται το συνολικό δημόσιο χρέος να εκτιναχθεί στα 43,8 δρχ. (134,2% του ΑΕΠ).

Υιοθετώντας την μέθοδο υπολογισμού του δημοσίου χρέους όπως αυτή καθορίζεται από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, το δημόσιο χρέος της Γενικής Κυβέρνησης διαμορφώνεται το 1996 στα 112%, για το Βέλγιο 132,2% για την Ιταλία 124,5% (πίνακας 5). Βάση των δεδομένων του πίνακα, παρουσιάζεται σταθερότητα στην εξέλιξη του δημοσίου χρέους στην Ελλάδα από το 1993 και μετά η οποία όπως αναλύσαμε οφείλεται στη μέθοδο υπολογισμού και όχι σε μείωση των ελλειμμάτων ως απόρροια άσκησης αποτελεσματικής δημοσιονομικής πολιτικής. Αξίζει όμως να σημειωθεί ότι ακόμα και εδώ το δημόσιο χρέος κυμένεται σε εξαιρετικά υψηλά επίπεδα σε σχέση τόσο με τις υπόλοιπες χώρες όσο και με τα καθορισμένα επίπεδα σύγκρισης, όπως επίσης και το ότι το ΑΕΠ σε τρέχουσες αγοραίες τιμές κατά τη διάρκεια του 1996 αναθεωρήθηκε δύο φορές και αυτό είχε σαν αποτέλεσμα η διαμόρφωση δημοσιονομικών δεικτών της ελληνικής οικονομίας όπως κρατικό έλλειμμα/ΑΕΠ ή δημόσιο χρέος/ΑΕΠ να πραγματοποιείται σε εμφανώς χαμηλότερα επίπεδα.

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 3

Διάφορες Κατηγορίες Κρατικών Ελλειμμάτων

Τρέχουσες τιμές
δισ. δρχ.

	Ακαθάριστο Έλλειμμα Γενικού Προϋπολ. του Κράτους	Ακαθάριστο Έλλειμμα ευρύτερου Δημοσίου Τομέα*	Καθαρό Τομιακό Δημόσιο Έλλειμμα (PSBR)†	Πρωτογενές Έλλειμμα Κρατικού Προϋπολ. τομέα	Έλλειμμα Κρατικού Προϋπολ. επί Εθνικο- λογιστικής βάσης	Έλλειμμα Ευρύτερου Δημοσίου τομέα επί Εθνικο-λογ- ιστικής βάσης	$B_t - B_{t-1}$	$PB_t - PB_{t-1}$	Ακαθ. Έλλει- μα Κρατ. Προ- υπολογισμού ως % του ΑΕΠ	Ακαθ. Έλλει- μα ευρύ- τερου Δημ. Το- μέα ως % του ΑΕΠ†	Καθαρό τομιακό Έλλειμμα ως % του ΑΕΠ	Έλλειμμα κρατ. προ- υπολ. επί εθνικο-λογ- ιστικής ως % του ΑΕΠ%	Έλλειμμα ευρύτερου Δημοσίου τομέα επί εθνικο-λογ- ιστικής βάσης ως % του ΑΕΠ%
	1	2	3	4	5	6	7	8					
1979	-65,6	-88,8	-89,8	-22,2	-22,1	+12,7	-53,2	-80,7	-3,8	-5,1	-5,2	-1,3	+0,7
1980	-101,4	-157,3	-143,3	-47,2	-38,9	-1,1	-79,2	-143,8	-4,9	-7,6	-6,9	-1,9	-0,5
1988	-1.197,2	-1.531,0	-1.201,0	-384,5	-1.045,9	-1.057,9	-1.337,5	-1.612,8	-13,1	-16,7	-13,1	-11,4	-11,5
1989	-1.758,3	-2.291,5	-1.594,7	-612,7	-1.550,6	-1.570,7	-1.315,6	-1.663,8	-16,1	-21,0	-14,6	-14,2	-14,4
1990	-2.152,6	-2.746,8	-1.957,5	-522,1	-2.457,5	-2.118,1	-2.469,8	-16,4	-20,9	-14,9	-18,7	-16,1	-11,5
1991	-2.696,3	-3.397,1	-2.143,6	-190,8	-2.255,0	-1.869,9	-2.952,7	-2.925,6	-16,6	-20,9	-13,2	-13,9	-11,5
1992	-3.541,2	-4.103,1	-1.858,7	+258,9	-2.671,6	-2.300,2	-3.221,8	-3.160,8	-19,0	-22,0	-10,0	-14,3	-12,3
1993	-4.033,1	-4.577,1	-2.768,4	+9,0	-3.326,9	-2.991,6	-7.874,3	-8.338,3	-19,1	-21,7	-13,1	-15,8	-14,2
1994	5.413,8	5.994,0	-2.709,9	+452,7	-3.380,8	-2.876,4	-4.662,5	-6.123,0	-22,8	-25,2	-11,4	-14,2	-12,1
1995*	-5.521,8	-6.102,0	-2.583,5	+597,4	-2.998,5	-2.432,4	-3.834,8	-3.613,0	-20,9	-23,0	-9,6	-11,3	-9,2
1996**	-6.693,0	-7.268,0	-2.270,0	+685,0	-3.100,0	-2.600,0	-4.572,0	-4.744,7	-23,0	-25,0	-7,8	-10,6	-8,9

* Προσωρινά στοιχεία ** Προβλέψεις

1. Το ακαθάριστο έλλειμμα του ευρύτερου δημοσίου τομέα, προκύπτει από το άθροισμα των ελλειμμάτων του κρατικού προϋπολογισμού και των ΔΕΚΟ (Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμοί). 2. Το Καθαρό Τομιακό Δημόσιο Έλλειμμα (PSBR: Public Sector Borrowing Requirements) υπολογίζεται λογιστικώς από την Τράπεζα της Ελλάδος, όπου στις δημόσιες δαπάνες δεν υπολογίζονται τα χρεώσιμα για την εξυπηρέτηση του συνολικού δημοσίου χρέους. 3. Το πρωτογενές έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού προκύπτει από τη διαφορά μεταξύ δαπανών και εσόδων του προϋπολογισμού με την προϋπόθεση ότι στις δαπάνες δεν περιλαμβάνονται α τόκoi και τα χρεώσιμα για την εξυπηρέτηση του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης. 4. Όσο το έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού, όσο και το έλλειμμα του ευρύτερου δημοσίου τομέα επί εθνικο-λογιστικής βάσης, υπολογίζονται σύμφωνα με τη μεθοδολογία των Εθνικών Λογαριασμών (National Accounts). 5. Το δημόσιο χρέος της Κεντρικής Διοίκησης της περιόδου t (Bt) μείον το δημόσιο χρέος της Κεντρικής Διοίκησης της προηγούμενης περιόδου t-1 (Bt-1), μας δίνει τη μεταβολή του ελλείμματος της Κεντρικής Διοίκησης κατά την περίοδο t. Με την ίδια συν-λογιστική υπολογίζεται και το έλλειμμα του ευρύτερου δημοσίου τομέα, όπου στη μεταβολή του δημοσίου χρέους λαμβάνονται υπόψη το χρέος της Κεντρικής Διοίκησης και των ΔΕΚΟ (PBt και PBt-1). 6. Στους υπολογισμούς μας χρησιμοποιούμε το ΑΕΠ (Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν) σε αγοραίες τιμές της δεύτερης ανθεώρησης. Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, Τράπεζα της Ελλάδος και ΕΣΥΕ.

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 4

Κατηγορίες Δημοσίου Χρέους Ελλάδος ¹						
	Δημόσιο Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (ορισμός Μόσσιτριχ) δια. δρχ.	Δημόσιο Χρέος Κεντρικής Διοίκησης δια. δρχ.	Δημόσιο Χρέος Ευρύτερου Δημοσίου Τομέα δια. δρχ.	Δημόσιο Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (ορισμός Μόσσιτριχ) ως % του ΑΕΠ	Δημόσιο Χρέος Κεντρικής Διοίκησης ως % του ΑΕΠ	Δημόσιο Χρέος Ευρύτερου τομέα ως % του ΑΕΠ
1990	10.725	9.382	11.645	81,6%	71,4%	88,6%
1991	13.490	12.335	14.570	83,1%	89,8%	89,8%
1992	16.510	15.557	17.731	99,1%	94,9%	94,9%
1993	23.592	23.431	26.069	111,8%	111,0%	123,5%
1994	26.222	28.093	31.192	110,4%	118,3%	131,3%
1995*	29.576	31.930	34.810	111,7%	120,6%	131,4%
1996**	31.900	36.500	39.550	109,5%	125,3%	135,8%
* Προσωρινά στοιχεία ** Προβλέψεις 1. Το δημόσιο χρέος του ευρύτερου δημοσίου τομέα, προκύπτει: εόν στο χρέος της Κεντρικής Διοίκησης προστεθεί το χρέος των ΔΕΚΟ (Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμοί). Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, Τράπεζα της Ελλάδος						

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 5

Δημόσιο Χρέος Γενικής Κυβέρνησης ως % του ΑΕΠ (ορισμός Μάαστριχτ)						
	1980	1990	1993	1994	1995	1996*
Βέλγιο	78,8%	130,9%	137,9%	136,0%	133,7%	132,2%
Δανία	38,5	59,6	80,1	76,0	71,9	71,0
Γερμανία	31,7	43,8	48,2	50,4	58,1	61,5
Ελλός	23,8	90,1	111,8	110,4	111,7	112,0
Ισπανία	17,5	45,1	60,5	63,1	65,7	67,8
Γαλλία	20,1	35,4	45,4	48,4	52,4	56,1
Ιρλανδία	70,9	96,5	97,5	91,1	85,5	81,3
Ιταλία	57,8	98,0	119,4	125,6	124,8	124,5
Λουξεμβούργο	12,5	4,7	6,2	5,9	5,9	6,2
Ολλανδία	46,9	78,8	81,1	77,6	79,0	79,4
Πορτογαλία	32,7	68,6	67,2	70,0	71,6	72,2
Μ. Βρετανία	54,3	35,3	48,5	50,3	54,0	55,5
Αυστρία	37,3	58,3	62,8	65,0	69,4	72,4
Φινλανδία	11,8	14,5	57,3	59,5	59,4	62,5
Σουηδία	41,0	43,5	76,0	79,3	79,9	80,8
Ευρωπαϊκή Ένωση (15 χώρες)	38,4	55,3	66,2	68,2	71,2	74,0

* Προσωρινά στοιχεία.

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *European Economy*, No 62, 1996.

ΒΑΜΒΟΥΚΑΣ ΓΙΩΡΓΟΣ (1996) ΑΡΘΡΟ "ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΣ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ
ΟΔΗΓΟΣ Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ Φ 50 (2219) 12 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1996 ΣΕΛ. 60

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΗ ΙΣΟΤΙΜΙΑ ΚΑΙ ΜΑΚΡΟΠΡΟΒΕΣΜΑ ΕΠΙΤΟΚΙΑ

Κατά τη διάρκεια του έτους 1995, σημειώθηκε σημαντική πρόοδος όσον αφορά την σταθεροποίηση της δραχμής σε σχέση με τα νομίσματα των κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του ECU. Επίσης σημαντική κρίνεται και πρόοδος στη σύγκλιση των επιτοκίων και πιο συγκεκριμένα έναντι των γερμανικών επιτοκίων.

Σύμφωνα με τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση για να εξασφαλισθεί η είσοδος ενός κράτους - μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο τρίτο στάδιο της Οικονομικής Νομισματικής Ένωσης, απαιτείται η συμμετοχή του νομίσματος εντός των προκαθορισμένων ορίων διακύμανσης του μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος, υπό την προϋπόθεση ότι, το κράτος δεν θα έχει προβεί σε πθελημένη υποτίμηση του νομίσματός του έναντι νομίσματος οποιουδήποτε άλλου κράτους - μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η συμμετοχής αυτή θα πραγματοποιείται για τουλάχιστον δύο χρόνια πριν γίνει η επιλογή των χωρών που θα μετέσχουν στην τρίτη φάση της Ο.Ν.Ε. Τα προκαθορισμένα περιθώρια διακύμανσης των συναλλαγματικών ισοτιμιών, έχουν διευρυνθεί από τον Αύγουστο του 1993 σε + 15% ως απώρροια των αλληπάλληλων νομισματικών διαταρχών του παρελθόντος, που οδήγησαν σε κρίση το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα και είχαν σαν αποτέλεσμα την αμφισβήτηση της Συνθήκης του Μάαστριχτ και του μέλλοντος της Οικονομικής Νομισματικής Ένωσης.

Χαρακτηριστική υπήρξε η κρίση στο Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα το Σεπτέμβριο του 1992. Η αφορμή για την νομισματική αναταραχή εδόθη από την αρνητική ψήφο των Γαλλών στη Συνθήκη του Μάαστριχτ που είχε σαν επακόλουθο να υπάρξει μία έντονη ανησυχία για την τύχη του Ε.Ν.Σ. Η χώρα που έχασε περισσότερο από την νομισματική αναταραχή, ήταν η Ιταλία. Η αξιοπιστία της ιταλικής οικονομίας, κλονίστηκε ύστερα από την υποτίμηση της λιρέτας και την συνακόλουθη έξοδο της από το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα. Μετά την υποτίμηση της λιρέτας και της στερλίνας, ακολούθησε απόσυρση της ισπανικής πετσέτας από το μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών με μία υποτίμηση της τάξης

του 5%.

Ωστόσο σήμερα, το ποσοστό του + 15%, αποδείχθηκε ιδιαίτερα υψηλό καθώς στην πορεία προς την ονομαστική οικονομική σύγκλιση δεν παρατηρούνται διαταραχές τα τελευταία δύο χρόνια, έτσι ώστε ν' ανατεράξουν το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα. Έτσι αναμένεται το εύρος του 15% να περιοριστεί σε χαμηλότερα ποσοστά καθώς μέχρι τη ημέρα που θα κυκλοφορήσει το Euro, ακόμη και αν μερικές χώρες δεν είναι έτοιμες να ενταχθούν, θα έχουν προσεγγίσει τις άλλες χώρες και τα νομίσματά τους θα έχουν ισχυροποιηθεί σε σχέση με τη σημερινή θέση τους.

"Παρά τ' ότι η δραχμή δεν μετέχει στο μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών του Ε.Ν.Σ., τα τελευταία χρόνια ο ρυθμός διολίσθησής της είχε επιβραδυνθεί, ειδικότερα έναντι του ECU και δεν αντισταθμίζει πλήρως την διαφορά του πληθωρισμού μεταξύ της Ελλάδας και των ανταγωνιστριών των χωρών, με τελικό σκοπό τη σταθεροποίηση της ισοτιμίας της δραχμής έναντι των λοιπών ευρωπαϊκών νομισμάτων. Επιδίωξη της πολιτικής αυτής για το 1995, ήταν να συγκρατηθεί η διολίσθηση της ισοτιμίας της δραχμής έναντι του ECU στο 3% περίπου, μεταξύ αρχής και τέλους του έτους. Οι αγορές έδειξαν εμπιστοσύνη στην πολιτική αυτή, στο πλαίσιο της ευρύτερης οικονομικής και νομισματικής πολιτικής και ο στόχος επετεύχθη. Πράγματι, η διολίσθηση της συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής έναντι του ECU περιορίστηκε σε 3% έναντι 5,6% το 1994 και 6,6% το 1993. Με βάση τον δείκτη της σταθμισμένης συναλλαγματικής ισοτιμίας, η δραχμή υποτιμήθηκε κατά 3,9% μεταξύ αρχής και τέλους του 1995 έναντι 5,3% και 7,8% στη διάρκεια του 1994 και του 1993 αντίστοιχα." *

Κατά τη διάρκεια του έτους 1995 η εξέλιξη της ισοτιμίας δραχμής σε σχέση με το ECU χαρακτηρίζεται ομαλή εφόσον από τον Ιανουάριο, άρχισε να υποχωρεί, ενώ μέχρι το Μάρτιο είχε επιταχυνθεί η διολίσθησή της ως απόρροια γενικότερων πιέσεων που εμφανίστηκαν στις διεθνείς αγορές συναλλάγματος.

* ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ "ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΗ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1995" - ΑΘΗΝΑ 1996 - ΣΕΛ. 34

Κατά τη χρονική περίοδο μεταξύ Μαΐου και Ιουνίου του ίδιου έτους ανακόπηκε η διολίσθηση της δραχμής, η οποία συνεχίστηκε μέχρι το τέλος του έτους με βραδύ ρυθμό. Ωστόσο θα πρέπει να τονισθεί ότι η διατήρηση του πληθωρισμού στην Ελλάδα σε πολλαπλάσια επίπεδα από τον πληθωρισμό στην Κοινότητα και τις χώρες του Ο.Ο.Σ.Α., σε συνδυασμό με τη συναλλαγματική πολιτική της "σκληρής δραχμής" έχουν σαν αποτέλεσμα βάση στοιχείων του Διευθυνός Νομισματική Ταμείου και του Ο.Ο.Σ.Α., την αποτίμηση της δραχμής την περίοδο 1990 - 1995 κατά 10,1% (1,94% κάθε χρόνο) με κριτήριο την πραγματική σταθμισμένη συναλλαγματική ισοτιμία. Τα διαθέσιμα στοιχεία για την περίοδο Ιανουάριος - Αύγουστος 1996 (Main Economic Indicators, ΟΟΣΑ, Οκτώβριος 1996) προειδοποιούν για αντίμηση της δραχμής κατά 3,8% έναντι του 1995. Κάτι τέτοιο θα έχει σαν αποτέλεσμα την επιδείνωση του Ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών της Ελλάδας.

Όσον αφορά τη σύγκλιση των επιτοκίων, βασική προϋπόθεση για την είσοδο ενός κράτους - μέλους στο τελικό στάδιο της Ο.Ν.Ε. αποτελεί η σταθεροποίηση των μακροπρόθεσμων επιτοκίων σε ποσοστά που δεν θα υπερβαίνουν περισσότερο από δύο εκατοστιαίες μονάδες, το μέσο επιτόκιο των τριών το πολύ χωρών - μελών της Κοινότητας με τις καλύτερες επιδόσεις στη σταθερότητα των τιμών, για χρονική περίοδο ενός έτους πριν πραγματοποιηθεί η αξιολόγηση και η επιλογή των χωρών που ικανοποιούν τις προϋποθέσεις εισόδου στο τρίτο στάδιο της Οικονομικής Νομισματικής Ένωσης.

Στην περίπτωση της Ελλάδας το 1995, παρουσιάσθηκε σημαντική μείωση των επιτοκίων στους μεσοπρόθεσμους τίτλους του Δημοσίου, ως απόρροια της μείωσης του πληθωρισμού, της δημοσιονομικής προσαρμογής και τη σταθεροποίηση της συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής έναντι των νομισμάτων των υπολοίπων κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το έτος 1995 το επιτόκιο ακολουθούσε την πτωτική πορεία του επιτοκίου των εντόκων γραμματίων και διαμορφώθηκε έναντι του προηγούμενου έτους σε επίπεδα χαμηλότερα κατά 3,25 εκατοστιαίες μονάδες, ενώ ο πληθωρισμός κατά την ίδια χρονική περίοδο μειώθηκε κατά 2,7 εκατοστιαίες μονάδες. Αποτέλεσμα αυτών ήταν η μείωση της απόκλισης του ελληνικού επιτοκίου από

το αντίστοιχο γερμανικό και το μέσο επιτόκιο των τριών κρατών - μελών, της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις καλύτερες επιδόσεις στη σταθερότητα των τιμών. Ωστόσο η απόκλιση κυμένεται ακόμη σε υψηλά επίπεδα.

6. Η ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΚΑΙ ΜΟΡΦΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

6.1. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Το δεύτερο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, συνιστά συμφωνία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ελληνικής Κυβέρνησης για τον καθορισμό στόχων και προτεραιοτήτων για τη διαχείριση συνολικού χρηματικού ποσού 13.980 δις ECU (τιμές 1994) των διαρθρωτικών Ταμείων για τη χρονική περίοδο 1994-1999. Οι χρηματοδοτικές ενισχύσεις που θα διαχειτευθούν από τα διαρθρωτικά ταμεία, στο πλαίσιο εφαρμογής των κοινοτικών πρωτοβουλιών, δεν καλύπτονται από το Κ.Π.Σ., παρά τ' ότι γίνεται αναφορά ενδεικτικών ποσών για τα Ταμεία Συνοχής, το οποίο και ελήφθη υπόψη στον προσδιορισμό της στρατηγικής του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, κατά τη διάρκεια των συζητήσεων και διαπραγματεύσεων στα πλαίσια του Σ.Π.Α., προσανατολίσθηκε σε τέσσερεις ζωτικής σημασίας τομείς που αφορούν την ανάγκη πραγματοποίησης επενδύσεων σε μεγάλα έργα υποδομής, τον επαναπροσδιορισμό της βιομηχανικής στρατηγικής, τη βελτίωση των μηχανισμών με στόχο την ενίσχυση της επαγγελματικής κατάρτισης και στην αναδιάρθρωση του δημόσιου τομέα σε θέμα διαχείρισης.

Οι ελληνικές αρχές, αναγνωρίζοντας τη σημασία αυτών των τομέων, αποδέχθηκαν τη στρατηγική, που καθορίσθηκε από το αναθεωρημένο σχέδιο, και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προέβει σε κατάρτιση του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης.

Όσον αφορά την εξέλιξη του Α.Ε.Π. όπου στο πρώτο μέρος της εργασιάς τονίσαμε ότι η κυρίαρχη τάση είναι η διαμόρφωσή του σε επίπεδα χαμηλά σε σχέση με την Κοινότητα, τόσο η Ελληνική Κυβέρνηση όσο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, πιστεύουν ότι η εφαρμογή του Β' Κ.Π.Σ. θα έχει σαν αποτέλεσμα την ανατροπή της τάσης της προηγούμενης περιόδου προγραμματισμού κατά την οποία οι προσπάθειες της ελληνικής πολιτικής για ενίσχυση της παραγωγής, δεν καρποφόρησαν.

Το Κοινωνικό Πλαίσιο Στήριξης 1994-1999, προωθεί τη σύγκλιση μέσω του σημαντικού προγράμματος επενδύσεων σ' έργα υποδομής, σε τομείς, όπως, οι μεταφορές, η ενέργεια και οι τηλεπικοινωνίες και μέσω κινήτρων που θα παρέχει για ενίσχυση των ιδιωτικών επενδύσεων σε παραγωγικούς τομείς. Επιπλέον, βασικός στόχος της Κυβέρνησης, είναι η προσέλκυση ιδιωτικών κεφαλαίων στα μεγάλα έργα υποδομής, πράγμα που θα ωθήσει στην εξασθένιση των πιέσεων στα δημόσια οικονομικά και στην προώθηση της ανάπτυξης γενικότερα.

Το δεύτερο Κοινωνικό Πλαίσιο Στήριξης, στοχεύει στην ενίσχυση των επενδύσεων, μέσω της αυξημένης παροχής κινήτρων στους εξής τομείς :

- α. Στον παραγωγικό τομέα, η εφαρμογή ειδικών μέτρων, έχει σαν στόχο, τη δημιουργία ευνοϊκού κλίματος, έτσι ώστε ν' αναστραφεί η μακροπρόθεση τάση για μη πραγματοποίηση επενδύσεων κυρίως στη βιομηχανία. Επιβάλλεται λοιπόν, η εφαρμογή μέτρων που θα ωθήσουν στο επαναπροσδιορισμό της βιομηχανικής στρατηγικής καθώς και μιας νέας προσέγγισης του τουριστικού τομέα.
- β. Στα έργα υποδομής σε τομείς όπως η ενέργεια, οι μεταφορές, οι τηλεπικοινωνίες, που η σημασία τους είναι μεγάλη λόγω της άμεσης σύνδεσής τους με τον παραγωγικό τομέα αλλά και όπως τονίσθηκε στα προηγούμενα κεφάλαια λόγω της γενικότερης σημασίας τους στην οργάνωση του χώρου στο εσωτερικό της Ελλάδας και της βελτίωσης των διασυνδέσεών της με την υπόλοιπη Κοινότητα. Το Κ.Π.Σ. προτείνει τη μαζική πραγματοποίηση επενδύσεων σ' έργα υποδομής στοχεύοντας έτσι στην προσέλκυση ιδιωτικού κεφαλαίου για την ολοκλήρωση αυτών εφόσον όπως παρατηρήσαμε από το προηγούμενο κεφάλαιο η εφαρμογή μιας αντιπληθωριστικής περιοριστικής πολιτικής προκειμένου να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για την είσοδο στην τρίτη φάση της Ο.Ν.Ε. καθιστά αδύνατη την αύξηση των δημόσιων επενδύσεων.
- γ. Στην ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού που θα επανδρώσει τις νέες θέσεις απασχόλησης που θα δημιουργηθούν ως απόρροια του ευνοϊκού επενδυτικού κλίματος και θα

συμβάλλει έτσι στην αύξηση της παραγωγικότητας. "Η Ελληνική Οικονομία πρέπει ν' αναπτύξει την επιστημονική και τεχνολογική βάση της οικονομικής δραστηριότητας. Η επιτυχία αυτού του εγχειρήματος έγκειται σε πολύ μεγάλο βαθμό στην κινητοποίηση του αναγκαίου ανθρώπινου δυναμικού και ειδικότερα στην ύπαρξη καλά εκπαιδευμένου ανθρώπινου δυναμικού που να έχει τις απαραίτητες ειδικεύσεις στη χρησιμοποίηση προηγμένων τεχνολογιών καθώς και την ικανότητα προσαρμογής σ' ένα μεταβαλλόμενο εργασιακό περιβάλλον. Το σύστημα εκπαίδευσης / επαγγελματικής κατάρτισης σε συνδυασμό με τ' άλλα ενεργά μέτρα για την αγορά εργασίας μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην ενεργοποίηση της οικονομικής ανάπτυξης και της ανάπτυξης της απασχόλησης, εφόσον αποβλέπουν στην υλοποίηση αυτών των στόχων και χρηματοδοτούνται επαρκώς". *

Σ' επίπεδο μεγάλων γενικών στόχων όπως η ανάπτυξη, η ανταγωνιστικότητα και η απασχόληση παρατηρείται συναχή ανάμεσα στο δεύτερο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης και στη Λευκή Βίβλο σχεδόν σε όλο το εύρος των αναπτυξιακών αξόνων. Έτσι τα μεγάλα έργα υποδομής αποτελούν μέρος των μεγάλων διευρωπαϊκών δικτύων και η πραγματοποίηση ενός σταθερού μακροοικονομικού κλίματος θα συμβάλλουν στην μελλοντική δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για την ενίσχυση των παραγωγικών επενδύσεων. Η δημιουργία σταθερών θέσεων εργασίας θα επιτευχθεί με την εφαρμογή μιας επαναπροσδιορισμένης βιομηχανικής στρατηγικής στηριζόμενη στη διεθνή ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων σε συνδυασμό με μέτρα στήριξης της επαγγελματικής κατάρτισης και εκπαίδευσης που στοχεύουν στη δημιουργία ενός ευέλικτου και εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού. Έτσι η στρατηγική του ΚΠΣ προσανατολίζεται ταυτόχρονα στην ανάπτυξη και βελτίωση του ανθρώπινου δυναμικού που αποτελεί βασική προτεραιότητα στους στόχους της Λευκής Βίβλου.

* ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: ΕΛΛΑΔΑ-ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ 1994-1999 ΣΤΟΧΟΣ 1 ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΩΤΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΛΟΓΥΣΜΟΥΡΓΟ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ 1994 - ΣΕΛ. 28

Επίσης οι παρεμβάσεις στους τομείς αστικής ανάπτυξης, περιβάλλοντος και υγείας θα συμβάλλουν στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων.

Πρέπει επίσης να σημειώσουμε, ότι το 81% του συνολικού προϋπολογισμού του Κ.Π.Σ. θα διοχετευθεί σ' επενδύσεις παραγωγικού συστήματος με τη συμμετοχή εθνικών και κοινοτικών δημόσιων κεφαλαίων και ιδιωτικών, πράγμα που θα συμβάλλει στη μείωση της πίεσης στα δημόσια οικονομικά (υπό την προϋπόθεση της εξασφάλισης των κεφαλαίων ιδιωτικού τομέα).

Η επίπτωση του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης 1994-1999 για την Ελλάδα, υπολογίζεται ότι θα είναι σημαντική. Βάση του ΚΠΣ οι χρηματοδοτικοί ενισχύση των διαρθρωτικών τομέων, ανέρχεται σε 13.980 εκ. ECU, ενώ συμπεριλαμβανομένου του Ταμείου Συνοχής το συνολικό ύψος της ενίσχυσης διαμορφώνεται στα 16.582 εκατομμύρια ECU. Οι μεταφορές κοινοτικών πόρων υπολογίζεται ότι θ' ανέλθουν στο 2,67% του Α.Ε.Π. ενώ συμπεριλαμβανομένου του Ταμείου Συνοχής και τους χρηματοδοτικούς πόρους των κοινοτικών πρωτοβουλιών θ' ανέλθουν στο 3,66% του Α.Ε.Π. Οι βασικές υποδομές θ' απορροφήσουν το 49,4% των χρηματοδοτικών ενισχύσεων, η ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού, το 29,1% των πόρων και οι οικονομικές δομές και επενδύσεις για την ενίσχυση των δημοσίων και ιδιωτικών επενδύσεων το 29%.

Σε σημαντικό βαθμό, οι επιπτώσεις του ΚΠΣ θα εξαρτηθούν από την πολιτική που ασκείται προκειμένου να εξασφαλισθεί η συμμετοχή της Ελλάδας στην Οικονομική Νομισματική Ένωση, ωστόσο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, προβλέπει την ετήσια αύξηση του Α.Ε.Π. τουλάχιστον κατά μία ποσοστιαία μονάδα. Οι χρηματοδοτικές ενισχύσεις των διαρθρωτικών τομέων, θα έχουν σαν αποτέλεσμα την αύξηση τον ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης του ΑΕΠ κατά 0,5%, το οποίο το 1999 αναμένεται ν' ανέλθει σ' επίπεδα 3% υψηλότερο απ' ότι θα διαμορφωνόταν χωρίς την προσθήκη της μεταφοράς πόρων του Κ.Π.Σ. Επίσης, θα συμβάλλουν στην αύξηση κατά 10,5% του ακαθάριστου σταθερού κεφαλαίου, θέτοντας έτσι τις βάσεις για αύξηση των επενδύσεων.

Η εφαρμογή του Κ.Π.Σ. επίσης, εκτιμάται ότι θα έχει σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία 55.000 νέων θέσεων απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα. Ο αριθμός των θέσεων θα μπορούσε να ξεπεράσει

τις 100.000 θέσεις εργασίας, λαμβανομένου υπ' όψιν την αύξηση της αυτοαπασχόλησης.

Περιορισμένες κρίνονται οι επιπτώσεις στο εμπορικό ισοδύγιο την Ελλάδας που θα προκύψουν από τη σχετική αύξηση των εμπορικών συναλλαγών, ωστόσο κρίνονται θετικές οι επιπτώσεις στον τομέα των εισαγωγών. Πιο συγκεκριμένα, ένα μεγάλο τμήμα της μεταφοράς των κοινοτικών πόρων, παίρνει τη μορφή συμπληρωματικών εισαγωγών, έτσι ώστε το 25% των συνολικών πόρων να μετατρέπεται σε εισαγωγές.

6.2 ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΣΤΗΡΙΞΗΣ

Τα ταμειακά και κλαδικά προγράμματα του Β' Κ.Π.Σ. εντάσσονται σε τέσσερεις αναπτυξιακούς άξονες και τα περιφερειακά ο' ένα. Ο πρώτος άξονας, αφορά τα έργα υποδομής στους τομείς μεταφοράς επικοινωνίας και ενέργειας και φυσικού αερίου. Ο άξονας αυτός συγκεντρώνει το 28% του συνολικού προϋπολογισμού του Κ.Π.Σ. και ανέρχεται στα 8.272 εκατομμύρια ECU (συμπριλαμβανομένου της εθνικής δημόσιας δαπάνης και των ιδιωτικών επενδύσεων).

Ο δεύτερος αναπτυξιακός άξονας, επικεντρώνεται στη βελτίωση της αστικής ανάπτυξης σε ενίσχυση του τομέα υγείας και πρόνοιας και στο περιβάλλον. Η χρηματοδότηση του συγκεκριμένου αναπτυξιακού άξονα, θ' απορροφήσει το 9% του συνολικού προϋπολογισμού.

Ο τρίτος αναπτυξιακός άξονας, προσανατολίζεται στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας με εφαρμογή μέτρων για τη βιομηχανία, τον τομέα των υπηρεσιών, την έρευνα και τεχνολογία, τον πολιτισμό, τη γεωργία και την αλιεία. Ο άξονας θ' απορροφήσει το 25% της συνολικής χρηματοδότησης κατά τη διάρκεια εφαρμογής του Κ.Π.Σ.

Ο τέταρτος αναπτυξιακός εστιάζεται στην ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού. Σ' αυτόν εντάσσονται τα προγράμματα για την εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση, την ενίσχυση της απασχόλησης, την καταπολέμηση της μακροχρόνιας ανεργίας, ο άξονας με ποσοστό 13% στην απορρόφηση του προϋπολογισμού.

Ο τελευταίος άξονας, της μείωσης των περιφερειακών ανισοτήτων, περιλαμβάνει Π.Ε.Π. των δεκατριών περιφερειών της Ελλάδας και καλύπτει ένα ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό της τάξης του 85% του συνολικού προϋπολογισμού.

Αξιίζει ν' αναφέρουμε ότι το 47% του συνολικού προϋπολογισμού θα διοχετευθεί στις βασικές υποδομές, το 36,9% για το παραγωγικό περιβάλλον και το 15,8% για το ανθρώπινο δυναμικό.

Η συνολική χρηματοδότηση του Ταμείου Συνοχής στους τομείς μεταφορών και περιβάλλοντος ανέρχεται στα 3.061 δις

εκατομμύρια ECU. Ο συνολικός προϋπολογισμός κατά στόχο σε περιφερειακό επίπεδο των Διαρθρωτικών Ταμείων, συμπεριλαμβανομένου και του Ταμείου Συνοχής διαμορφώνεται στα 32.782 τρις εκατομμύρια ECU. Η συνολική χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων ανέρχεται για το σύνολο των αναπτυξιακών αξόνων στα 2.368 εκ. ECU. Πρόσθετη χρηματοδότηση αποτελούν οι Κοινοτικές Πρωτοβουλίες οποίες υποβάλλονται από τα κράτη - μέλη στην Κοινότητα και εντάσσονται σε κοινοτικού ενδιαφέροντος κατευθύνσεις, που αποφασίζονται από την Επιτροπή.

6.2.1. ΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΒΑΘΜΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ ΥΠΟΔΟΜΗΣ

Ο συγκεκριμένος αναπτυξιακός άξονας, περιλαμβάνει παρεμβάσεις στους τομείς μεταφορών, ενέργειας, επικοινωνιών με βασικό στόχο όπως αναλύσαμε στο κεφάλαιο 3 της εισαγωγής, την ενίσχυση της συνοχής στο εσωτερικό της χώρας, την μείωση του περιφερειακού χαρακτήρα της Ελλάδας και την προώθηση της εσωτερικής ολοκλήρωσης αλλά και της βελτίωσης της σύνδεσης με την υπόλοιπη Κοινότητα στο βαθμό που έχουν συμπεριληφθεί στον αναπτυξιακό άξονα τα μεγάλα ευρωπαϊκά δίκτυα και τα μικρότερα έργα υποδομής που έχουν πρόσβαση σε αυτά.

6.2.2. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ

Ο δεύτερος αναπτυξιακός άξονας, όπως ήδη αναφέραμε, επικεντρώνεται στη βελτίωση της αστικής ανάπτυξης, τον τομέα της υγείας και πρόνοιας και στο περιβάλλον.

Όσον αφορά την αστική ανάπτυξη στην Ελλάδα, στην Ελλάδα στα περιφερειακά προγράμματα έχουν συμπεριληφθεί παρεμβάσεις για τις μεγαλύτερες πόλεις της χώρας που στοχεύουν στον εγκαυχρονισμό των δημοσίων υποδομών σε ιστορικές συνοικίες, σε περιοχές που χαρακτηρίζονται από παρακμή της βιομηχανίας και σε περιοχές υποβαθμισμένες από περιβαλλοντική άποψη. Η Κοινοτική Πρωτοβουλία URBAN θα συμβάλλει στην ευκολότερη πραγματοποίηση των στόχων του δεύτερου αναπτυξιακού άξονα.

Σε ξεχωριστό επιχειρησιακό πρόγραμμα, εντάσσονται τα μεγάλα έργα του μετρό της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης εξαιτίας της μεγάλης σπουδαιότητάς τους. Στο πλαίσιο εφαρμογής του πρώτου Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης, υπήρξε συγχρηματοδότηση για την επέκταση του δικτύου του μετρό της Αθήνας. Η σημασία ενός τέτοιου έργου είναι μεγάλη, εφόσον η ολοκλήρωσή του αποτελεί βασική προϋπόθεση, έτσι ώστε μειωθεί η ένταση των κυκλοφοριακών προβλημάτων στην Αθήνα. Για το λόγο αυτό, στα πλαίσια εφαρμογής του δεύτερου Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης,

προβλέπεται η ολοκλήρωση του έργου, έτσι ώστε το 1988, να τεθούν σε κυκλοφορία δύο νέες πλήρως εξοπλισμένες γραμμές. Σχετικά με το μετρώ της Θεσσαλονίκης θα πρέπει να τονισθεί ότι η ολοκλήρωσή του απαιτεί προσέλκυση ιδιωτικού κεφαλαίου. Έτσι στα πλαίσια εφαρμογής του Κ.Π.Σ. δεν προβλέπεται η ολοκλήρωση του έργου στο άμεσο μέλλον.

Όσον αφορά το τομέα υγείας και πρόνοιας το Κ.Π.Σ. εστιάζεται στη βελτίωση της ποιότητας των υγειονομικών υπηρεσιών, μέσω στρατηγικής που θα προωθήσει τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων, την αναδιοργάνωση των υγειονομικών υπηρεσιών και τη βελτίωση των επιδόσεων του προσωπικού στους συγκεκριμένους τομείς. Έτσι, στα πλαίσια μιας τέτοιας στρατηγικής προβλέπεται :

- Η ενίσχυση της υποδομής και ο εκσυγχρονισμός του επιστημονικού εξοπλισμού σε υγειονομικά ιδρύματα που βρίσκονται σε περιφέρειες όπου παρατηρούνται σημαντικές ελλείψεις στον τομέα.
- Η ολοκλήρωση εκσυγχρονιστικών ενεργειών με στόχο την αποτελεσματική διαχείριση των νοσοκομείων και άλλων υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένης της παροχής συστήματος πληροφόρησης στις υγειονομικές υπηρεσίες.
- Η βελτίωση της ποιότητας του προσωπικού στον τομέα, μέσω της βασικής επαγγελματικής κατάρτισης αλλά και τη διαρκή κατάρτιση και επανεκπαίδευση.
- Η δημιουργία εθνικού κέντρου αιμοδοσίας.

Η στρατηγική αυτή, έχει σαν στόχο της τη μείωση κατά 50% των ανισοτήτων που παρουσιάζονται μεταξύ απομακρυσμένων περιοχών και αστικών κέντρων.

Όσον αφορά το περιβάλλον, η στρατηγική προσανατολίζεται :

- α. Στην έναρξη της λειτουργίας μηχανισμών επιτήρησης των περιβαλλοντικών παραγόντων.
- β. Στη δημιουργία μηχανισμών περιβαλλοντικού ελέγχου, όσο αφορά τις δραστηριότητες στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα και ιδίως τα δημόσια έργα.
- γ. Στη στήριξη ενεργειών που στοχεύουν στην τήρηση των κοινοτικών οδηγιών για τα περιβαλλοντικά θέματα και ιδίως των ενεργειών που αφορούν τ' απόβλητα υδάτινα, τ'

απορρίμματα, τα τοξικά απόβλητα και το πόσιμο νερό.

- δ. Στη στήριξη ενεργειών που αποβλέπουν στην τήρηση των κοινοτικών οδηγιών οι οποίες αφορούν τα ύδατα, την καταπολέμηση της ρύπανσης, την προστασία των εδαφών, την ποιότητα του αέρα, την προστασία των πτηνών και των βιοτόπων, καθώς και την πρόληψη βιομηχανικών ατυχημάτων.
- ε. Στη στήριξη ενεργειών που αποφασίζονται στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης και έχουν στόχο να εφοδιάσουν το ελληνικό κράτος με καλύτερα μέσα όσο αφορά τη χωροταξία, την πολεοδομία και την προστασία των δασών και των βιοτόπων". *

* ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: ΕΛΛΑΔΑ-ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ 1994-1999 ΣΤΟΧΟΣ 1 ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΔΙΑΦΘΡΩΤΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ 1994 - ΣΕΛ. 45

ΑΞΟΝΑΣ 3

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΙΣΤΟΥ

Ο τρίτος αναπτυξιακός άξονας, εστιάζεται στους τομείς βιομηχανίας έρευνας και τεχνολογίας, τουρισμού, γεωργίας και αλιείας.

Όσον αφορά τον τομέα της βιομηχανίας, έχει ήδη διαπιστωθεί από το πρώτο μέρος της εργασίας η μείωση της συμμετοχής του τομέα στη διαμόρφωση του συνολικού Α.Ε.Π. Επιπλέον, η διάρθρωση του τομέα χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη μικρών επιχειρήσεων εντάσεων εργασίας και χαμηλού τεχνολογικού επιπέδου. Η στρατηγική η οποία προωθείται μέσω του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης, είναι η διαμόρφωση μιας βιομηχανικής πολιτικής που αποσκοπεί στην ανάπτυξη της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, έτσι ώστε να εξασφαλισθεί η δημιουργία και η διατήρηση σταθερών θέσεων εργασίας.

Η πολιτική αυτή προσανατολίζεται σε μία επιλεκτική προσέγγιση, βασισμένη σε δύο άξονες προτεραιότητας που αφορούν την προσέλκυση ξένου κεφαλαίου και την ενίσχυση εκείνων των επιχειρήσεων που έχουν τη δυνατότητα αξιοποιώντας τις εξελίξεις στην τεχνολογία να ανταγωνιστούν τις διεθνείς επιχειρήσεις.

Όσον αφορά τον τομέα έρευνας και τεχνολογίας θα πρέπει ν' αναφέρουμε τη σημασία του τομέα στη οικονομική ανάπτυξη της χώρας που πραγματοποιείται από την εισαγωγή και διάχυση τεχνολογικών καινοτομιών σε όλα τα επίπεδα του παραγωγικού ιστού, αποτελώντας την καλύτερη δυνατή στρατηγική για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας. Η στρατηγική που προωθείται κατά τη διάρκεια εφαρμογής του Κ.Π.Σ. στον τομέα έρευνας και τεχνολογίας, επικεντρώνεται στη βελτίωση του τεχνικού και οικονομικού δυναμικού της χώρας και θα υλοποιηθεί μέσω των εξής στόχων:

- α. Το 1999 οι ακαθάριστες δαπάνες για έρευνα και τεχνολογία να διαμορφώνονται στο 0,70% του Α.Ε.Π.
- β. Η ενίσχυση των ιδιωτικών κεφαλαίων που διοχετεύονται στον τομέα και η ποιοτική βελτίωση της προσπάθειας των

επιχειρήσεων για αύξηση των δαπανών τους σε 0,20% του Α.Ε.Π. το 1999.

γ. Να επιτευχθεί η μεταφορά τεχνολογίας και καινοτομικών δραστηριοτήτων προς βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων.

δ. Την ενίσχυση της υποδομής στον τομέα

ε. Την αύξηση του ανθρώπινου δυναμικού κατά 60% το 1999 στον τομέα.

Όσον αφορά τον τομέα του τουρισμού, παρουσιάζει στην Ελλάδα μία σταθερή αύξηση η οποία επιδιώκεται να συνεχιστεί με τον ίδιο ρυθμό και στο μέλλον. Τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο τομέας σχετίζονται με το έντονα εποχικό χαρακτήρα της δραστηριότητας, με την άνιση κατανομή των τουριστικών δραστηριοτήτων που συνεπάγεται υψηλή συγκέντρωση σε ορισμένες περιοχές στις οποίες και υπάρχει ένας υπερβολικά μεγάλος αριθμός κλινών την παροχής χαμηλής ποιότητας τουριστικών υπηρεσιών. Οι προτεραιότητες παρεμβάσεις στον τουριστικό τομέα είναι :

α. Ο εκσυγχρονισμός των επιχειρήσεων (τουριστικών) που δεν θα πρέπει όμως να οδηγήσει σε αύξηση του όγκου των κλινών.

β. Η ενίσχυση των υποδομών στις περιοχές εκείνες όπου ήδη υπάρχει ανάπτυξη του τουριστικού τομέα.

γ. Την προώθηση της τουριστικής ανάπτυξης σ' έναν αριθμό νέων πόλεων βάση μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης.

δ. Στην προώθηση ενεργειών περιορισμένης χρηματοδότησης και τοπικού ενδιαφέροντος

ε. Στη χρηματοδότηση της επαγγελματικής κατάρτισης στις τουριστικές επιχειρήσεις.

Σχετικά με τον τομέα του πολιτισμού, η Ελλάδα κατέχει πλουσιότετη πολιτιστική κληρονομιά, η αξιοποίηση της οποίας θα μπορούσε να συμβάλλει σημαντικά στην οικονομική ανάπτυξη βάση μιας παράλληλης στρατηγικής με αυτή του τουριστικού τομέα. Η παρέμβαση των διορθωτικών τομέων σε αυτόν τον τομέα συνδέεται άμεσα με τους αναπτυξιακούς στόχους που προαναφέρθηκαν. Η χρηματοδότηση κυρίως θα διοχετευθεί για την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς μέσω της αξιοποίησης ιστορικών κέντρων, εκσυγχρονισμού των μουσείων, συντήρηση των

ιστορικών μνημείων κ.λ.π. Βασικοί στόχοι προκειμένου να εξασφαλισθεί η αποτελεσματικότητα του προγράμματος αποτελούν:

- α. Η βελτίωση της συνεργασίας και του συντονισμού, μεταξύ των αρμόδιων οργανισμών, για την ομαλή και αποτελεσματική εφαρμογή πολιτιστικής πολιτικής.
- β. Η προσέλκυση ιδιωτικών κεφαλαίων.
- γ. Η ενίσχυση της μέριμνας, προκειμένου να εστιαστούν τα έργα σε ολοκληρωμένες ενέργειες και ν' αποφευχθεί ο κατακερματισμός.

Ο γεωργικός τομέας είναι ανάγκη να προσαρμοστεί στις γενικότερες οικονομικές εξελίξεις, πράγμα που επιβάλλει τη μείωση της σημασίας του στη διαμόρφωση του συνολικού Α.Ε.Π. και τη συρρίκνωση της απασχόλησης στον τομέα. Η προσαρμογή αυτή θα επιτευχθεί με την μεταρρύθμιση της κοινής αγροτικής πολιτικής. Η στρατηγική που προωθείται κατά την εφαρμογή του Κ.Π.Σ. εστιάζεται σε τρεις βασικούς άξονες προτεραιότητας.

- Την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του γεωργικού τομέα που θα επιτευχθεί μέσω της παρέμβασης των διαρθρωτικών σε επίπεδο παραγωγής, εμπορίου και μεταποίησης.
- Τον εκσυγχρονισμό των γεωργικών διαρθρώσεων με ενίσχυση των υποδομών.
- Την ανάπτυξη του γεωργικού τομέα μέσω προώθησης μιας στρατηγικής επικεντρωμένης στην αναδιωργόνηση των αγροτικών περιοχών, της σωστής διαχείρισης των φυσικών πόρων και του περιβάλλοντος.

Όσον αφορά τέλος τον τομέα της αλιείας το Β' Κοινωνικό Πλαίσιο Στήριξης, προσανατολίζεται στην αναγέννηση του αλιευτικού στόλου, στην ενίσχυση της υποδομής των λιμένων αλιείας και μεταποίηση των αλιευτικών προϊόντων.

ΑΞΟΝΑΣ 4

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού αποτελεί βασική προτεραιότητα, προκειμένου ν' αυξηθεί η απασχόληση. Η επιτυχία του συγκεκριμένου τομέα, κυρίως απορρέει από την κινητοποίηση όλου του ανθρώπινου δυναμικού και πολύ περισσότερο από την διαμόρφωση ενός υψηλού επιπέδου ειδικευσης ανθρώπινου δυναμικού, ικανό ν' ανταποκριθεί στις συνεχόμενες εξελίξεις στον τομέα της τεχνολογίας και γενικότερα να ελίσσεται και να προσαρμόζεται στις αλλαγές που θα προκύψουν κατά τη διάρκεια εφαρμογής του Κοινωνικού Πλαισίου Στήριξης σε όλους τους τομείς. Η αύξηση της απασχόλησης δύναται να πραγματοποιηθεί μέσω μιας στρατηγικής που θα προωθεί μέτρα για το σύστημα εκπαίδευσης, για την επαγγελματική κατάρτιση κ.λ.π., μέτρα τα οποία θα πρέπει ν' ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις των επιχειρήσεων και της αγοράς εργασίας. Οι γενικότεροι στόχοι μιας τέτοιας στρατηγικής, θα πρέπει να είναι :

- Η λήψη μέτρων σχετικών με τη βελτίωση της ποιότητας της επαγγελματικής κατάρτισης και η ενίσχυση των παραγωγικών δομών σε όλες τις βαθμίδες των εκπαιδευτικών υπηρεσιών.
- Η ενθάρρυνση των επιχειρήσεων, έτσι ώστε να πραγματοποιούν επενδύσεις σε ανθρώπινο δυναμικό και παράλληλα να προσαρμόσουν η εκπαίδευση και η επαγγελματική κατάρτιση στις απαιτήσεις των νέων θέσεων απασχόλησης που θα δημιουργηθούν από τις συνεχόμενες οικονομικές και τεχνολογικές μεταβολές.

Οι στόχοι αυτοί, κατευθύνουν την πολιτική για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού στις παρακάτω στρατηγικές προτεραιότητες :

- "Στη διεύρυνση της δυνατότητας πρόσβασης και βελτίωση της ποιότητας των συστημάτων αρχικής εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης. Η ποσοτική και ποιοτική ενίσχυση των διαφόρων στοιχείων των υφισταμένων δομών, απαιτεί λιγότερα άκομπα συστήματα, ανοικτά στον κόσμο της εργασίας με στόχο να εξασφαλισθεί η μεγαλύτερη

κινητικότητα και προσαρμοστικότητα του ειδικευμένου εργατικού δυναμικού στις νέες τεχνολογίες και να βελτιωθεί η μεταφορά γνώσεων στις οικονομικές δραστηριότητες.

- Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας με την προσαρμογή των εργαζομένων στην εξέλιξη των συστημάτων παραγωγής. Για το σκοπό αυτό, πρέπει να δοθεί έμφαση σε μία συστηματική προσέγγιση κατά την οργάνωση των δραστηριοτήτων συνεχιζόμενης κατάρτισης και διαρκούς εκπαίδευσης με γνώμονα τη ζήτηση των επιχειρήσεων και την αγορά εργασίας.
- Βελτίωση των δυνατοτήτων απασχόλησης με την εφαρμογή μιας σειράς συντονισμένων μέτρων υπέρ των ανέργων και των μεινεκτούμενων ατόμων και υπέρ άλλων κατηγοριών που αντιμετωπίζουν κίνδυνο αποκλεισμού από την αγορά εργασίας. Για το σκοπό αυτό, το κύριο βάρος πρέπει να δοθεί στην ενίσχυση των οργανισμών απασχόλησης και στην προώθηση ειδικών ενεργειών σε θέματα επαγγελματικού προσανατολισμού, παροχής συμβούλων, επαγγελματικής κατάρτισης και ενισχύσεων στην απασχόληση.
- Στήριξη και διεύρυνση της προσπάθειας εγκαυγχρονισμού της δημόσιας διοίκησης. Στον τομέα αυτό, το κύριο βάρος πρέπει να δοθεί στην αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, με τη βοήθεια μέτρων αρχικής και συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης υψηλής ποιότητας." *

Η αξιολόγηση αυτών των μέτρων θα πραγματοποιηθεί μέσω των εξής δεικτών :

- α. Το ποσοστό φοίτησης στις ηλικίες 15-19 ετών και 20-24 ετών, αναμένεται το 1999 να ανέρχεται στο 85% και 33% αντίστοιχα.
- β. Αύξηση του δείκτη ποσοστού νέων ηλικίας 16-20 ετών που έχουν πρόσβαση σε αναγνωρισμένη από το κράτος εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση.

* ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: ΕΛΛΑΔΑ-ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ 1994-1999 ΣΤΟΧΟΣ 1 ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΩΤΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ 1994 - ΣΕΛ. 59

- γ. Αύξηση του ποσοστού του ενεργού πληθυσμού που αφείλεται από ενέργειες υποδοχής / επαγγελματικού προσανατολισμού / επαγγελματικής κατάρτισης και απασχόλησης.
- δ. Αύξηση των δαπανών για παιδεία στο 4,3% του Α.Ε.Π. το 1999 και
- ε. Βελτίωση των δημοσίων δαπανών που κατευθύνονται σε δράση συνεχιζόμενης κατάρτισης και ενίσχυσης της απασχόλησης ως ποσοστό του Α.Ε.Π.

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ 5
ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΑΝΙΣΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΑΡΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΜΩΝΩΣΗΣ
ΤΩΝ ΝΗΣΙΩΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗ

Από την ανάλυση της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης της περιφέρειας στο πρώτο μέρος της εργασίας, προκύπτει ότι, σε περιφέρειες υπάρχουν δυνατότητες ανάπτυξης σε όλους τους τομείς. Χαρακτηριστική είναι η απομόνωση της περιφέρειας ως απόρροια των μεγάλων αποστάσεων από τις αγορές καθώς και οι ανεπάρκειες στις υποδομές και στις κοινωνικοεκπαιδευτικές παροχές. Ωστόσο, η περιφέρεια δύναται να διαδραματίσει έναν σημαντικό ρόλο εξελισσόμενη σε συνδετικό κρίκο μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και Μέσης Ανατολής με την προϋπόθεση της ενίσχυσης των υποδομών. Η στρατηγική ανάπτυξης που προωθείται κατά τη διάρκεια εφαρμογής του Κ.Π.Σ. επικεντρώνεται στους εξής άξονες παρέμβασης :

- Α. Στην ανάπτυξη υποδομών με στόχο τη μείωση της απομόνωσης της περιφέρειας, που θα επιτευχθεί:
1. Με την ολοκλήρωση έργων οδοποιίας χρηματοδοτούμενες από το Ταμείο Συνοχής και το εθνικό σκέλος για την ενίσχυση των αξόνων Θεσσαλονίκης/ελληνοτουρκικών συνόρων και Σερρών-Θράκη-Καβάλα. Σε περιφερειακό επίσης επίπεδο θα ολοκληρωθούν οδικά έργα.
 2. Την ενίσχυση των υποδομών στα λιμάνια Καβάλας και Αλεξανδρούπολης.
 3. Ενίσχυση των υποδομών αερομεταφορών στα αεροδρόμια Καβάλας και Αλεξανδρούπολης.
 4. Βελτίωση των παραγωγικών υποδομών στο δευτερογενή τομέα.
- Β. Στην ανάπτυξη του πρωτογενή τομέα μέσω της κατασκευής εγγειοβελτιωτικών έργων, την ενίσχυση της σύνδεσης γεωργίας και κτηνοτροφίας, την ενίσχυση του κλάδου της κτηνοτροφίας κ.λ.π.
- Γ. Την ανάπτυξη του τουρισμού προστασίας του περιβάλλοντος.

- Δ. Την βελτίωση της ποιότητας ζωής, μέσω της ολοκλήρωσης νοσοκομείων στη Ξάνθη και Δράμα και βελτίωση των νοσοκομείων Καβάλας και Κομοτηνής και την ανέγερση Πανεπιστημιακού νοσοκομείου στην Αλεξανδρούπολη.
- Ε. Στην αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, που αποτελεί βασικό άξονα προκειμένου να επιτευχθεί η συγκράτηση του πληθυσμού.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Η διαμόρφωση αναπτυξιακής στρατηγικής για την περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, πρέπει ν' αποβλέπει, στην ανάδειξη της Θεσσαλονίκης σε μητροπολιτικό κέντρο των Βαλκανίων, στη βελτίωση του παραγωγικού δυναμικού της περιφέρειας και στην άρση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων, προωθώντας την ισορροπη ανάπτυξη των μικρότερων αστικών κέντρων κ.λ.π. Η επίτευξη αυτών των στόχων σε μεγάλο βαθμό, θα εξαρτηθεί από παρεμβάσεις και έργα εθνικής εμβέλειας στα πλαίσια χρηματοδότησης του εθνικού σκέλους όπως, η κατασκευή των οδικών αξόνων Π.Α.Θ.Ε. και Εγνατίας, η βελτίωση της σιδηροδρομικής γραμμής Αθήνας - Θεσσαλονίκης, η ενίσχυση των υποδομών στο λιμάνι και το αεροδρόμιο της Θεσσαλονίκης, η ολοκλήρωση του μετρό της Θεσσαλονίκης, η ενίσχυση της επιχειρηματικής δραστηριότητας στις βαλκανικές χώρες και η αναβάθμιση των εκπαιδευτικών και ερευνητικών ιδρυμάτων της περιφέρειας, με προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών, βιβλιοθηκών κ.λ.π. Σε περιφερειακό επίπεδο η στρατηγική αποβλέπει:

- α. Στην ενδυνάμωση του ρόλου της Θεσσαλονίκης ως μητροπολιτικού κέντρου στην περιφέρεια.
- β. Στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων μέσω στήριξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, σύνδεσης έρευνας και παραγωγής, βελτίωσης υποδομών (Helix - ΔΕΘ - ΒΙΠΕ) και τη δημιουργία νέων στους τομείς τροφίμων και κλωστούφαντουργίας, προώθησης της διαβαλκανικής συνεργασίας (INTEREG).
- γ. Ενίσχυση των βασικών υποδομών και ποιότητας ζωής των αστικών κέντρων μέσω της βελτίωσης της μεταφορικής

υποδομής με την ολοκλήρωση της κατασκευής εθνικού οδικού δικτύου 35 km και επέκτασης του επαρχιακού δικτύου, της προστασίας του περιβάλλοντος που εμφανίζεται ιδιαίτερα προβληματικής στην περιφέρεια και των δράσεων στον τομέα του τουρισμού με στόχο τη βελτίωση της κατάστασης στις παράκτιες περιοχές και την αξιοποίηση ήπιων εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

δ. Στην ανάπτυξη του αγροτικού τομέα και πιο συγκεκριμένα στη βελτίωση των αρδευτικών δικτύων, στην προώθηση προγραμμάτων γενετικής βελτίωσης των ζώων, στη μετεγκατάσταση κτηνοτροφικών μονάδων, στην προώθηση βιολογικών προϊόντων, στην αξιοποίηση ανανεώσιμων πηγών, στην προώθηση της ποιότητας και τυποποίησης των προϊόντων και στην προστασία των δασών.

ε. Στην αξιοποίηση ανθρώπινου δυναμικού όπου θα δοθεί προτεραιότητα σε δράσεις συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης και διαχέτευσης του εργατικού δυναμικού σε τομείς όπως, η χημική βιομηχανία, το εμπόριο, οι εισαγωγές/εξαγωγές. Επίσης η στρατηγική, εστιάζεται στην ενίσχυση δράσεων για την ενίσχυση της αυτοαπασχόλησης των ανέργων στο δευτερογενή και τριτογενή τομέα παραγωγής.

ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Η αναπτυξιακή στρατηγική στην περιφέρεια, εστιάζεται στη μείωση του βαθμού: απομόνωσης αυτής, στην αναδιάρθρωση των παραγωγικών δομών με απότερο στόχο την όρση της εξάρτησης της οικονομίας της περιφέρειας, από τον κλάδο της ενέργειας, με παράλληλη ενίσχυση των ευκαιριών απασχόλησης στον τουριστικό τομέα που θα μπορούσε να διαδραματίσει έναν σημαντικό εναλλακτικό ρόλο για την οικονομία αυτής, στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων, επιτυγχάνοντας έτσι τη μείωση της μετανάστευσης και στην προστασία του περιβάλλοντος και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής με ενίσχυση των κοινωνικών υποδομών στα μεγάλα αστικά κέντρα. Οι τομείς παρέμβασης που προβλέπονται βάση αυτών των στόχων κατά την εφαρμογή του

Κ.Π.Σ. είναι:

- α. Η ενίσχυση των μεταφορικών υποδομών, όπου αξίζει να σημειωθεί ότι η κατασκευή του οριζόντιου διευρωπαϊκού άξονα μεταφορών, αποτελεί καθοριστικής σημασίας έργο στα πλαίσια του εθνικού σκέλους, όπως επίσης στα πλαίσια του περιφερειακού η κατασκευή κάθεται προς την Εγνατία οδικού άξονα.
- β. Η ανάπτυξη του αγροτικού χώρου, κυρίως μέσω της αναδιάρθρωσης του πρωτογενή τομέα προς την κατεύθυνση της κτηνοτροφίας, τη βελτίωση της ζωϊκής παραγωγής και την προστασία των δασικών περιοχών, που καλύπτουν το 32% της συνολικής επιφάνειας της περιφέρειας.
- γ. Η προστασία του περιβάλλοντος κυρίως στον άξονα Κοζάνης-Πτολεμαίδας-Αμύνταιο, που χαρακτηρίζεται από ρύπανση των υδάτων λόγω βιομηχανικών και αστικών λυμμάτων, επιβάρυνση της ατμόσφαιρας ως αποτέλεσμα λειτουργίας της Δ.Ε.Η. κ.λ.π. Επίσης, θα επιδιωχθεί η προστασία, βιότοπων, εθνικών δρυμών και λιμνών όπου υπάρχουν σε αφθονία στην περιφέρεια.
- δ. Η στήριξη των παραγωγικών τομέων μέσω της έρευνας με στόχο την αξιοποίηση του ορυκτού πλούτου της περιφέρειας και της ενίσχυσης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων προκειμένου να καταστούν ανταγωνιστικές στις αγορές των ανατολικών χωρών.
- ε. Στην αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού που στην συγκεκριμένη περιφέρεια εστιάζεται στην ενίσχυση της επαγγελματικής κατάρτισης στους άνεργους του τομέα γουνοποιίας και ενδύματος, προσανατολισμό των ανέργων στον τριτογενή τομέα, ενίσχυση των δράσεων αυτοαπασχόλησης των ανέργων στο δευτερογενή και τριτογενή τομέα και μείωση του ποσοστού των μακράς διάρκειας ανέργων.

ΗΠΕΙΡΟΣ

Η μείωση του βαθμού απομόνωσης της περιφέρειας, η παροχή ευκαιριών απασχόλησης στο δευτερογενή και τριτογενή τομέα ως

απόρριψη των δυνατοτήτων που παρέχονται με την επέκταση της συνεργασίας με την Αλβανία και η βελτίωση της ποιότητας ζωής στα μεγάλα αστικά κέντρα με στόχο την άμβλυνση των μεταναστευτικών ρευμάτων, αποτελούν σε γενικές γραμμές, τους στόχους της αναπτυξιακής στρατηγικής για την περιφέρεια της Ηπείρου. Οι τομείς παρέμβασεις αφορούν:

- α. Την ενίσχυση των οικονομικών και κοινωνικών υποδομών, που θα επιτευχθεί με τη σύνδεση του άξονα Πρέβεζα-Ηγουμενίτσα με το διευρωπαϊκό δίκτυο, τη σύνδεση των περιφερειών Ηπείρου-Θεσσαλίας και Ηπείρου-Αιτικής Μακεδονίας. Όσον αφορά τη βελτίωση των κοινωνικών υποδομών, πρωταρχικός στόχος αποτελεί, η αύξηση του ποσοστού του πληθυσμού που συνδέεται με το δημόσιο δίκτυο διανομής νερού μέσω του εκσυγχρονισμού και της επέκτασης του δικτύου ύδρευσης.
- β. Αγροτική ανάπτυξη όπου εστιάζεται στη μείωση τη σημασίας των καλλιεργειών στα σιτηρά, βαμβάκι και ελιές και παράλληλη ενίσχυση των κλάδων μηδικής και αραβόσιτου, στην ανάπτυξη της κτηνοτροφίας, στην αξιοποίηση εναλλακτικών ήπιων μορφών ενέργειας και στη συγκράτηση του πληθυσμού και κυρίως των νέων κάτω των 19 ετών στις ορεινές περιοχές.
- γ. Την ενίσχυση των Μ.Μ.Ε., όπου υπολογίζεται η αύξηση του αριθμού αυτών σε 500 και την ορθολογική εκμετάλλευση των τουριστικών πόρων της περιοχής με στόχο την ενδυνάμωση της απασχόλησης σε 23% το 1999 στον τομέα.
- δ. Αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού όπου η προσπάθεια κυρίως εστιάζεται στην πτώση του ποσοστού ανεργίας που διαμορφώνεται σε υψηλότερα επίπεδα απ' ότι στην υπόλοιπη Ελλάδα, με προσανατολισμό των δράσεων στην συνεχόμενη επαγγελματική κατάρτιση, στην εμπορικοποίηση των αγροτικών προϊόντων και στην ανάπτυξη των μεθόδων αγροτικής παραγωγής και κτηνοτροφίας.

ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Η στρατηγική ανάπτυξη της περιφέρειας Θεσσαλίας, διαμορφώνεται προκειμένου να επιτευχθεί η ανάπτυξη του

αγροτικού χώρου με βελτίωση της προσαρμοστικότητας των αγροτικών προϊόντων στις αγορές, η υποστήριξη των δευτερογενή τομέα παραγωγής, η ενίσχυση των διασυνδέσεων κυρίως των οδικών, προκειμένου να εξασφαλισθεί η πρόσβαση των αγροτικών και βιομηχανικών προϊόντων στις αγορές και η προστασία του περιβάλλοντος κυρίως μέσω αποτελεσματικής διαχείρισης των αστικών και βιομηχανικών αποβλήτων. Οι τομείς παρέμβασης της αναπτυξιακής στρατηγικής επικεντρώνονται:

- α. Στη βελτίωση του γεωργικού χώρου κυρίως μέσω υποστήριξης με αρδευτικά έργα υποδομής, προώθηση επιλεγμένων τομέων, όπως κτηνοτροφία, θερμοκήπια κ.λ.π. στήριξης τομέων στρατηγικής σημασίας όπως το βαμβάκι, προστασίας του περιβάλλοντος κυρίως των δασικών εκτάσεων, εκσυγχρονισμού των εγκαταστάσεων επεξεργασίας των κτηνοτροφικών αποβλήτων και αναβάθμιση των ορεινών και νησιωτικών περιοχών της περιφέρειας (τουρισμός, αλιεία).
- β. Στην ενίσχυση της βιομηχανίας και της μεταποίησης και εδώ μια υποστήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Αξίζει να τονίσουμε ότι σημαντικό μέρος του προϋπολογισμού θα διοχετευθεί με στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων μέσω ενεργειών που αφορούν την πρόσβαση, σε προγράμματα έρευνας και τεχνολογίας, σε χρηματαγορές κ.λ.π.
- γ. Ανάπτυξη υπερτοπικών δικτύων υποδομής, ο οποίος και αποτελεί βασικό άξονα παρέμβασης, συγκεντρώνοντας το 25% του συνολικού προϋπολογισμού, επικεντρωμένος κατά βάση στην ενίσχυση του τοπικού δικτύου και στη διασύνδεση με το Διευρωπαϊκό δίκτυο μεταφοράς (Αθήνας-Θεσσαλονίκης).
- δ. Προστασία του περιβάλλοντος και βελτίωση της ποιότητας ζωής. Εδώ, το κύριο βάρος δίνεται από περιβαλλοντική άποψη στον έλεγχο της διαχείρισης των βιομηχανικών και αστικών αποβλήτων στη Λάρισα, Βόλο, Τρίκαλα και Κορδίσια και στην υποστήριξη δράσεων πολεοδομικού και χωροταξικού σχεδιασμού. Στον τομέα της υγείας, προβλέπεται η δημιουργία υποδομής στην πρωτοβάθμια περίθαλψη και ο εκσυγχρονισμός των νοσηλευτικών μονάδων δευτεροβάθμιας περίθαλψης.

- ε. Ενδυνάμωση του ανθρώπινου δυναμικού κυρίως στον πρωτογενή τομέα.

ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ

Στην περιφέρεια Ιονίων Νήσων, βασικοί στόχοι της αναπτυξιακής στρατηγικής αποτελούν "η βελτίωση του περιβάλλοντος και η τουριστική ανάπτυξη συνδεδεμένη με την ανάδειξη της ιστορικής και μνημιακής κληρονομιάς προκειμένου να επιτευχθεί μία ποιολογική ανάπτυξη του τουρισμού, η ενθάρρυνση στο γεωργικό τομέα, μικρού αριθμού επιλεγμένων παρεμβάσεων, στο μέτρο που αντιπροσωπεύουν εναλλακτικό παράγοντα ανάπτυξης σε σχέση με τον τουρισμό και η βελτίωση της ποιότητας ζωής και των επικοινωνιών μεταξύ των νησιών." *

Οι άξονες παρέμβασεις βάση αυτών των στόχων είναι:

- α. Ανάπτυξη του τουρισμού και η βελτίωση του περιβάλλοντος.
Η χρηματοδοτική ενίσχυση κυρίως προσανατολίζεται σε ενίσχυση κλασικής υποδομής (δρόμοι, αποχετεύσεις κ.λ.π.) στις περιοχές εκείνες όπου έχουν πλήξει από την ανεξέλεγκτη ανάπτυξη του τουριστικού τομέα και σε δράσεις με στόχο την προσέλκυση τουριστικών υψηλότερων εισοδημάτων, επέκταση της τουριστικής περιόδου και ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού.
- β. Βελτίωση της παραγωγής και του αγροτικού τομέα με υποστήριξη κλαδικών παρεμβάσεων στην κτηνοτροφία και αλιεία και προστασία των λιγαστών γεωργικών πόρων της περιφέρειας.
- γ. Βελτίωση ποιότητας ζωής και συγκρότηση του πληθυσμού, στις εσωτερικές περιοχές και στα μικρά νησιά, με παρεμβάσεις στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές της περιφέρειας και στα απομονωμένα νησιά με λιγότερο από 3.500 κατοίκους. Βάση της αναπτυξιακής στρατηγικής προβλέπεται η επέκταση του δικτύου διανομής ύδατος ώστε

* ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: ΕΛΛΑΔΑ-ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ 1994-1999 ΣΤΟΧΟΣ 1 ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΔΙΑΦΩΤΙΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ 1994 - ΣΕΛ. 89-90

να εξυπηρετεί το 1999 το 77% των κατοίκων, η σύνδεση με το δίκτυο υπονόμων του 31% του συνολικού πληθυσμού. Στον τομέα της υγείας βασικοί στόχοι αποτελούν η βελτίωση, ο εκσυγχρονισμός και δημιουργία νοσηλευτικών μονάδων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης.

δ. Αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού στους τουριστικό και γεωργικό τομέα, ενώ επίσης προωθείται η επαγγελματική κατάρτιση του εργατικού δυναμικού Μ.Μ.Ε. βιοτεχνιών χειροτεχνίας.

ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ

Η περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, εστιάζει την προσπάθεια ανάπτυξης της στα πλαίσια εφαρμογής του Κοινωνικού Πλαισίου Στήριξης στους ακόλουθους:

- α. Στη μείωση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων και στην προώθηση της ισόρροπης ανάπτυξης.
- β. Στη βελτίωση των κοινωνικών και οικονομικών υποδομών
- γ. Πολιτιστική αναβάθμιση έτσι ώστε ν' αναδειχθεί ο πολιτιστικός χαρακτήρας της περιφέρειας.
- δ. Προστασία του περιβάλλοντος.

Οι τομείς παρέμβασεις της αναπτυξιακής στρατηγικής επικεντρώνονται:

- α. Σε ενίσχυση του ρόλου της περιφέρειας σε πόλη διασύνδεσης με την Ευρώπη, αξιοποιώντας τη γεωγραφική της θέση που την καθιστά ιδιαίτερα σημαντικά εφόσον η περιφέρεια διαδραματίζει το ρόλο του δυτικού άκρου του αναπτυξιακού άξονα Θεσσαλονίκης-Αθήνας-Πάτρας. Η ανάπτυξη της περιφέρειας στο μέλλον κυρίως θα προέλθει από την ανάδειξή της σε συγκοινωνιακό κόμβο με την υπολοιπή Ευρώπη. Επιπλέον θα επιτευχθεί η ενίσχυση του συγκεκριμένου ρόλου της περιφέρειας με δράσεις που αφορούν τη βελτίωση του βασικού οδικού δικτύου της ενδοχώρας, την ενίσχυση υποδομής σε τρία λιμάνια της περιφέρειας, τον εκσυγχρονισμό του Πανεπιστημίου Πατρών και των τεχνολογικών ιδρυμάτων, την προώθηση της έρευνας και τεχνολογίας κ.λ.π.

- β. Στην βελτίωση της ποιότητας ζωής του περιβάλλοντος και του τουριστικού τομέα, έτσι ώστε ν' αυξηθεί κατά 10% το ποσοστό του πληθυσμού που εξυπηρετείται από τις κοινωνικές υποδομές.
- γ. Στην ανάπτυξη του αγροτικού τομέα και των παράκτιων περιοχών, έτσι ώστε ν' αρθεί η μετανάστευση από τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές της περιφέρειας.
- δ. Στην αναδιοργάνωση των βιομηχανικών ζωνών παραγωγής, με στόχο την αναβάθμιση του βιομηχανικού τομέα που βρίσκεται σε μεγάλη κρίση από το 1985 και μετά, με παρεμβάσεις προσανατολισμένες στην ενίσχυση της υποδομής και τη στήριξη πολιτικής κινήτρων για την προσέλκυση μονάδων υψηλής τεχνολογίας. Επιπλέον, έμφαση δίνεται στην υποστήριξη των Μ.Μ.Ε. και σε δράσεις που αφορούν την επαγγελματική κατάρτιση των ανέργων που βρίσκεται σε αρκετά υψηλό επίπεδο λόγω της έκτασης του φαινομένου της αποβιομηχάνισης.
- ε. Η αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, θα πραγματοποιηθεί μέσω δράσεων συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης στον πρωτογενή τομέα, στους ανέργους του δευτερογενή τομέα και στον αγροτουρισμό.

ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ

Η στρατηγική ανάπτυξης της περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, θα πραγματοποιηθεί προσανατολιζόμενη στους εξής άξονες παρέμβασεις:

- α. Συγκρότηση του πληθυσμού και μείωση του βαθμού απομονώσης των λιγότερο ανεπτυγμένων περιοχών στο εσωτερικό της περιφέρειας.
- β. Βελτίωση της συγκοινωνιακής υποδομής και ενίσχυση της οικονομίας με στόχο την αύξηση της απασχόλησης σε όλους τους τομείς εκτός του πρωτογενή τομέα. Ειδικότερα όσον αφορά τον τομέα των μεταφορών οι δράσεις προσανατολίζονται στη βελτίωση του οδικού δικτύου. Προγραμματίζεται η σύνδεση του εθνικού δικτύου με τον Ευρωπαϊκό άξονα Αθήνας-Θεσσαλονίκης. Επίσης η ενίσχυση

της υποδομής στον τομέα της επικοινωνίας θα έχει σαν αποτέλεσμα την ανοξωογόνηση του δευτερογενή τομέα παραγωγής, μέσω ενεργειών στήριξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που κατά βάση συγκεντρώνονται σε μεγάλο ποσοστό σε νομούς κοντά στο οδικό άξονα Αθήνας-Θεσσαλονίκης.

- γ. Ενίσχυση του πρωτογενή τομέα μέσω της προστασία των φυσικών πόρων την ενίσχυση επιλεγμένων τομέων παραγωγής (κτηνοτροφία, παραγωγή βαμβοκιού), όπου η περιφέρεια παρουσιάζει συγκριτικό πλεονέκτημα και προσανατολισμό της απασχόλησης στον τομέα του αγροτουρισμού.
- δ. Προστασία του περιβάλλοντος μέσω δράσεων προσανατολισμένων στην αποτελεσματική διαχείριση των αποβλήτων (αστικών, βιομηχανικών) και στην βελτίωση της ποιότητας ζωής με την επέκταση του δικτύου υδρεύσης, έτσι ώστε ν' αυξηθεί το ποσοστό του πληθυσμού που έχει πρόσβαση σε δίκτυο διανομής ύδατος στο 93% το 1999.
- ε. Οι ενέργειες για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού κατευθύνονται στην κατάρτιση των ανέργων του βιοτεχνικού τομέα καθώς και στην ενίσχυση των προσόντων σε κλάδους του τριτογενή τομέα.

ΑΤΤΙΚΗ

Με τα σημερινά δεδομένα, θα πρέπει να τονίσουμε ότι η ανάπτυξη της περιφέρειας δεν μπορεί να προαχθεί χωρίς τον απεγκλωβισμό των ζωτικών αρτηριών της περιφέρειας και την οργάνωση της οικονομίας σε ορθολογικότερη βάση. Η στρατηγική ανάπτυξη για την περιφέρεια πρωτεύουσής κατά τη διάρκεια εφαρμογής του Κοινωνικού Πλαισίου Στήριξης έχει σαν βασικό προσανατολισμό της την προσπάθεια για αναστροφή των φαινομένων μαρσαμού στην περιφέρεια. Κύριοι άξονες παρέμβασης της αναπτυξιακής στρατηγικής είναι:

- α. Το αστικό περιβάλλον και η βελτίωση της ποιότητας ζωής. Ειδικότερα προβλέπεται η αύξηση του ποσοστού επεξεργασίας των αστικών λυμμάτων από 2% σε 60%, ο εκσυγχρονισμός του αστικού αποχετευτικού δικτύου με την ολοκλήρωση της

πρώτης κρίσης του θριασίου δικτύου, η κατά 100% επεξεργασία των αστικών λύμμάτων στην περιοχή του Λαυρίου, η κατασκευή και η επέκταση του κεντρικού δικτύου ύδρευσης με στόχο την καλύψη του 90% του πληθυσμού της περιφέρειας, η κατασκευή εγκαταστάσεων επεξεργασίας και αδρανοποίησης στις νέες χωματερές για την αποτελεσματικής διαχείριση 550 τόννων την ημέρα, η προστασία των περιοχών που πρόσφατα έχουν πληγεί από πλημμύρες και οι αναδασώσεις.

- β. Η βελτίωση του παραγωγικού ιστού που θα επιτευχθεί μέσω της ολοκλήρωσης σημαντικών έργων υποδομής. "Τα μέτρα θα προωθήσουν την αναχωροθέτηση οικονομικών δραστηριοτήτων μέσα σε οργανωμένες θέσεις, τις κατά το δυνατόν ολοκληρωμένες παρεμβάσεις σε υποβαθμισμένες περιοχές, την ενίσχυση της τουριστικής και πολιτιστικής δραστηριότητας, την ενθάρρυνση της εφαρμοσμένης ιατρικής έρευνας καθώς και της έρευνας που υποστηρίζει παραγωγικές δραστηριότητες, δράσεις εξυγίανσης του πρωτογενή τομέα και εξορρόπησης των λειτουργιών μεταξύ ζωνών οικιστικής ανάπτυξης και αγροτικού χώρου.
- γ. Η βελτίωση της κυκλοφορίας και των μεταφορών, μέσω της κατασκευής οδικών δικτύων που συνδέουν την Αθήνα με το Σταυρό Ελευσίνας, αλλά και εσωτερικά στην πόλη.
- δ. Η ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού που θα επιτευχθεί μέσω προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης στον τομέα της προηγμένης τεχνολογίας και περιορισμού της ανεργίας.

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

Η στρατηγική ανάπτυξης στην περιφέρεια Πελοποννήσου, στηρίζεται στους εξής άξονες παρέμβασης:

- α. Ανάπτυξη του τουριστικού τομέα μέσω ενίσχυσης της απασχόλησης και αύξησης του Α.Ε.Π. στην περιφέρεια. Πιο συγκεκριμένα για την πραγματοποίηση αυτού του στόχου προβλέπεται "η αύξηση του τουριστικού ρεύματος στην περιφέρεια από 8% ως συνόλου των τουριστών της χώρας το 1988 στο 11% το 1999, η αύξηση των διανυκτερεύσεων από

6,23% επί του συνόλου σε επίπεδο χώρας την περίοδο 1981-1989 στο 8,5% το 1999, η αύξηση της μέσης διάρκειας παραμονής από 2,86 σε 3,5 ημέρες και η επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου σε 6 μήνες από 4".* Ιδιαίτερη σημασία για την πραγματοποίηση αυτών των στόχων δίνεται στην ενίσχυση του οδικού δικτύου που εξυπηρετεί την ταχύτερη πρόσβαση στους τουριστικούς πόλους, στην ανάδειξη σημαντικών ιστορικών και αρχαιολογικών μνημείων, στην προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

- β. Ενίσχυση του δευτερογενή τομέα παραγωγής όπου η εφαρμογή του Κ.Π.Σ. θα έχει σαν αποτέλεσμα την διατήρηση και δημιουργία 2.500 θέσεων απασχόλησης μέσω στρατηγικής προσανατολισμένης στην ενίσχυση των Μ.Μ.Ε. και τη διοχέτευση επενδύσεων σε κλάδους πέρα από αυτόν της διατροφής.
- γ. Στήριξη της γεωργικής παραγωγής μέσω εγγειοβελτιωτικών έργων και έργων αναδάσμου, ενίσχυσης του ρόλου της κτηνοτροφίας ενίσχυσης επιλεγμένων καλλιεργειών υψηλής ποιότητας κ.λπ. Όσον αφορά τις παρεμβάσεις για τις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές της περιφέρειας έχουν σαν βασικό στόχο την συγκράτηση του πληθυσμού που θα επιτευχθεί με την βελτίωση του βιοτικού επιπέδου στις περιοχές αυτές.
- δ. Βασικές υποδομές και ποιότητα ζωής. Για την βελτίωση της συνοχής στο εσωτερικό της περιφέρειας ιδιαίτερα σημαντικός είναι ο εκσυγχρονισμός των οδικών δικτύων στη Νότια Πελοπόννησο (Τρίπολη-Καλαμάτα και Τρίπολη-Σπάρτη-Σκάλα-Μονομβασιά) που εξασφαλίζουν σύνδεση με εθνικό και διευρωπαϊκό δίκτυο. Στο τομέα της υγείας δίνεται επίσης ιδιαίτερη βαρύτητα με την ολοκλήρωση του νοσοκομείου Καλαμάτας και τον εκσυγχρονισμό των νοσοκομειακών μονάδων Τρίπολης και Σπάρτης. Η βελτίωση της ποιότητας ζωής συμπληρώνεται τέλος και από παρεμβάσεις στη διαχείριση του πόσιμου ύδατος και των οστικών απορριμάτων.

* ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: ΕΛΛΑΔΑ-ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ 1994-1999 ΣΤΟΧΟΣ 1 ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΩΤΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΔΟΥΞΕΜΒΟΥΡΙΟ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ 1994 - ΣΕΛ. 103

- ε. Η ανάδειξη των ανθρώπινων πόρων θα πραγματοποιηθεί με μία σειρά μέτρων για την συνεχιζόμενη κατάρτιση στον τομέα γεωργίας και αλιείας, τουρισμού καθώς και στην οργάνωση των Μ.Μ.Ε.

ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ

Η αναπτυξιακή στρατηγική στην περιφέρεια Βορείου Αιγαίου επικεντρώνεται κυρίως στην ανάπτυξη του τουριστικού τομέα, κυρίως σε περιοχές όπου δεν έχουν υποστεί υπερεκμετάλλευση από άλλες περιφέρειες ή από γειτονικές χώρες. Η στρατηγική αυτή αποτελείται από τους εξής άξονες παρέμβασης:

- α. Ενίσχυση του τουρισμού, μέσω της ενίσχυσης των υποδομών, της αξιοποίησης των ιστορικών και αρχαιολογικών μνημείων, εκσυγχρονισμού τριών λιμανιών, τριών αεροδρομίων, τουριστικών οδικών δικτύων μήκους 60 km. Οι παρεμβάσεις αυτές αναμένεται να μειώσουν κατά 30% και κατά 50% το χρόνο φορτοεκφόρτωσης στα λιμάνια και το χρόνο αναμονής στα αεροδρόμια αντίστοιχα.
- β. Ανάπτυξη του αγροτικού τομέα που θα επιτευχθεί με την εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης στους τομείς των αγροτικών υποδομών και της αλιείας. Ο αγροτικός χώρος θα θα επωφεληθεί από τις παρεμβάσεις για την προστασία των δασών. Οι υποδομές στον τομέα της αλιείας θα πραγματοποιηθούν σε συντονισμό με το εθνικό πρόγραμμα για αυτούς τους τομείς.
- γ. Βελτίωση ποιότητας ζωής και περιβάλλοντος μέσα από παρεμβάσεις επικεντρωμένες στη δημιουργία και στον εκσυγχρονισμό των υποδομών στην υγεία, στη πολεοδομία, στην κατασκευή 150 km νέων υποδομών που θα επιτρέψουν την αύξηση του ποσοστού του πληθυσμού που καλύπτεται από το δίκτυο σε 48% το 1999, στη δημιουργία έξι σταθμών επεξεργασίας αστικών αποβλήτων με αποτέλεσμα το 1999 να καλύπτεται το 80% των αναγκών των μόνιμων κατοίκων της περιφέρειας, στην κατασκευή τεσσάρων χωματερών με δυνατότητες κάλυψης 136.000 κατοίκων.
- δ. Στην αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, όπου κύριες

προτεραιότητες αποτελούν η κατάρτιση των ανέργων και ο προσανατολισμός τους στον αγροτουρισμό και η ενθάρρυνση δράσεων που έχουν σαν αποτέλεσμα την ενίσχυση της ανεξαρτησίας απασχόλησης στο δευτερογενή και τριτογενή τομέα παραγωγής.

ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ

Η ανάλυση της οικονομικής και κοινωνικής κατάστασης της περιφέρειας, οδηγεί στην διαμόρφωση μιας αναπτυξιακής στρατηγικής που κατόρθωση στην ανάπτυξη του τουριστικού τομέα και δευτερεύοντας στη διατήρηση του πρωτογενή και δευτερογενή τομέα στα σημερινά επίπεδα, με παράλληλη αύξηση της παραγωγικότητάς του. Παρά το γεγονός ότι ο πρωτογενής και ο δευτερογενής τομέας δεν κρίνονται ιδιαίτερα σημαντικοί για την οικονομία της περιφέρειας η διατήρησή του στα σημερινά επίπεδα επιβάλλεται προκειμένου να υπάρχει ισορροπία μεταξύ οικονομικών δραστηριοτήτων. Η διαμόρφωση αναπτυξιακής στρατηγικής προσανατολισμένη στο στόχο που αναφέραμε προβλέπεται μέσα από τους ακόλουθους άξονες παρέμβασης:

- α. Τουρισμός. Η προτεραιότητα εδώ βρίσκεται στην ανάπτυξη ναυτικού τουρισμού στο Αιγαίο που θα έχει σαν αποτέλεσμα την έντονη οικονομική δραστηριότητα στον τομέα λόγω διασχέτευσης υψηλών εισοδημάτων.
- β. Παραγωγικοί τομείς. Η ενίσχυση αυτών θα επιτευχθεί μέσω της ενίσχυσης καλλιεργειών υψηλής προστιθέμενης αξίας, της βελτίωσης των υποδομών στην αλιεία, της προώθησης των προϊόντων της περιφέρειας, του εκσυγχρονισμού των υποδομών σε αεροδρόμια, λιμάνια και δρόμους στην βελτίωση του δικτύου ελικοδρόμων, στην δημιουργία νέων οδικών δικτύων (130 km εκ των οποίων 50 km δημοτικοί δρόμοι).
- γ. Περιβάλλον και ποιότητα ζωής. Τα μέτρα σε αυτόν τον άξονα παρέμβασης θα έχουν σαν αποτέλεσμα την κάλυψη του 81% του συνολικού πληθυσμού με δίκτυο διασυνδεδεμένου ύδατος το 1999, την επεξεργασία κατά το ίδιο έτος του 93% των συνολικών αποβλήτων. Έντονο πρόβλημα στην περιφέρεια αποτελεί η διαχείριση των αστικών αποβλήτων εφόσον το 60%

αυτών διαχετεύεται σε χώρους μη οργανωμένους, ενώ οι δράσεις ανακύκλωσης δεν μπορεί να είναι αποτελεσματικές λόγω χαμηλής αποδοτικότητας που απορρέει από το μικρό μέγεθος των νησιών. Στο τέλος της εφαρμογής του προγράμματος θα πρέπει ορθά να διατίθεται το 40% του συνολικού όγκου των απορριμάτων.

- δ. Αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού κυρίως στον τριτογενή τομέα μέσω της συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης. Προκειμένου όπως ήδη αναφέραμε να διατηρηθεί στα σημερινά επίπεδα η σημασία του πρωτογενή και δευτερογενή τομέα θα δοθεί προτεραιότητα σε δράσεις ενίσχυσης της ανεξάρτητης απασχόλησης στους τομείς αυτούς.

ΚΡΗΤΗ

Η διαμόρφωση αναπτυξιακής στρατηγικής στην περιφέρεια Κρήτης, έχει σαν βασικούς της στόχους στην ανάδειξη του ρόλου της περιφέρειας σε ευρύτερο οικονομικό, πολιτιστικό και ερευνητικό κέντρο στην Νοτιοανατολική Μεσόγειο και αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων στον πρωτογενή και τριτογενή τομέα παραγωγής. Για την πραγματοποίηση αυτών των στόχων προβλέπονται από το επιχειρησιακό πρόγραμμα οι παρεμβάσεις στους παρακάτω τομείς παρέμβασης:

- α. Στη στήριξη της έρευνας και τεχνολογίας και στην περιοχή δυνατότητας αξιοποίησής της στην παραγωγική διαδικασία που θα πραγματοποιηθεί με την προώθηση της σύνδεσης ερευνητικών ιδρυμάτων με την παραγωγή, με την πρόσβαση σε ανταγωνιστικά προγράμματα έρευνας, με την περιοχή των κινήτρων για πρότυπα πειραματικά σχέδια και εισαγωγή και διάχυση τεχνολογικών καινοτομιών.
- β. Στην ενίσχυση κοινωνικών και οικονομικών υποδομών με τη δημιουργία αποκεντρωμένου μεταφορικού συστήματος, εκσυγχρονισμού των λιμανιών και αεροδρομίων, την βελτίωση της υγιεινομικής περίθαλψης, την ένταξη και ανάδειξη των ιστορικών μνημείων στο λειτουργικό ιστό της πόλης.
- γ. Στην ανάπτυξη του τουριστικού τομέα, όπου αναμένεται η αύξηση του αριθμού των διανυκτερεύσεων ανά επισκέπτη από

8 σε 11 και των επενδύσεων στον τομέα σε 40%, η επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου σε δύο μήνες, η προσέλκυση υψηλών τουριστικών εισοδημάτων, η αύξηση των συναλλαγματικών εισροών κατά 1,2 εκ. δρχ. η ενίσχυση της πληρότητας των τουριστικών εγκαταστάσεων σε 83% και η δημιουργία 240 νέων θέσεων απασχόλησης.

δ. Στην ανάπτυξη του αγροτικού τομέα με την ενίσχυση παραδοσιακών κλάδων αλλά και τη στήριξη επιλεγμένων τομέων (κηπευτικά και άνθη), με τη δημιουργία έργων για τη συλλογή των υδάτων, με τη γενετική βελτίωση των προϊόντων του υπηρεσιακού τομέα και με την προστασία των δασικών εκτάσεων.

ε. Αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού με την κατεύθυνση των δράσεων στη συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση στον πρωτογενή τομέα για τη βελτίωση της ποιότητας των αγροτικών προϊόντων και στη στήριξη διαφοροποιημένων ειδικοτήτων, προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες του τουριστικού τομέα.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το θέμα της παρούσας εργασίας είναι η εξέλιξη της Ελληνικής Οικονομίας και των περιφερειών της χώρας όπως προκύπτει από μια σειρά κοινοτικών εγγράφων και παρουσιάσθηκε σε 7 κεφάλαια συμπεριλαμβανομένου και του κεφαλαίου των συμπερασμάτων.

Τα δύο πρώτα κεφάλαια της συγκεκριμένης εργασίας αφορούν την εξέλιξη της Ελληνικής Οικονομίας σε σχέση με την Κοινότητα (Κεφάλαιο 1) και την ανταγωνιστικότητα της Ελλάδας και των περιφερειών της (Κεφάλαιο 2). Η παρουσίαση αυτών των κεφαλαίων έως ένα βαθμό ακολουθεί την στρατηγική της προσέγγισης που υιοθετείται από τις πέντε περιοδικές εκθέσεις για την κοινωνικοοικονομική κατάσταση και ανάπτυξη των περιφερειών της Κοινότητας, κύριος στόχος των οποίων αποτελεί η παρουσίαση της εικόνας των διαφορών στις περιφέρειες της Κοινότητας και των βασικών χαρακτηριστικών τους χωρίς ταυτόχρονα να δίνουν μια λεπτομερή περιγραφή για την κατάσταση κάθε περιφέρειας.

Στο σημείο αυτό κρίνουμε σκόπιμο να κάνουμε μια συνοπτική αναφορά στη δομή και το περιεχόμενο των τριών τελευταίων περιοδικών εκθέσεων όπου και παρέχεται η δυνατότητα πρόσβασης σε στοιχεία που αφορούν την Ελληνική Οικονομία.

Η τρίτη περιοδική έκθεση είναι δομημένη σε 5 μέρη. Στο πρώτο και στο δεύτερο παρουσιάζονται οι περιφερειακές ανισότητες στην Κοινότητα που αφορούν κυρίως ανισότητες στο εισόδημα και στην απασχόληση σε επίπεδο κρατών μελών και περιφερειών. Ακολουθεί κατάταξη των περιφερειών σύμφωνα με ένα σύνθετο δείκτη. Στο δεύτερο μέρος εξετάζονται οι περιφερειακές ανισότητες που αφορούν τα εισοδήματα από εργασία και το μισθολογικό κόστος καθώς και μια σειρά άλλων αιτιών και χαρακτηριστικών περιφερειακών ανισοτήτων όπως τα περιφερειακά μεταναστευτικά ρεύματα και τον διοθέσιμο εξοπλισμό περιφερειών σε υποδομές.

Το περιεχόμενο της τρίτης περιοδικής έκθεσης διευρύνεται με την έγκριση της ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης, έτσι στο τρίτο μέρος εξετάζεται η σύγκλιση και η συνοχή στη διευρυμένη Κοινότητα, αποσαφηνίζονται οι έννοιες, καταγράφονται οι

συγκλίνουσες και οι αποκλίνουσες εξελίξεις στο παρελθόν και οι μελλοντικές εξελίξεις στην ανεργία στα κράτη μέλη και στις περιφέρειες. Στο τέταρτο μέρος τίθεται το ζήτημα της περιφερειακής πολιτικής και των προβλημάτων συνοχής στην Κοινότητα.

Στην τέταρτη περιοδική έκθεση παρουσιάζονται μια σειρά νέων θεμάτων όπως α) Μακροπρόθεσμες τάσεις που αφορούν τον πληθυσμό και οι μεσοπρόθεσμες τάσεις για τις εργασιακές σχέσεις, β) παράγοντες προσδιορισμού περιφερειακών ανισοτήτων, γ) περιφερειακές διαφοροποιήσεις που αφορούν την πρόβλεψη για την εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση, δ) την επιστημονική έρευνα και ανάπτυξη και την πορεία της καινοτομίας στις περιφέρειες, ε) συνέπειες στις περιφέρειες από την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς και στ) την κατάσταση στην οικονομία των περιφερειών της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης και Ανατολικής Γερμανίας.

Η έκθεση είναι διαρθρωμένη σε τρία βασικά μέρη εκ των οποίων στο πρώτο εξετάζονται πάλι οι ανισότητες στην παραγωγή και στο εισόδημα όπως επίσης και οι υποδομές που αφορούν τις τάσεις απασχόλησης στις περιφέρειες, ανισότητες στην ανεργία. Ως επέκταση αυτών διατυπώνονται επίσης μερικά λόγους περιφερειακών οικονομικών ανισοτήτων όπως οι διαφοροποιήσεις στην ανταγωνιστικότητα μεταξύ των περιφερειών όπου εδώ προστίθενται οι ανισότητες στην εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση και ο ρόλος της έρευνας και καινοτομίας ως βασικοί παράγοντες που προσδιορίζουν την ανταγωνιστικότητα μιας οικονομίας. Ενώ στην τρίτη περιοδική έκθεση καθορίστηκαν ορισμένοι τύποι περιφερειών στην τέταρτη ο καθορισμός αυτός γίνεται πιο συγκεκριμένος. Ορίζονται έτσι οι περιφέρειες στόχοι, 1, 2 και 5B όπου εκτός από ομάδες με κοινό χαρακτηριστικά γνωρίσματα αποτελούν και διαφορετικά επίπεδα παρέμβασης των κοινοτικών πολιτικών. Το τρίτο μέρος της έκθεσης επικεντρώνεται στα αποτελέσματα της οικονομικής ολοκλήρωσης και στις αλλαγές στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη, όπου αποτελεί και νέο αντικείμενο διεύρυνσης.

Η πέμπτη περιοδική έκθεση ενημερώνει με νέα δεδομένα και πληροφορίες και αναλύει διεξοδικότερα την οικονομική και

κοινωνική κατάσταση των περιφερειών της Κοινότητας. Και εδώ στο πρώτο μέρος παρουσιάζονται οι κύριες τάσεις στις περιφέρειες που αφορούν την παραγωγή, τον πληθυσμό, το εργατικό δυναμικό, την απασχόληση στην ανεργία. Ακολουθεί ένα δεύτερο μέρος όπου εξετάζεται η ανταγωνιστικότητα στις περιφέρειες σε συνάρτηση με τις υπάρχουσες υποδομές, τις νέες πένες επενδύσεις, την έρευνα και την τεχνολογία. Όσον αφορά τις κύριες τάσεις στις περιφέρειες εδώ εξετάζεται επιπρόσθετα και η κατάσταση και οι προοπτικές επιλεγμένων τομέων όπως η αυτοκινητοβιομηχανία, η αεροναυτική και οι βιομηχανίες ειδών ένδυσης και κλωστοϋφαντουργίας. Επίσης στην πέμπτη περιοδική έκθεση γίνεται παρουσίαση δεικτών που αφορούν τις υποδομές σε τέσσερις βασικούς παράγοντες όπως δίκτυα ενέργειας, τηλεπικοινωνιών, περιβαλλοντική υποδομή (όπου εισάγεται για πρώτη φορά σε κοινοτικό έγγραφο) και δίκτυα ενέργειας. Η ανταγωνιστικότητα μιας οικονομίας εξετάζεται σε συνάρτηση με τις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, ενώ η έρευνα και τεχνολογία, αν και είχε τοποθετηθεί στις προηγούμενες εκθέσεις εδώ προβάλλεται ως βασικός παράγοντας που επηρεάζει την ανταγωνιστικότητα των περιφερειών. Παρουσιάζονται οι περιφερειακές πολιτικές προς τις ασθενέστερες περιφέρειες και αναλύονται οι κοινοτικές περιφερειακές πολιτικές της περιόδου 1994 - 1999 καθώς και οι πρόσφατες τάσεις στον καθορισμό κινήτρων περιφερειακής ανάπτυξης. Αναλύεται τέλος η προοπτική των περιφερειών στο πλαίσιο της Ο.Ν.Ε. και γίνεται αναφορά σε περιφερειακές δομές και προβλήματα σε γειτονικές με την κοινότητα χώρες.

Αυτή είναι σε γενικές γραμμές η δομή και το περιεχόμενο των περιοδικών εκθέσεων που παρέχουν στοιχεία για την Ελλάδα και που όπως προαναφέρθηκε σε πολύ μεγάλο βαθμό επηρεάζουν την στρατηγική παρουσίασης των δύο πρώτων κεφαλαίων. Ωστόσο η ανάγκη εύρεσης προσφάτων στοιχείων καθώς και στοιχείων σε επίπεδο περιφέρειας οδήγησε στην εύρεση των συμπληρωματικών πηγών.

Στο πρώτο κεφάλαιο που παρουσιάζεται η εξέλιξη της Ελληνικής Οικονομίας σε σχέση με την Κοινότητα επιχειρείται η ανάλυση της οικονομικής δραστηριότητας στο σύνολο της

ελληνικής οικονομίας αλλά και σε περιφερειακό επίπεδο βάση δεδομένων που αφορούν το Α.Ε.Π. της Ελληνικής Οικονομίας και των περιφερειών της Ελλάδας σε σχέση με την Κοινότητα, την εξέλιξη του στους τρεις μεγάλους τομείς παραγωγής, την εξέλιξη του κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. και του ΑΕΠ/απασχολούμενο, την απασχόληση εργατικού δυναμικού (συνολικά και σε περιφερειακό επίπεδο). Θα πρέπει να τονίσουμε ότι ως το έτος 1993 υπάρχει δυνατότητα παροχής στοιχείων τόσο για το σύνολο της Ελληνικής οικονομίας όσο και για τις περιφέρειες της χώρας και τις τρεις περιοδικές εκθέσεις. Στην τρίτη περιοδική έκθεση η Ελλάδα ορίζεται ως το φτωχότερο κράτος μέλος της Κοινότητας βάσει στοιχείων για το ΑΕΠ και το κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Παρουσιάζει ωστόσο πασσάλι ανεργίας χαμηλότερα του Κοινοτικού μέσου όρου. Τονίζεται η αγροτική διάρθρωση της Ελληνικής Οικονομίας, η οποία και αποτελεί παράγοντα ύπαρξης διορθωτικής απασχόλησης που υπολογίζεται δύσκολα. Βάση του συγκεντρωτικού δείκτη κατατάσσεται η Ελλάδα στις περιοχές που από κοινοτική άποψη παρουσιάζουν την μεγαλύτερη ένταση των προβλημάτων. Βάση αυτών των χαρακτηριστικών της η Ελλάδα μπορεί να καταταχθεί στις αναπτυξιακά καθυστερημένες περιοχές, στις γεωργικές περιφέρειες, στις περιφερειακές και νησιωτικές περιοχές της Κοινότητας. Βάση της τέταρτης περιοδικής έκθεσης στην Ελλάδα το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. εξελίσσεται κατά την διάρκεια της δεκαετίας του 80 σε επίπεδα χαμηλότερα του Κοινοτικού μέσου όρου. Παρουσιάζει στην Κοινότητα το χαμηλότερο κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. και Α.Ε.Π. ανά απασχολούμενο. Το κείμενο επικεντρώνεται στην θετική εξέλιξη των ρυθμών απασχόλησης σε όλες τις χώρες της Κοινότητας αν και επισημαίνεται ότι η σύγκλιση επιτυγχάνεται μέσω πολιτικών που προσανατολίζονται στην βελτίωση των ρυθμών στις καθυστερημένες περιφέρειες. Η εικόνα αυτή επιβεβαιώνεται και από την πέμπτη περιοδική έκθεση.

Από το πρώτο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας όπου παρουσιάζεται η εξέλιξη της ελληνικής οικονομίας σε σχέση με την Κοινότητα προκύπτει ότι η ελληνική οικονομία έχει εγκλωβισθεί σε χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης του πραγματικού της Α.Ε.Π. και στο βαθμό που ο δείκτης αυτός χρησιμοποιείται αξιόπιστα στα κοινοτικά έγγραφα μπορούμε να πούμε ότι η

παραγωγή βρίσκεται σε χαμηλά επίπεδα για την Ελλάδα. Επιπλέον ανησυχητικό αποτελεί το γεγονός ότι οι υπόλοιπες περιφέρειες του στόχου 1 φαίνεται να αναπτύσσονται με ρυθμούς υψηλότερους από την Ελλάδα, οπότε η Ελλάδα δεν αποκλίνει μόνο σε σχέση το κοινοτικό μέσο όρο αλλά και σε σχέση με τις υπόλοιπες περιφέρειες του στόχου 1. Επίσης υποστηρίζεται ότι η αύξηση του πραγματικού Α.Ε.Π. που παρατηρήθηκε τα τελευταία τρία χρόνια απορρέει από την αύξηση της καταναλωτικής ζήτησης που οδηγεί σε αύξηση των εισαγωγών και ως αποτέλεσμα αυτών την εξασθένιση της παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων, που βαθμιαία οδηγούνται σε "κλεισιμο" εφόσον δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν στον αυξημένο ανταγωνισμό.

Όσον αφορά τους δείκτες κατά κεφαλήν ΑΕΠ και ΑΕΠ ανά απασχολούμενο που ευρέως χρησιμοποιούνται στα Κοινοτικά έγγραφα και εκφράζουν την παραγωγικότητα των οικονομικών συστημάτων θα πρέπει να τονίσουμε ότι στην Ελλάδα η οικονομική ανάπτυξη φαίνεται να υστερεί σε σχέση με την υπόλοιπη Κοινότητα, το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. κυμαίνεται σε επίπεδα χαμηλότερα του μισού του κοινοτικού μέσου όρου ενώ εκφρασμένο σε μονάδα ίσης αγοραστικής δύναμης ακολουθεί φθίνουσα πορεία, πράγμα που αντανakλά την μειωμένη παραγωγικότητα του Ελληνικού Οικονομικού συστήματος.

Πρόσφατα στοιχεία για την παραγωγικότητα του οικονομικού συστήματος μέσω της πραγματικής ποσοστιαίας μεταβολής του δείκτη ΑΕΠ/απασχολούμενο, καταγράφουν μια συνεχόμενη αρνητική εξέλιξη στον ρυθμό του δείκτη για τρία χρόνια, την ίδια στιγμή που οι υπόλοιπες χώρες της Κοινότητας φαίνεται να αυξάνουν την παραγωγικότητά τους με ικανοποιητικούς ρυθμούς. Η αρνητική εξέλιξη αυτών των δεικτών οδηγεί στο συμπέρασμα ότι σε επίπεδο πολιτικής θα πρέπει να επιδιωχθεί η ενίσχυση της παραγωγικότητας με ταυτόχρονη αύξηση της παραγωγής.

Υπολογίζεται ότι προκειμένου να επιτευχθεί η σύγκλιση της παραγωγικότητας της ελληνικής οικονομίας με τον κοινοτικό μέσο όρο (στο 80% περίπου αυτού) τα επόμενα πέντε χρόνια υπό την προϋπόθεση ότι αυτός αυξάνεται κατά 2% ετησίως, θα πρέπει ο μέσος ρυθμός μεγένθυσης του ελληνικού κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. να διαμορφώνεται σε επίπεδο κοντά στο 12% ετησίως, οπότε και

προκύπτει ότι η σύγκλιση της παραγωγικότητας της ελληνικής οικονομίας με την Κοινότητα είναι μη αναμενόμενη τουλάχιστον για τα επόμενα δέκα χρόνια.

Ένας από τους κύριους παράγοντες που συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας είναι η απασχόληση του εργατικού δυναμικού, η οποία μπορεί και να αναδειχθεί ως μοχλός ανάπτυξης αλλά ταυτόχρονα όταν κυμαίνεται σε χαμηλά ποσοστά μπορεί να διαδραματίσει έναν αρνητικό ρόλο. Από την ανάλυση στο πρώτο κεφάλαιο προκύπτει ότι η Ελλάδα χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη διαρθρωτικής απασχόλησης δύσκολα υπολογίσιμης, από την σταδιακή μείωση της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα και την αύξηση της απασχόλησης στον τομέα των υπηρεσιών.

Πρόσφατα στοιχεία καταγράφουν την τάση ανόδου της συνολικής απασχόλησης προσερχόμενη κυρίως από τον τομέα των υπηρεσιών, ενώ ο αριθμός των απασχολούμενων στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα παραγωγής, μειώνεται συνεχώς ως απόρροια ανάκαμψης της βιομηχανικής παραγωγής και εξασθένισης των επιπτώσεων από τις απολύσεις του προσωπικού των προβληματικών επιχειρήσεων. Η προσφορά εργασίας αυξήθηκε το 1995 με ρυθμό υψηλότερο από την απασχόληση αντανakλώντας την άνοδο του ποσοστού συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό, η οποία και είχε σαν αποτέλεσμα την αύξηση του ποσοστού ανεργίας σε 10% (έναντι 11,2% για την Κοινότητα). Η έξαρση της ανεργίας οδήγησε στην εξαγγελία από τον Ιούλιο του 1995 της νέας διαρθρωτικής πολιτικής για την απασχόληση βάση της οποίας επιδοτείται η δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης με στόχο τη συρρίκνωση του ποσοστού ανεργίας και ενίσχυσης της ευκαμψίας της αγοράς εργασίας.

Οι βασικότερες αιτίες των υψηλών ποσοστών ανεργίας στην Ελλάδα είναι η συντήρηση αναχρονιστικών δομών στην ελληνική οικονομία, β) το φαινόμενο της αποβιομηχάνισης, γ) οι χαμηλοί ρυθμοί ανάπτυξης του ΑΕΠ που διαμορφώνονται σε επίπεδα χαμηλότερα του 3%, δ) στην αύξηση της προσφοράς εργατικού δυναμικού με ρυθμό υψηλότερο από την αύξηση της απασχόλησης, ε) η χαμηλού επιπέδου παρεχόμενη εκπαίδευση - επιμόρφωση - επαγγελματική κατάρτιση του εργατικού δυναμικού. Εντονότερο εμφανίζεται το πρόβλημα σε συγκεκριμένες ομάδες ηλικίας και

πληθυσμού (νέοι κάτω των 25 ετών και γυναίκες) και στα μεγάλα αστικά κέντρα.

Για την αντιμετώπιση του οξυτάτου αυτού προβλήματος, η κυβέρνηση θα πρέπει να προβεί σε λήψη μέτρων με στόχο την άμβλυνση των επιπτώσεων της ανεργίας βραχυχρόνια και την αποτελεσματική αξιοποίηση των πόρων του δεύτερου Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και την προώθηση της απασχόλησης. Ενώ αξίζει να τονισθεί ότι μια αποτελεσματική πολιτική καταπολέμησης της ανεργίας θα πρέπει οπωσδήποτε να λαμβάνει υπόψη της τις αλλαγές στην τεχνολογία και στην διεθνοποίηση της οικονομίας που επηρεάζουν το υπάρχον παραγωγικό μοντέλο και αυτό διότι η ιδιομορφία των σημερινών συνθηκών οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η άσκηση αναπτυξιακής πολιτικής δεν συνεπάγεται απαραίτητα την δημιουργία τόσων θέσεων απασχόλησης όσων χρειάζονται. Η επενδυτική δραστηριότητα και μακροοικονομική σταθερότητα αποτελούν αναγκαίες όχι όμως και ικανές συνθήκες για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης.

Στο δεύτερο κεφάλαιο ο στόχος μας επικεντρώνεται στην ανταγωνιστικότητα της Ελληνικής Οικονομίας στο σύνολό της και των περιφερειών της χώρας. Εδώ ο όρος ανταγωνιστικότητα χρησιμοποιείται όπως στην πέμπτη περιοδική έκθεση και αφορά την ελκτικότητα μιας περιφέρειας ή ενός ευρύτερου χώρου ως απόρροια επαρκών υποδομών στους τομείς μεταφοράς, επικοινωνίας, περιβάλλοντος και ενέργειας, σε συνδυασμό με ένα ευέλικτο εκπαιδευτικό σύστημα και με τον τομέα της έρευνας και τεχνολογίας να διαδραματίζει ένα σημαντικό ρόλο. Στην τέταρτη περιοδική έκθεση η ανταγωνιστικότητα της Ελληνικής Οικονομίας με την προσθήκη της εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης και έρευνας και καινοτομίας στους παράγοντες που την επηρεάζουν κρίνεται ιδιαίτερα χαμηλή ενώ στην πέμπτη περιοδική έκθεση παρουσιάζονται δείκτες που αφορούν δίκτυα μεταφοράς, τηλεπικοινωνιών και ενέργειας που οδηγούν στο συμπέρασμα της έλλειψης βασικών υποδομών στην Ελλάδα, που σε συνδυασμό με τις ανισότητες στην εκπαίδευση, στην απασχόληση και το χαμηλό ρόλο της έρευνας και τεχνολογίας, εγκλωβίζουν την οικονομία σε χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης και επηρεάζουν αρνητικά την

ελκυστικότητα της ελληνικής οικονομίας στην εισροή ξένου κεφαλαίου. Σε περιφερειακό επίπεδο η εικόνα επιβεβαιώνεται ενώ σε μερικές περιπτώσεις το φαινόμενο εμφανίζεται εντονότερο. Θα πρέπει να αναφέρουμε ότι η ανάλυση της ανταγωνιστικότητας των περιφερειών της Ελλάδας βασίστηκε σε παρεχόμενα στοιχεία από το Eurostat, ενώ επίσης πρωταρχικός μας στόχος υπήρξε η πρόσβαση σε στοιχεία που αφορούν την κατανομή και εξέλιξη των δημοσίων και ιδιωτικών επενδύσεων στις περιφέρειες της χώρας, έτσι ώστε σε συνδυασμό με τα αποτελέσματα του πρώτου κεφαλαίου σε περιφερειακό επίπεδο να δοθεί περισσότερη έμφαση στις προβληματικές περιφέρειες της χώρας. Ωστόσο επιτεύχθη η πρόσβαση σε στοιχεία μόνο για την κατανομή των ιδιωτικών επενδύσεων του Ν. 1892/90 στις περιφέρειες της χώρας.

Όσον αφορά τις υποδομές στην Ελλάδα σε σχέση με την Κοινότητα, στους τομείς μεταφορών, τηλεπικοινωνιών, ενέργειας και περιβάλλοντος βρίσκονται σε πάρα πολύ χαμηλό επίπεδο. Επίσης τα χαμηλά επίπεδα επενδύσεων σε έργα υποδομής αναμφισβήτητα έχουν συμβάλλει στον εγκλωβισμό του ρυθμού αύξησης της παραγωγικότητας και της απασχόλησης.

Παράλληλα η ανταγωνιστικότητα των περιφερειών της Κοινότητας όπως αυτή προσδιορίζεται στην πέμπτη περιοδική έκθεση επηρεάζεται άμεσα από το υπάρχον ανθρώπινο δυναμικό και τις δυνατότητες ανάπτυξης και αξιοποίησης αυτού. Είναι η προσαρμογή των συστημάτων εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης αποτελεί τη βασική προϋπόθεση προκειμένου να επιτευχθεί η ανταπόκριση του ενεργού πληθυσμού στην τεχνολογική πρόοδο με στόχο την καταπολέμηση των συμπτωμάτων μείωσης του αριθμού των ατόμων που εντάσσονται στην αγορά εργασίας. Οι περισσότεροι δείκτες που παρουσιάζονται στο δεύτερο κεφάλαιο για την εξέλιξη του εκπαιδευτικού συστήματος στην Ελλάδα σαφέστατα οδηγούν στο συμπέρασμα ότι στην Ελλάδα η εκπαίδευση βρίσκεται σε πολύ χαμηλό επίπεδο σε σχέση με την Κοινότητα, ενώ στις περιπτώσεις εκείνες όπου τα ποσοστά συμμετοχής διαμορφώνονται σε υψηλά επίπεδα, δεν εξασφαλίζεται η ποιότητα των εφαρμοζομένων εκπαιδευτικών μεθόδων.

Ο τομέας έρευνας και τεχνολογίας θεωρείται σήμερα ως σύγχρονο μέσο περιφερειακής πολιτικής εφόσον παρέχει την

δυνατότητα στους παραγωγούς να αναδιαρθρώσουν την παραγωγή τους έτσι ώστε να ενισχύουν την ανταγωνιστικότητά τους στη διεθνή και εγχώρια αγορά. Γενικότερα η ικανότητα ικανοποίησης πραγματοποίησης καινοτομιών και αναβάθμισης των προϊόντων και των παραγωγικών μεθόδων αποτελούν σημαντικούς παράγοντες για την ανταγωνιστικότητα των περιφερειών, προσδίδοντας έτσι ένα συγκριτικό πλεονέκτημα. Θα πρέπει όμως να ελέγχεται η μεταφερσιμότητα των νέων μέσων περιφερειακής πολιτικής στο βαθμό που ορισμένες περιφέρειες λόγω ανεπαρκούς βασικής υποδομής, διοικητικών μηχανισμών κ.λ.π. δεν δύνανται να ενσωματώσουν νέα μέσα περιφερειακής πολιτικής. Κλασικό παράδειγμα αποτελεί βέβαια και η χώρα μας όπου ο τομέας έρευνας και τεχνολογίας διαδραματίζει ένα πολύ μικρό ρόλο και οι επενδύσεις στον τομέα κυμαίνονται σε πολύ χαμηλά ποσοστά του Α.Ε.Π. σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της Κοινότητας. Αρα προκύπτει αναμφισβήτητο το συμπέρασμα ότι η Ελλάδα πριν στραφεί σε νέα μέσα περιφερειακής πολιτικής θα πρέπει να προσανατολισθεί στην ολοκλήρωση κλασικών μέσων περιφερειακής πολιτικής (κίνητρα, υποδομές) πριν στραφεί σε νέα μέσα. Η ανεπάρκεια υποδομών, το χαμηλό επίπεδο εκπαιδευτικών συστημάτων και ο μειωμένος ρόλος του τομέα έρευνας και τεχνολογίας έχουν σαν αποτέλεσμα τη χαμηλή εισροή ξένου επενδυτικού κεφαλαίου.

Όσον αφορά την περιφερειακή πολιτική σε κοινοτικό επίπεδο διαμορφώνεται κατά την διάρκεια της δεκαετίας του 90 μια πολύπλοκη στρατηγική, που κύριο συστατικό της είναι η ονόδεψη δυνάμεων συνεργίας ανάμεσα στους παράγοντες που προωθούν την αναπτυξιακή διαδικασία, η οργάνωση δικτύων θεσμικής, κλαδικής και χωρικής μορφής και η συγκρότηση ολοκληρωμένων πακέτων στρατηγικών σχεδίων που εξυπηρετούν μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο αναπτυξιακά σενάρια.

Η Ελλάδα δεν μπόρεσε να ακολουθήσει μέχρι τέλους τις τάσεις αυτές. Αυτό το σημείο που η ευρωπαϊκή περιφερειακή πολιτική αρχίζει να χρησιμοποιεί τα νέα μέσα που για να ενεργοποιηθούν απαιτούν υψηλής επίδοσης δημόσια διοίκηση, εξειδικευμένη εργατική δύναμη, ποιοτικά αναβαθμισμένη υποδομή και ευνοϊκές μακροοικονομικές συνθήκες, εμφανίζονται τα πρώτα

σημάδια υστέρησης και αποσύνδεσης από την Ευρωπαϊκή προοπτική". *

Από την ανάλυση των δεδομένων στο πρώτο και δεύτερο κεφάλαιο ανακύπτουν σημαντικά ζητήματα για τις περιφέρειες της χώρας. Το βασικό δημογραφικό χαρακτηριστικό της χώρας στην μεταπολεμική περίοδο που είναι η μεγάλη συγκέντρωση πληθυσμού στην Περιφέρεια Πρωτευούσης και στην Κεντρική Μακεδονία εξακολουθεί να υπάρχει αν και παρατηρείται σχετική κόμψη βάση των στοιχείων της απογραφής του 1991. Ανησυχητικό είναι το φαινόμενο της μείωσης του πληθυσμού στις περιφέρειες Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, Δυτικής Μακεδονίας και Νησιών Βορείου Αιγαίου, που εγκυμονεί πολλούς κινδύνους για την εδαφική ακεραιότητα της χώρας, αλλά και για την εξέλιξη της οικονομίας στο μέλλον. Οι περιφέρειες Αττικής, Κεντρικής Μακεδονίας συγκεντρώνουν περίπου το 53,3% της συνολικής απασχόλησης στην χώρα, ενώ οι υπόλοιπες περιφέρειες συγκεντρώνουν ποσοστά απασχόλησης που διαμορφώνονται σε επίπεδα από 7% και κάτω. Όλες οι περιφέρειες της χώρας εκτός από την Αττική και τα Νησιά του Αιγαίου χαρακτηρίζονται από υψηλή συγκέντρωση της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα. Στον δευτερογενή τομέα παραγωγής παρουσιάζουν εξαιδίκευση η Αττική, Κεντρική Μακεδονία, Δυτική Μακεδονία και Στερεά Ελλάδα. Υψηλά ποσοστά ανεργίας εμφανίζονται στην Αττική, στην Ηπειρο στην Δυτική Ελλάδα, στην Δυτική Μακεδονία, και στα Νησιά Βορείου Αιγαίου δηλαδή στις περιμετρικές ορεινές και νησιωτικές περιφέρειες της χώρας με χαμηλό επίπεδο τουριστικής ανάπτυξης. Η συμμετοχή των γυναικών στη συνολική ανεργία είναι υψηλή στο σύνολο της χώρας και εντονότερη στις περιφέρειες Πελοποννήσου, Κρήτης, Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης - Θεσσαλίας. Οι περιφέρειες Νοτίου Αιγαίου, Κρήτης, Ιονίων νήσων και Δυτικής Μακεδονίας αναπτύσσονται με ρυθμούς υψηλότερους σε σχέση με τη χώρα, ενώ η Αττική, η Πελοπόννησος και η Θεσσαλία με ρυθμούς χαμηλότερους από τον εθνικό μέσο όρο.

* ΚΟΝΣΟΛΑ Ν., ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΣΕΛ. 146.

Τα βασικά χαρακτηριστικά του Ελληνικού περιφερειακού προβλήματος όπως προκύπτουν από τα δύο πρώτα κεφάλαια είναι:

- Η μεγάλη συγκέντρωση πληθυσμού στα αστικά κέντρα που εξακολουθεί να υπάρχει παρά τη μείωση των ρυθμών αστικοποίησης και η παράλληλη ερήμωση των περιμετρικών περιφερειών της χώρας.
- Η υψηλή συγκέντρωση των απασχολούμενων στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη. Οι περιφέρειες που γειτνιάζουν με την περιφέρεια πρωτεύουσας και την Κεντρική Μακεδονία εξειδικεύονται στο δευτερογενή τομέα παραγωγής, ενώ στον τριτογενή τομέα εξειδικεύονται οι περιφέρειες Αττικής και Νοτιών Αιγαίου.
- Μεγάλη συγκέντρωση ανέργων εμφανίζεται στην Αττική και στην Κεντρική Μακεδονία καθώς και σε περιμετρικές περιφέρειες της χώρας.
- Μεγάλα ποσοστά του συνολικού Α.Ε.Π. συγκεντρώνονται στην Αττική και στην Κεντρική Μακεδονία, ενώ χαμηλοί ρυθμοί αύξησης του περιφερειακού ΑΕΠ εμφανίζονται στις αγροτικές κυρίως περιφέρειες της χώρας και στην περιφέρεια Αττικής.
- Οι κεντρικές βιομηχανικές και τουριστικές περιφέρειες χαρακτηρίζονται από υψηλό κατά κεφαλήν ΑΕΠ.
- Οι περιφέρειες Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, Δυτικής Μακεδονίας, Ηπείρου, Ιονίων νήσων, Πελοποννήσου, Βορείου Αιγαίου και Κρήτης χαρακτηρίζονται από μεγαλύτερη ανεπάρκεια υποδομών.

Όπως ήδη προαναφέραμε η Ελλάδα θα πρέπει να προσανατολίζεται στην συστηματική προσπάθεια ολοκλήρωσης των παραδοσιακών μέτρων περιφερειακής πολιτικής πριν στραφεί αποκλειστικά στα νέα μέσα περιφερειακής πολιτικής που υιοθετούνται από την Κοινότητα, στο βαθμό που οι ανεπάρκεις υποδομές και οι μακροοικονομικές συνθήκες δεν επιτρέπουν την διαμόρφωση μιας περιφερειακής πολιτικής βιώσιμης στα νέα μοντέλα. Η διαμόρφωση περιφερειακής αναπτυξιακής πολιτικής στην Ελλάδα θα πρέπει να εξυπηρετεί συγκεκριμένους στρατηγικούς σκοπούς, όπως η Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, οι αναγκαίες διαρθρωτικές μεταβολές της οικονομίας και η αποκεντρωτική μεταρρύθμιση στους θεσμούς.

"Είναι απαραίτητο στη συνέχεια να μελετηθούν συστηματικά όλες οι αναλύσεις για την διαπεριφερειακή διάρθρωση της οικονομίας, με στόχο να καθορισθούν και να ιεραρχηθούν τα κριτήρια που θα διευκολύνουν την εκπόνηση προγραμμάτων ικανών να αξιοποιήσουν το δυναμισμό ορισμένων περιφερειών, αλλά και να προωθήσουν την αναπτυξιακή διαδικασία στις καθυστερημένες ή προβληματικές περιφέρειες.

Το επόμενο βήμα είναι η ιερόρχηση των σκοπών της εθνικής περιφερειακής πολιτικής και της ειδικής πολιτικής για κάθε περιφέρεια, η άρθρωση τους σε ένα πρόγραμμα δράσης με τομεακή χρονική, χρηματοδοτική ή και θεωρητική διάσταση και η αξιολόγηση και επιλογή των εναλλακτικών μέσων για την πραγμάτωσή τους".*

Για την τρέχουσα δεκαετία η περιφερειακή πολιτική θα πρέπει να προσανατολισθεί σε μια στρατηγική με βασικούς στόχους την ενίσχυση της πληθυσμιακής βάσης των περιμετρικών περιφερειών της χώρας, την αξιοποίηση της έρευνας και της τεχνολογίας, την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και επιχειρηματικότητας. Τα προτεινόμενα μέσα περιφερειακής πολιτικής για την επίτευξη αυτών των στόχων θα πρέπει να είναι η κατάλληλη πολιτική κινήτρων, η βελτίωση των υποδομών, η στήριξη καινοτομικών δραστηριοτήτων, η ενίσχυση των επενδύσεων κ.λ.π.

Το δύο πρώτα κεφάλαια της παρούσας εργασίας αποτελούν μια θεματική ενότητα όπου παρουσιάζεται η ανάλυση δεδομένων που αφορούν την εξέλιξη της Ελληνικής Οικονομίας σε σχέση με την Κοινότητα απ' όπου και προκύπτουν σημαντικά ζητήματα όπως το χαμηλό επίπεδο παραγωγής τόσο στο σύνολο της χώρας όσο και σε περιφερειακό επίπεδο, ενώ επίσης σημαντικό είναι το ζήτημα ότι πολλές περιφέρειες παρουσιάζουν ένα δυναμισμό συγκρινόμενες με άλλες στο εσωτερικό της χώρας αλλά είναι ακόμα σε επίπεδα χαμηλά σε σχέση με τον Κοινοτικό μέσο όρο. Οι χαμηλοί ρυθμοί ανάπτυξης στο σύνολο της Ελληνικής Οικονομίας εντείνουν το πρόβλημα θέτοντας τον προβληματισμό σχετικά με τον χρόνο που απαιτείται προκειμένου να συγκλίνουμε με την Κοινότητα.

* ΚΟΝΣΟΛΑ Ν., ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΣΕΛ. 154.

Παράλληλα οι υποδομές βρίσκονται σε χαμηλότατο επίπεδο πράγμα που καθιστά πολλές περιφέρειες στην χώρα αλλά και γενικότερα το σύνολο της χώρας, μη ελκτική στην προσέλωση ξένου κεφαλαίου κάτι που επιπλέον αποτελεί ανησυχητικό παράγοντα για την εξέλιξη της οικονομίας στην Ελλάδα.

Από τα δύο πρώτα κεφάλαια γίνεται πλέον αντιληπτό ότι στην Κοινότητα υπάρχει μια γενική κατάσταση μεγάλων ανισορροπιών μεταξύ των κρατών μελών, οι οποίες δεν συνεπάγονται απλώς χαμηλότερο βιοτικό επίπεδο αλλά πολύ περισσότερα αντανακλούν μια κατάσταση γενικότερων ελλείψεων ευκαιριών ζωής που υποδηλώνουν το χαμηλό βαθμό αξιοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού και την αποτυχία αξιοποίησης των οικονομικών ευκαιριών οι οποίες θα μπορούσαν να ωφεληθούν την Κοινότητα ως σύνολο. Ενώ οι περισσότερες χώρες συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας διανύουν μια θετική πορεία προς την ονομαστική οικονομική σύγκλιση παρατηρείται στην Κοινότητα εξασθένιση της εσωτερικής συνοχής που απορρέει τόσο από την άσκηση περιοριστικής πολιτικής για την επίτευξη της εισόδου στην ΟΝΕ όσο και από την ποικιλία των προβλημάτων που εμφανίζονται σε κάθε χώρα και που σε πολύ μεγάλο βαθμό δεν επιτρέπουν την μεταφερσιμότητα των νέων μέσων περιφερειακής πολιτικής και γενικότερα την επίτευξη υψηλών αναπτυξιακών ρυθμών.

Τα δύο επόμενα κεφάλαια αποτελούν επίσης μια θεματική ενότητα σχετιζόμενη με τον παράγοντα χώρα όπου το πρόβλημα εξετάζεται από άλλη διάσταση. Εχοντας ως δεδομένο το χαμηλό επίπεδο παραγωγής και υποδομών, πρέπει να αντιμετωπισθεί η Ελλάδα, ως μια χώρα ενταγμένη σε έναν ευρύτερο γεωγραφικό χώρο που παρουσιάζει κοινά χαρακτηριστικά (Κεντρική Μεσόγειος) και χαρακτηρίζονται από σημαντικές γεωπολιτικές ανισότητες σε σχέση με την υπόλοιπη Κοινότητα, κατέχοντας μια γεωγραφική θέση που την καθιστά απομονωμένη και που δεν δύναται να αναπτυχθεί αυτόνομα και προφανώς διευρύνει τις ανισότητες που υπάρχουν στην οικονομική δραστηριότητα. Εδώ λοιπόν τίθεται το ζήτημα τόσο από άποψη Κοινοτικών πολιτικών, πως αυτές οργανώνονται, τι στρατηγική ακολουθούν και προς ποιά κατεύθυνση προσανατολίζονται, όσο και από άποψη άσκησης

πολιτικής σε εθνικό επίπεδο, όσον αφορά τις δυνατότητες που παρέχονται ή θα μπορούσαν να αναπτυχθούν προκειμένου να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες που προκύπτουν από την εφαρμογή πολιτικών όπως για παράδειγμα αυτή των διευρωπαϊκών δικτύων και γενικότερα από τη διαμόρφωση μιας νέας τάξης πραγμάτων στα πλαίσια της οργάνωσης του χώρου στην Κοινότητα.

Η επιτυχία των κοινοτικών πολιτικών που στοχεύουν στην οργάνωση του χώρου στην Κοινότητα εξαρτάται σε πολύ μεγάλο βαθμό από την άσκηση περιφερειακής πολιτικής σε κοινοτικό επίπεδο, η οποία μέχρι τώρα δεν κρίνεται ικανοποιητική εξ αιτίας των συνεχόμενων αυξανόμενων ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών της Κοινότητας. Τα μέτρα διάρθρωσης πολιτικής με στόχο την ενίσχυση των υποδομών, την βελτίωση ποιότητας ζωής, την ενίσχυση της επαγγελματικής κατάρτισης κ.λ.π. είχαν σαν αποτέλεσμα την έξαρση των χωροταξικών ανισοτήτων στην Κοινότητα εφόσον οι κεντρικές περιφέρειες αυτής επωφελούνται πολύ περισσότερο από την αναδιάρθρωση της Ευρωπαϊκής Οικονομίας και οι λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες συνεχίζουν να αναπτύσσονται με χαμηλότερους ρυθμούς. Το νέο καθεστώς οργάνωσης του χώρου στην Κοινότητα που προκύπτει από την εφαρμογή κοινοτικών πολιτικών όπως αυτή των διευρωπαϊκών δικτύων, της ενίσχυσης της διασυνοριακής συνεργασίας κ.λ.π. θα οδηγήσει σε ευημερία αλλά και σε ανισότητες, που θα εμφανισθούν κυρίως στις περιφέρειες εκείνες που χαρακτηρίζονται από χαμηλή ικανότητα ευελιξίας των νέων μέσων περιφερειακής πολιτικής όπου κατά παράδοση είναι οι περιφέρειες με ανεπαρκή υποδομή, οπότε και χαρακτηρίζεται από μεγάλη πιθανότητα περιθωριοποίησης, ενώ είναι σημαντικό να τονισθεί ότι αποτελεί μέρος ενός ευρύτερου γεωγραφικού χώρου (Κεντρικής Μεσογείου) με σημαντικές γεωπολιτικές ανισότητες σε σχέση με την υπόλοιπη Κοινότητα, όπου δεν μπορεί να αναπτυχθεί αυτόνομα και επιπλέον από πλευράς κοινότητας δεν φαίνεται να διαμορφώνεται μια συγκεκριμένη και ειδική αναπτυξιακή στρατηγική για τον συγκεκριμένο χώρο. Επιπλέον το χαμηλό επίπεδο παραγωγής, η ανεπάρκεια υποδομών κ.λ.π. που έχουν διαπιστωθεί στο πρώτο μέρος της εργασίας έχουν σαν αποτέλεσμα τον εγκλωβισμό της Ελληνικής Οικονομίας σε χαμηλούς

αναπτυξιακούς ρυθμούς και τη δημιουργία ενός μη ευνοϊκού επενδυτικού κλίματος που συνεπάγεται δυσκολίες στην προσέλκυση ιδιωτικών κεφαλαίων που απαιτούνται προκειμένου να ολοκληρωθούν τα μεγάλα έργα όπου θα συμβάλλουν στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της Ελληνικής Οικονομίας και των περιφερειών της χώρας, και θα ενισχύσουν το ρόλο της Βόρειας και Δυτικής Ελλάδας.

Το κεφάλαιο τρία (Οργάνωση του χώρου στην Κοινότητα και η Ελλάδα) εστιάζεται στις χωρικές επιπτώσεις των κοινοτικών πολιτικών για την οργάνωση του κοινοτικού χώρου που παρουσιάζονται στα κοινοτικά έγγραφα Ευρώπη 2000 και Ευρώπη 2000+ (του οποίου η δομή συνοπτικά αναφέρεται στο συγκεκριμένο κεφάλαιο) και στοχεύουν στην στήριξη των ασθενεστερων περιοχών για την ούθηση της ανταγωνιστικότητας και παραγωγικότητας των περιφερειών.

Από το κείμενο Ευρώπη 2000 προκύπτει ότι οι κοινοτικές πολιτικές που αφορούν χωρικές επιπτώσεις θα πρέπει να προσανατολισθούν α) στην προώθηση της δημιουργίας των προϋποθέσεων για την οικονομική ανάπτυξη, την αποσυμφορηση και αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων στις περιφέρειες της Κοινότητας που πλήττονται, β) στον προσδιορισμό των τάσεων και δημογραφικών αλλαγών, γ) στην αποσυμφορηση των οδικών μεταφορών στις αστικές συγκεντρώσεις, δ) στον προσδιορισμό των εξελίξεων στους τομείς πληροφορικής τεχνολογίας και τηλεπικοινωνιών, ε) στην θέσπιση των οικονομικών της στόχων σε όρους βιώσιμης ανάπτυξης στ) στην χρησιμοποίηση εναλλακτικών μορφών ενέργειας.

Στο κείμενο Ευρώπη 2000+ έχουμε την εισαγωγή μιας νέας Κοινοτικής πολιτικής αυτής των διευρωπαϊκών δικτύων μεταφοράς, ενέργειας, πληροφορίας. Η ανάπτυξη δικτύων πληροφοριών και επικοινωνίας στοχεύουν στο να δοθούν απαντήσεις στους μετασχηματισμούς των συστημάτων παραγωγής. Η ανάπτυξη αυτών ενισχύει την ισορροπία στο χώρο με την προϋπόθεση ότι θα προσεχθούν οι επιπτώσεις των τηλεπικοινωνιών στους παράγοντες εγκατάστασης των επιχειρήσεων και η επίδραση της δυναμικής της συγκέντρωσης. Οι επιπτώσεις δικτύων ενέργειας θα πρέπει να συνδυαστεί με κατάλληλη άσκηση περιφερειακής πολιτικής στις

περιοχές που εξυπηρετούνται λιγότερο κατά βάση του σχεδίου Regen. Η ανάπτυξη των δικτύων μεταφοράς συνεισφέρει στην καλύτερη χωρική κατανομή των πληθυσμών και των οικονομικών δραστηριοτήτων της ένωσης και ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα των περιφερειακών περιοχών λόγω της βελτίωσης στην προσπελασιμότητα τους σε σχέση με κεντρικές περιοχές. Η Ελλάδα θα πρέπει να εκμεταλλευθεί όσο το δυνατόν περισσότερο την χρηματοδοτική ενίσχυση των διαρθρωτικών Ταμείων προκειμένου να υλοποιηθούν τα μεγάλα έργα όπως επίσης και μια σειρά μικροτέρων έργων που έχουν πρόσβαση στα μεγάλα διευρωπαϊκά δίκτυα. Το ζήτημα της υλοποίησης των μεγάλων έργων είναι ιδιαίτερα σημαντικό και σχετίζεται με προβλήματα όπως η ανεπάρκεια υποδομών που ήδη έχει διαπιστωθεί από το προηγούμενο κεφάλαιο, η έλλειψη βασικών διοικητικών υποδομών, η χαμηλή απορροφητικότητα των κοινοτικών κονδυλίων, η προσέλκυση ιδιωτικού κεφαλαίου σε μια περίοδο οικονομικής αστάθειας κ.λ.π. Αντικείμενο παρουσίασης στο συγκεκριμένο κεφάλαιο αποτελεί επίσης η Κοινοτική Πρωτοβουλία Interreg II με στόχο την ενίσχυση της διασυνοριακής συνεργασίας.

Στο Κεφάλαιο 4 αναλύονται τα σενάρια εξέλιξης των περιφερειών της Κεντρικής Μεσογείου που σχετίζονται με το πρότυπο ανάπτυξης της Κεντρικής Μεσογείου που αφορά τη βελτίωση των επικοινωνιών, την ενδυνάμωση της οικονομίας, την πολιτική για το περιβάλλον και την βελτίωση των εξωτερικών σχέσεων. Τα τρία σενάρια εξέλιξης της περιοχής της Κεντρικής Μεσογείου είναι ο "κατοκερματισμός", το σενάριο "δυναμικής ανάκαμψης" και το σενάριο "ολοκλήρωσης" (βάσει μελέτης της Γενικής Διεύθυνσης της επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για την μελλοντική εξέλιξη των περιφερειών της Κεντρικής Μεσογείου Mezzagiorra - Ελλάδα).

Το σενάριο του "κατοκερματισμού" φαίνεται να επικρατεί εφόσον συνεχίζονται οι τάσεις που έχουν ενσωματωθεί στις πολιτικές του παρελθόντος και ισχύουν οι προσαρμογές που έχουν συμπεριληφθεί και απαιτούνται για την Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Οι τάσεις αυτές αφορούν τη συνέχιση των συγκρούσεων στο Μεσογειακό χώρο, την αύξηση της χρηματοδοτικής ενίσχυσης των διαρθρωτικών ταμείων συμπεριλαμβανομένου και του

Ταμείου Συνοχής, η οποία και θα πρέπει να αξιοποιηθεί με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε να αντισταθμιστούν τα αποτελέσματα της περιοριστικής πολιτικής που ακολουθεί η Ελλάδα προκειμένου να καλύψει τα εξωτερικά και δημόσια ελλείματα, η μη διαμόρφωση νέας στρατηγικής ανάπτυξης για την περιοχή, η συνέχιση των πιέσεων στην αγορά εργασίας, η διατήρηση των υφισταμένων εθνικών και περιφερειακών αγώνων που σημαίνει χαμηλή δυνατότητα εισροής πόρων στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες, πιέσεις για την εξασθένιση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων, εφαρμογή προγραμμάτων τοπικού χαρακτήρα με στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της παραγωγής, και διατήρηση της χαμηλής υποδομής υποδομών.

Η συνέχιση αυτών των υφισταμένων τάσεων και πολιτικών θα έχει σαν αποτέλεσμα την επιδείνωση του κατακερματισμού στον χώρο της Κ. Μεσογείου που σταδιακά ενισχύει έτσι την περιθωριακή θέση του, ενώ η ήδη προγραμματισμένη ανάπτυξη των υποδομών δεν κρίνεται ικανή στο να αντρέψει το φαινόμενο περιθωριοποίησης του χώρου. Οξυμένο εμφανίζεται το πρόβλημα στην Ανατολική Ελλάδα όπου οι δυνατότητες σύνδεσης με την υπόλοιπη περιοχή της Κ.Μ. είναι περιορισμένες. Η συνέχιση των τάσεων επιπλέον θα οδηγήσει στην ύπαρξη λίγων απομονωμένων κόμβων και αστικών δικτύων. Διασυνδεδεμένη περιοχή μπορεί κανείς να χαρακτηρίσει μόνο την περιοχή Αθήνας - Πάτρας. Η ανάπτυξη διαχέεται κατά μήκος του άξονα "S" ωστόσο δεν μπορεί αυτός να διαδραματίσει έναν καθοριστικό ρόλο μέσω της ύπαρξης δυναμικών πόλων έλξης. Τα αστικά κέντρα αδυνατούν να αξιοποιήσουν τα συγκριτικά τους πλεονεκτήματα και αναπτύσσουν σχέσεις εξάρτησης από τα μεγάλα μητροπολιτικά κέντρα. Η συνέχιση των συγκρούσεων στον Βαλκανικό χώρο θα οδηγήσει σε ενίσχυση των διασυνδέσεων μεταξύ Βορειοδυτικής Ελλάδας και της Puglia παρέχοντας μια εναλλακτική συγκοινωνιακή αρτηρία για την Κ. Μεσόγειο.

Επίσης η κατάσταση εμφανίζεται ανησυχητική σε βαθμό που από πλευράς Κοινότητας δεν φαίνεται να διαμορφώνεται μια ειδικής μορφής πολιτική για την περιοχή της κεντρικής Μεσογείου αλλά και η Ελλάδα δεν φαίνεται να αναπτύσσει μηχανισμούς τέτοιους που να αξιοποιούν τις υπάρχουσες

δυνατότητες. Έτσι εμφανίζεται συγκέντρωση της ανάπτυξης στον άξονα S ενώ η δυτική πλευρά που θα μπορούσε να διαδραματίσει ένα σημαντικό ρόλο στην ενίσχυση των διασυνδέσεων με την υπόλοιπη Κοινότητα δεν φαίνεται να αναπτύσσεται. Έτσι με δεδομένο το σενάριο τάσεων που πολύ απέχει από το επιθυμητό, εφόσον πολλές από τις βασικές προϋποθέσεις των υπολοίπων αναιρούνται, ήδη για παράδειγμα οι συγκρούσεις στα Βαλκάνια εντείνονται και διανύουμε περίοδο κρίσης των Ελληνοτουρκικών σχέσεων φαίνεται να οδηγούμαστε στον "κατακερματισμό" έχοντας και λίγες ελπίδες για το πιο αισιόδοξο σενάριο του "δυναμικού ανάκαμψης".

Η εξάλειψη του κατακερματισμού και των οικονομικών προβλημάτων στην περιοχή της Κ. Μεσογείου, προϋποθέτει συστηματικότερο άνοιγμα των παραμεθόριων περιοχών προς την ενδοχώρα με βελτίωση της προσπελασιμότητας τους και στήριξη στους υφισταμένους θήλακες εκσυγχρονισμού. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να αφιερωθεί στις ορεινές ζώνες που είναι παντού υποανάπτυκτες και σε φάση ταχείας ερήμωσης. Η δεύτερη μεγάλη πρόκληση που θα αντιμετωπίσει η περιοχή της Κ. Μεσογείου είναι η ανάπτυξη ελκυστικού περιβάλλοντος λόγω της αυξανόμενης ρύπανσης που εμφανίζεται αλλά και της σημασίας του τουριστικού τομέα για την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής. Οι Μεσογειακές χώρες έχουν ήδη δεσμευθεί σε μια πολιτική συνεργασίας, υπογράφοντας τη Σύμβαση της Βαρκελώνης για τη εφαρμογή του "Γαλάσιου Σχεδίου". Στο σχέδιο δράση "Γαλάσιο Σχέδιο" τονίζονται οι αυξημένες ανάγκες συνεργασίας των μεσογειακών χώρων με στόχο την ομαδή διαχείριση των ακτών, των πόλεων, των υδάτινων πόρων, την διατήρηση του θαλασσιού πλούτου και τον περιορισμό των πυρκαγιών, την διατήρηση του θαλασσιού βυθού, και την ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων μεγάλων κινδύνων όπως η διάβρωση, οι σεισμοί, τα θαλάσσια ατυχήματα, τα τοπικά απόβλητα κ.λ.π. Επίσης ενισχύεται η προστασία του πολιτιστικού πλούτου, η σημασία του οποίου είναι καθοριστική στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής (διεθνής τουρισμός, υπηρεσίες).

Ο τρίτος στρατηγικός άξονας για την περιοχή αφορά την βελτίωση των εξωτερικών σχέσεων πράγμα που θα δώσει την

δυνατότητα στην Ελλάδα να μειώσει την απομόνωσή της και να διαδραματίσει έναν θετικό ρόλο στα Βαλκάνια, στη Νότια Μεσόγειο και στην Ανατολική Μεσόγειο.

Η Ελλάδα πρέπει να δώσει μάχη σε όλα τα επίπεδα, ώστε να αποτελέσει τμήμα της μεγάλης μεσογειακής ζώνης του ήλιου που αρχίζει από την Πορτογαλία και πρέπει να τελειώνει στα νησιά του Αιγαίου, με κύριο χαρακτηριστικό την πολυτομεακή ανάπτυξη και κυρίως την ανάπτυξη δραστηριοτήτων που συνδέονται με την υψηλή τεχνολογία, την έρευνα, το φυσικό περιβάλλον και τον πολιτισμό.

Στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η πρόοδος της ελληνικής οικονομίας προς την Ονομαστική Οικονομική Σύγκλιση. Η συνθήκη του Μάαστριχτ προβλέπει ότι για να συμμετάσχει ένα κράτος μέλος στην Οικονομική Νομισματική Ένωση πρέπει να πετύχει την αναγκαία οικονομική σύγκλιση με γνώμονα τέσσερα κριτήρια που αφορούν την σταθερότητα των τιμών, την μείωση του δημοσίου ελλείμματος, την μείωση του δημοσίου χρέους και την σταθερότητα των συναλλαγματικών ισοτιμιών και μακροπρόθεσμων επιτοκίων. Κύριος στόχος αυτού του κεφαλαίου είναι η παρουσίαση εξελίξεων σε αυτά τα μεγέθη. Από την παρουσίαση των εξελίξεων σε αυτά τα μεγέθη προκύπτει ότι η διαμόρφωση ενός νέου οικονομικού και κοινωνικού περιβάλλοντος βρίσκεται σε εξέλιξη στην Ευρώπη.

Όσον αφορά την πορεία της Ελλάδας προς την ονομαστική οικονομική σύγκλιση θα πρέπει να τονισθεί ότι κρίνεται σχετικά θετική εφόσον βρίσκεται στα 2/3 του δρόμου για το Μάαστριχτ. Ωστόσο είναι σχεδόν βέβαιη η μη είσοδος της Ελλάδας στην πρώτη ομάδα των χωρών που θα συμμετάσχουν στην Ο.Ν.Ε. Η πολιτική η οποία θα πρέπει να ακολουθήσει η Ελλάδα είναι αυτή της συνέχισης των προσπάθειών για τη συρρίκνωση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων, και τη μείωση του πληθωρισμού, πολιτική που σε πρώτη φάση θα επιδράσει αρνητικά στην πραγματική σύγκλιση της Ελλάδας με την Κοινότητα που επιτυγχάνεται με την επίτευξη ρυθμών ανάπτυξης υψηλότερων από την Κοινότητα. Οι βασικοί μεσοπρόθεσμοι στόχοι της Ελληνικής πολιτικής εστιάζονται στη νομισματική σταθερότητα, στη δημοσιονομική εξυγίανση, ενώ μακροπρόθεσμα θα πρέπει να επιδιωχθεί υψηλότερος ρυθμός ανάπτυξης, αύξηση της εθνικής αποταμίευσης και των επενδύσεων.

Ο κίνδυνος περιθωριοποίησης της Ελλάδας είναι ορατός σε περίπτωση που η πολιτική της δεν εξασφαλίζει επιτυχή πορεία προς την οικονομική σύγκλιση. Επίσης η τάση για ευέλικτη ολοκλήρωση που έχει καταγραφεί στα πλαίσια της Διακυβερνητικής οδηγεί την Ελλάδα σε μείωση του πολιτικού της ρόλου, οπότε μια αποτυχία προς την πορεία της ονομαστικής οικονομικής σύγκλισης ενισχύει τον κίνδυνο απομόνωσης της Ελλάδας. Από πολιτική σκοπιά η Ελλάδα θα πρέπει να προσανατολίζεται στην Ομοσπονδιακή Ευρωπαϊκή Ένωση των Κρατών, εστιάζοντας σε θέματα λειτουργίας των θεσμών, δημοκρατικότητας και κοινής εξωτερικής πολιτικής.

Από τα δύο πρώτα κεφάλαια και από το κεφάλαιο πέντε προκύπτει ότι ενώ η πρόοδος προς την ονομαστική οικονομική σύγκλιση επιτυγχάνεται με την άσκηση περιοριστικής πολιτικής προκειμένου να αντιμετωπισθούν τα τεράστια δημοσιονομικά ελλείματα και ο πληθωρισμός, η πραγματική σύγκλιση επιτυγχάνεται μέσω πολιτικών προσανατολισμένων στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, την ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, εφαρμογή διευρωπαϊκών δικτύων, ενίσχυση της απασχόλησης, ενίσχυση του ρόλου της έρευνας και τεχνολογίας κ.λ.π., πολιτική που δεν μπορεί να αναπτυχθεί σε εθνικό επίπεδο εφόσον ο κύριος στόχος είναι η επίτευξη ενός σταθερού μακροοικονομικού πλαισίου που συνεπάγεται την άσκηση περιοριστικής πολιτικής. Έτσι μια πολύ καλή προοπτική για την ελληνική οικονομία αλλά και μια ευκαιρία επανσύνδεσης της Ελλάδας με την υπόλοιπη Κοινότητα δίνεται με την εφαρμογή του δευτέρου Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης υπό την προϋπόθεση ότι η Ελληνική πολιτική θα προσανατολισθεί σε μια κατεύθυνση όπου θα επιδιωχθεί η ενίσχυση της κλασικής υποδομής, την αξιοποίηση της έρευνας και τεχνολογίας, την καθιέρωση εκτεταμένου αποκεντρωτικού διοικητικού συστήματος κ.λ.π. Όσον αφορά το δεύτερο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης ιδιαίτερη σημασία δόθηκε στην αύξηση της Κοινοτικής Συμμετοχής στην χρηματοδότηση των έργων, στη δημιουργία των προϋποθέσεων για τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα και στην παροχή τεχνικής βοήθειας για την απόκτηση τεχνογνωσίας. Η ενίσχυση της υποδομής ανάγεται σε κύριο μέσο επίτευξης των στρατηγικών στόχων του δευτέρου

Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης. Το β' Κ.Π.Σ. στοχεύει στην ενίσχυση των επενδύσεων μέσω της αυξημένης παροχής κινήτρων στους τομείς της βιομηχανίας (παραγωγικός τομέας), σε έργα υποδομής και στην ανάπτυξη και αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού. Σε επίπεδο γενικότερων μεγάλων στόχων παρατηρείται η συνοχή ανάμεσα στο β' Κ.Π.Σ. και στη λευκή Βίβλιο (ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα, απασχόληση) εφόσον προσανατολίζεται ταυτόχρονα στην βελτίωση και ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού, που αποτελεί βασική προτεραιότητα στους στόχους της Λευκής Βίβλου. Όπως ήδη αναλύσαμε στο έκτο κεφάλαιο οι βασικοί άξονες του β' Κ.Π.Σ. αφορούν α) τη μείωση του βαθμού περιφερειακότητας και προώθηση της εσωτερικής συνοχής μέσω της ανάπτυξης των μεγάλων δικτύων (δευρωπαϊκά δίκτυα και μικρότερα έργα υποδομής που έχουν πρόσβαση σε αυτά), β) βελτίωση συνθηκών διαβίωσης, άξονας που προσανατολίζεται στην βελτίωση της αστικής ανάπτυξης και στους τομείς υγείας, πρόνοιας και περιβάλλοντος, γ) στην ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα του οικονομικού ιστού που επικεντρώνεται στους τομείς βιομηχανίας, έρευνας και τεχνολογίας, τουρισμού, γεωργίας και αλιείας, δ) στην ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού και προώθησης της εργασίας και ε) στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων και άρση της απομόνωσης των νησιωτικών περιοχών (περιφερειακό σκέλος Κ.Π.Σ.).

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να πούμε ότι η επιτυχία της εφαρμογής του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης σε πολύ μεγάλο βαθμό εξαρτάται από την ικανότητα της Ελλάδας να απορροφά τα κοινοτικά κονδύλια. Τρεις κυρίως είναι οι βασικοί λόγοι όπου ευθύνονται για τη χαμηλή απορρόφηση των κοινοτικών κονδυλίων. Ο πρώτος σχετίζεται με τη χαμηλή διοικητική ικανότητα που χαρακτηρίζει πολλές αρμόδιες αρχές στο να προσδιορίσουν κατάλληλα προγράμματα και σχέδια και να διαχειριστούν την υλοποίηση. "Επίσης δημοσιονομικά προβλήματα απορροφητικότητας ανακύπτουν όταν στο πλαίσιο των διατάξεων αντιστοίχισης κονδυλίων, τα κράτη μέλη δεν είναι ικανά να αυξήσουν την εθνική συμμετοχή εξ αιτίας δημοσιονομικών περιορισμών και τέλος οι δυσκολίες μακροοικονομικής απορροφητικότητας λαμβάνουν ποικίλες αλλά γενικά λιγότερο αισθητές μορφές όπως ο

πληθωρισμός, η απώθηση των ιδιωτικών επενδύσεων από τις χρηματοδοτούμενες δημόσιες δαπάνες από την Ευρωπαϊκή Ένωση, μια αδικαιολόγητα μεγάλη αύξηση των εισαγωγών και η διαρροή μεταβιβάσεων από τις επενδύσεις στην κατανάλωση".*

Εξασθένιση αυτών των προβλημάτων θα μπορούσε να επιτευχθεί με τη διαμόρφωση ευέλικτων χρηματοδοτικών διαδικασιών. Το ζήτημα της απορροφητικότητας είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την Ελλάδα. Θα πρέπει οπωσδήποτε να ξεπεραστούν τα όποια εμπόδια που ευθύνονται για τη χαμηλή απορροφητικότητα των κοινοτικών κονδυλίων, εφόσον το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης αποτελέσει μια μεγάλη προοπτική για μια χώρα σαν την Ελλάδα, όπου χαρακτηρίζεται από ανεπαρκή περιφερειακή πολιτική, και είναι εγκλωβισμένη σε πολιτικές περιορισμού για τη δημοσιονομική εξυγίανση και την εξασφάλιση της στην Ο.Ν.Ε. κ.λ.π., αλλά πολύ περισσότερο σημαντικό είναι το ότι πιθανή αποτυχία του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης οφειλόμενη σε χαμηλή απορροφητικότητα θα έχει επιπτώσεις στην Ελληνική Οικονομία, που σχετίζονται με το αν και το πως θα συμμετάσχει η Ελλάδα στο επόμενο πακέτο (Σαντέρ).

Η Ελληνική Οικονομία αυτή τη στιγμή βρίσκεται στο κατώφλι σημαντικών εξελίξεων, θα πρέπει να επωφεληθεί από τους πόρους του β' Κ.Π.Σ. που είναι μεγάλοι για τα μεγέθη της Ελληνικής Οικονομίας έτσι ώστε να συγκλίνει με τις υπόλοιπες χώρες της Κοινότητας, ενώ η πιθανή αποτυχία κατά τη διάρκεια εφαρμογής τους, περιορίζει τη συμμετοχή της στο επόμενο πακέτο, το επανομαζόμενο "Σαντέρ" οπότε και πάλι ο κίνδυνος περιθωριοποίησης της χώρας, από άλλη διάσταση πλέον είναι ορατός.

* ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, ΠΡΩΤΗ ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ. 1996. ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ΑΛΟΓΟΣΚΟΥΦΗΣ ΓΙΩΡΓΟΣ (1996) ΑΡΘΡΟ "ΑΠΟΚΛΙΝΟΥΜΕ, ΔΕΝ ΣΥΓΚΛΙΝΟΥΜΕ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ", ΕΠΕΝΔΥΤΗΣ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΣΑΒΒΑΤΟ 7 - ΚΥΡΙΑΚΗ 8 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1996
2. ΒΑΜΒΟΥΚΑΣ Γ. ΑΡΘΡΟ (1996α) "ΑΡΙΘΜΟΙ ΚΑΙ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΓΟΡΑ" ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΕΝΒΕΤΟ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ Γ. (36) (2209) 5 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1996
3. ΒΑΜΒΟΥΚΑΣ Γ (1996 β) ΑΡΘΡΟ "ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΣ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ: Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ" ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ Φ. (50) (2219) 12 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1996.
4. ΒΗΜΑ (1996) ΦΑΚΕΛΟΣ: "ΦΥΣΙΚΟ ΑΕΡΙΟ" ΒΗΜΑ 22 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1996
5. ΓΕΝΝΗΜΑΤΑΣ Π. (1996) ΑΡΘΡΟ: "ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ" ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΚΥΡΙΑΚΗ 6 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1996.
6. ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ "ΠΡΟΣΩΡΙΝΟΙ ΕΘΝΙΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ 1994, ΑΘΗΝΑ 1995.
7. "ΕΘΝΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ" ΑΡΘΡΟ: "ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΚΕΤΟ ΝΤΕΛΟΡ ΣΤΟ ΠΑΚΕΤΟ ΣΑΝΤΕΡ" ΕΘΝΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ 9 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1997.
8. ΕΜΦΕΤΥΖΙΟΓΛΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ (1996) ΑΡΘΡΟ "Η ΒΟΡΕΙΑ ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΕΥΡΩΠΑΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ" ΕΠΕΝΔΥΤΗΣ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ 61 ΔΕΘ ΣΑΒΒΑΤΟ 7 - ΚΥΡΙΑΚΗ 8 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1996.
9. ΕΠΕΝΔΥΤΗΣ (1996) ΕΤΗΣΙΑ ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ: 61Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΒΕΣΗ ΒΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ EURO: ΤΟ ΣΤΟΙΧΗΜΑ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ. ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΕΤΣΙΝΗΣ ΕΠΕΝΔΥΤΗΣ ΣΑΒΒΑΤΟ 7 - ΚΥΡΙΑΚΗ 8 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1996.
10. ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΤΡΙΤΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΒΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ (1987).
11. ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ "ΕΥΡΩΠΗ 2000": ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΕΔΑΦΟΥΣ ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ: ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ.
12. ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ: ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΙΑΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ, ΕΥΡΑΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ/ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ/ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ

ΓΕΩΡΓΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΕΓΓΥΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ (1994)
Π.Ε.Π. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ 1994-1999.

13. ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ - ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ, Ε.Τ.Π.Α/Ε.Κ.Τ./Ε.Γ.Τ.Ε.Κ.Π./Π.Ε.Π. ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ 1994 - 1999 (1994).
14. ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ: ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ Ε.Τ.Π.Α/Ε.Κ.Τ./Ε.Γ.Τ.Ε.Κ.Π./Π.Ε.Π. ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ 1994-1999 (1994)
15. ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ: ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ Ε.Τ.Π.Α/Ε.Κ.Τ./Ε.Γ.Τ.Ε.Κ.Π./ Π.Ε.Π ΗΠΕΙΡΟΥ 1994 - 1999 (1994)
16. ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ: ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ Ε.Τ.Π.Α/Ε.Κ.Τ./Ε.Γ.Τ.Ε.Κ.Π./Π.Ε.Π ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ 1994 - 1999 (1994)
17. ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ: ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ Ε.Τ.Π.Α/Ε.Κ.Τ./Ε.Γ.Τ.Ε.Κ.Π./ Π.Ε.Π. ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ 1994 -1999 (1994)
18. ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ: ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ Ε.Τ.Π.Α/Ε.Κ.Τ./Ε.Γ.Τ.Ε.Κ.Π./ Π.Ε.Π. ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ 1994 (1994 - 1999)
19. ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ: ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ Ε.Τ.Π.Α/Ε.Κ.Τ./Ε.Γ.Τ.Ε.Κ.Π./ Π.Ε.Π. ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ 1994 (1994-1999)
20. ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ: ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ Ε.Τ.Π.Α/Ε.Κ.Τ./Ε.Γ.Τ.Ε.Κ.Π./ Π.Ε.Π. ΑΤΤΙΚΗΣ 1994 - 1999 (1994)
21. ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ: ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ Ε.Τ.Π.Α/Ε.Κ.Τ./Ε.Γ.Τ.Ε.Κ.Π./ Π.Ε.Π. ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ 1994-1999 (1994).
22. ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ: ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ Ε.Τ.Π.Α/Ε.Κ.Τ./Ε.Γ.Τ.Ε.Κ.Π./ ΠΕΠ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ 1994 - 1994 (1994)
23. ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ: ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ Ε.Τ.Π.Α/Ε.Κ.Ε/Ε.Γ.Τ.Ε.Κ.Π./ ΠΕΠ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ 1994 - 1999 (1994)
24. ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ: ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ Ε.Τ.Π.Α/Ε.Κ.Τ./Ε.Γ.Τ.Ε.Κ.Π./ ΠΕΠ

ΚΡΗΤΗΣ 1994 - 1999 (1994)

25. EUROPEAN COMMUNITIES - COMMISSION. THE REGIONS IN THE 1990s FOURTH PERIODIC REPORT OF THE SOCIAL AND ECONOMIC SITUATION AND DEVELOPMENT OF THE REGIONS OF THE COMMUNITY. LUXEMBOURG OFFICIAL PUBLICATIONS OF THE EUROPEAN COMMUNITIES 1991.
26. EUROPEAN ENVIRONMENT AGENCY: ENVIRONMENT IN THE EUROPEAN UNION 1995: REPORT FOR THE REVIEW OF THE FIFTH ENVIRONMENTAL ACTION PROGRAMME EDITED BY KEIMPE WIERINGA. LUXEMBOURG: OFFICE FOR OFFICIAL PUBLICATIONS OF THE EUROPEAN COMMUNITIES 1995.
27. EUROSTAT "REGIONS" STATISTICAL YEAR BOOK. GENERAL STATISTIC 1995.
28. ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: ΑΝΑΠΤΥΞΗ, ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ: ΟΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΣΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ/ ΛΕΥΚΟ ΒΙΒΛΙΟ ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ: ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (1994)
29. ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΥΝΟΧΗ: ΟΙ ΤΑΞΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ - ΠΕΜΠΤΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ: ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ, ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ 1994.
30. ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ : ΕΛΛΑΔΑ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ 1994-1999 ΣΤΟΧΟΣ 1: ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΔΙΑΦΘΕΡΤΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΑΝΑΠΤΥΣΙΑΚΑ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ: ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ 1994.
31. ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΥΡΩΠΗ 2000+ - ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΡΟΤΑΞΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ, ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ: ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ 1995
32. ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: ΠΡΩΤΗ ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ 1996. ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ.
33. ΕΥΣΤΑΘΙΑΔΗΣ ΣΤ. (1996) ΑΡΘΡΟ "ΑΠΕΙΛΕΙΤΑΙ ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ. ΦΑΚΕΛΟΣ: ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ, ΒΗΜΑ 8 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1996 Ε4, Ε5.

34. ΖΗΚΟΥ 262Α (1996) ΑΡΘΡΟ "ΟΙ ΠΑΓΙΔΕΣ ΤΗΣ ΟΝΕ" ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ - 1 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1996.
35. ΙΔΡΥΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ "ΤΟ ΠΑΚΕΤΟ DELORS II ΚΑΙ Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ" ΤΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΗΣ ΗΜΕΡΙΔΑΣ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗ ΤΩΝ Γ. ΑΛΟΓΟΣΚΟΥΦΗ ΚΑΙ Κ. ΠΡΟΔΡΟΜΙΔΗ, ΑΘΗΝΑ 1995.
36. "ΙΣΟΤΙΜΙΑ" (1996) "ΟΙ ΔΙΑΚΥΜΑΝΣΕΙΣ ΤΩΝ ΙΣΟΤΙΜΙΩΝ ΣΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙ" ΙΣΟΤΙΜΙΑ 7-8 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1996.
37. ΙΩΑΚΕΙΜΙΔΗΣ Π.Κ. "Η ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΤΟΥ ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ" ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΘΕΜΕΛΙΟ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ 1995.
38. ΙΩΑΚΕΙΜΙΔΗΣ Π.Κ. (1996) ΑΡΘΡΟ "Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΜΑΣ ΣΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ΝΟΜΙΣΜΑ" ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ Φ. 36 (2209) 5 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1996.
39. ΙΩΑΚΕΙΜΙΔΗΣ Π.Κ. (1996) ΑΡΘΡΟ "ΟΝΕ ΚΑΙ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ" ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ Φ. 36 (2209) 5 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1996.
40. ΚΑΒΒΑΔΙΑΣ Π.Α. ΦΩΚΑ ΑΡ.Δ. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ 4: ΕΞΕΛΙΞΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟΥ ΕΓΧΩΡΙΟΥ ΠΡΟΙΟΝΤΟΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ - ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1970 - 1996. ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ (1993).
41. ΚΑΝΕΛΟΠΟΥΛΟΣ Δ. (1996Α) ΑΡΘΡΟ: "ΑΠΑΙΤΕΙΤΑΙ ΝΕΑ ΔΙΑΦΘΕΡΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ" ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 1/9.1996.
42. ΚΑΝΕΛΟΠΟΥΛΟΣ Δ. (1996Β) ΑΡΘΡΟ: "ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ, ΕΡΓΑΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ" ΒΗΜΑ 8 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1996.
43. ΚΑΤΡΑΜΑΔΟΥ Δ. (1996) "ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΝΟΙΚΟΚΥΡΕΜΑ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ" ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 6 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1996.
44. ΚΟΝΙΔΑΡΗΣ Χ. (1996) "ΟΙ ΡΥΘΜΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΦΤΟΥΝ ΣΥΝΕΧΩΣ ΕΝΩ Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΑΝΕΒΑΙΝΕΙ ΣΤΑ ΥΨΗ" ΙΣΟΤΙΜΙΑ 31 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ - 1 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1996.
45. ΚΟΝΣΟΛΑΣ ΝΙΚΟΣ "ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΑΦΘΕΡΩΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ"
46. ΚΟΥΤΡΗΣ ΑΝΔΡΕΑΣ Ν. "ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ: Η ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ.
47. ΛΑΜΨΙΔΟΥ ΟΥΡΑΝΙΑ (1996) "ΟΧΙ ΣΤΙΣ ΦΑΝΤΑΣΙΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΥΡΩΠΗΣ" ΕΠΕΝΔΥΤΗΣ 7-8 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1996.
48. ΜΟΥΣΗΣ Ν.Σ. "ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ

ΕΝΩΣΗ: ΘΕΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ" ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ ΑΘΗΝΑ 1993.

49. "ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ (1996) ΑΡΘΡΟ "Η ΑΓΩΝΙΑ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΥ ΝΟΤΟΥ" ΒΗΜΑ 6 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1996
50. ΝΙΚΟΛΑΟΥ Ν. (1996) "Η ΑΓΩΝΙΑ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΥ ΝΟΤΟΥ, ΒΗΜΑ 6 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1996.
51. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ - ΑΡΘΡΟ: "ΑΠΟΓΟΗΤΕΥΤΙΚΗ Η ΑΠΟΡΡΟΦΗΣΗ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ, Φ36 (2209) 5 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1996.
52. "ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ" ΑΡΘΡΟ "Η ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΚΑΙ Ο ΕΝΔΟΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ Φ. 50 (2219) 12 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1996.
53. ΠΑΠΑΔΗ Κ. (1996) ΑΡΘΡΟ "ΑΝΕΡΓΙΑ ΒΟΜΒΑ ΣΤΑ ΘΕΜΕΛΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΥ ΟΙΚΟΔΟΜΗΜΑΤΟΣ" ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ Φ. 36 (2209) 5 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1996.
54. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ 91996) "ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ - ΚΡΑΤΙΚΟ ΕΛΛΕΙΜΑ - ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗ ΔΡΑΧΜΗ" ΒΗΜΑ 15 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1996.
55. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Χ.Α. (1996) Β) "ΕΡΙΔΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΟΝΕ" ΒΗΜΑ 22 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1996.
56. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Χ.Α. (1996) Γ) "ΤΟ 1998 ΘΑ ΚΡΙΘΕΙ Η ΕΙΣΟΔΟΣ ΣΤΗΝ ΟΝΕ" - ΦΑΚΕΛΟΣ: ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ "ΒΗΜΑ" 29 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1996.
57. ΠΕΤΣΙΝΗΣ ΑΝΔΡΕΑΣ (1996) ΑΡΘΡΟ "ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ" ΕΠΕΝΔΥΤΗΣ ΣΑΒΒΑΤΟ 3 - ΚΥΡΙΑΚΗ 4 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1996.
58. ΠΙΚΟΥΛΑΣ ΑΝΤΩΝΗΣ (1996) ΑΡΘΡΟ "ΕΠΙΦΥΛΑΚΤΙΚΟΙ ΟΙ ΞΕΝΟΙ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ" ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΚΥΡΙΑΚΗ 24 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1996.
59. ΠΟΥΛΙΔΟΥ ΧΡ. (1996) ΑΡΘΡΟ "ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΑΠΟΚΛΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ" ΕΠΕΝΔΥΤΗΣ 12/13 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1996.
60. ΡΕΠΠΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Α. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ: ΘΕΩΡΙΕΣ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ 1991.
61. ΣΚΑΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΝΤΕΛΗΣ "ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ" ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΑΜΟΥΛΗ, ΑΘΗΝΑ - ΠΕΙΡΑΙΑΣ 1994.
62. ΣΠΑΘΗ Ρ. (1996) "Η ΕΚΘΕΣΗ ΟΝΕ ΓΙΑ ΤΟΥΣ 15. Η ΛΙΤΟΤΗΤΑ ΣΕ ΒΑΡΟΣ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ" ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΚΥΡΙΑΚΗ 27 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1996.
63. ΣΤΑΜΠΟΓΛΗΣ ΔΙΟΝ. (1996) "ΟΠΟΙΑΔΗΠΟΤΕ ΤΡΟΧΟΠΕΔΗ ΣΤΟ ΠΑΚΕΤΟ

ΝΤΕΛΟΦ ΙΙ ΘΑ ΗΤΑΝ ΚΑΤΑΣΤΡΕΠΤΙΚΗ", ΒΗΜΑ 22 ΣΕΠΤΕΜΒΡ
1996.

64. ΤΕΛΛΟΓΛΟΥ ΤΑΣΟΣ (1996) "Η ΧΩΡΑ ΜΑΣ ΚΙΝΔΥΝΕΥΕΙ ΝΑ ΜΕΙΝΕΙ
ΕΞΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΔΕΥΤΕΡΗ ΟΜΑΔΑ ΧΩΡΩΝ ΠΟΥ ΘΑ ΕΝΤΑΧΘΟΥΝ ΣΤΗΝ
ΟΝΕ" ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΚΥΡΙΑΚΗ 6 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1996.
65. ΤΟΝΥ JUDD. (1996) "ΕΝΩΜΕΝΗ ΕΥΡΩΠΗ, Η ΜΕΓΑΛΗ ΧΙΜΑΙΡΑ",
ΒΗΜΑ 29 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1996.
66. ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, "ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΗ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ
1995, ΑΘΗΝΑ 1994.
67. ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, "ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΗ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ
1996, ΑΘΗΝΑ 1996.,
68. ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ "ΜΗΝΙΑΙΟ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ",
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1995.
69. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ - ΓΕΝΙΚΟ ΛΟΓΙΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ,
ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1994
(ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΤΟΣ 1994) ΑΘΗΝΑ 1995.
70. ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΟΥ Β. (1996) "Η ΑΚΤΙΝΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ"
ΒΗΜΑ 8 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1996 ΔΙΙ
71. ΧΑΡΟΝΤΑΚΗΣ Δ. (1996) ΑΡΘΡΟ "ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ 8,4% ΤΟΝ
ΑΥΓΟΥΣΤΟ". ΒΗΜΑ 25 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1996.
72. "ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ" (1996) "ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ : ΟΡΙΑΚΗ ΥΠΟΧΡΗΣΗ
ΣΤΟ 8,5% ΤΟΝ ΑΥΓΟΥΣΤΟ" ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ 4 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1996.
73. ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ ΕΙΡΗΝΗ (1996) α) ΑΠΑΙΤΟΥΝΤΑΙ ΕΠΙΠΛΕΟΝ
ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΤΟ 1997" ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 1.9.1996.
74. ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ ΕΙΡΗΝΗ (1996) β) "ΠΕΡΙΘΩΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΜΙΚΡΩΝ
ΧΩΡΩΝ", ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 13 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1996.
75. ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ ΕΙΡΗΝΗ (1996) γ) "ΚΑΡΚΙΝΟΒΑΤΟΥΝ ΤΑ ΚΕΝΤΡΑ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ", ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 20 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1996.
76. XVI ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
"ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ
ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ" ΜΕΖΖΑΓΙΟΡΝΟ - ΕΛΛΑΔΑ.

